

T.C.
GEBZE YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

102144

SERMAYE YATIRIM KARARLARINDA
SATIN ALMA YADA FİNANSAL
KİRALAMA ALTERNATİFLERİNİN
ANALİZİ

Ayşe TANSEL ÇETİN
YÜKSEK LİSANS TEZİ
İŞLETME ANABİLİM DALI

102144

TEZ DANIŞMANI
Y.Doç.Dr.Gökhan ÖZER

GEBZE

2000

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Ayşe TANSEL ÇETİN'in Tez çalışması, G.Y.T.E. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 28.08.2000.....tarih ve 2000/22. sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından İŞLETME Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ

ÜYE : Y.Doç.Dr.Gökhan ÖZER
(Tez Danışmanı)

ÜYE : Doç.Dr.Oya ERDİL

ÜYE : Y.Doç.Dr.Ertuğrul KARAÇUHA

ONAY

G.Y.T.E. Sosyal Bilimler Enstitüsü-Yönetim Kurulu'nun 11.1.09/2000 . tarih ve 2000/22. sayılı kararı.

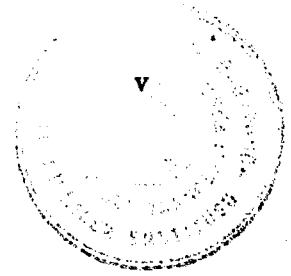

ÖZET

Son yıllarda ekonomik koşullardaki ani değişimler piyasaları yeni finansman kaynakları aramaya yöneltmiştir. Orta ve uzun vadeli kredilere alternatif bir yöntem olarak ortaya çıkan finansal kiralama, günümüzde yaygın olarak kullanılan bir finansal araç olmuştur.

Bu çalışmada, finansal kiralamanın avantaj ve dezavantajları araştırılmış, finansal kiralama ve satın alma alternatiflerinin analizi yapılmıştır. Biri imalat diğeri de hizmet sektöründe faaliyet gösteren iki şirkette yapılan vaka çalışmasında finansal kiralama - satın alma alternatifleri mukayese edilmiştir. Vaka çalışmalarından elde edilen bulgulara göre; Yatırımcıların ihtiyaç duydukları varlıkların finansmanında, finansal kiralamanın, satın almaya göre, oldukça ucuz bir finansman yöntemi olduğu ortaya çıkmıştır. Yapılan kira ödemelerinin kiracı tarafından gider olarak gösterilebilmesi, finansal kiralamanın maliyetini ucuzlatmaktadır. İşletme normal amortisman yöntemine göre ya da azalan bakiyeler yöntemine göre amortisman ayırıyorsa, finansal kiralama satın almaya göre daha kârlıdır. İşletme normal amortisman yöntemine göre amortisman ayırarak, yeniden değerlendirme yapıyorsa, banka kredisi çekerek varlıkları satın almak finansal kiralamaya göre daha kârlıdır.

SUMMARY

During the last years, sudden changes in economic conditions forced the markets to search for new financial sources. Financial Leasing that came on the scene as an alternative method for middle and long run loans has become a commonly used financial instrument.

In this thesis, the notion of financial leasing and its advantages and shortcomings have been investigated and a comparative study has been conducted between the benefits of applying the two alternatives methods: financial leasing and purchasing. In the application phase that has taken the form of case studies in two different firms, one being a service firm and the other a production firm, some significant results have been found. Financial leasing, when compared with purchasing, is a very cheaper method in financing assets needed by investors, since the lessee may show the financial leasing payment as a cost. Financial leasing is again more beneficial than purchasing if diminishing residuals or normal method of depreciation is utilized. However if a firm makes Reevaluation by using the depreciation method of normal a better alternative than financial leasing exists: purchasing assets by using bank credit.

TEŞEKKÜR

Tez çalışmalarımnda her zaman desteğini sağlayan, değerli fikirleriyle katkıda bulunan danışman hocam, Sayın Yrd. Doç.Dr. Gökhan ÖZER'e, tecrübe ve bilgileriyle her zaman destek olan Sn. Doç.Dr. Oya ERDİL'e, Sn. Yrd. Doç.Dr. Lütfihak ALPKAN'a ve GYTE İşletme Fakültesi öğretim üyelerine, en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Tezimin hazırlanma safhasında bir çok defa bilgilerine başvurduğum Araştırma Görevlileri Sn. Selim AREN'e, Sn. Razaman KAYNAK'a, ve diğer İşletme Fakültesi Araştırma Görevlilerine; Uygulama için verilere ulaşmamda yardımlarını esirgemeyen Chrysler Fabrikası, Finansman Bölümünden Sn. Ahmet KAVLAK'a ve Muhasebe Bölümünden Sn. Mustafa AKKAYA'ya, Serlog Servis Lojistik Dış Ticaret Ltd'den Sn. Deniz KIZILKAN'a, Aktif Finansal Kiralama'dan Evrin Hanıma minnettarım.

Ayrıca, her zaman manevi destekleriyle yanımda olan sevgili eşim Sn. Müfit ÇETİN'e ve çok kıymetli anneme teşekkürlerimi sunuyorum.

Ayşe TANSEL ÇETİN

İÇİNDEKİLER

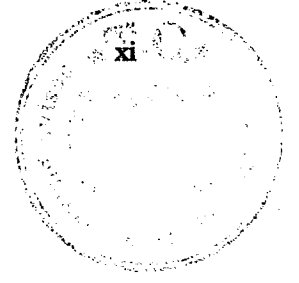
ÖZET	i
SUMMARY	ii
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	iv
SİMGELER VE KISALTMALAR	viii
ŞEKİLLER	ix
ÇİZELGELER	x
1. GİRİŞ	1
2. SERMAYE YATIRIM KARARLARI VE FİNANSMANI	4
2.1. Sermaye Yatırım Kararları	4
2.2. Sermaye Yatırım Kararlarını Etkileyen Etmenler	6
2.3. Sermaye Yatırımı Türleri	8
2.4. Sermaye Yatırım Planlamasının Aşamaları	9
2.5. Sermaye Yatırım Kriterleri	10
2.6. Sermaye Yatırım Kararlarının Finansmanı	12
2.6.1. Satın Alma	13
2.6.2. Leasing Yoluyla Edinme	15
3. LEASİNGİN TEMEL KAVRAMLARI VE TARİHÇESİ	16
3.1. Leasingin Tanımı	16
3.2. Leasingin İşleyişi	18
3.3. Leasinge Konu Olan Mallar	18
3.4. Leasingin Tarihçesi	19
3.4.1. Dünyada Leasing	20
3.4.2. Türkiyede Leasing	25
4. LEASİNGİN TÜRLERİ	27
4.1. Süre Açısından	27
4.1.1. Faaliyet Kiralaması (Operating Lease)	27
4.1.2. Finansal Kiralama (Financial Leasing)	28

4.2. Leasing vericisinin Konumu Açısından	29
4.2.1. Doğrudan Kiralama (Direct Leasing)	29
4.2.2. Dolaylı Kiralama (İndirect Leasing)	29
4.3. Kiralama Konusu Malın Niteliği Açısından	30
4.3.1. Gayrimenkul Leasingi	30
4.3.2. Menkul Mal Leasingi	31
4.3.3. Personel Leasingi	32
4.4. Hizmet Leasingi	32
4.4.1. Tam Ödemeli Kiralama (Full Service Leasing)	32
4.4.2. Tam Ödemesiz Kiralama (Non-Payout Lease)	32
4.4.3. Brüt Leasing	33
4.4.4. Net Leasing	33
4.5. Özel Leasing Şekilleri	34
5. FİNANSAL KİRALAMA	41
5.1. Finansal Kiralamamın Tanımı	41
5.2. Finansal Kiralamamın Ekonomik Gelişmeye Katkısı	45
5.3. Finansal Kiralamada Taraflar	45
5.4. Finansal Kiralamaya Konu Olan Mallar	46
5.5. Finansal Kiralamamın Tarihçesi	47
5.3.1. Dünya’da Finansal Kiralama	47
5.3.2. Türkiye’de Finansal Kiralama	49
6. FİNANSAL KİRALAMANIN AVANTAJLARI VE DEZAVANTAJLARI	51
6.1. Avantajları	51
6.1.1. Makro Açıdan	51
6.1.2. Mikro Açıdan	53
6.2. Dezavantajları	65
6.2.1. Ekonomik yönden zayıf firmalarca tercih edilir	65
6.2.2. Hurda değerinden yararlanılamaması	66
6.2.3. Kur riskinin ortaya çıkması	66
6.2.4. Kullanım Serbestisinin Kısıtlanması	66
6.2.5. Kaynak Savurganlığına Neden Oması	67
6.2.6. Yatırım indiriminden Yararlanamama	67

6.2.7. Kredi Darboğazına Neden Olması	68
6.2.8. Amortismandan Yararlanamama	68
6.2.9. Rekabet Şartlarını Bozar	69
6.2.10. Sözleşme süresinin yol açtığı sıkıntılar	69
6.2.11. Amortisman ile kira süresinin farklı olması	70
6.2.12. Kiracının ikinci kez vergi ödemesi	70
7. SATIN ALMA FİNANSAL KİRALAMA ANALİZİ VE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ	71
7.1. Finansal Kiralama- Satın Alma Analizi	71
7.1.1. Örnek 1: Forklif Satın Alma – Kiralama Analizi	75
7.1.2. Örnek 2: Klima Satın Alma- Kiralama Analizi	85
7.1.3. Örnek 3: Otomobil Satın Alma – Kiralama Analizi	90
7.1.4. Örnek 4 :Bilgisayarların Satın alınması – Kiralanması Analizi	96
7.1.5. Teorik Bulguların Değerlendirilmesi	101
7.2. Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi	104
7.2.1. Vergi Kanunlarına Göre Kiracı Açısından Muhasebesi	104
7.2.1. Türk Muhasebe Standardına göre Kiracı Açısından Muhasebesi	107
7.2.2. Uluslararası Muhasebe Standardına Göre Kiracı Açısından Muhasebesi	109
8. SATIN ALMA FİNANSAL KİRALAMA KARARLARININ CHRYSLER ve ABC LOJİSTİK FİRMALARI UYGULAMASI	114
8.1. Uygulamanın Önemi	114
8.2. Uygulamanın Amacı	116
8.3. Uygulamanın Metodolojisi	116
8.4. Uygulamanın İçeriği	117
8.5. Chrysler Kamyon İmalat ve Ticaret A.Ş.'nin Araştırma Bulguları	118
8.5.1. Makinenin Satın Alınması – Kiralanması Analizi	119
8.6. ABC Lojistik Dış Ticaret Ltd. Şti.'nin Araştırma Bulguları	132
8.6.1. Kamyonu Satın Alma – Kiralama Analizi	133
8.6.2. Thermoking ve Lifti satın alma-Kiralama Analizi	149
8.6.3. Kasanın satın alınması- Kiralanması analizi	166

9. UYGULAMANIN DEĞERLENDİRİLMESİ	182
10. SONUÇ VE ÖNERİLER	188
KAYNAKLAR	191
ÖZGEÇMİŞ	198
EK : 1 FİNANSAL KİRALAMA SÖZLEŞMESİ	199

SİMGELER VE KISALTMALAR

A.Ş	: Anonim Şirket
A.B.Y	: Azalan Bakiyeler Yöntemi
V.U.K	: Vergi Usul Kanunu
T.E.F.E	: Toptan Eşya Fiyat Endeksi
T.Ü.F.E	: Tüketici Fiyat Endeksi
S.Alma	: Satın Alma
B.Otomobili	: Binek Otomobili
USD	: United States Dollars (A.B.D. Doları)
DEM	: Alman Markı
G.V.K	: Gelir Vergisi Kanunu
N.A.Y	: Normal Amortisman Yöntemi
G.Y.T.E	: Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü
GSMH	: Gayri Safi Milli Hasıla
A.B.D	: Amerika Birleşik Devletleri
N.B.D	: Net Bugünkü değer
H.D.T.M	: Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı
B.S.M.V	: Banka Sigorta Muameleleri Vergisi
K.K.D.F	: Kaynak Kullanım Destekleme Fonu
F.K.K	: Finansal Kiralama Kanunu

ŞEKİLLER DİZİNİ

ŞEKİL	SAYFA
3.1. Leasing işleyiş mekanizması	18
3.2. Dünya Leasing İşlem Hacmi	23
3.3. 1997 yılı Dünya leasing hacminin dağılımı	25
4.1. Doğrudan Kiralama	29
4.2. Dolaylı Kiralama	30

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge	Sayfa
3.1. Dünya Leasing işlem hacmi	23
3.2. 1997 yılı ülkelerin leasing işlem hacmi	24
5.1. Dünya Finansal Kiralama İşlem Hacmi	50
5.2. Yurt dışı finansal kiralama işlem hacmi	50
7.1. Forkliftin NAY'ne göre amortisman ayrılarak satın alınması yada kiralınması halinde veriler	75
7.2. Forkliftin öz kaynaklarla satın alınması ve N.A.Y'ne göre amortisman ayrılması halinde NBD'i.	76
7.3. Forkliftin kiralama yoluyla edinilmesi halinde N.B.D'i	77
7.4. Forkliftin bankadan kredi çekilerek satın alınması ve NAY'ne göre amortisman ayrılması halinde NBD'i	78
7.5. Forkliftin A.B.Y'ne göre amortisman ayrılarak satın alınması ya da kiralınması halinde veriler	80
7.6. Forkliftin A.B.Y'ne göre amortisman ayrılarak öz kaynaklarla satın alınması halinde NBD'i	81
7.7. Forkliftin Kiralama yoluyla edinilmesi halinde NBD'i	82
7.8. Forkliftin A.B.Y'ne göre amortisman ayrılarak banka kredisi ile satın alınması halinde NBD'i	83
7.9. Klima cihazının N.A.Y'ne göre amortisman ayrılarak satın alınması yada kiralınması halinde veriler	85
7.10. Klima cihazının öz kaynaklarla satın alınması ve N.A.Y'ne göre amortisman ayrılması halinde NBD'i	86
7.11. Klimaların kiralama yoluyla edinilmesi halinde NBD'i	87
7.12. Klimaların N.A.Y'ne göre amortisman ayrılarak, banka kredisi ile satın alınması halinde NBD'i	88
7.13. Kıst amortisman yöntemi kullanılarak otomobil satın alınması yada kiralınması halinde veriler	90
7.14. Kıst amortismanın hesaplanması	91
7.15. Kıst amortisman yöntemine göre amortisman ayrılarak, otomobilin	

öz kaynaklarla satın alınması halinde NBD'i	92
7.16. Binek otomobilinin kiralama yoluyla edinilmesi halinde NBD'i	93
7.17. Otomobilin banka kredisi ile alınarak, kıst amortisman yöntemine göre amortisman ayrılması halinde NBD'i	94
7.18. Bilgisayar sisteminin satın alma yada kiralama yoluyla edinilmesi halinde veriler	96
7.19. Bilgisayarların öz kaynaklarla satın alınması ve N.A.Y'ne göre amortisman ayrılması halinde NBD'i	97
7.20. Bilgisayarların kiralama yoluyla edinilmesi halinde katılan maliyetin NBD'i	98
7.21. Bilgisayarların N.A.Y'ne göre amortisman ayrılarak, banka kredisi ile satın alınması halinde NBD'i	99
7.22. Forkliftin satın alınması yada kiralanması ile ilgili bulgular	101
7.23. Klima cihazının satın alınması yada kiralanması ile ilgili bulgular	102
7.24. Binek otomobilinin satın alınması yada kiralanması ile ilgili bulgular	102
7.25. Bilgisayar sisteminin satın alınması yada kiralanması ile ilgili bulgular	103
7.26. Ödeme planı	111
8.1. Genoto İmalat ve Sanayi A.Ş.'den Satın alınacak malzemeyle ilgili Proforma fatura	120
8.2. Satın alma halinde ödeme planı	120
8.3. Makine ve teçhizatın kiralanması halinde kira ödeme planı	121
8.4. Makine ve teçhizatın öz kaynaklarla satın alınması ve N.A.Y'ne göre amortisman ayrılması halinde NBD'i	122
8.5. Yeniden değerlendirilmesi	123
8.6. Makinelerin öz kaynaklarla satın alınması ve normal ayrılarak yeniden değerlendirilmesi halinde NBD'i	124
8.7. Makinelerin kiralama yoluyla edinilmesi halinde NBD'i	125
8.8. Banka kredisi çekilerek satın alınması ve N.A.Y'ne göre amortisman ayrılarak yeniden değerlendirilmesi halinde NBD'i	126
8.9. Makinelerin öz kaynaklarla satın alınması ve A.K.Y'ne göre amortisman ayrılması halinde NBD'i	129
8.10. % 8 faizli banka kredisi çekilerek ve AKY'ne göre amortisman ayrılarak satın alınması halinde NBD'i	130
8.11. Bulguların değerlendirilmesi	131

8.12. Çekilen kredinin faizinin ve ana parasının hesaplanması	133
8.13. Mercedes kamyonun kiralanması halinde ödeme planı	134
8.14. Mercedes kamyonun öz kaynaklarla satın alınması ve N.A.Y'ne göre amortisman ayrılması halinde katlanılan maliyetin NBD'i	136
8.15. Mercedes kamyonun kiralama yoluyla edinilmesi halinde NBD'i	137
8.16. Mercedes Kamyonun banka kredisi çekilerek alınması ve NAY'ne göre amortisman ayrılması halinde NBD'i	139
8.17. Azalan bakiyeler yöntemine göre amortisman hesaplanması	141
8.18. Mercedes kamyonun öz kaynaklarla satın alınması ve AKY'ne göre amortisman ayrılması halinde katlanılan maliyetin NBD'i	142
8.19. Mercedes kamyonun banka kredisi çekilerek satın alınması ve AKY'ne göre amortisman ayrılması halinde NBD'i	143
8.20. Kamyonun yeniden değerlemeye tabi tutulması halinde değeri ve amortismanı	145
8.21. Kamyonun bankadan kredi çekilerek satın alınması halinde şirket NAY'ni uyguluyorsa ve yeniden değerlendirme yaparsa NBD'i	146
8.22. Kamyonun şirketin öz kaynaklarıyla satın alınması ve NAY'ni kullanarak yeniden değerlendirme yapması halinde NBD'i	147
8.23. Bankadan kredi çekilmesi halinde ana para ve faizi	150
8.24. Thermoking ve liftin kiralanması halinde kira ödeme planı	152
8.25. Öz kaynaklarla thermoking ve lift alımı ve NAY'ne göre amortisman ayrılması halinde NBD'i	153
8.26. Thermoking ve liftin kiralama yoluyla alınması halinde NBD'i	155
8.27. Thermoking ve liftin Bankadan kredi çekilerek alınması halinde NBD'i	156
8.28. ABY'ne göre amortisman hesaplaması	158
8.29. Thermoking ve liftin öz kaynaklarla satın alınması ve AKY'ne göre amortisman ayrılması halinde NBD'i	159
8.30. Thermoking ve liftin banka kredisi çekilerek ve AKY'ne göre amortisman ayrılarak alınması halinde NBD'i	160
8.31. Thermoking ve lift için yeniden değerlendirme yapılması	162
8.32. Thermoking ve liftin öz kaynaklarla satın alınması ve NAY'ne göre amortisman ayrılarak yeniden değerlendirme yapılması halinde NBD'i	163
8.33. Thermoking ve liftin banka kredisi ile alınması ve NAY'ne göre	

amortisman ayrılarak yeniden değerlendirme yapılması halinde NBD'i	164
8.34. Faiz ve anaparanın hesaplanması	166
8.35. Kasanın finansal kiralama yoluyla edinilmesi halinde kira ödeme planı	167
8.36. Kasanın öz kaynaklarla alınması ve NAY'ne göre amortisman ayrılması halinde NBD'i	169
8.37. Kasanın finansal kiralama yoluyla edinilmesi halinde NBD'i	170
8.38. Banka kredisi ile kasa alımı ve NAY'ne göre amortisman ayrılması halinde katlanılan maliyetin NBD'i	172
8.39. Azalan kalanlar yöntemine göre amortisman hesaplanması	174
8.40. Kasanın ABY'ne göre amortisman ayrılarak öz kaynaklarla satın alınması halinde NBD'i	175
8.41. Kasanın ABY'ne göre amortisman ayrılarak banka kredisi ile satın alınması halinde NBD'i	176
8.42. Varlığın yeniden değerlemeye tabi tutulması	178
8.43. Kasa alımının NAY'ne göre amortisman ayrılarak yeniden değerlendirme yapılması ve öz kaynaklarla satın alınması halinde NBD'i	179
8.44. Kasa alımının NAY'ne göre amortisman ayrılarak yeniden değerlendirme yapılması ve banka kredisi çekerek satın alınması halinde NBD'i	180
9.1. Chrysler firması için makine alımı ile ilgili araştırma bulguları	180
9.2. Mercedes kamyonun alınması ile ilgili araştırma bulguları	185
9.3. Thermoking ve lift alımı ile ilgili araştırma bulguları	185
9.4. Kasa alımı ile ilgili araştırma bulguları	186

1. GİRİŞ

İçinde bulunduğumuz ekonomik şartlar hızla değişmekte ve dünya bir globalleşme sürecini yaşamaktadır. Verimliliğin temel alınması, “daha çok üretim, daha çok kazanç” sloganının kendisine ilke edinmiş olan günümüz yatırımcısını bir varlığa sahip olmanın tek başına yeterli olmayacağı düşüncesine yönelterek, sahip olma güdüsünün eski önemini yitirmesine yol açmıştır. Böylelikle Aristo'nun yıllar önce ifade ettiği “zenginlik birşeye sahip olmaktan çok onu kullanmakta yatar” düşüncesi, günümüzde “bir malın mülkiyetinden çok kullanımı verim sağlar” düşüncesine dönüşmüştür.

Özellikle 20.yılın ikinci yarısından itibaren hızla gelişen teknolojik yenilikler ülke içi ve uluslararası rekabete yeni boyutlar kazandırmıştır. İşletmeler varlıklarını devam ettirebilmek, gelişen dünya ekonomisindeki artan rekabet karşısında ayakta durabilmek ve pazar payını kaybetmemek için yeni yatırımlar gerçekleştirmek durumundadır. Ancak yapılacak yeni yatırımları karşılayacak finansman olanaklarının bulunmaması işletmeler için en büyük sorunlardan birisidir. Özellikle yatırım, tasarruf dengesinin olmadığı ekonomilerde finansman darboğazı işletmeleri alternatif finans teknikleri bulmaya zorlamıştır.

Yatırımcıların yapmak istedikleri yatırımları kendi öz kaynaklarından karşılamak veya banka kredisi ile gerçekleştirmek yerine kullanabilecekleri alternatif finans tekniklerinden biriside leasing'dir. Leasing yöntemi, son yıllarda gerek dünya ticaretinde gerek işletmelerin ihtiyaç duydukları varlıkların finansmanında önemli bir faaliyet alanı haline gelmiştir.

Bu yönteme ilk kez 1930'lu yıllarda Amerika Birleşik Devletlerinde ekonomik bunalım sonrası yaşanan finansman güçlüklerini gidermek amacıyla başvurulmuştur. 1980'li yıllardan sonra Türkiye de uygulama alanı bulan leasing, Türkiye açısından oldukça büyük öneme sahiptir. Özellikle tasarrufların yatırımları besleyecek güçte olmaması ve işletmelerin fon gereksinimlerini mali sistemlerden karşılayamaması nedeniyle, leasing faaliyetleri giderek artan bir öneme sahip olmasına rağmen, istenilen düzeye ulaşamamıştır.

Leasing, herhangi bir varlığın mülkiyetinin saklı tutulması kaydıyla kullanım hakkının belli bir süre için kiracıya devredilmesidir. Leasing ile işletme, sabit değeri hiç harcama yapmadan elde etmekte ve işletip gelir sağladıktan sonra, birçok döneme dağıtılmış ödemelerle, nakit sıkıntısına düşmekten kurtulmaktadır. Dünya da leasingin pek çok türü uygulanmaktadır. Ülkemizde ise leasingin uygulama alanı bulan türü finansal kiralama şeklinde yapılan leasing sözleşmeleridir.

Bu çalışmanın birinci bölümünde alternatif bir finansman yöntemi olarak kabul edilen Leasingin tanımlaması yapılarak, konuya genel bir giriş yapılmıştır. İkinci bölümde sermaye yatırım kararları, sermaye yatırımlarının özellikleri, Sermaye yatırım planlamasının aşamaları, sermaye yatırımlarının nasıl finanse edildiği üzerinde durularak, işletmelerin yatırım kararı vermeden önce yapılacak yatırımlardan kazanç sağlayıp sağlayamayacaklarının hesaplanması gerektiği vurgulanmaya çalışılmıştır. Bunun yanısıra yatırımların finansmanında satın alma ve kiralama tercihlerine değinilmiştir.

Üçüncü bölümde leasingin temel kavramları ve tarihçesinden bahsedilmiştir. Leasingin dünyada ki gelişimi izlenek Türkiyede mevcut yapıya değinilerek leasing sektörünün gelişimi ele alınmış ve diğer ülkelerdeki gelişimiyle karşılaştırılması yapılmıştır.

Dördüncü bölümde leasing türlerinden detaylı biçimde bahsedilmiştir. Süre açısından, leasing vericisinin konumu açısından, kiralama konusu malın niteliği açısından ve özel leasing türlerinden bahsedilmiştir. Hangi tür varlıklarda hangi leasing şeklinin kullanıldığından, hangi leasing şeklinde kiracıya hangi hakların devir edildiğinden söz edilmiştir.

Beşinci bölümde finansal kiralamanın tanımı, finansal kiralamanın tarihçesinden bahsedilmiştir. Gelişmiş ülkelerde ve gelişmekte olan ülkelere finansal kiralamanın gelişimi incelenerek gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere örnekler verilerek bu sistemin oluşumu ve yapısı hakkında kısaca bilgiler aktarılmıştır. Türkiye de finansal kiralamanın başlangıcı gelişimi hakkında bilgiler verilmiştir. Aslında finansal kiralama leasingin bir türüdür. Ancak, Türkiye de

finansal kiralama yerine leasing, leasing yerine finansal kiralama sözcüğü kullanılmaktadır.

Altıncı bölümde finansal kiralamanın avantajları ve dezavantajları üzerinde durulmuştur. Finansal kiralamanın makro ve mikro açıdan, kiracı ve kiralayana avantajlarından bahsedilmiştir.

Yedinci bölümde satın alma - finansal kiralama analizi ve finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesi üzerinde durulmuştur. Bu çalışma da üzerinde durulan önemli noktalardan birisi de iktisadi varlıkların satın alma yoluyla mı, finansal kiralama yoluyla mı edinileceği sorusunun yanıtını bulmaktır. Kiralama - satın alma analizi yapılırken farklı duran varlıklar için analiz yapılmış, hangi duran varlıklarda ne zaman kiralama, ne zaman satın alma yapılması gerektiği sorusuna yanıt bulunmaya çalışılmıştır.

Sekizinci bölümde Chrysler A.Ş. ve ABC Lojistik Dış Ticaret Ltd Şti'nde yapılan uygulamadan ve uygulama sonuçlarının değerlendirilmesinden bahsedilmiştir. Bu şirketlerin kiralama alternatifini seçtikleri ekipmanlar için analiz yapılmış, gerçekten kiralama mı, yoksa satın alma mı kârlı sorusuna cevap aranmış ve matematiksel hesaplamalarla cevap bulunmaya çalışılmıştır.

Dokuzuncu bölüm uygulama sonucu elde edilen bulguların değerlendirilmesi ne ayrılmıştır. Chrysler ve ABC Lojistik firmaları için hangi varlıkların hangi durumda satın almakla, hangi durumda kiralama ile yapılacağı üzerinde durulmuştur. Sonuçta ise, çalışmanın amacı, öneriler, finansal kiralama ile ilgili yapılması gereken yasal düzenlemeler üzerinde durulmuş ve genel bir değerlendirme yapılmıştır.

2. SERMAYE YATIRIM KARARLARI VE FİNANSMANI

Sermaye yatırımı, kaynakların belirli bir dönemde, izleyen dönemlerde daha fazla yarar elde etme amacıyla kullanılmasıdır. Sermaye yatırımlarıyla ilgili daha ayrıntılı bilgi aşağıda verilmiştir.

2.1. Sermaye Yatırım Kararları

Gelişmekte olan ülkeler açısından ekonomik kalkınmanın temel göstergesi, GSMH'yi reel anlamda büyütme ve bunun için de üretimi ve istihdamı artırmaktır. Üretim ve istihdam, yatırımların artması ile doğru orantılı olarak gelişecektir. Bu yüzden ekonomik gelişmenin sağlanması için, sermaye yatırımlarının artırılması ve bu yatırımların bir planlama anlayışı içinde yapılması gerekir.

Sermaye yatırımı denince akla, işletme için uzun süre hasılat temin edecek harcamalar gelir. Bir işletmenin hammadde veya mamul madde stoklarının artırılması, sermaye yatırımı değildir. Çünkü hammaddeler veya mamuller bir seneden az bir müddet içinde paraya çevrilecektir o yüzden bu tür yatırımlar dönen varlık yatırımlarıdır. Bir makine ve tesis satın alınması, bir işletmenin kurulması, yani bir işe para yatırılması, örneğin bir iplik fabrikası inşaatı veya satın alınması, sermaye yatırımlarıdır. Bir makine satın alınca bu makineyi işletmek için, işletme sermayesinde bir artış gerekirse, işletme sermayesindeki artışı da sermaye yatırımları arasında düşünmek gerekir.

İşletme yönetiminde modern yaklaşım, işletme faaliyetlerini bir bütün birbirini tamamlayan bir sistem olarak ele almaktır. İşletme faaliyetleri bir bütün olduğuna göre, işletme faaliyetleri incelenirken dönen varlıklar ile duran varlıklar yönetimi arasında bir ayırım yapmak zorunludur. Duran varlıklar, üretim prosesine birden çok dönem katılan ve dolayısıyla sağladığı çıkar birden çok döneme yayılmış varlıklardır (Gönenli, 1976, s.262).

Duran varlıklara yapılan yatırımlarla dönen varlıklara yapılan yatırımlar farklılık göstermektedir ; Duran varlıklarla ilgili planlanan harcamalar, dönen varlıklar için yapılan harcamalara kıyasla daha büyük tutarlara ulaşmaktadır. Dönen varlıklarla ilgili kararlar, birkaç aylık dönem içindir, oysa duran varlıklar için alınan kararlar oldukça uzun dönemi kapsayan kararlardır. Dönen varlıklar için yapılan harcamaların süratle paraya çevrilebilme olasılığı yüksek olduğu halde, duran varlık yatırımları için bu söz konusu değildir. Dönen varlıklara yapılan yatırımlarda risk azdır, oysa duran varlık yatırımlarında risk yüksektir.

İşletme amaçlarına ulaşmada ve hedeflerin gerçekleştirilmesinde sermaye yatırımları önemli bir yer tutar. İşletmenin uzun dönemde varlığını koruması, teknolojik ekonomik ve sosyal çevredeki değişikliklere uyabilmesi, büyük ölçüde planladığı yatırımlara bağlıdır (Gürdoğan, 1986, s.23). Ekonomik, teknolojik ve kültürel çevredeki değişimler işletmeleri yatırımlarını planlamaya yöneltmiştir. Değişik yatırım planları içinde en uygununu seçmek işletme için büyük önem taşır. Yatırımlar büyük fonlar gerektirmesi yanında uzun dönemde işletme politikalarını etkileyecektir. Çünkü üretim konusu ve teknolojisini seçmek, yeni kurulacak işletmeyi yatırımın ömrü boyunca bağlamaktadır (Akkaya, 1988, s.3). Sermaye yatırımları konusunda firmaların alacakları kararlar işletmenin kârları üzerinde çok önemli rol oynar. Bu nedenle bir çok işletmede sermaye yatırımları ile ilgili kararlar en yüksek işletme düzeyinde alınmaktadır (Peker, 1988, s. 585).

Ülkemizde özellikle 1980'li yıllardan sonra yoğun teknolojik yatırımlara başlanmıştır. Yeterli fizibilite yapılmadığından aynı sektörde çok sayıda yeni işletme vardır. İsteyen her müteşebbise istediği sektör için herhangi bir bilgilendirme yapmadan, teşvik belgesi verilmiş bu da kıt kaynakların israfına, milli gelirin yavaşlamasına ve toplumsal refaha olumsuz etkiler yapmıştır.

2.2.Sermaye Yatırım Kararını Etkileyen Etmenler

Sermaye yatırım kararlarını etkileyen etmenlere aşağıda maddeler halinde değinilmiştir.

1. İlk Yatırım

İlk yatırım harcaması işletmenin ihtiyaç duyulan projeye ayırdığı fonlar olup, bu projeden para girişi elde edilmeye başlayıncaya kadar yapılacak tüm para çıkışlarını ifade eder (Gönenli, 1978, s.263). İlk yatırıma, projenin gerektirdiği makine ve diğer parçalar için ödenecek paralar, makine ve parçaların monte edilmesi ve işler hale getirilmesine kadar olan ödemeler, yatırım projesi nedeni ile çalışma sermayesinde ortaya çıkacak artış, çalışma sermayesinin finansmanı ve projenin ömrü sırasında yapılabilecek projeye ilişkin diğer harcamalarda girer.

2. Sermaye Kısıtlaması

Firma yönetimi, yatırımla ilgili sermaye kısıtlamasında bulduysa bu da yatırım kararını etkiler. Sermaye kısıtlaması karşımıza; Gevşek kısıtlama ve katı kısıtlama olmak üzere iki şekilde çıkabilir. Gevşek kısıtlamada sermaye fonlarına ilişkin limitler gevşektir ve bu limitleri tepe yönetim koyar. Katı kısıtlama da ise sermaye fonlarına ilişkin limitler katıdır, öyle ki NBD'i pozitif olan yatırımlar dahi sermaye kısıtlamasından dolayı red edilebilir (Myers, 1997, s. 160).

3. Hurda Değeri

Yatırım projesinin hurda değeri projeden vaz geçildiğinde elde edilen paradır (Özdemir, 1995, s. 156). Hurda değer birkaç şekilde ortaya çıkar. Makine ve benzeri yatırımlarda hurda değer makine satıldığında gelecek paradır. Çalışma sermayesine bağlanan paranın tamamı da projeden vazgeçildiğinde geri gelecektir. Yatırım projesinde hurda değer de yatırım kararını etkileyen önemli etmenlerden biridir.

4. Net Para Girişii

Net para girişii projenin ömrü boyunca getireceği para girişleridir. İlk yatırım, projenin başlangıcındaki fon çıkışı, projenin hurda değeri de projenin ömrünün sonundaki fon girişidir. Net para girişii ise, projenin işletmeye ömrü boyunca getireceği diğer para girişlerini ifade eder (Peker, 1988, s.589). Para girişii, işletmenin projeyi kabulü halinde, kabul etmemiş olması haline oranla sağlanan ek para girişidir. Yatırım kararı verilirken para girişii yüksek olan projeler tercih edilir.

5. Para Akışlarının Zamanı

Yatırım projesi ile ilgili para çıkışı projenin başlangıcında yapılır. Yatırım harcamasının gelir getirmesi genellikle cari yıl içerisinde olmaz (Göneli, 1978, s. 269). İşletmenin projeden sağlayacağı para girişlerinin hangi yıllarda ve ne miktarda olacağını belirlenmesi gerekir. Para girişleri bütün yıllarda aynı olabileceği gibi, her yıl farklı da olabilir. Yatırım projesiyle ilgili para çıkışı her zaman projenin başlangıcında olmayabilir. Arsa alınması, fabrika kurulması, makinelerin monte edilmesi gibi yatırımlar, bazen bir yılda bitmez, uzun zaman alabilir. Bu durumda nakit çıkışlarının en son yıla dönüştürülmesi gerekir.

6. Projenin ömrü

Projenin ömrü işletmenin yatırım kararı vermesinde önemli bir etkidir. Yatırımın ekonomik ömrü, bir yatırımın faydalı olarak üretimde bulunabileceği süreyi ifade eder (Akgüç 1994, s.330). Ekonomik ömrü uzun olan projeler tercih edilir. Projenin ömrü en az bir yıl olmalıdır. Ömrü bir yıldan daha kısa olan projeler sermaye bütçelemesinin dışında kalır. Projelerde en uzun ömrü ise 10 yıl olarak varsayılır (Özdemir, 1995, s.158).

7. Projeden Beklenen Verim

Projeler arasında seçim yapılırken yatırımdan beklenen verim veya getiri oranının da saptanması gerekir. Bu saptama yapılırken, sadece faiz oranı, risksiz yatırımların getiri oranı değil, projenin risk derecesine göre, ortakların, işletme

sahibinin, beklediği risk primi de eklenmelidir. Projeler arasında beklenen verimi yüksek olan projeler tercih edilir.

2.3.Sermaye Yatırımı Türleri

Sermaye yatırımları işletmenin geleceği açısından oldukça büyük önem taşır. Aşırı ya da eksik olarak yapılan yatırımlar, gelecekte büyük sorunlara yol açar. Sermaye yatırımı maliyetleri genelde maddi ve maddi olmayan duran varlıklarla ilgili yatırım maliyetlerinin yanında, teknoloji geliştirmeye dönük maliyetler ile yeni malların pazara çıkarılması ile ilgili pazarlama harcamalarını da kapsar. Söz konusu alanlarda yapılan harcamalar işletmelerin sermaye yatırımlarını oluşturur (Akkaya, 1988, s.4).

İşletmelerde sermaye yatırımları çeşitli amaçlarla yapılır. Sermaye yatırımlarını bu amaçlar doğrultusunda aşağıdaki gibi çeşitli gruplara ayırmak mümkündür.

1. Yeni Yatırımlar

Bu yatırım harcamaları, firmanın üretimine devam edebilmesi için, aşınmış, yıpranmış, üretim gücünü yitirmiş, veya teknolojik gelişmeler sonucu eskimiş, modası geçmiş duran varlıkların yenilenmesini kapsar.

2 .Genişleme Yatırımları

İşletmeler zaman içerisinde, mevcut teknolojilerini piyasa şartlarına uyumlu hale getirmek ve piyasadaki mamullerin sayısal ve nitel özelliklerini geliştirmek için kapasitelerini artırma yoluna gidebilirler. Bu yatırımlara genişleme yatırımları diyoruz.

3. Maliyeti Azaltan Yatırımlar

İşletmeler günümüzde yoğun rekabetle birlikte ayakta kalabilmek, varlıklarını devam ettirebilmek için, maliyetlerini kontrol altına almak zorundadırlar. Üretim sürecini kontrol altına alarak maliyetlerini azaltıcı yatırımlar yapmalıdırlar.

4. Tamamlayıcı Yatırımlar

Bir yatırım diğer bir yatırımdan beklenen faydayı artırıyorsa veya diğer yatırımın sağlayacağı yarar aynı kalmak koşuluyla, sözkonusu yatırımın harcama tutarını azaltıyorsa, bu yatırım diğerlerinin tamamlayıcısı olarak nitelendirilir.

5. Riski Azaltan Yatırımlar

Özellikle riski yüksek alanlara yatırım yapacak girişimciler doğru yatırım alternatiflerini seçerek belirsizlik ve riski azaltma yoluna gidebilirler.

2.4. Sermaye Yatırımları Planlamasının Aşamaları

Bazı sermaye yatırımları rutin yatırımlardır. Kullanılan bir makinen eskimesi halinde yerine yenisini koyma kararı nispeten kolaydır. Oysa elinde bir miktar sermayesi olan bir işletmenin hangi alana sermaye yatırımı yapacağı konusunda sonuca varması daha zordur. Çeşitli yatırım alanları aramak ve en kârlı olan alanı seçmek ileriye iyi görebilen iyi işletmecilik bilgisine sahip işletmeler için söz konusudur.

Çeşitli yatırım alternatifleri arasından en doğru olanını seçmek gerekir. İşletmenin amacı kâr elde etmek ise kârlarını maksimize edecek olan projeyi seçmelidir (Peker, 1988, s.589). Her işletme üretimini marjinal getiri ile marjinal masrafların eşit bulunduğu noktaya kadar yapar. Çünkü firma en yüksek kâr noktasına bu üretim düzeyinde ulaşır. Çeşitli yatırım projelerini verimliliklerine göre sıraya dizince en çok verimli olan en başa ve daha azı daha sonra olmak üzere azalan bir sıra oluşturur. Yatırımlar hem verimlilik hem de maliyet açısından

incelenerek en az maliyetli olan yatırım yada en çok verimi sağlayacak olan yatırım tercih edilecektir .

2.5. Sermaye Yatırım Kriterleri

Çeşitli sermaye yatırımları arasında seçim yapabilmek için her yatırımın değerini saptamak ve diğer yatırımlarla karşılaştırmak gerekir. İşletme için en kârlı yatırımın en iyi yatırım olduğu kabul edilir. Firmalar ne kadar güçlü ne kadar geniş mali kaynaklara sahip olurlarsa olsunlar, bütün yatırım projelerini aynı anda finanse etmek, gerçekleştirmek olanağına sahip değildir. Her firma kaynak sınırlaması altında faaliyetini yürütmek durumundadır. Firmalar, alternatif alanlar arasında bir seçim yapabilmek ve kaynakları amaca uygun en iyi sonuçlar verecek yatırımlara tahsis edebilmek için, bir yöntem, bir kriter saptamak veya geliştirmek durumundadırlar.

Firmaların doğru seçim yapabilmeleri için alternatiflerin ortaya konulması gerekir. Uygulama da firmalar yatırım projeleri arasında sıralama yaparken farklı yöntemler, kriterler kullanmaktadırlar. Bazı firmalar, derin bir analize gerek görmeden yöneticilerin sezışlerine göre karar alırken, bazı firmalar geliştirilmiş matematik modeller kullanmaktadırlar. Bu yöntemlerden aşağıdaki gibi bahsetmek mümkündür.

1. Net Bugünkü Değer Yöntemi

Net bugünkü değer, yatırımın ekonomik ömrü boyunca sağlayacağı para girişlerinin önceden saptanmış belirli bir iskonto oranı üzerinden iskonto edilmesi ve bugüne indirgenmiş değerleri toplamı ile yatırımın gerektirdiği para çıkışlarının, bugüne indirgenmiş değerleri toplamı arasındaki farktır (Akgüç, 1994, s. 356). Projeden sağlanan para girişlerinin bugünkü değeri, para çıkışlarının bugünkü değerinden büyükse proje kabul edilir, değilse red edilir (Schallheim, 1998, s.114). Net bugünkü değer yöntemini şu şekilde formüle edebiliriz.

$$NBD = \sum_{t=1}^n \frac{Ct}{(1+i)^t} - I_0$$

Ct : t yılına ait net nakit girişi

Io : İlk yatırım tutarı

i : İskonto oranı

n : Projenin ekonomik ömrü

2. Geri Ödeme Süresi

Bir projenin geri ödeme süresi başlangıçta yatırılan paranın geri alındığı süredir. Geri ödeme süresi projenin ekonomik ömründen daha azsa proje kabul edilir, ekonomik ömründen daha fazla ise red edilir (Myers, 1997, s.162). Geri ödeme süresi yöntemi, bir projeye yatırılacak paranın projeden sağlanacak para girişi ile kaç yıl içinde geri döneceğinin belirlenmesi yöntemidir (Gönenli, 1978, s.271). Geri ödeme süresini formüle edersek;

$$\text{Geri Ödeme Süresi} = \frac{\text{Yatırım Tutarı}}{\text{Yıllık Net Para Girişi}}$$

3. Sermayenin Ortalama Kârlılığı

Sermayenin ortalama kârlılığı yöntemi genel olarak ortalama net kârın ortalama yatırım tutarına olan oranıdır (Özdemir, 1995, s. 158). Sermayenin ortalama kârlılığı yüksek olan projeler kabul edilir. Sermayenin ortalama kârlılığını şu şekilde formüle edebiliriz.

$$\text{Yatırımın ortalama Kârlılık Oranı} = \frac{\text{Ortalama Net Kâr}}{\text{Ortalama Yatırım Tutarı}}$$

4.Fayda- Maliyet Oranı Yöntemi

Yatırım projelerinin değerlendirilmesinde kullanılabilir bir diğer yöntem kârlılık endeksi (fayda maliyet oranı) yöntemidir. Kârlılık endeksi, yatırımın ekonomik ömrü boyunca sağlayacağı para girişlerinin bugünkü değerinin, yatırımın gerektirdiği para çıkışlarının bugünkü değerine oranıdır.

$$\text{Fayda-Maliyet Oranı} = \frac{\text{Para Girişlerinin Bugünkü Değeri}}{\text{Para Çıkışlarının Bugünkü Değeri}}$$

5. İç Verim Oranı

Projenin para girişleri ile para çıkışlarını birbirine eşitleyen iskonto oranıdır. Oran deneme yanılma ve enterpolasyon yoluyla belirlenir. Bir yatırım projesinin başarısı veya başarısızlığı çeşitli etmenlere bağlıdır. Para girişleri tahminlere dayandığından, yatırım projeleri arasında yapılacak seçimde kullanılacak yöntem, yatırım projeleri arasında çok farklı sıralamalara yol açabilir, kullanılan yönteme göre yatırımlar arasında öncelik sırası değişebilir, hatta projeyi kabul veya ret kararı bile değişebilir. Bu yüzden yatırım alternatifleri arasında bir seçim yapmak için, tutarlı ve yatırımın niteliği göz önünde bulundurularak doğru bir yöntem seçmek gerekir.

$$\begin{array}{l} \text{Para çıkışlarının iskonto edilmiş} \\ \text{Değerleri toplamı} \end{array} = \begin{array}{l} \text{Para girişlerinin iskonto} \\ \text{edilmiş değerleri toplamı} \end{array}$$

2.6. Sermaye Yatırım Kararlarının Finansmanı

İşletmelerin piyasa koşullarına uyum sağlayarak varlıklarını sürdürebilmeleri için orta ve uzun vadede yatırım yapmak zorunda oldukları açık bir gerçektir (Gökçe, 1996, s.582). Sermaye yatırımları ve bunların finansmanı, sermaye yetersizliği içinde olan ülkemizde işletmelerin çözmeleri gereken önemli problemlerden biridir. Ülkemizde finansal krize düşen firmaların, yanlış politikalarla

yönetildikleri, kısa vadeli kaynaklar ile yatırım yaptıkları bir gerçektir. O halde aktiflerin finansmanında uygun vadeli kaynakların kullanılması, aktiflerin likit kaynaklarda yoğunlaştırılması gerekir.

Firmalar duran varlıklarını o günkü işletme sermayesi durumuna göre ya satın alırlar, ya da kiralama yolunu tercih ederler.

2.6.1. Satın Alma

Maddi duran varlıklara yapılacak yatırımlar genellikle büyük tutarlara ulaştığından finansman kaynaklarının sağlanması anında olmamaktadır. Büyük yatırım planlarının gerçekleştirilmesini öngören bir firmanın, finansman kaynaklarını ihtiyaç anında sağlayabilmesi için, çok önceden gerekli önlemleri alması ve girişimlerde bulunması gerekmektedir. Firmalar duran varlıkları çeşitli şekillerde satın alabilirler ;

1. Öz Kaynak Kullanarak Satın Alma,
2. Kredi Kullanarak Satın Alma,
3. Öz Kaynak ve Kredi Kullanarak Satın Alma.

1. Öz Kaynak Kullanarak Satın Alma

Öz kaynak, firmanın kuruluşunda ve faaliyet dönemi sırasında firmanın sahip veya ortakları tarafından sağlanan kaynaklar şeklinde tanımlanabilir. Öz kaynak ile finansmanda işletme faaliyetlerinde kullanılacak varlıklar öz kaynak kullanılarak satın alınır. Yatırımların finansmanında öz kaynaktan yararlanılabilmesi için, kaynakların geri ödeme taahhüdünün ve bir maliyetinin olmaması gerekir (Bayraktaroğlu, 1998, s.59).

Öz kaynak ile finansman ekonomi ve toplumsal açıdan arzu edilen bir finansman şeklidir. Ekonomik durgunluk ve satışların düştüğü dönemlerde öz kaynak ile finanse edilmiş firmalar, sabit yükümlülükleri düşük düzeyde olduğu için, varlıklarını tehlikeye düşürmeden, iflas olasılığı ile karşılaşmadan faaliyetlerini

sürdürebilirler (Akgüç, 1994, s.735). Ayrıca öz kaynak ile finansman, firmaların mülkiyetinin daha geniş kitlelere dağılmasına olanak veriyorsa, gerek gelir ve servet dağılımı, gerek geniş kitlelerin firmaların yönetimine, ekonomik kararlar sürecine daha etkin şekilde katılımları yönündün da arzu edilir

İşletmenin öz kaynakları yeterliyse, nakit giriş çıkışları uygunsa, işletme hiç borçlanmaya gerek kalmadan kendi kaynaklarını kullanarak ekipmanları satın alır. Öz kaynak kullanarak satın alma firmaya sabit bir yük getirmez. Ancak sermayenin fırsat maliyetini de düşünmek gerekir. Yani yatırıma ayıracağı sermayeyi daha kârlı alanlarda kullanarak daha fazla kar elde edebilir.

2. Kredi Kullanarak Satın Alma

Banka kredileri, cari işletme sermayesi amaçlı kullanımlar dışında yatırım malı finansmanında da kullanılan yabancı kaynaklardan biridir (Ceylan, 1993, s.85). Banka kredileri özellikle günümüzde çok cazip hale gelmiştir ve vadeleri kısa olmasına rağmen bir çok işletme tarafından yatırım malı finansmanında kullanılmaktadır. Uluslararası ticaretin giderek yaygınlaşması ile birlikte ülkemiz ekonomisi de gerek iç gerekse dış piyasalarda meydana gelen oluşumlardan büyük ölçüde etkilenmektedir. Artan fon ihtiyacı işletmelerin banka kredilerine olan taleplerini giderek daha da artırmıştır.

Banka kredileri ile teşvik belgesi kapsamında yatırım yapılması halinde vergi, oto finansmanı etkisini doğuracak üç değişken bulunmaktadır. Bunlar; amortismanlar, yatırım indirim ve banka kredi faizleri. İşletme satın aldığı duran varlıkları amortisman ayırmak suretiyle, vergiden düşebilir ve yatırım indiriminden yararlanabilir. Bütün bu vergi tasarrufları satın almayı avantajlı kılan unsurlardır. Banka kredi faizleri işletme yöneticileri tarafından gider olarak gösterilebilir ya da yatırım malının maliyetine eklenerek aktifleştirilebilir (Yüksel, 1982, s.176).

Özellikle ticaret bankaları, kısa ve orta süreli para piyasasının temel taşlarının oluştururlar. Bankaların firmalara sağlamış oldukları krediler, firmalar açısından genellikle marjinal nitelikte olduğundan, bu kredilerin etkileri firma bilançolarında gözükürken tutarlarının çok üstünde olabilir. Banka tarafından kredi talebi geri çevrilmiş

bir firma, çoğu kez alternatif finansman kaynakları da bulamayacağından, büyüme hızını yavaşlatmak veya faaliyet hacmini daraltmak zorunda kalabilir .

3. Öz Kaynak ve Kredi Kullanarak Satın Alma

Ortaklar, işletmeye borç para verenler ve halk açısından, dönen varlıkların ve duran varlıkların büyük bir çoğunluğunun borçlanma yoluyla elde edilmesi pek de hoş bir izlenim yaratmaz. Yatırımcı yapacağı yatırımın bir kısmını öz kaynakla, bir kısmını kredi kullanarak yapabilir. Böylelikle riski de dağıtmış olur. Çünkü gelecek belirsizdir. Tamamını kredi yoluyla yaparsa ve alınan kredi faizi gelecekte artarsa, işletme büyük bir risk yüklenmiş olacaktır. Yatırımın finansmanında öz kaynak ve yabancı kaynak beraber kullanılırsa risk bölüştürülmüş olur.

2.6.2. Leasing Yoluyla Edinme

Günümüzde büyük yatırımların büyük parasal kaynaklara gereksinim göstermesi nedeniyle, girişimciler, kaynak bulma sorunu ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu sorunun çözümünde leasing, para bulma ve kaynak sağlama yöntemi olarak devreye girmektedir (Erol, 1999, s.74).

Gerek kamu gerek özel sektör kuruluşları, faaliyetlerini sürdürürken bina, makine ve teçhizat gibi taşınır ve taşınmaz sabit varlıkları kullanmak zorundadırlar. Bu varlıkların sağlanması ise ya satın alma ya da kiralama yöntemleriyle gerçekleştirilebilir. Kredi alamayan firmanın, öz kaynakları da yetersiz ise yatırımın finansmanı için tek çözüm yolu leasing olacaktır. Leasing ülkemizde henüz çok yeni bir kavram olmasına rağmen, yatırımların finansmanında sıkça başvurulan bir yöntemdir. Leasingin birçok avantajlarının yatırımcılar tarafından tanınmasıyla birlikte, satın almaya çok güçlü bir alternatif olacaktır.

3. LEASİNG'İN TEMEL KAVRAMLARI VE TARİHÇESİ

Günümüzde işletmeler büyümek ve diğer firmalarla rekabet edebilmek amacıyla sürekli teknolojilerini yenilemek zorundadırlar. Mevcut teknolojilerini günün şartlarına uyduramayan, yeni yatırımlar yapamayan işletmeler, piyasadan çekilme mecburiyetinde kalabilirler. Önceleri, işletmelerin faaliyetlerinde kullandıkları, iktisadi kıymetlerin mülkiyetine sahip olma gereğine inanılırdı (Tolu, 1996, s.52). Oysa önemli olan işletme faaliyetlerinde kullanılan iktisadi kıymetlerin mülkiyetine sahip olmak değil, bu iktisadi kıymetlerin gördüğü işlerden yararlanmaktır. İleriye görebilen, teknolojiyi yakından takip edebilen başarılı işletmeler, bu gerçeği iyi özümseyen işletmelerdir.

Günümüzde çoğu işletmede, yatırımların daha da geliştirilmesi, mevcut teknolojilerin yenilenmesi için iktisadi kıymetlerin mülkiyetine sahip olmak yerine o malın ekonomik kullanım hakkının leasing yoluyla edinilmesinin daha kârlı olacağı fikri hakim olmuştur (Arslan, 1997, s.96).

Türkiye'nin geleceği açısından büyük önem taşıyan sanayi yatırımlarının önündeki en ciddi problemlerden birisi de finansman sorunudur (Olca, 1995, s.62). Yatırım ve finansman sağlamaya yönelik olarak uygulanan leasing yöntemi, son yıllarda gerek dünya ticaretinde gerek işletmelerin ihtiyaç duydukları varlıkların finansmanında önemli bir faaliyet haline gelmiştir.

3.1. Leasing'in Tanımı

Leasing, sözcük anlamı Türkçe de "kiralamak", kiraya vermek olan "lease" fiilinden türemiştir. İsim hali de aynı olan "lease" kelimesi, aynı zamanda "kira", "kira kontratı" anlamlarına da sahiptir. Hukuk diline "makine kirası", "kredili kira", "fabrika kirası", "kira finansmanı", "finansman kirası" olarak girmiş bulunan leasing terimi, 3226 sayılı kanunla "finansal kiralama" şeklinde ifade edilmiştir (Kocağa, 1999, s.28).

Leasing'in birçok tanımı yapılmaktadır. İngilizce olan leasing kelimesi Türkçe dahil bütün diğer yabancı dillere de girmiş ve aynen kullanılmıştır. Bu deyim Fransızca da "Lecredi- Bail", Almanca da "Leasinggeschaeft" şeklinde kullanılmaktadır (İşıpek, 1998, s.3). Türkiye de leasing teriminin Türkçesi olarak kullanılan finansal kiralama yerine daha çok terimin kendisinin kullanılması tercih edilmektedir. Bu terim ülkemizde ilk olarak 25/02/1984 tarihli Resmi Gazete de Özel Finans Kurumları tebliğinin 20. maddesinde kira akdinin karşılığı olarak kullanılmıştır. Bu terim genellikle bir "Finansal Leasing" çağrışımı yapsa da aslında hemen leasing çeşitlerinin tümünü kapsamına alabilmektedir. 3226 sayılı kanunun hazırlanması sırasında deyim olarak "finansal kiralama" benimsenmiş ve yasa bu şekilde kabul edilmiştir. Tanımlardan anlaşılacağı üzere leasing işleminde üç taraf vardır;

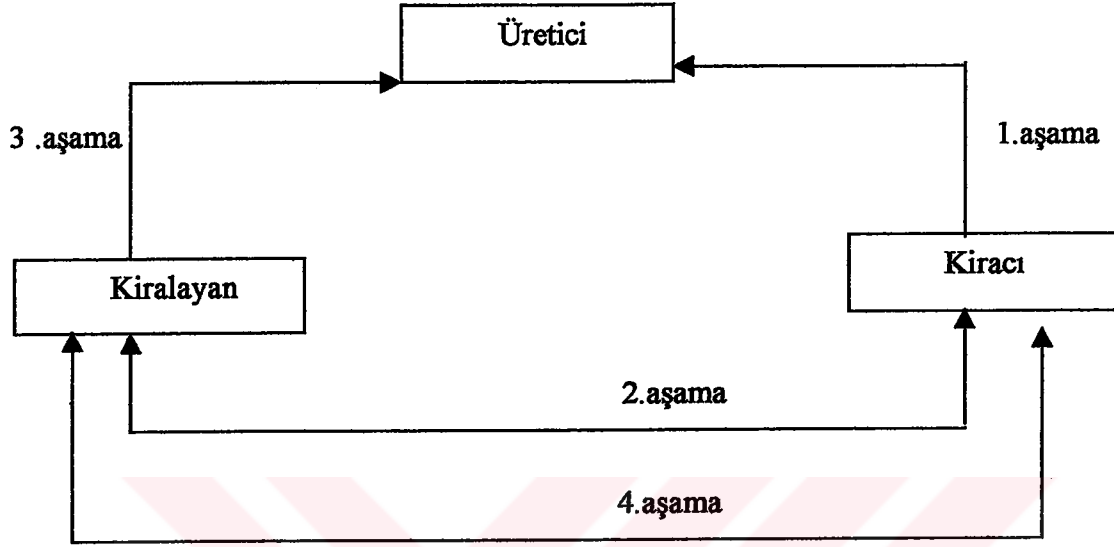
- Üretici,
- Kiralayan,
- Kiracı .

Leasing, tüketim veya yatırım mallarının doğrudan imalatçısı veya ihracatçısı tarafından bu malın ithalatçısına temin edileceğini ve malın ekonomik ömrü boyunca ithalatçıya kullanım hakkının devredileceğini içeren kaynak sağlama yöntemidir (Apak, 1995, s.34).

İşletmenin duran varlıklara gereksinimi varsa, amaç, makine ve teçhizatın mülkiyetine sahip olmaktan çok, kullanılmaları olduğuna göre, işletme leasing ile bu amacını gerçekleştirebilir. Leasing, taşınır ve taşınmaz varlıkların sağlayacakları hizmetlerden yararlanmaya olanak veren bir araçtır. Gerçekten kiralama sözleşmesi ile kiracı işletme, belli bir süre taşınır ve taşınmaz varlıkların sağlayacakları hizmetlerden yararlanma hakkına sahip olmaktadır. Kiralama sözleşmelerinin yenilenmesi ile bu belirli bir süre uzatılabileceği gibi, sözleşmelere konulacak hükümlerle kiracıya satın alma konusunda bir tercih hakkı da tanınabilmektedir.

3.2. Leasing'in İşleyişi

Leasingin işleyişi şekil 3.1'de görüldüğü gibidir.

Şekil 3.1. Leasingin işleyiş mekanizması.

1. aşamada ; Kiracı, kiralamak istediği iktisadi varlığı bizzat seçerek, fiyat ve diğer koşullar için üreticiyle anlaşır.
2. aşamada; Kiracı, varlığın satın alınması için leasing şirketi ile anlaşır.
3. aşamada; Leasing şirketi, imalatçı kuruluştan iktisadi varlığı satın alır.
4. aşamada; Kiralanacak varlık yapılan kira sözleşmesiyle kiracıya teslim edilir (Karabulut, 1993, s.15).

Kira sözleşmeleri düzenlenirken, ödeme koşulları işletmenin nakit akışları dikkate alınarak belirlendiğinden işletmeye önemli bir miktarda esneklik getirmektedir. Bu da kiralamayı avantajlı kılan unsurlardan biridir.

3.3. Leasing'e Konu Olan Mallar

Her türlü taşınır ve taşınmaz mallar leasing konusu olabilmektedir. Önceleri kira konusuna yalnızca taşınmaz mallar girerken, daha sonra, tüketim ve yatırım

malları eklenmiş, hatta marka, patent gibi maddi olmayan değerler de uzun vadeli kiralama konusunu oluşturmuştur. Leasing konusu olabilecek taşınır ve taşınmaz malların genel özellikleri (Toroslu, 1999, s. 8);

- a. Bir yıldan fazla kullanılabilirliği,
- b. Kiralama süresinin sonunda temel özelliklerinin bozulmaması,
- c. Bağımsız olarak kullanım olanaklarının bulunması,
- d. Tüketim malı niteliğinde bulunmaması,

Leasing'e konu olan mallar şunlardır;

1. Tekstil Makineleri,
2. Bilgisayarlar,
3. Uçaklar, helikopterler,
4. Matbaa Makineleri,
5. Sanayi kalıpları
6. Tıbbi cihazlar
7. Otobüsler, Minibüsler, Kamyonlar
8. İş ve inşaat makineleri,
9. Üretim makineleri,
10. Büro ekipmanları, leasingin konusu olabilmektedir.

Ülkemizde leasing sözleşmeleri finansal kiralama şeklinde yapılmaktadır ve sözleşme süresi uzundur. Kanunda yapılan iyileştirmeler ve leasingin diğer türlerinin de yaygınlaşmasıyla, finansal kiralama konu olan mallarda çeşitlenecektir.

3.4. Leasing'in Tarihçesi

Leasing uygulamalarının geçmişi oldukça eski dönemlere kadar gitmekte ve uygulamada bazı ayrı noktalar bulunsada dünyanın hemen hemen her ülkesinde kullanılmaktadır. Leasingin tarihçesi dünyada ve ülkemizde olmak üzere iki başlık altında incelenmiştir.

3.4.1. Dünyada Leasing

Milattan önce 2000 yıllarında Sümerlerin tarım aletlerini kiralama yoluna gittikleri, Roma imparatorluğunda Jüstinyen'in "Kurumlar" adlı kitabının 3.cildinde kiralamaya ilişkin ayrıntılı düzenlemelerin yapıldığı, aynı kitapta, faaliyet kiralaması ve finansal kiralama ayrımının yer aldığı bilinmektedir (Uyanık, 1990, s.52).

Varlıkların kiralınması çok eski tarihlere uzanmakla birlikte, kiralama işlemlerinin ilk basit örneklerine Fenikelilerde rastlanmıştır. Gemiler, sahipleri tarafından gemicilere kiralınmakta, gemi sahiplerinin avantaj ve sorumlulukları gemiyi kiralayan kişilere geçmektedir (Clark, 1985, s.1). Adam Smith'in 18.y.yılın sonlarında ileri sürmüş olduğu, sermaye birikiminin üretim araçlarının mülkiyetinden değil, işletilmesinden kaynaklandığı fikri, leasing'in temelini oluşturmuştur (Darasız, 1994, s.361).

Bu yöneme, Amerika Birleşik Devletleri'nde 1930'lu yıllarda finansman güçlüklerini gidermek amacıyla başvurulmuştur (Kocaağa, 1999, s.31). Başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere, gelişmiş batılı ülkelerde önceleri arsa, bina, apartman dairesi gibi taşınmaz mal türleri ile sınırlı olan kiralama işlemlerine 1950'li yıllardan itibaren bilgisayar, fotokopi makineleri, haberleşme ve taşıt araçlarının giderek, daha yaygın bir şekilde konu oldukları gözlenmiştir. 1877'de ABD'de Bell Telefon şirketi tarafından telefonların müşterilere kiraya verilmesi sonucu leasing terimi literatürde ilk kez kullanılmaya başlanmıştır.

1880 yılında United Shoe Company, ayakkabı makinelerini ayakkabıcılara kiralamaya başlamıştır. Bu tarihlerde üreticiler, finansal kiralama işlemlerini başarılı birer pazarlama aracı olarak kullanmışlardır. Bu işlemleri takiben IBM, Remington International, Cigar Machinery Company gibi şirketler, ürünlerini satmak yerine kiralama yoluna gitmişlerdir (Bahşi, 1987, s.262).

1840'lı yıllarda İngiltere'de demiryolları vagonlarının kiraya verilmesi İngiltere de ilk leasing şirketi olan Birmingham Wagon Company'nin kurulmasına olanak sağlamıştır (Finans Dergisi, 1997, s.5). 20 y.yılda dünya ticaret hacmindeki

genişleme, sınıai üretimin artması, piyasalardaki parasallaşma sürecinin gelişmesi ve tüm bunlara bağılı olarak ekonomik hayattaki canlanma yeni finansman türlerinin geliştirilmesini de beraberinde getirmiştir. Leasing, sözkonusu konjonktürel durum ve itici faktörlerin de etkisiyle özellikle ABD'nden tüm dünya ülkelerine yayılan bir yöntem olmuştur (Ayrıbaş, 1996, s.9).

1959 yılında Kanada da Canada- Dominion Leasing Corp ve 1960 yılında da İngiltere de Mercantile Leasing Comp kiralama şirketi kurulmuştur. Bunu 1961 yılında Brüksel de "Locabel", Paris te "Locafrance" şirketleri ve 1963 yılında ise ilk Japon kiralama şirketi "Orient Leasing Company" izlemiştir (İşipek, 1998, s.47).

Federal Almanya da ilk defa 1894 yılında inşaat araçları ve 1910 yılında da bilgi işlem aygıtları kiralanmaya başlanmıştır. 1962 yılında ise ABD'de olduğu gibi Federal Almanya da ilk leasing şirketi "Deutsche Leasing GmbH" adıyla Düsseldorf kentinde Amerikan-Alman ortaklığı ile kurulmuştur. Günümüzde Almanyada ki kiralama şirketi sayısı 600'e yaklaşmış bulunmaktadır. 1970 yılında kiralama piyasasında 3 milyar DM'lık ciro mevcut iken, bu rakam 1986 yılı sonunda 100 Milyar DM'ı aşmıştır. Yapılan kiralama sözleşmelerinin sayısı 1,7 milyonun üzerindedir (Kocaağa, 1999, s.32).

Sanayileşmiş ülkelerde 1970'lerin başına kadar istikrarlı bir gelişme gösteren leasing faaliyetleri, daha sonra 1973'de başlayan Petrol Krizine bağılı olarak belirli bir yavaşlama trendi içine girmiştir. Buna karşılık bu dönemde yatırım maliyetlerindeki yükselmenin etkisiyle özellikle gelişmiş ülkelerde büyük ölçüde kaynak ihtiyacı gündeme gelmiş ve bu ülkelere orta ve küçük ölçekli sanayinin finansmanı, yeni teknolojilerin transferi ve yabancı sermaye girişinin hızlandırılması gibi konularda çeşitli finansal olanaklar sağlaması açısından leasing çekici hale gelmiştir (Ayrıbaş, 1996, s.19).

Leasing'in Avrupa ülkelerinde gösterdiği hızlı gelişme, 1972 yılında Brüksel'de 15 ülkenin ulusal leasing birliklerinin katıldığı Avrupa Leasing Birliği (Leaseurope)'nin kurulmasına yol açmıştır. Leaseurope'nin bugünkü üye sayısı on altı olup, toplam üye kiralama şirketi sayısı ise 400 civarındadır. Leaseurope'nin başlıca görevleri, üye ülkelerdeki kiralamanın Ticaret Hukuku, Medeni hukuk ve

Vergi Hukuku açısından nasıl değerlendirildiğini araştırmak ve bunların karşılaştırmasını yaparak ortaya çıkan sorunlara çözümler aramaktır. Leasing'e ilişkin bilgi ve tecrübelerin değişimini sağlamak amacıyla, üye kiralama şirketlerinin temsilcilerinin katılacağı yıllık toplantılar düzenlemek de yine bu birliğin başlıca görevlerindedir (Altop, 1990, s.132). 1960'lı yıllarda sanayileşmiş ülkelerde kurulup gelişen leasing sektörü, 1970'li yıllarda çok uluslu şirketler aracılığıyla tüm dünyaya yayılarak 1980'li yıllarda uluslararası bir nitelik kazanmıştır (Işipek, 1998, s.5). Dünya leasing işlem hacmi aşağıdaki gibidir.

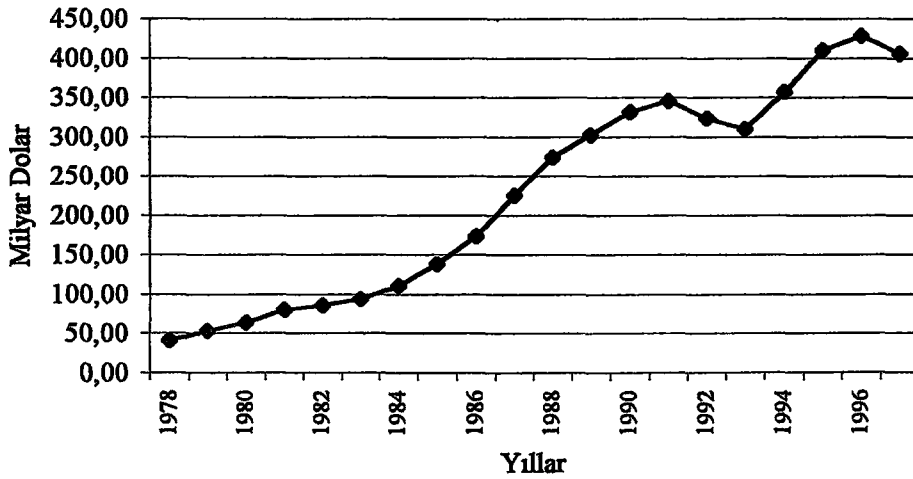

(Milyar \$)

Yıllar	Kuzey Amerika	Avrupa	Asya	G.Amerika	Avusturya	Afrika	Toplam
1978	24.00	7.90	4.80	0.30	3.60	0.20	40.80
1979	29.80	11.90	5.90	0.80	4.30	0.30	53.00
1980	37.70	13.20	6.30	1.50	4.40	0.50	63.60
1981	48.00	16.00	8.50	1.60	4.70	0.80	79.60
1982	50.00	16.70	10.50	1.80	4.90	1.00	84.90
1983	52.50	17.40	15.90	1.70	4.90	1.10	93.50
1984	64.00	18.10	20.90	1.60	3.90	1.20	110.20
1985	80.80	24.70	25.90	1.60	5.40	1.20	138.10
1986	87.00	41.20	36.50	1.50	5.60	1.80	173.40
1987	101.30	64.60	50.20	1.40	7.10	2.10	225.20
1988	117.00	80.10	63.60	3.20	7.30	2.80	273.80
1989	128.80	98.00	65.30	2.00	5.10	3.00	302.40
1990	125.40	117.90	77.50	1.90	4.00	3.80	331.60
1991	130.00	120.00	83.40	3.50	4.20	4.40	345.30
1992	127.60	99.50	80.90	6.30	4.90	4.80	323.30
1993	132.50	81.00	79.90	9.30	5.90	2.00	309.60
1994	148.00	87.50	99.20	11.10	6.20	4.70	356.40
1995	169.30	108.00	104.80	15.10	7.30	5.70	409.10
1996	177.00	117.70	105.80	15.00	6.90	5.30	428.10
1997	189.20	108.30	80.20	15.90		5.20	405.70

Çizelge 3.1. Dünya Leasing İşlem Hacmi.

Kaynak : World Leasing Yearbook,1999, s. 87.

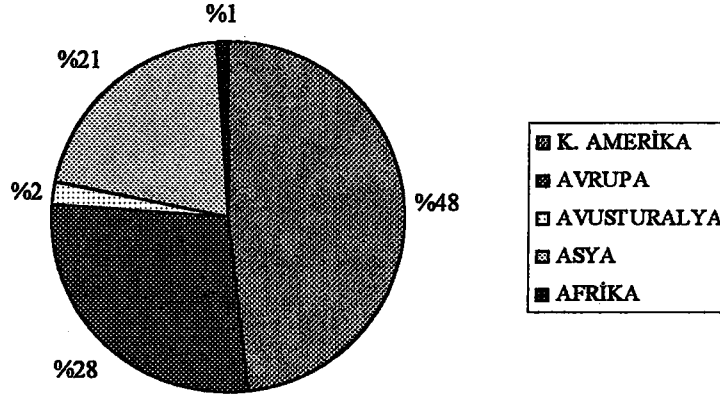
Şekil 3.2. Dünya Leasing İşlem Hacmi

Sıra	Ülkeler	Yıllık Hacim	% Büyüme 1996-1997	Pazar % Payı
1	A.B.D	179,80	5,80	30,90
2	JAPONYA	60,10	-1,30	8,90
3	ALMANYA	31,86	7,90	19,30
4	İNGİLTERE	20,80	-14,20	19,20
5	BREZİLYA	12,20	17,30	20,70
6	FRANSA	11,23	0,20	12,40
7	İTALYA	10,27	4,80	10,90
8	KORE	7,66	53,00	28,30
9	KANADA	7,43	21,00	15,70
10	AVUSTURALYA	6,45	9,00	25,00
11	İSPANYA	4,63	12,90	14,10
12	G.AFRİKA	4,50	-7,20	-
13	İSVEÇ	4,10	15,90	28,00
14	HONG KONG	3,96	-38,90	-
15	HOLLANDA	3,94	15,80	11,00
16	ENDONEZYA	3,25	-33,30	-
17	İSVİÇRE	2,82	-1,20	9,00
18	AVUSTURYA	2,75	5,70	15,40
19	BELÇİKA	2,16	12,00	9,30
20	ÇEK CUMH.	2,04	32,20	27,20
21	MEKSİKA	2,00	23,50	2,80
22	KOLOMBİYA	2,00	-28,30	19,00
23	NORVEÇ	1,79	28,10	16,50
24	PORTEKİZ	1,74	23,70	22,10
25	ÇİN	1,65	0,00	-
26	ŞİLİ	1,39	8,10	12,80
27	İRLANDA	1,35	-6,10	23,80
28	POLONYA	1,34	51,40	8,10
29	TAYVAN	1,13	7,60	3,50
30	DANİMARKA	1,12	15,00	-
31	TÜRKİYE	0,78	34,50	-
32	SLOVAKYA	0,76	34,00	15,70
33	MACARİSTAN	0,75	19,80	15,00
34	FİNLANDİYA	0,71	3,20	10,00
35	HİNDİSTAN	0,70	-22,80	4,70
36	PAKİSTAN	0,49	18,80	8,00
37	YENİZELANDA	0,48	26,30	-
38	RUSYA	0,47	328,00	1,00
39	MALEZYA	0,45	-50,00	2,10
40	YUNANİSTAN	0,42	36,50	-
41	PERU	0,30	0,000	-
42	ESTONYA	0,29	208,30	-
43	FAS	0,28	21,60	-
44	TAYLAND	0,26	-50,50	-
45	NİJERYA	0,24	23,70	-
46	SLOVENYA	0,21	45,80	-
47	FİLİPİNLER	0,20	-3,20	-
48	İRAN	0,19	-36,70	2,90
49	SİRİLANKA	0,19	32,50	18,20
50	MALAVİ	0,19	36,00	-
	TOPLAM	405,82		

Çizelge 3.2. 1997 yılı ülkelerin leasing işlem hacmi.

Kaynak: World Leasing Yearbook, 1999, s.87.

Grafikten de anlaşılacağı üzere dünya leasing işlem hacminin önemli bir kısmı Kuzey Amerika ve Avrupa gibi ekonomik açıdan gelişmiş kıtalarda gerçekleşmektedir.

Şekil 3.3. 1997 yılı dünya leasing hacminin dağılımı.

3.4.2. Türkiye’de Leasing

Türk ekonomisi, 1980’li yıllara kadar bu gelişmelerin büyük ölçüde dışında kalmıştır. 24 Ocak 1980’de uygulamaya başlanan ekonomik program çerçevesinde, ekonominin dışa açılmasına ağırlık veren politikalarla, yatırımcıları teknolojik gelişmelere süratle ayak uydurmak zorunda bırakmıştır. İç tasarrufların yatırımları besleyecek güçte olmaması, işletmelerin finansman ihtiyaçlarını klasik yöntemlerle sağlama imkanlarını ortadan kaldırmıştır.

Yatırımcılar yeni finansman türlerine ilgi duymaya başlamışlardır. Bu çerçevede, ülkemiz bakımından yeni bir finansman tekniği olan kiralama, 10.06.1985 tarihinde kabul edilerek 28.06.1985 tarih ve 18795 sayılı Resmi Gazete de yayınlanan 3226 sayılı “Finansal kiralama Kanunu” ile Türk mali piyasasında hızla yerini almıştır (Kocaağa, 1999,s.26).

Leasing Türkiye’de 1986’da Finansal Kiralama Kanunu ile ilk olarak uygulamaya geçti, aradan geçen on dört senede finans piyasasının en hızlı sektörlerinden birisi olan sektörde 1990’dan sonra işlem hacmi hızlanmış, 1993 yılında 5,582 milyar TL olan leasing şirketlerinin kira gelirleri, 1995 sonunda 30,393 milyar TL’ye ulaşmıştır (Hazine Müsteşarlığı, 1995, s.32). 1998 yılında leasing sektöründe ilk altı ayda toplam ciro 1 milyar dolar civarındadır ve 1998 yılı toplam cirosunun 2 milyar dolar civarında olduğu yapılan incelemeler sonucu tespit edilmiştir (Özgür, 1998, s.102).

Türkiye de leasing sektörünün temellerini, aktif bankacılık ve çağdaş finansman tekniklerini benimseyen ve bu alana yatırım yapmaktan kaçınmayan bankalar attı. Leasing’in Türkiye’de uygulanması 28.06.1985 tarih ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu’nun yürürlüğü girmesiyle olmuştur. Leasing sektörü çok genç olmasına rağmen, giderek genişleyen yaygın bir kullanım alanı bulmuştur. İlk leasing şirketi 10.9.1986 yılında İktisat Leasing’dir. Bunu çoğu banka kökenli olmak üzere diğer şirketler izlemiştir ve bu gün yaklaşık 49 şirket piyasada faaliyet göstermektedir.

Türkiye’de leasing işlemlerini düzenleyen mevzuat “Faaliyet kiralaması” türünde kiralamalara imkan vermemektedir. Leasing işlemlerinin yalnızca orta vadeli finansman hizmeti sunma anlamına gelen “Finansal Kiralama” uygulamalarını kapsamaması nedeniyle leasing şirketlerinin kuruluşunda bankaların ağırlıklı olduğu görülmektedir. Leasing sektörü özellikle 1993 yılında ekonomideki hızlı büyümeye paralel olarak işlem hacminde büyük artış kaydetmiş, bununla birlikte sektör istediği paya henüz ulaşamamıştır (Radoplü, 1997, s.10).

Batılı ülkelerin aksine, Türkiye de leasing bir finansman alternatifi olarak devletin sağlamış olduğu teşvikler sayesinde ortaya çıkmıştır. Sektör halen hükümetin alacağı kararlara ve yapılacak birtakım yasa değişikliklerine bağlıdır. Dolayısıyla olumsuz bir yasa değişikliğinden sektörün işlem hacmi etkilenebilecek niteliktedir. Makro ekonomideki her türlü olumsuz gelişme, (faizlerin yükselmesi, büyüme oranının düşmesi gibi) sektörü direkt olarak etkilemektedir (Paramatik, 1997, s.48).

4. LEASİNG'İN TÜRLERİ

Kiralama işlemleri, malın kullanım süresine, leasing vericisinin konumuna, işleme konu olan malların çeşidine, tarafların fonksiyonları ve ödeme şekillerine göre, farklı kiralama türleri bulunmaktadır. Bunlar aşağıda görüldüğü gibidir.

4.1. Süre Açısından

Leasing işlemleri esas itibarıyla malın kullanım süresine göre, faaliyet kiralaması ve finansal kiralama olarak ikiye ayrılmaktadır.

4.1.1. Faaliyet Kiralaması (Operating Lease)

Kiralamaya konu olan malın kullanım hakkını, kiracıya kısa bir süre için veren ve kiracıyı koruma yanı ağır basan leasing türüdür. Sözleşme belirli bir süreyi kapsamak üzere yapıldığı halde, önceden belirlenen ihbar süreleri içinde ihbarda bulunulması halinde kiralama dönemi sona ermeden kiracıya, kira sözleşmesini iptal etme olanağı da tanımaktadır. Yani faaliyet kiralaması, kiracıya sözleşmeyi iptal hakkı tanıyan, dolayısıyla teknolojik açıdan demode olmuş makine ve teçhizatı geri verebilme imkanı sağlayan esnek bir leasing türüdür (Koç, 1999, s.7).

Faaliyet kiralamasının temel özelliği kiralama süresinin malın ekonomik ömrüne göre düşük olması, kiralanan malın bakım ve onarımı ile ilgili sorumluluğun kiralayanda bulunmasıdır. İade tarihinde yıpranma nedeniyle ortaya çıkabilecek fiyat değişiklikleri riski kiraya verene aittir (Emek, 1994, s.29).

Faaliyet kiralamasında, kiralama süresi kısa olduğundan, kiralanan makine ve teçhizatın, kira sözleşmesinin devam ettiği süre içinde itfa edilmesi mümkün olmamaktadır. Leasing şirketi, makine ve teçhizatın hurda değerinin yapmış olduğu yatırımın geri kalan kısmını karşılayacağını tahmin etmektedir. Burada söz konusu olan hurda değer kiralanan malın kira dönemi sonundaki piyasa değeridir. Bu

değer, malın yeniden kiralanmasında veya kiracıya satışında önem kazanmaktadır. Sonuçta leasing şirketi, kârının tamamını söz konusu sürede ödenen kiralardan elde etmemekte, bir kısmını da makine ve teçhizatı yeniden kiraya vererek veya satarak sağlamak yoluna gitmektedir (Türkiye Bankacılar Birliği, 1993, s. 64).

Faaliyet kiralamasında kiralama şirketleri orta vadeli finansman hizmeti sunmamakla beraber, orta vadeli yatırımın finans yükünü üstlenmektedirler. Böylece orta vadeli kaynak ihtiyacında çok ciddi tasarruflar sağlanmakta ve yatırımcı işletmelerin finansman yükü önemli ölçüde azalmaktadır (Buldam, 1992, s.69).

Kısaca özetlemek gerekirse bu tip kiralama, kısa süreli, kira anlaşması feshedilebilir, kiralama konusu mallar daha ziyade tüketim ve hizmet sektöründe yer alan malların olduğu bir kiralama şeklidir (Açba, 1986, s.60). Türkiye de bir takım kanuni ve alt yapı yetersizliğinden dolayı Faaliyet Kiralaması yapılamıyor (Taşar, 1997, s.41).

4.1.2. Finansal Kiralama (Financial Leasing)

Finansal kiralama veya diğer adıyla sermaye kiralaması (capital leasing), makine ve teçhizatın mülkiyet hakkının yasal olarak kiralayanda kalmasına rağmen, ekonomik açıdan kiralanan varlık üzerindeki kontrolün kiracıya devredildiği uzun süreli bir kiralama türüdür (Gürcan, 1987, s.3). Bu yöntemde kiracı, kiralanan malların ekonomik ömrünün tamamını kullanma yetkisine sahip olmakta ve mülkiyet dışındaki bütün riskleri ve faydaları üstlenmektedir (Toroslu, 1999, s.101).

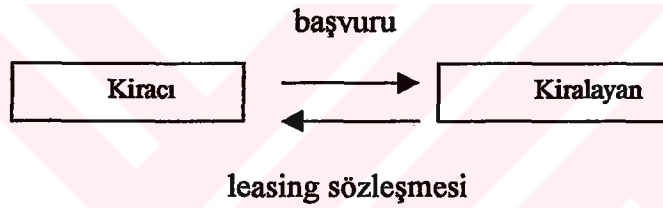
Finansal kiralamada kira süresi, malın ekonomik ömrünün önemli bir kısmını veya tamamını kapsamakta, mülkiyet dışındaki bütün risk ve yararlar kiracı üzerinde bulunmaktadır.(Cohen, 1986, s.589). Bu tür kiralama sözleşmeleri genellikle, bir kiralama şirketi aracılığıyla yapılmakta olup, üçlü bir anlaşmayı içermektedir. Diğer taraftan finansal kiralama işlemleri, faaliyet kiralamalarına göre daha geniş bir alanda yapılmakta, gemi, uçak, vagon, konteyner, inşaat makineleri, kurulu tesisler, binalar ve her çeşit makine ve tezhizat finansal kiralamaya konu olabilmektedir.

4.2. Leasing Vericisinin Konumu Açısından

Leasing vericisinin konumu açısından leasingi ikiye ayırarak incelemek mümkündür.

4.2.1. Doğrudan Kiralama (Direct Leasing)

Doğrudan kiralama, üreticinin kiracı ile doğrudan doğruya ilişkiye girerek kiralama sözleşmesi yapmasıdır. Bu tür kiralamada, üretici, aynı zamanda kiralayan durumunda olmakta ve arada ayrıca kiralama şirketi bulunmamaktadır (Giger, 1977, s.133). Doğrudan kiralama üretici tarafından bir pazarlama yöntemi olarak da kullanılmaktadır. Bu kiralama türü şekil 4.1'de görülmektedir.

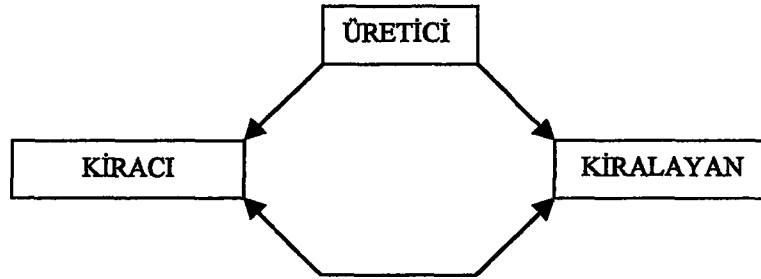
Şekil 4.1. Doğrudan Kiralama.

Bu tür kiralama biçiminde sadece temel malın kiralanması değil, aynı zamanda yedek parça ve servis de önem kazanır. Sözgelimi bir fotokopi makinesinin kiralanmasında, kullanılan fotokopi malzemesinin, tamir bakım ve yedek parçanın da sunulması gibi (Berk, 1996, s.256).

4.2.2. Dolaylı Kiralama (İndirect Leasing)

Dolaylı kiralama işlemlerinde üretici ile kiracı arasına üçüncü bir kişi, yani bir kiralama şirketi girmekte ve böylece ortaya üçlü bir ilişki çıkmaktadır. Bu üçlü ilişkide kiralama şirketi, kira konusu malı, kiracının talebi üzerine üreticiden temin ettikten sonra bunun kullanımını bir bedel karşılığında ona bırakmaktadır (Sözer, 1989, s.1).

Kiralanan mal üretici işletmeden, bağımsız bir leasing şirketi aracılığı ile kiracıya sunulmaktadır. Doğrudan kiralama ile aralarındaki farkın görülmesi açısından aşağıdaki şekil 4.2 verilebilir (Berk, 1996, s.256). Kiralamanın dolaylı olması kiralayanın duran varlığı satın alarak, bir başkasına kiralaması durumunda söz konusu olmaktadır (Güvemli, 1990, s.238).

Şekil 4.2. Dolaylı kiralama.

Leasing kuruluşları burada menkul ya da gayri menkul her türlü malı genellikle uzun süreli olarak kiralamakta ve kiracının gereksinmelerine uygun olarak üretilmiş malı % 100 finanse etmektedir. Finansal kiralama genel olarak dolaylı şekilde gerçekleştirilmektedir (Akgüç, 1994, s.613).

4.3. Kiralama Konusu Malın Niteliği Açısından

Kiralama konusu malın niteliği açısından leasingi üç başlıkta incelemek mümkündür.

4.3.1. Gayrimenkul Leasing'i

Kiralama konusu malın niteliğine göre yapılan ayırma göre, taşınır ve taşınmaz kiralamalardan söz edilmektedir. Taşınmaz kiralamasına sadece araziler değil, bunlar üzerindeki iş yerleri, evler de konu olabilir. Binalar on ila otuz yıl süreli sözleşmeyle kiracının kullanımına bırakılmaktadır (Kocaağa, 1999, s.55). Genellikle bir bütün oluşturan alanların kiralanmasında teknik özellikler de rol oynamaktadır. Kiracı işletme tesislerinin yanı sıra kurulu olduğu alan ve binalardan da yararlanmaktadır. İşletmenin tümüyle kiralanması iktisadilik nedeniyle de söz

konusu olabilmektedir (Berk, 1996, s.256).

Bir gayrimenkulu leasingle edinmek yasal olarak mümkün görünse de çeşitli sorunlar nedeniyle pratikte özel hallerin dışında talep görmemektedir. Oysa leasing yöntemi, ülkemizin yatırım potansiyeline çok önemli katkılarda bulunabilir. Leasing milyonlarca insanın ev sahibi olma sürecine değerli katkılarda bulunabilir (Uçak, 1999, s. 33). Türk insanının tapu ve mülkiyete verdiği aşırı önem nedeniyle leasing'in cazibesi başlangıçta az gibi görünse de tüketicilerin bilinç düzeyinin yükselmesi ile, Gayrimenkul leasing'i özellikle İstanbul da ki konut sorununa çözüm getirebilecek güçlü bir leasing türüdür (Ataman, 1997, s.51). Pek çok ülke gayrimenkul sorununu leasing ile çözmüş durumda, bir yeri kiralıyorsunuz, hayat boyunca sizin oluyor.

Türkiye de leasing ile ilgili kanunda bazı eksiklikler vardır. Örneğin sabit yatırım mallarının ayrılmaz parçaları ithal edilirken makineye monte edilmemişse, yedek parça işlemi görüyor ve leasing'e uygulanan KDV'den mahrum oluyor. Bu da kanunun en büyük eksikliklerinden biridir (Arıak, 1994, s.77). Kanundaki bu eksiklikler giderilirse leasing hızlı bir gelişme ivmesi kazanacaktır.

4.3.2. Menkul Mal Leasing'i

Menkul mal leasing'i deyimiyile makineler ya da işletme donanımının kiralanması anlatılmak istenmektedir. Makine ve donanımın tek başına kiralanması ekonomik görülmekte ve "Equipment Leasing" olarak adlandırılmaktadır. Uygulamada yatırım malları ve tüketim malları kiralaması olmak üzere iki tür talebi karşılamaktadır.

En çok leasing yapılan ekipmanlar arasında bilgisayarlar, büro mobilyaları, otomobil, buzdolabı, tekstil makineleri, tıbbi cihazlar, demir çelik makineleri, kara nakil vasıtaları gelmektedir (Akıllıoğlu, 1993, s.91).

4.3.3. Personel Leasing'i

Personelin kararlaştırılan bir süre için isteyen kişi yada firmaların hizmetine sunulması anlaşılmaktadır. Ülkemizde henüz uygulanmasına başlanmadığı gibi batılı ülkelerde de diğer leasing türlerine oranla daha sınırlı olarak uygulanmaktadır (Berk,1996,s 257).

4.4. Hizmet Leasing'i

Hizmet leasingini tam ödemeli kiralama, tam ödemesiz kiralama, brüt leasing ve net leasing olmak üzere 4'e ayırarak incelemek mümkündür.

4.4.1. Tam Ödemeli Kiralama (Full Service Leasing)

Tam ödemeli kiralama, kiralayanın, kiracı ile düzenlediği sözleşmeye göre tahsil edilen kira bedelleri toplamının, kiralanan varlığın edinme bedeli ile yönetim ve diğer giderlerini karşıladığı ve kiralayana uygun bir tutarda kâr sağladığı bir kiralama türüdür (Koç, 1999, s.9).

Tam ödemeli kiralamada kiralayan kontratla düzenlenen kira bedelinden sadece başlangıç sermaye yatırımının tümünü elde etmek yerine, daha önce hesapladığı bir finansman gelirine de ulaşmayı hedefler. Bunun tersi "ödemeli kiralama" veya "ödemesiz kiralama" dır (Glass, 1985, s.19).

4.4.2. Tam Ödemesiz Kiralama (Non-Payout Lease)

Amerika Birleşik Devletlerinde, bazı kiralama uygulamalarında, kiralamanın başlangıç dönemindeki belirli bir süre içinde (örneğin 6-10 ay) kira sözleşmesi iptal edilememektedir. Bunun nedeni, kiralanan malın değerinin bu dönem içinde tamamıyla amortize edilmesinin, beklenmemesidir (Şengezer, 1985, s.5).

Taraflar arasında düzenlenen sözleşmeye göre, sözleşmenin iptal edilemeyen süresi içinde kira bedelleri toplamının, kiralanan varlığın kiralayana olan maliyetini karşılamadığı kiralama türüdür. Örneğin kiracının bir bilgisayarını tüm ekonomik ömrü boyunca kiralamak niyeti yoksa bu tam ödemesiz bir kiralama sayılabilir. Tam ödemesiz kiralama başka bir deyişle sözleşmenin iptal edilemeyen dönemi içinde kira bedelleri toplamının varlığın maliyetini karşılamadığı kiralamalardır. Kiralanan makinenin işletme faaliyetlerine uygunluğu belli değilse veya kiracının yeterli sermayesi yoksa tam ödemesiz kiralama yararlı olabilir. Kısacası, “Bir kiracının bir varlığı tüm ekonomik ömrü boyunca kiralamamasıdır” denilebilir. Eğer kiracı açısından aşağıdaki durumlar söz konusu ise tam ödemesiz kiralama yararlı olabilir;

- a. Kiralanacak varlığın işletmenin faaliyetlerine uygunluğunda belirsizlik söz konusu ise,
- b. Kiracının varlığı satın alabilecek yeterli nakdi yada kredi imkanı yoksa,
- c. Kâr tahminlerinde vergiye tabi gelirlerin yetersizliği nedeniyle vergi tasarruflarından faydalanma beklentisi bulunmuyorsa,
- d. Varlığa acilen ihtiyaç duyuluyorsa, tam ödemesiz kiralama yapılıır.

4.4.3. Brüt Leasing

Kiralama konusu mala ilişkin çeşitli giderlerin kimin tarafından üstlenildiği kriterine göre yapılan bir ayrımdır. Buna göre, kiralanan varlığın, bakım, onarım ve benzeri masrafları ile vergi, resim ve harçlarının kiralayan tarafından yüklenilmesi brüt kiralama şeklinde ifade edilir (Ceylan, 1995, s.82).

4.4.4. Net Leasing

Kiralanan varlığın, kullanımıyla ilgili olarak bakım, onarım, sigorta giderleri ile tüm giderler, kiracıya ait ise ve kira bedelleri içinde varlığın bakım giderleri bulunmuyorsa, bu tür kiralamalar, net leasing olarak ifade edilir. Finansal kiralamalar genellikle net kiralama olarak düzenlenir (Ceylan, 1995, s.82).

Finansal Kiralama Kanununun 14. maddesinde “Sözleşmede aksine hüküm yok ise kiracı, malın her türlü bakımından ve korunmasından sorumlu olup, bakım ve onarım masrafları kiracıya aittir” denilmekte, 17. maddesinde de, sigorta primlerinin kiracı tarafından ödeneceği belirtilmektedir. Bu hükümlerden, Finansal Kiralama Kanununun prensip olarak “net leasing”i benimsediği anlaşılmaktadır.

4.5. Özel Leasing Şekilleri

Leasingin pek çok türünden bahsettik. Yukarıda anlatılanların dışında özel leasing şekilleri vardır. Bunlar aşağıdaki gibidir.

1. Sat ve Geriye Kirala (Sale and Lease Back)

İşletmeler “sat ve geriye kirala” olarak adlandırabileceğimiz leasing işlemlerine, genellikle nakit sıkışıklığının olduğu dönemlerde başvururlar. Bu tür leasing işlemlerinde, kiralama konusu mal, malın sahibi işletme tarafından bir finansal kiralama şirketine satıldıktan sonra, yapılan bir leasing sözleşmesi ile geriye kiralanmaktadır. İşlem sonucundaki tek değişiklik, işletmenin bilançosundaki varlık kompozisyonunda olmakta, duran varlıklardaki azalışa karşın, dönen varlıklarda bir artış söz konusu olmaktadır (Cansızlar, 1988, s.20).

Sat ve geriye kiralamada aynı varlıkların kullanımına bir kira sözleşmesi çerçevesinde devam edilir. Satış fiyatı, malların piyasa değerinin üzerinde gerçekleşebilir. Malların bedeli, kiracının eline nakit olarak hemen geçer. Varlığın satıcısı ve kiracısı durumundaki işletme, daha önce sahibi olduğu varlığın kullanımına devam ettiği gibi, bu şekilde sağladığı önemli miktardaki fonu, diğer faaliyetlerinin finansmanında kullanarak, nakit sıkıntısını büyük ölçüde gidermekte veya likidite gücünü arttırmaktadır. Ancak, kiraya konu olan malın, mülkiyetinden yoksun olma ve kira süresi boyunca düzenli kira ödemelerinde bulunma zorunluluğu, işletmenin satış ve kiralamaya karar vermeden önce, ayrıntılı bir hesap yapmasını gerektirmektedir (Ceylan, 1998, s.84). İşletmeler sat ve geriye kirala yöntemine aşağıdaki amaçlarla başvururlar ;

- a. İşletme sermayesi sağlamak,
- b. Mala bağlanmış sermayeyi serbest bıraktırap ele geçen nakdi daha kârlı alanlarda kullanmak,
- c. Kısa vadeli finansman kaynağı kullanarak finanse ettiği varlığın finansmanını uzun vadeye çevirerek riski azaltmak, amaçlarıyla yapılabilir (Emek, 1994, s.36).

İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana yaygın biçimde uygulanan satı ve geriye kirala yöntemine, satın alan ve kiraya veren olarak katılanlar, genellikle sigorta şirketleri, finansman kurumları ve bağımsız kiralama şirketleridir (Horne, 1979, s.214). Finansal kiralama ile sat ve geriye kiralama uygulamaları büyük ölçüde birbirine benzemektedir. Aralarındaki temel fark, finansal kiralamada kira konusu makine ve teçhizatın genellikle yeni olması ve üreticiden temin edilmesi gerekliliğidir (Kocaağa, 1999, s.51).

2. Değıştirilebilir Kiralama (Revolving Leasing)

Değıştirilebilir kiralama da, sözleşme ile teknik gelişmeler sonucu modası geçen kiralama konusu malın ya belirli sürelerde ya da kiracının istediğı zamanlarda değıştirilebilmesi imkanı tanınmaktadır (Giger, 1977, s.256). Değıştirilebilir kiralama, özellikle yatırım malları kiralamasının özel bir türüdür. Bu tür kiralamanın en önemli yararı, kiralanan malın kira süresi içinde değıştirilebilmesi, yenilenebilmesi, gerektiğinde kira süresinin uzatılabilmesidir. Değıştirilebilir kiralama da bakım- onarım hizmetlerini de kiralayan üstlenmektedir (Akgüç, 1994, s.619).

3. Süreli Kiralama (Term Leasing)

Kiralamaya konu olan malın teknolojik gelişmeler veya modasının geçmesi sonucu yenilenmesi suretiyle değıştirilmesine imkan tanımayan kiralama şeklidir (İşipek, 1998, s.20). Süreli kiralamada, kiralama konusu mal sözleşme süresi boyunca aynı kalmakta, değıştirilmemektedir (Giger, 1977, s.3).

4. Kaldıraçlı Kiralama (Leveraged Leasing)

Finansal Kiralamanın bir uzantısı da kaldıraçlı kiralama. Kaldıraçlı kiralama, uluslararası alanda büyük önem kazanmıştır. Kaldıraçlı kiralama, büyük sermaye gerektiren projelere yönelik olup, kiracı kiraladığı malı satın almak için gereken fonun önemli bir kısmını bir kredi kurumundan temin edebilmektedir. Söz konusu teçhizatın maliyetinin düşük bir oranı kadar öz kaynak katkısı olan kiracı, bunun yanı sıra tüm malın bedeli üzerinden çeşitli özendirici önlemlerden yararlanabilmektedir (Gürcan, 1987, s.16).

Kaldıraçlı kiralamanın özelliği, az miktarda parayı riske atarak, yüksek maliyetli bir malın sahiplik haklarının elde edilmesidir. Kaldıraçlı kiralama ilk defa 1870'lerde ABD'de uygulanmıştır. Demiryolları vagonlarının kiralanmasında, yatırımcılarla demiryolu şirketi arasında bir banka yer almıştır. Banka, vagonların satış bedeli ve işlem giderlerine yetecek parayı yatırımcılardan topladıktan sonra üretici ile anlaşma yapıp, vagonları satın almış ve vagonları demiryolu şirketine kiralamıştır. Banka, yatırımcılara, vadeleri kira ödemeleri ile aynı zamana rastlayan senetler vermiş böylece kiracıdan kiralari topladıktan sonra, yatırımcılara anapara, faiz veya kâr paylarını karşılayacak ödemeler yapmış kendisi de komisyon almıştır (Uyanık, 1990, s.9).

Kaldıraçlı kiralamada, varlığın değerinin tümü ödenmeden tüm sahiplik hakları devralınmaktadır. Böylece, önemli bir vergi tasarrufu sağlanırken, borç veren taraf, kira ödemelerini almakta, kiracının finansman giderleri ise, borç alınan tutarın azalması ile düşmektedir. Kaldıraçlı kiralama da borç verenlerin haklarını korumak için, bir başka şirketle anlaşmaları söz konusu olabilir. Borç verenlerin temsilcisi, mal sahiplerinin temsilcisiyle, borç verenler arasındaki ilişkiyi kurmakla görevlidir. Mal sahiplerinin temsilcisi, kira bedellerinin tahsili vb. hakları, borç verenlerin temsilcilerine devreder. Kira tutarı ve ödeme zamanları bu şirket tarafından belirlenir. Kiracının yükümlülüklerini yerine getirmemesi durumunda, kiralanmış varlığın geri alınması, satılması, ilgili tarafların paylarının ödenmesi söz konusu şirket tarafından gerçekleştirilir (Ceylan, 1995, s.83).

5. Yurt İçi Kiralama (Domestic Leasing)

Yurt içi kiralamada, kiracı ile kiralayan aynı ülkede bir varlığın kiralınması amacıyla sözleşme yapmaktadırlar ve kiralama işlemi, söz konusu ülkenin mevzuatı ile sınırlı olarak yapılmaktadır (Koç, 1999, s.10).

Yatırım malının Türkiye'den veya dünyanın herhangi bir yerinden Türkiye'de yerleşik bir leasing firması tarafından satın alınarak kullanımının, kira bedeli karşılığı yatırımcıya bırakılmasıdır. Yurt içi kiralamada önemli olan, kiralayan ile kiracının yurt içinde olmalarıdır. Burada yatırımcı için en önemli avantaj Türkiye'de bulamadığı yatırım mallarını, Türkiye'de çalıştığı leasing firması aracılığıyla kiralamasıdır. Yurtdışından ithal edilecek mallarda yatırımcının dikkat etmesi gereken konu, kira ödemelerinden ziyade ithalat işlemlerinin maliyeti olmalıdır (Türkmenler, 1998, s.16). Yurt içi kiralama kiralanan malın ithal edilmiş olup olmadığına bağlı olarak iki şekilde ortaya çıkar.

- a. İthalatsız Yurt İçi Kiralama,
- b. İthalatlı Yurt İçi Kiralama.

a. İthalatsız Yurt İçi Kiralama ; İthalatsız yurt için kiralamada Yatırımcı, Leasing kuruluşu, Türkiye'de faaliyet gösteren satıcı ve Teminat Kurumu olmak üzere dört taraf vardır.

Teminat leasing kuruluşunun yatırımcının mali durumunu incelemesi sonucunda gerekli görülmeyebilir. Bazen yatırımın sadece belirli bir bölümü için teminat istenebilir.

b. İthalatlı Yurt İçi Kiralama

Bu leasing yöntemi de önceki yöntemle benzerdir. En önemli fark, malı sağlayan satıcının yurt dışında olmasıdır. Eğer yatırımcının Teşvik Belgesinde Gümrük Muafiyeti ve Yatırım İndirimi varsa, leasing şirketi ve yatırımcı Hazine Müsteşarlığına başvurarak, bu belgenin leasing şirketine devredilmesini sağlar. Leasing şirketi, bu belgeyi malın gümrükten çekilmesinde

kullanır ve yatırım indirimi yoluyla sağladığı avantajı daha düşük kira ödemeleri şeklinde yatırımcıya yansıtır. Yatırımcı, kira ödemelerini leasing şirketine Türk Lirası şeklinde yapar (Ceylan, 1995, s.69).

6. Uluslararası Leasing (Cross - Border Leasing)

Uluslararası kiralamada kiracı ile kiralayan farklı ülkelerde bulunmaktadır. Uluslararası kiralamada üretici veya satıcı, yabancı ülkelerdeki firmalara devretmek istediği malın kiralama yoluyla finansmanını yerel bir kiralama şirketinden ister. Bunun üzerine kiralama şirketi, yabancı ülkedeki kiracının kredi değerliliğini ve o ülkenin siyasi ve ekonomik durumunu araştırarak olumlu sonuca varırsa, kiracı ile kiralama sözleşmesini yapar. Bu yolla satıcı, hem ihraç edeceği malın finansmanını sağlayarak ihracat imkanlarını genişletmekte hem de finansman riskinden kurtulmaktadır (Lienhard, 1976, s.138).

1970'lerin başlarından itibaren, uluslararası leasing, uçak, gemi gibi büyük hacimli taşıtların finansmanında yeni bir alternatif oluşturmuştur. Amerikan Leasing Şirketleri, 8-10 milyar dolar tutarındaki makine ve teçhizatı ABD dışına kiralamışlardır. Uluslararası leasing, bir çeşit taksitli ithalat özelliği taşıdığından, bu uygulamaya, özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki yatırımcıların sık sık başvurdukları görülmektedir (Ceylan, 1995, s.71). Uluslararası kiralama işlemi, değişik ülke hukuklarının uygulanması gereğini ortaya çıkarması bakımından önem taşımaktadır. Burada karşılaşılan en önemli sorun, anlaşmaya katılanların her birinin farklı bir ülkede bulunmaları halinde, kiralama sözleşmesinin hangi ülke hukukuna tabi olacağıdır (Kocaağa, 1999, s.57).

7. Bakım Kiralaması (Maintenance Leasing)

Kiralayanın, kiralanan varlığın bakım, onarım, sigorta ve diğer ihtiyaçlarını da karşıladığı bir kiralama türüdür. Bu kiralama türü daha çok otomobil, elektronik data işlem teçhizatı gibi varlıkların kiralalanmasında kullanılır (Aykul, 1999, s.31).

8. Gerçek Kiralama (True Leasing)

Bu tür kiralama şekli ülkeden ülkeye muhasebe uygulamaları ve vergi avantajlarına göre farklılık gösterebilmektedir. ABD’de gerçek kiralama olarak bilinen kiralama şeklinin vergi hukuku açısından kiralama olarak kabul edilebilmesi ve vergi avantajlarından yararlanabilmesi için kiracıya kira dönemi sonunda kiralanan malı normal piyasa değeri üzerinden satın alma veya bu değer üzerinden kira dönemini uzatma hakkını vermektedir. Hukuki olarak malın sahibi olan kiralayan yatırım indirimi ve hızlandırılmış amortisman gibi vergi avantajlarından yararlanabilmektedir. Bu avantajlar kiracıya daha düşük kira bedeli olarak yansıtılmakta ayrıca kiracıda kira ödemelerini gider olarak muhasebeleştirebilmektedir (Emek, 1994, s.38).

Gerçek kiralama, kiracıya kiralanan varlığı kira süresi sonunda normal piyasa değerinden satın alma hakkı veren, kiraya verenin malik sıfatıyla vergi avantajlarından yararlanarak bu avantajları kiracıya yansıttığı ve kiracının kira ödemelerini gider yazdığı bir kiralama türüdür.

9. Alt Kiralama (Sub Lease)

Bu tür kiralamada kiralayan kiralanan varlığın kullanım hakkını kiracıya devreder ve kiracı da aynı varlığı üçüncü bir kişiye aynı şartlarda devredebilir.

3226 Sayılı Finansal Kiralama Kanununun 15.maddesi, kiracının, kirala dığı malın zilyetliğini üçüncü kişilere devredemeyeceğini hükme bağladığından, bu tür kiralamalar ülkemiz mevzuatına uygun değildir (Koç, 1999, s.10).

Alt kiralama, faaliyet kiralaması ile uluslararası kiralama işlemlerini bir araya getiren bir işlemdir. Alt kiralama şirketi, bazı mal gruplarının kiralamasında uzmanlaşmış uluslararası kiralama şirketlerinden kiralama yoluyla elde edeceği varlıkları yurt içinde kiralamaktadır. Alt kiralama uluslararası olabileceği gibi yurt içinde de yapılabilir (Emek, 1994, s.39).

10. Özel Kiralama (Special Lease)

Sipariş üzerine özel olarak üretilen ve leasing şirketi açısından hiç bir değeri olmayan sadece özel amaçla kullanılan ve sözleşme süresinin sonunda mülkiyeti kiracıya geçen malların kiralanması amacıyla yapılan sözleşmelerdir. Kiralama konusu malların leasing şirketlerinin bizzat kendileri tarafından imal edilmemiş olması kaydıyla, Finansal Kiralama Kanununda bu tür sözleşmeleri engelleyen herhangi bir hüküm bulunmamaktadır (Koç,1999, s.11).

Bir başka deyişle özel kiralama, malın ihtiyaca göre özel olarak imal edildiği, özel amaçla kullanılacak ve kiralayan açısından ikinci el değeri çok düşük olan mallardır ve bu sebeple de sözleşme sonunda kiracıya mülkiyetin geçmesi koşulu vardır (Fider, 1997, s.3).

11. Birinci El Kiralama (First Hand Lease)

Kiralama konusu olan malın daha önce kullanılmış olup olmamasına göre yapılan bir ayırımdır. Birinci el kiralamaya hiç kullanılmamış mallar konu olurken, ikinci el kiralama da kullanılmış malların kiralanması söz konusudur (Kocaağa, 1999, s.55). Leasing'e konu mal daha önceden kullanılmamış yeni bir ürün ise birinci el leasing söz konusudur.

12. İkinci El Kiralama (Second Hand Lease)

İkinci el kiralama da kullanılmış malların kiralanması söz konusudur. İkinci el, kiralama daha çok faaliyet kiralaması şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Leasinge konu olan mal daha önce kullanılmış ise ikinci el leasing söz konusudur.

Finansal Kiralama Kanununa göre leasing'e konu olan malın mutlaka yeni olması gerekmemektedir. Bu durumda ikinci el kiralama için herhangi bir engel söz konusu değildir. Ancak Finansal Kiralama Kanununun 10.maddesine istinaden yayımlanan leasing şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyetlerine İlişkin Yönetmelikte bir takım kısıtlamalar ve izin mecburiyeti getirilmiştir. Hangi malların eski olsalar dahi

leasingden yararlanacakları Hazine Müsteşarlığınca belirlenmektedir (Koç, 1999, s.11).

5. FİNANSAL KİRALAMA

Finansal kiralama yöntemi, son yıllarda gerek dünya ticaretinde gerek işletmelerin ihtiyaç duydukları varlıkların finansmanında önemli bir faaliyet haline gelmiştir.

5.1. Finansal Kiralamanın Tanımı

Ülkemizde mevcut uygulamayı gösteren 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununda, finansal kiralama sözleşmesinin nitelikleri ve bu sözleşmeye göre finansal kiralama şirketi ile kiracının hak ve yükümlülükleri ayrıntılı olarak belirtilmiş, fakat bir kiralama işleminin hangi koşullar altında finansal kiralama olarak nitelendirileceği, hangi koşullar altında finansal kiralama olarak nitelendirilemeyeceği sanki bilinçli bir ısrarla cevapsız bırakılmıştır (Koç, 1999, s. 5).

Finansal Kiralama, kiralama konusu malın mülkiyet hakkının yasal olarak kiralama şirketinde kalmasına rağmen, ekonomik açıdan kiralanan mallar üzerindeki kontrolü kiracıya devreden ve kiracıyı malların fiili sahibi haline getiren uzun süreli bir kiralama türüdür. Bu yöntemde kiracı, kiralanan malların ekonomik ömrünün tamamını kullanma yetkisine sahip olmakta ve mülkiyet dışındaki bütün riskleri ve faydaları üstlenmektedir. Finansal kiralama anlaşmaları belirlenen ilk dönem sona ermeden feshedilemez. Bu yöntemde kiracının ödediği kira miktarlarının toplamı sözleşmenin bitiminde mal bedelinin tamamen itfa edilmesini sağlamaktadır (Toroslu, 2000, s.11).

Finansal kiralamanın en açık tanımı “European Leasing Association” tarafından yapılmıştır. Buna göre, “Finansal Kiralama, belli bir süre için kiralayan ve kiracı arasında düzenlenen, üreticiden kiracı tarafından seçilip kiralayan

tarafından satın alınan, bir malın mülkiyetini kiralayanda, kullanımını ise kiracıda bırakan bir anlaşmadır". Kiralanan malın kullanımı belirli bir kira karşılığında, belirli bir süre için kiracıya bırakılmaktadır (Kurmuş, 1995, s.93).

1982 yılında Uluslararası Muhasebe Standardı Komitesi (IASC)'nin Uluslararası Muhasebe Standardı (IAS) 17'de yaptığı tanıma göre bir kiralama işleminin finansal kiralama olarak kabul edilebilmesi için "Esasen tüm risk ve kazançla ilgili olayların varlık üzerindeki sahipliğinin kiralayan firmadan kiracıya transfer olması gerekir." Finansal Kiralama, ekonomik bir varlığın kullanım hakkının belirli bir dönem boyunca taraflar arasında kararlaştırılan kira ödemeleri karşılığında sahibi tarafından kullanıcıya devredilmesidir (Clark, 1986, s.13). Bir finansal kiralama da, iptal edilemez dönem olan kira ödemeleri süresince, kiralayan firmanın malın maliyetini yeniden kazanması ve ilave olarak yatırılan sermayenin dönüşü sağlanır (Radoplu, 1997, s. 5).

3226 sayılı Finansal Kiralama kanununun 5. maddesinde kanun koyucu şöyle bir tanım vermiştir. "Finansal Kiralama işlemi, kiracı konumundaki bir gerçek veya tüzel kişinin istemi üzerine kiralayanın üçüncü kişiden satın aldığı veya başka suretle temin ettiği bir malın zilyetliğinin, her türlü faydayı sağlamak üzere belli bir süre ve belli bir kira bedeli karşılığında kiracıya bırakmasıdır (İstisadi Araştırmalar Vakfı, 1996, s.32).

ABD' de Federal Accounting Standard Board tarafından yayımlanan Federal Accountig Standard No: 13'e göre bir kiralama işleminin finansal kiralama sayılabilmesi için (Koç, 1999, s.5);

- a. Kira süresi sonunda mülkiyetin kiracıya devri öngörülüyorsa veya,
- b. Kira süresinin sonunda kiracıya malı düşük bir bedelle satın alma hakkı veriliyorsa veya,
- c. Kira süresi kiralanan malın tahmini ekonomik ömrünün en az % 75 ' ini kapsıyorsa veya,
- d. Kiralama süresi boyunca kiracının ödeyeceği iskonto edilmiş bugünkü değerleri toplamı, kiralanan malın rayiç bedelinin en az % 90 'ına eşitse veya,

e. Kiralama sözleşmesinin konusu olan gayrimenkul mal, kiracının belirlediği özel ihtiyaçlar için satın alınmış veya inşa edilmiş, kiracıdan başkasının kullanma ihtimali düşükse, bu işlem finansal kiralama işlemidir.

International Accounting Standarts Committe tarafından yayımlanan Statement Of Standart Accounting Practice No; 21'e göre, Finansal kiralama da kiralama işleminin sonunda mülkiyet ile ilgili risk ve yararların büyük ölçüde kiracıya intikal ettirilmiş olması yeterlidir. Söz konusu intikalin "büyük ölçüde" olup olmadığı konusunda büyük tereddüt olursa, kira sözleşmesinde belirlenmiş olan kira ödemelerinin, kira sözleşmesinin zımnen içerdiği faiz oranı ile iskonto edilmiş bugünkü değerleri toplamının kiralanan malın rayiç bedelinin % 90'ından yüksek olması gerekir (Kurmuş, 1995, s.93).

Finansal kiralamada kiralayan kuruluş bakım ve onarımla ilgili herhangi bir sorumluluk taşımadığı için, malın tesliminden sonra ortaya çıkan her türlü hasar kiracıya ait olmaktadır. Öte yandan kiracı, teslim sırasında malın muayene ve kontrolünü yaptırmakta, malda bozukluk, eksiklik veya arıza çıkması halinde bu problemleri kiralama şirketi ile çözmektedir. Ancak, bu problemlerin çözülmesi ve malın teslim edilmesinden sonra, kiralama şirketinden bakım, onarım ve hasarla ilgili herhangi bir talepte bulunamaz. Ayrıca, kiralanan makine ve teçhizatın montajı, yerinin değiştirilmesi ve işletilmesi de kiracının sorumluluğundadır (Ceylan, 1995, s.71).

Finansal Kiralama Kanununa uygun tipik bir kiralama işlemi aşağıdaki safhalardan geçmektedir (Koç, 1999, s.2).

1. Kiracı yatırım kararını verip alacağı malları belirledikten sonra, bu yatırımın finansmanı için finansal kiralama şirketine müracaat eder ve kendisine limit tahsis edilmesini ister.

2. Finansal kiralama Şirketi, kiracının kredibilitesini, iş hacmini, saygınlığını vb. diğer etkenleri dikkate alarak limit tahsis eder ve tahsis ettiği limit tutarını kiracıya bildirir.

3. Kiracı, yatırım konusu malın imalatçısı veya satıcısı ile ilişki kurarak proforma fatura ister ve aldığı faturayı kiralama şirketine ileterek fiyat teklifi vermesini ister.

4. Finansal kiralama Şirketi, işletme hakkında gerekli bilgiyi topladıktan sonra kiracıya teklif hazırlar. Bu teklifte, kira tutarı, süresi ve süre sonunda yapacağı uygulama ile teminat konusunda bilgi verir.

5. Finansal kiralama ile kiracı, kira tutarı, süresi, süre sonunda yapılacak uygulama, teminat gibi konularda anlaştıktan sonra, gerekli belgelerle birlikte kiralama şirketinin kredi komitesine intikal ettirilir. Kredi komitesi kredinin verilip verilmeyeceğine, verilecekse hangi koşullarda verileceğine karar verir.

6. Müşterinin de kabul etmesi halinde kiralama sözleşmesi taslağı hazırlanarak imzaya gönderilir ve sözleşme her iki tarafında imzaya yetkili temsilcileri tarafından noter huzurunda imzalanır.

7. Noter tarafından tasdik edilen sözleşme bedelinin belli bir bölümü ile sigorta bedeli finansal kiralama şirketince tahsil edilir.

8. Kiralama konusu mal Türkiye deki satıcıdan alınacaksa, mal teslim alındıktan sonra, finansal kiralama şirketi malın bedelini banka aracılığı ile satıcıya öder.

Kiralama konusu mal yurt dışından ithal edilecekse, ödeme akreditif şeklinde olabilir, ya da askıda bulunan sözleşme, satıcı ile finansal kiralama şirketi arasında satış sözleşmesinin imzalanması ve satış bedelinin ödenmesinden sonra askıdan kurtulur. Finansal kiralama sözleşmeleri, belirlenen asgari süre sona ermeden feshedilemezler. Kiracının ödediği kira miktarı toplamı ise, sözleşmenin sonunda malın tamamen amorti edilmesini sağlamaktadır (Brigham, 1991, s. 549).

Leasingin pek çok türü olmasına rağmen ülkemizde genellikle finansal kiralama şeklinde olan leasing sözleşmeleri yapılmaktadır ve leasing ve finansal kiralama birbiriyle aynı anlamda kullanılmaktadır.

5.2. Finansal Kiralamanın Ekonomik Gelişmeye Katkısı

Ekonomik durgunluğun önemli nedenlerinden biri kaynak kıtlığıdır. Finansal kiralamanın ekonomiye en önemli etkisi, kıt finansman kaynaklarının doğrudan makine ve teçhizatların yatırımında kullanılmasıdır (Gökçe, 1997, s.59).

Finansal kiralama sağladığı esnek finansman sistemi ile özellikle küçük ve orta büyüklükteki işletmeler için fayda sağlar. Yüksek enflasyonlu ekonomilerde banka ve finans kurumları orta ve uzun vadeli kredi vermemekte, ayrıca bu vadelere değişken oranlı faizlerle kredi kullanmak, yatırımın maliyetinde önemli sapmalara neden olmakta, dolayısıyla başlangıçta kârlı görülen bir proje bu özelliğini yitirebilmektedir. Finansal kiralama, finansman maliyetini azaltarak yatırımlar için gerekli sabit oranlı fon kaynaklarının miktarını artırmakta, böylece yatırım kararlarını hızlandırmaktadır.

Finansal kiralama likit mali kaynakların sabit sermayeye dönüşmesine yardımcı olduğu gibi, ekonomik durgunluk dönemlerinde vergilendirme alanındaki teşviklerin artırılması ve etkili kullanılabilmesiyle ekonomide istikrarın sağlanmasına da katkıda bulunur. Bu yöntemle yapılan son teknolojik yatırımlarla yüksek kaliteli malların üretilmesi, ülke mallarının dış pazarlarda gelişmiş ülke malları ile rekabet gücü kazanmasına yardımcı olur.

5.3. FİNANSAL KİRALAMADA TARAFLAR

Finansal kiralamada işlemlerinde üç taraf vardır . Bu taraflar aşağıdaki gibidir.

1. Finansal Kiralama Şirketi

Finansal kiralama şirketi, kiracı tarafından seçilen malı üretici firmadan satın alarak finansal kiralama sözleşmesi çerçevesinde kiracıya kiralayan şirkettir. 3226 sayılı Finansal Kiralama kanununa göre kiralama işlemlerini finansal kiralama şirketleri, Özel Finans Kurumları, Yatırım ve Kalkınma Bankaları yapabilmektedir (Toroslu, 1999, s. 9).

2. Satıcı

Finansal kiralama sözleşmesi çerçevesinde kiralama şirketi tarafından kiralamaya konu olan malın satın alındığı kişi veya kuruluştur. Satıcılar yurt içinde ve yurt dışında bulunabilir.

2. Kiracı

Kiralama sözleşmesi çerçevesinde kiralama şirketinden malı kiralayan kişi veya kuruluştur. Hukuki işlem yapabilme yeteneğinin sahip olan bütün gerçek veya tüzel kişiler kiracı olabilirler.

5.4. FİNANSAL KİRALAMAYA KONU OLAN MALLAR

Türkiye de finansal kiralamaya her türlü taşınır ve taşınmaz mal konu olabilir. Finansal kiralamaya konu olabilecek mallar aşağıdaki gibidir.

- a. Yolcu ve kargo uçakları ile helikopterler,
- b. Yolcu otobüsleri, firma otomobilleri,
- c. Kuru yük gemileri, tanker, deniz araçları,
- d. Tıbbi cihazlar,
- e. Büro ekipmanları,
- f. Yol inşaat makineleri, sanayi kalıpları,
- g. Bilgi işlem üniteleri, en çok finansal kiralama yapılan varlıklardır.

Finansal Kiralama Türkiye’de henüz çok yeni bir kavramdır. Ekonomide hızlı bir gelişme göstermiş, ancak ekonomide istenilen paya henüz ulaşamamıştır. Bunun nedeni firmaların finansal kiralamayı yeterince iyi tanımamalarıdır. Kanunda yapılan iyileştirmelerle finansal kiralama daha cazip hale getirilirse finansal kiralama kapsamına giren mal ve hizmetlerin sayısı da artacaktır.

5.5. Finansal Kiralamanın Tarihçesi

Finansal kiralamanın tarihçesini dünyada ve Türkiye' de olmak üzere iki kısımda inceleyebiliriz.

5.5.1. Dünyada Finansal Kiralama

Yatırımların kiralama yöntemiyle finansmanına 1930'lu yıllarda ABD'de ekonomik bunalım sonrası yaşanan finansman güçlüklerini karşılamak amacıyla başvurulmuştur. Ancak bu yöntemin yaygınlaşması, İkinci Dünya Savaşı sonrası yaşanan teknolojik gelişmeler ve buna paralel olarak işletmelerde ortaya çıkan yenileşme ve modernleşme hareketleridir. Bu sektörde en önemli aşama ise 1952 yılında Amerikan United Leasing Corporation şirketinin San Fransisco kentinde kurulmasıdır. Finansal kiralama uygulamalarının yaygınlaşmasında, kiralama şirketleri önemli rol oynamıştır. Finansal kiralama şirketleri kurulduktan sonra kiralama düşüncesi hızla yayılmış ve 1950 yılından itibaren ABD'de birçok kiralama şirketi kurulmuştur. Bu şirketler üreticilerin yerine, kiralama yapmışlar ve riskleri de üzerlerine almışlardır (Kocaağa, 1999, s.31).

Amerika finansal kiralama sektöründe tartışmasız en büyük işlem hacmine sahip ülke konumundadır. 1995 yılı verilerine göre 160 milyar USD'lik işlem hacmi ile Amerika dünyanın en büyük kiralama pazarı olduğunu bir kez daha kanıtlamıştır (Jenks, 1996, s.96).

A.B.D.de finansal kiralama sektörü vergi politikalarına bağlı olarak sürekli değişim içindedir. Hükümetlerin vergi avantajlarını sürekli kısıtlamaya çalışması ile yapılan sözleşmelerin vergi amaçlı olması önlenmeye çalışılmaktadır.

İsviçre'de ilk finansal kiralama şirketi 1958 yılında ortaya çıkmış ve bunu daha sonraki yıllarda diğerleri izlemiştir. İsviçre diğer batı ülkeleriyle aynı ekonomik yapıya sahip olduğu halde finansal kiralama bu ülkede oldukça geç tanınmış ve gelişmiştir. Bu durumun temel nedeni finansal kiralamanın sağladığı vergi avantajlarının diğer Avrupa ülkelerinden daha düşük olması ve İsviçreli

yatırımcıların üretim araçlarının mülkiyetine düşkün olmalarıdır (Giger, 1977, s.10). İsviçre’de finansal kiralama yoluyla gerçekleştirilen yatırımların, tüm sabit sermaye yatırımları içindeki payı 1978 yılında % 1.9 iken, 1982 yılında % 4.9’a yükselmiştir (Kocaağa, 1999, s. 32).

Japonya 1963 yılında finansal kiralama ile tanışmış ve 1971 yılında kurulan Japon Leasing Association ile kiralama sektörü gelişmeye başlamıştır. Japonya da büyük kiralama şirketleri arkalarına bankaları ve ticari şirketleri alarak Japon ekonomisinde önemli yer oluşturmaktadırlar. Japonya A.B.D.’den sonra kiralama işlem hacminde dünyada en büyük ikinci pazar konumundadır (World Leasing Yearbook, 1998, s.3).

Fransa 1996 yılında 12.73 milyar USD’lik işlem hacmi ile dünya da altıncı, Avrupa da ise üçüncü en büyük kiralama pazarı konumundadır. 1996 yılı verilerine göre sabit sermaye yatırımlarının % 15.2’sinin kiralama ile finanse edildiği, Fransada kiralama şirketleri özellikle taşıt ve büro makineleri sektöründe yoğunlaşmışlardır. Bu arada gayrimenkul leasingi konusunda hareketli bir piyasaya sahip olan Fransa bu konuda Avrupa nın en büyük işlem hacmine sahip ülkesi konumundadır. Bunun en büyük nedeni ise gayrimenkul ve ekipmanların kiralınmasında uygulanan vergi oranlarının aynı olmasıdır (Asset Finance, 1994, s.208).

Hacmi değerlendirildiğinde, finansal kiralamanın oldukça önemli bir finansman temin etme yöntemi olduğu açıktır. Önceleri sadece taşınmaz mallar üzerine yapılan kiralama sözleşmeleri, şimdi makine ve teçhizat gibi yatırım malları, için yapılmaktadır.

Görüldüğü gibi gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde bir yatırım ve finansman yöntemi olarak önemi gün geçtikçe artan finansal kiralama, bazı ülkelerde farklı vergi uygulamaları, yasal düzenlemeler ve şartlar nedeni ile, diğer ülkelere göre daha cazip hale gelememiştir.

5.5.2. Türkiye’de Finansal Kiralama

Finansal kiralamanın gelişimi, Avrupa’dan sonra 1970’li yıllarda gelişmekte olan ülkelere de sıçramış ve kiralama işlemleri bu ülkelerde de başlamıştır. Gelişmekte olan ülkelerde bu uygulamaların başlamasında ve yayılmasında gelişmiş ülkelerdeki başarılı finansal kiralama uygulamalarının yanısıra, Dünya Bankası’nın bir yan kuruluşu olan Uluslar arası Finansman Kurumu (International Finance Corporation = IFC)’nun yaptığı çalışmaların da büyük payı olmuştur (Kocağa, 1999, s.33).

Finansal kiralama, gelişmekte olan bu ülkeler için orta ve küçük ölçekli sanayinin finansmanında, yeni teknolojilerin transferinde ve yabancı sermaye girişinin hızlandırılmasında çekici gelmiştir.

Finansal kiralama işlemlerinin ülkemizdeki uygulaması yakın bir geçmişe dayanmaktadır. Gerçekten bu kurumun Türkiye’de uygulamasına 28.06.1985 tarih ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu’nun yürürlüğe girmesinden sonra başlanmıştır. Daha çok genç bir kurum olmasına rağmen, çevresi giderek genişleyen yaygın bir kullanım alanına kavuşmuştur. İlk olarak 10.09.1986 tarihinde İktisat Finansal Kiralama A.Ş. kurulmuş, bunu diğer kuruluşlar izlemiştir. Bu gün ülkemizde bulunan finansal kiralama şirketi sayısı 35 olup, finansal kiralama yapmaya yetkili diğer Özel Finans Kurumları ve Kalkınma ve Yatırım Bankaları ile bu sayı 49’a ulaşmıştır (Nazlıoğlu, 1998, s.76). Yıllar itibariyle yurtiçi ve yurtdışı Finansal kiralama işlem hacmi şekil 5.1 ve şekil 5.2’de olduğu gibidir (Radoplu, 1997, s.12).

Milyar TL

Sektörler	1993	1994	1995	1996
Bilgisayar ve Büro Mlz.	1,542	2,067	7,172	21,568
Kara Ulaşım Araçları	2,408	1,402	7,606	13,329
Deniz Ulaşım Araçları	1,269	2,687	6,571	10,224
Hava Ulaşım Araçları	299	607	1,261	874
Tekstil ve Basım Makineleri	512	2,536	7,553	19,051
Tıbbi cihazlar	268	846	1,903	18,139
Diğer imalat makineleri	4,511	5,541	28,269	62,204
Gayrimenkuller	223	113	332	3,667
Yatırım tutarı toplamı	11,032	15,799	60,677	149,055
Kira alacakları toplamı		20,073	74,566	184,077
İşlem adedi		2,734	6,002	8,031

Çizelge 5.1. Yurtiçi finansal kiralama işlem hacmi.

Milyon Dolar

Sektörler	1993	1994	1995	1996
Bilgisayar ve Büro Mlz.	0,3	0	0	0
Kara Ulaşım Araçları	0	0	0	0
Deniz Ulaşım Araçları	1,3	0	0	0
Hava Ulaşım Araçları	1312,8	498,7	746,2	412,2
Tekstil ve Basım Makineleri	0	0	0	0
Tıbbi cihazlar	0	0	22,1	19,8
Diğer imalat makineleri	0,6	2	0	0
Gayrimenkuller	0	0	0	0
Yatırım tutarı toplamı	1315,0	500,7	768,3	432,0
İşlem adedi		16	45	22

Çizelge 5.2. Yurtdışı finansal kiralama işlem hacmi .

6. FİNANSAL KİRALAMANIN AVANTAJ ve DEZAVANTAJLARI

Finansal kiralamanın avantajları ile dezavantajlarına aşağıdaki gibi değinmek mümkündür.

6.1. Avantajları

Finansal kiralamanın avantajlarını makro açıdan ve mikro açıdan ayrı ayrı almak gerekir.

6.1.1. Makro Açıdan

Makro açıdan ele alınacak olursa, finansal kiralama ekonomide talep yaratıcı bir etkiye sahiptir. Satın alma gücü yeterli olmayan firmalar finansal kiralama yöntemi ile yatırım mallarını kullanma olanağı bulurlar. Bu yüzden finansal kiralamanın ülke ekonomisi açısından genişletici bir etkisi vardır.

Finansal kiralama tüm dünyada orta ve uzun vadeli kaynak ihtiyacını karşılayan bir finansman yöntemi olarak kabul edilmektedir. Sermaye birikiminin yetersizliği ve orta ve uzun vadeli kredi sağlayan kurumların olmaması küçük ve orta ölçekli işletmelerin yatırımlarında önemli ölçüde kaynak sıkıntısına neden olmaktadır. Bu ortamda finansal kiralama orta ve uzun vadeli yatırımlara uygun vade ve maliyetler ile imkan sağlamakta ve dolayısıyla yatırımların gerçekleşmesine olanak sağlamaktadır. Ekonomide de bu bir zincir etkisi yapmakta, gerçekleşen yatırımlar üretimi arttırmakta, artan üretim ülke ekonomik kalkınmasına ve dinamizmine olumlu etki yapmakta ve yeni yatırımlara imkan vermektedir (İşpek, 1998, s.21). Ülke Ekonomisi açısından finansal kiralamanın avantajlarına aşağıdaki gibi değinilebilir.

1. Finansman Maliyetlerini Düşürür

Finansal kiralama uygulaması, yeni yatırımlar için gerekli olan finansman arzının artmasına ve finansman maliyetlerinin düşmesine imkan vermektedir. Sermaye birikiminin yeterli düzeyde olmadığı ülkelerde, yatırıma yönelik finansman ihtiyacı için bir çözüm olarak görülen finansal kiralama yöntemiyle, özellikle orta ve küçük işletmelerin finansman ihtiyaçları etkin bir biçimde karşılanmakta, sermaye birikimine ve ulusal üretim gücünün gelişmesine katkıda bulunmaktadır (Kocaağa, 1999, s.41).

2. İşsizliği Azaltır

Finansal kiralama, ekonomik bunalımın yol açtığı yatırım eğiliminin düşmesine paralel olarak artan işsizlik sorununa karşı bir önlem olarak da yaygın bir kullanım alanı bulmaktadır (Varlık, 1987, s.23).

3. Kaynakların Rasyonel Kullanımını Sağlar

Finansal kiralama, finansman kaynaklarını daha etkin ve esnek biçimde kullanmaya imkan vermekte, bu kaynakları üretken alanlara kanalize ederek, sermaye birikimine önemli katkılarda bulunmaktadır (Kocaağa, 1999, s. 41).

4. Yabancı Sermayeden Yararlanılır

Finansal kiralama yoluyla yurt dışından her türlü makine ve teçhizatın getirilmesi, risk faktörü nedeniyle gelmekte çekingen davranan yabancı sermaye için daha emin bir seçenek olabilmektedir (Ceylan, 1995, s.78).

5. Teknoloji İthaline İmkan Verir

Finansal Kiralamanın ülke ekonomisi açısından önemli faydalarından biri de, yeni teknolojilerin ülkeye getirilmesine imkan vermesidir. Finansal kiralama konusu malın ekonomik ömründen daha kısa bir süreyle kullanılıp, sonra yerine yeni teknolojiye dayanan bir başkasının kiralanması mümkündür. İhracaat artışının

devamı için, yeni yatırımların ileri teknolojiye dayandırılması ve mevcut sanayi yapısının da bu yönde ıslah edilmesinde bu yöntemin önemli katkıları vardır (Varlık, 1987, s.43).

Aynı zamanda kiralama işlemi sayesinde finansman kaynaklarının yatırımlara etkin bir biçimde kanalize edilmesi sağlanmaktadır. Normal yatırım kredilerinde amaç dışı kullanımlar bir ölçüde mümkün olmakta ve bunların denetlenmesinde zorluklarla karşılaşmaktadır. Oysa sağlanan finansmanın amacı doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığının denetlenmesi kiralama işlemlerinde daha kolay olmaktadır. Kiralama yoluyla sağlanan finansman doğrudan makine ve teçhizat şeklinde olduğundan finans sisteminden amaç dışı sızıntı en aza indirilebilmektedir (Emek, 1994, s.40).

6.1.2. Mikro Açıdan

Firma bazında ele alındığında, finansal kiralamanın yararları kiracı ve kiraya veren firmalar açısından incelenmesi gerekecektir. Finansal Kiralamanın hem kiracı hem kiraya veren açısından avantajlarının bir kısmı, iskonto yoluyla hesaplanabilir. Finansal kiralama kararı verirken kiracılar, özellikle maliyet avantajını düşünmekte ve nakit akımıyla ilgili çeşitli faktörleri karar sürecine sokmaktadırlar (Taşkın,1987, s.27).

1. Kiracı Açısından Avantajları

Finansal kiralamanın kiracı açısından avantajlarını aşağıdaki gibi sıralayabiliriz.

a. % 100 Finansman Sağlama

Finansal Kiralama, yatırımın tamamını finanse eder. Birçok kiracının kiralama yapmasının başlıca nedeni kiralama ile, ihtiyaç duydukları varlığın finansmanının, başka kaynak kullanmalarına gerek kalmaksızın sağlanmasıdır. Finansal Kiralama ile ihtiyaç duyulan yatırım malının bedeliyle birlikte, bu malın nakliyesi, sigortası,

montajı gibi tüm masrafları kapsayacak şekilde kredilendirme yapılır.

Finansal Kiralamanın borç alma gücümüze olumsuz bir etkisi yoktur. Ancak, bazı yanlış görüşler ortaya çıkmaktadır. Borç da alınsa, kredi de kullanılmış olsa, sonuçta kredibilitenin bir kısmı kullanılmış olmaktadır. Eğer Finansal Kiralama daha yüksek bir miktarda fon sağlamaktaysa, borçlanmaya göre daha maliyetli bile olsa tercih edilebilir (Aykuş, 1999, s.35).

b. Esneklik

Finansal Kiralama anlaşmalarını incelediğimiz zaman oldukça esnek bir yapıya sahip olduğunu görebiliriz. Sözleşme yapıları banka ya da mali kurumlarınkine nazaran daha uyumludur. Kira ödemeleri kiracının gelir ve beklenti durumuna göre değiştirilebilir ya da “balon ödemeler” yapılabilir. Elastikliği artırıcı bir konu da finansal kiralama işlemi ile kiralanan fakat getirisi yetersiz olan bir maldan, kira dönemi sonunda vazgeçme olanağının olmasıdır. Bu konu mal sahibinin, maldan kira dönemi içinde gerekli yatırımını sağlayamadığı durumlar için geçerlidir ki, bu durum işletme kiralamasında mümkündür. Finansal kiralamada malın değerinden daha fazla ödeme yapılmış olması beklenir (Terry, 1986, s.17).

Kiralamanın esneklik yönünden üstünlüğü, kira süresinin nispeten kısa ve finansal kiralama kurumunun kira süresi içinde yatırımın geri dönmesini amaçlaması halinde geçerli olduğudur. Kira miktarı ve ödeme planı, kiracı ve finansal kiralama şirketinin ortak mutabakatlarıyla ve kiracının ödeme gücü dikkate alınarak belirlenmektedir (Koç, 1999, s.14).

Finansal Kiralama işlemlerinde düzenlenen kira ödeme planı kiracının koşullarına göre ayarlanabilmektedir. Bankalar veya diğer finans kurumlarından daha esnek kontratlar düzenleyebilen kiralama şirketleri, kiracının gelir beklentilerine göre, kiralama döneminin başında veya sonunda büyük ödemeler yapma, sadece belirli aylarda kira bedeli yatırma, ya da zaman içinde artan basamaklı kira ödemeleri yapma gibi çok çeşitli ödeme planları hazırlayarak kiracının ödeme sıkışıklığına düşmesini önleyebilir (Radoplu, 1997, s.44).

c. Nakit Kaynakların Kârlı Yatırımlarda Kullanılması

Finansal Kiralama işlemi firmanın likiditesinin daha uygun kullanımlar için saklı kalmasını sağlar. Firmalar ellerindeki kaynaklarla duran varlıkları finanse etmek yerine, devir hızı daha yüksek olan dönen varlıkları finanse ederek, daha yüksek kârlılığa ulaşabilmektedirler. Böylece kârlarını artırırken, duran varlık ihtiyaçlarını da kiralama yoluyla finanse ederler (Koç, 1999, s.14).

Bu aşamada karşımıza çıkan soru ise, borçlanmanın da nakit parayı serbest bırakacağı, bu nedenle finansal kiralamanın yerine borçlanmanın bir finansman kaynağı olabileceği şeklindedir. Borç almak da aynı sonucu verir, ancak önemli olan hangi finansman türünün daha ucuz olduğudur.

Finansal kiralamanın diğer finansman türleriyle kıyaslandığında daha düşük ödemeler gerektirmesi ve kira ödemelerinin esnekliğinden ileri gelen nakit akışı, nakdin kullanım amacına çok uygundur. Bu da karlılığı artırıcı, maliyeti düşürücü bir etkidir (Terry, 1986, s.18).

d. Kiralama Maliyeti Düşüktür

Finansal kiralama konusu mal, kira sözleşmesi sona erinceye kadar finansal kiralama şirketinin mülkiyetinde bulunmaktadır. Böyle bir garantiye sahip olan finansal kiralama şirketleri, kiracıya maliyet yönünden diğer kredi kuruluşlarından daha fazla avantaj sağlamaktadır. Böylece kiralama maliyeti daha düşük olmaktadır (Koç, 1999, s.13).

Finansal kiralama borçlanma yoluyla finansman şekline alternatif olarak ortaya çıkmıştır. Bu nedenle avantaj ve dezavantajları ortaya konurken, borçlanma türü ile mukayese edilmesi daha uygundur. Maliyet açısından değerlendirildiğinde finansal kiralamanın daha düşük maliyetli olduğu ortaya çıkmıştır. Çünkü, kredi veren firma, kiralamaya göre çok daha erken krediyi istemektedir. Bu zaman sonunda kredi veren kuruluş açısından, kredi alan firmanın anlaşmaya uymaması gibi yüksek bir risk vardır, dolayısıyla kredi kuruluşu bu yüksek riski, kredi maliyetlerine yansıtmak zorunda kalmakta ve kredi alan firmadan yüksek teminatlar

istemektedir (Aykul, 1999, s.37).

e. Enflasyondan Etkilenilmemesi

Yapılan sözleşmelerde kira tutarları kiralama işleminin başında bellidir ve bu tutarlar kira süresinde sabit kalmakta, kiracı hükümet kararlarındaki değişikliklerden etkilenmemekte ve enflasyona karşı da korunmuş olmaktadır. Değişen ekonomik şartların öne sürülerek kiralayana tarafından ödeme şartlarının değiştirilmesi söz konusu değildir. Böylece maliyetler sabitlenmiş olduğundan daha sağlıklı bir bütçe yapabilmek de mümkündür.

Sabit kiralama da kira bedellerinin değişikliklerden etkilenmemesi ve buna bağlı olarak nakit çıkışlarının önceden bilinmesi, kiralamanın bir avantajıdır. Kira bedellerinin sabit olması ve değişikliklerin getireceği yüklerden etkilenmemesi kiracının yükünü de sabit tutmaktadır. Kredilerde, faiz oranlarının, değişiklik göstermesi ve önceden belirlenememesi, finansal kiralamanın tercih edilebilir bir finansman türü olduğunun göstergesidir (Glass, 1985, s.22).

f. Firmanın Kredi İmkanlarının Saklı Kalması

Finansal Kiralama İşlemleri bir kredi türü olmadığı için, bilançonun pasifinde yer almamaktadır. Bu yüzden kiralama işlemi, kiracının borç/öz kaynak oranını etkilememekte ve kredi olanaklarını da kısıtlamamaktadır. Yatırımların kiralama yoluyla gerçekleşmesi sonucunda, kredi potansiyellerini başka alanlarda kullanabilmektedirler (Aykul, 1999, s.38).

İşletme bilançosunda varlıkları arasında yer almayan bir varlığı kullanarak gelir elde etmekte, böylece az bir yatırımla çok kâr elde etmiş gibi görünmektedir. Kiralama ile işletmenin varlık devir hızı artmakta bu da işletmenin değerlendirilmesinde yatırımların kârlılığı gibi çok önemli bir oranının büyümesine yol açmaktadır (Uyanık, 1990, s.21).

g. Yatırımcı Firmanın Serbestliği

Finans kurumları, bir firmaya uzun vadeli borç verdiklerinde, kendilerini koruyan hükümleri de içermesine özen göstermektedirler. Bunun amacı verilen kredinin geri dönmeme riskini azaltmaktır. Bu nedenle yatırımcı firmaların finans kurumlarının baskısı altında bazı kısıtlamalara tabi olmaları kaçınılmaz olmaktadır.

Finans kurumları sürekli olarak, kredi verdikleri firmalarını likiditesini kontrol altında tutmaktadırlar. Bunun yanında, sürekli olarak bir finansal raporun finans kurumuna verilmesi şeklinde bir kısıtlamada söz konusudur. Aynı zamanda kredi ile alınan varlığın satışının ya da teminat gösterilmesinin engellenmesi de kısıtlamalar arasındadır (Aykul, 1999, s.42).

h. Kiracı Teknolojik Gelişmelerden Yararlanır

Yatırım mallarının kiralanması söz konusu olduğunda kira süresi genellikle kullanma süresine eşit olarak hesaplanmakta ve eskiyen, teknik ömrü tükenen teçhizatı yenilemek daha kolay olmaktadır. Böylece, büyük fonlara gerek kalmadan teknolojik gelişmeyi izlemek ve uygulayabilmek mümkün olmaktadır (Koç, 1999, s.14).

Finansal kiralama yöntemiyle işletmelerin teknolojik gelişmelere ayak uydurmaları kolaylaşmış olmakta, makine ve teçhizatın kiralanması yatırım açısından bir esneklik sağlamaktadır. Ekonomik ve teknolojik bakımdan eskiyen bir makinenin yerine yenisinin kiralanmasıyla, sabit yatırımlarda değişen teknolojiden büyük ölçüde yararlanılabilmektedir. Özellikle hızla gelişen bilgisayar teknolojisi karşısında, finansal kiralamanın yararlarını büyük ölçüde görmek mümkün olmaktadır (Kocaağa, 1999, s.37).

ı. Kiralanan Mala Sahip Olma

Kira sözleşmesinin sonunda, kiralama konusu mala, önceden sözleşmede belirtilmiş olan sembolik bedel karşılığında, kiracı tarafından sahip olunabilmektedir (Koç, 1999, s.15).

i . Teşviklerden Yararlanma

Finansal kiralama işleminde yatırım malının mülkiyeti kiralayana ait olacağı için kiracının sahip olduğu yatırım teşvik belgesini kiralama şirketine devretmek suretiyle teşvik belgesinin tüm avantajlarından düşük kira ödemeleri yoluyla yararlanılabilir (Radoplu, 1997,s.45).

Finansal Kiralama Kanununun 28.maddesine göre, teşvik belgesine bağlanmış yatırımların tamamının veya bir kısmının kiralama yoluyla gerçekleştirilmesi halinde, kiralayan kiracının teşvik belgesinde belirtilen ve satın alma halinde onun tarafından kullanılmasına hak kazanılan teşviklerden DPT'nca 1 Aralık 1986 yılında yayınlanan 87/1 nolu “ Yatırımların Teşviki ve Yönlendirilmesi ” ile ilgili tebliğ çerçevesinde yararlanır.

Finansal kiralama şirketinin teşvik tedbirlerinden faydalanabilmesi için, ya kiracının mevcut teşvik belgesi kapsamındaki yatırımını finansal kiralama yoluyla finanse etmesi, ya da teşvik belgesine bağlanabilecek bir yatırımın başvurusunda bulunarak kiralama uygulamasını gerçekleştirmesi gerekmektedir. Kiracı teşvik belgesine sahip olması halinde, belge kapsamındaki yatırımın ya tamamını öz kaynaklardan, ya da bir kısmını öz kaynak bir kısmını yabancı kaynaklardan karşılayacaktır. Öz kaynakların yeterli olmadığı ve kredi temininde imkansız olması halinde yatırımcı yatırımını kiralama yoluyla finanse edebilecektir. Bu durumda, yatırımcının belgesinde öngörülen teşviklerden kiralayan olarak finansal kiralama şirketi de yararlanabilecektir. Böylece finansal kiralama şirketi yararlandığı teşvikleri sözleşme bedellerine yansıtarak, kiracının dolaylı bir şekilde teşviklerden yararlanmasını sağlamış olacaktır (Ayrıbaş, 1996, s.57). Finansal Kiralama ile yapılan yatırımlarda Teşvik Tedirleri, Gümrük Muafiyeti, Yatırım İndirimi, İthalat Hakkı, Teşvik Primi, Kaynak Kullanımı Destekleme Primi, Vergi Resim Harç İstisnası, Reeskont Kredisidir.

i.Gümrük Muafiyeti

Yatırımcının teşvik belgesinde gümrük muafiyeti teşviki bulunuyorsa, yapacağı yurt dışı kiralama işleminde, yatırım malını gümrük muafiyetli olarak kiralayacaktır. Sözleşme süresi sonunda malı sözleşme esaslarına göre iade edebileceği gibi satın alma hakkına da sahiptir. Yurt içi kiralama işlemlerinde de teşvik belgesinde gümrük muafiyeti yer aldığından malını gümrük muafiyeti ile ithal ederek yatırımcıya kiralayacaktır (Ayrıbaş, 1996, s.59).

Yasaya göre yabancı finansal kiralama kurumu ile Türkiye’de yerleşik kiracı arasında akdedilen sözleşmeye göre getirilen mallara, gümrük vergileri bakımından aşağıdaki hükümler uygulanır (Akgüç, 1994, s.625).

1. Satın alma hakkı bulunmayan bir sözleşmeye dayanarak veya bu hak bulunsa dahi teşvik belgesinde gümrük muafiyetinden yararlanılması öngörülmemiş malların Türkiye’ye girişinde, gümrük mevzuatının süre kısıtlaması hariç, sözleşme süresine bağlı olarak, geçici muafiyet rejimine dair hükümler uygulanır.

2. Sözleşme süresi sonunda finansal kiralama konusu malların kesin ithalatının yapılması halinde, vergi ödeme mükellefiyetinin başladığı tarihteki cari kur ve normal fiyat üzerinden hesaplanacak gümrük vergileri tahsil olunur.

ii.Yatırım İndirimi

Yatırım indirimi, yatırımcıya yapacağı yatırım tutarı üzerinden vergi istisnası sağlayan bir teşvik aracıdır. Yatırım indiriminden kiralama sözleşmesine istinaden teşvik belgeli kiralama şirketi yararlanacaktır. Bu sebeple de her ne kadar yatırım indirimi oranı, yatırımın konusu ve yerine göre değişiyor olsa da finansal kiralama şirketi yatırımcıya teklifi verirken teşvik belgesindeki oranı göz önünde bulundurmalıdır. Yatırım indirimi, kiralama sözleşmesine konu malın zilyetliğinin kiracıya devredilmesiyle başlar ve indirimden yararlanılacak miktara ulaşıncaya kadar devam eder (Ayrıbaş, 1996,s.59).

Finansal kiralama da yatırım indiriminden yararlanabilmek için, ilke olarak, finansal kiralama konusu olan mallar yeni olmalıdır. Ancak Gelir Vergisi Kanunu'nun yatırım indirimi ile ilgili ek 3.maddesine göre, yurtdışında kullanılmış olsalar dahi Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığınca uygun görülen makine ve tesislerin finansal kiralama konusu yapılması halinde, bu aktif kıymetler yatırım indirimi uygulaması bakımından yeni addolunur (Akgüç, 1994,s.625).

iii. İthalat Hakkı

1990 yılı program kararnamesine göre, teşvik belgeli yatırımlarda gümrük muafiyeti uygulaması kaldırılmış olduğundan, söz konusu kararname esası dahilinde teşvik belgesine bağlanan yatırımlarda ithal edilecek yatırım malı, konu ile ilgili Bakanlar Kurulu kararının ek listesinde yer alıyorsa, finansal kiralama şirketi söz konusu malı belli bir fon ödeyerek ithal edip yatırımcıya kiralayacaktır. Yurtiçi kiralama işlemlerinde ise, kiralama şirketi yatırımcının teşvik belgesinde yer alan kiralamaya konu yatırım malını gümrük muafiyeti ile ithal ederek yatırımcıya kiralayacaktır. Gümrük mevzuatı gereği ithal edilen söz konusu malın, 5 yıl süreyle 3. bir şahsa devri ve temlik yasaktır. Ancak FKK'nda 4 yıllık kiralama süresi sonunda malın kiracıya devredileceği ifade edilmektedir. Bu durumda iki kanun arasında bir çelişki söz konusu olmaktadır (Ayrıbaş, 1996, s.60). Gümrük muafiyeti içeren Yatırım Teşvik Belgeleri kapsamında yapılacak ithalatın finansal kiralama şirketleri aracılığı ile yapılması halinde gümrük muafiyetinden finansal kiralama şirketi yararlanacaktır (Bilici, 1997, s.106).

iv .Vergi, Resim Harç Muafiyeti

Finansal Kiralama sözleşmesi cazip hale getirilmek amacıyla, her türlü vergi, resim ve harçtan muaf tutulmuştur. Ayrıca, Bakanlar Kurulu'na, dar mükellefiyete tabi yabancı kiralama şirketlerinin Finansal Kiralama Kanunu'nun uygulanmasından doğacak kazanç ve ücretlerinden vergi tevkifat oranlarını sifira kadar indirme yetkisi tanınmıştır (FKK, 1999, m.30).Bu çerçevede finansal kiralama sözleşmesi her türlü vergi resim harçtan muaf tutulmuştur (Akgüç,1994, s.626).

Bir finansman tekniği olarak borçlanma ile karşılaştırıldığında finansal kiralamanın maliyeti daha yüksek gibi görülebilir. Fakat vergi indirimleri ve ertelemeleri sayesinde maliyetlerde azalma söz konusu olmaktadır. Finansal kiralama işleminde kira ödemeleri vergiden düşölmektedir. Böylece kiralamada maliyet daha ucuz olmaktadır (Ayku, 1999, s.46).

Finansal Kiralama, her türlü banka kredisine karşı büyük avantajları olan orta ya da uzun vadeli bir finansman alternatifidir. Finansal Kiralama orta ya da uzun vadeli olabilir. Krediyeye göre daha ucuza mal olur; çünkü BSMV ve KKDF'den muaftır, daha düşük oranda KDV'ye tabidir ve işletmelerin borç / öz kaynak ilişkisini bozmaz. Üstelik yatırımcı, fon akışına ve nakit akışına uygun, özel finansal kiralama sözleşmeleri yapabilme avantajına da sahiptir (Ebso, 1999, s.1).

v. KDV Avantajı

Finansal kiralama işlemlerine uygulanan KDV oranı, varlıkların diğer yollarla temin edilmesi halinde uygulanan KDV oranından daha düşük olmaktadır (Koç, 1999, s.16).

Ölkemizde finansal kiralama işlemleri Özendirilmiş Katma Değer Vergisi uygulamasına tabidir. Finansal kiralama konusu olan mallar finansal kiralama şirketine tesliminde ve hem de bu şirket tarafından kiralanması halinde % 1 oranında KDV'ye tabi olacaktır (Kazaz, 1988, s.25). Burada istisnalar vardır. Bu istisnalar şöyledir.

- a. Motor hacmi 2000 cc' ye kadar olan binek otomobiller için KDV % 25,
- b. Motor hacmi 2000 cc'nin üzerinde olan binek otomobiller için KDV % 40,
- c. Klima cihazları, buzdolabı, video kayıt cihazları gibi elektronik cihazlarda KDV oranı % 25,
- d. Diğer kara taşıtları için % 8'dir (Aktif Leasing El Kitabı, 1999, s.7).

Yurt dışından Finansal Kiralama Kanunu kapsamında yapılan kiralamar da Katma Değer Vergisi'ne tabidir. Türkiye'de şubesi bulunmayan yabancı bir finansal kiralama şirketinde finansal kiralama yapılması durumunda, mükellefin yurt

dışında bulunması sebebiyle, kiracı vergi sorumlusu olacaktır. Ödemesi gereken KDV'yi kira bedelleri üzerinden hesaplayıp ilgili vergi dairesine yatırmak görevi, kiracının olacaktır.

İşletmenin kendi varlığını finansal kiralama şirketine satıp, daha sonra ondan geri kiralaması durumunda da, geri kiralanan varlığın satışı ile ilgili KDV'nin ödenmesi gereklidir. Ayrıca satış bedeli ile defter değeri arasındaki olumlu farkın faaliyet dışı gelirler kapsamına alınıp vergilendirilmesi gerekmektedir (Radophu, 1997, s.53).

vı .Gelir ve Kurumlar Vergisi

Finansal kiralama giderlerinin tamamı, gelir veya kurumlar vergisi uygulamasında gider olarak gösterilebilmektedir. Aynı malın satın alma yoluyla edinilmesi halinde ise, sadece amortisman tutarları gider yazılabilmektedir (Koç, 1999, s.17).

Kiracı firma, kiralama yöntemiyle finansman yaptığında tüm kira bedelleri gider olarak kayıtlarda gösterilirken, kredi kullanarak varlığın elde edilmesinde yıllık amortisman bedeli ve kredi faizleri gider olarak gösterilecektir. Bu aşamada eğer kira bedelleri amortisman ve faiz giderlerinden fazla ise firmaya vergi yönünden bir avantaj sağlanmış olacaktır. Şöyle ki; kira bedeli amortisman olarak ayrılabilen miktarı aştığında vergi yükümlülüğünün ertelenmesine neden olacaktır. Aynı şekilde bu ayrılabilen miktarın transferinin cazip olduğu durumlarda, yani kiracı vergi ödemediği zaman kiralayan açısından vergi bakımından yararlı olacak bir kiralama anlaşması yapmak mümkündür (Şenay, 1985, s.3).

vii. Finansal Rasyolara Etkisi

Belirli işletmeler için kiralama yönteminin en önemli çekiciliği, kira yükümlülüğünü bilançolarında göstermeksizin, sabit varlığın kullanım hakkını elde edebilmeleridir. Eğer, sabit varlık satın alınmış ve borçla finanse edilmiş olsaydı, hem sabit varlık ve hem de borç bilançoda gösterilecekti. Günümüzde kiralamaya

ilişkin yükümlülükler genellikle denetlenmiş mali raporların altında dipnot olarak açıklanmaktadır (Tekok,1996, s.218).

Kira borçlarının bilançolarda gösterilmemesi varlıkların borçlanma yoluyla satın alınmasına kıyasla, işletmenin finansal durumu üzerinde olumlu ancak yanıltıcı bir izlenim verecektir.

2. Kiralayan Açısından Avantajları

Finansal kiralamanın kiralayan açısından avantajlarını aşağıdaki gibi sıralayabiliriz.

a . Kârlılığı Artırır

Ekipmana sahip olmaktan kaynaklanan vergi avantajları pek çok ülkede normal olarak azaltılmış kira ödemeleri yolu ile kiracıya da yansıtılır. Ancak, kiralayan taraf bu hizmeti sağlaması nedeniyle ilave bir kazanç elde etmek pozisyonundadır. Elde edeceği bu kazancın miktarı pek tabii ki vergi avantajının boyutlarına bağlıdır (Aykul, 1999, s.50).

b. Riski Düşürür

Kiraya veren, yatırımını gerçekleştirdiği malın mülkiyet hakkını elinde bulundurduğundan, risk faktörü, yani riske uğrama ihtimali daha azdır (Üzeler, 1987, s.25). Kiracının ödeme güçlüğü içine düşmesi veya iflas etmesi halinde sözleşmeyi feshedip, malın zilyetliğini her zaman geri isteyebilir. Rehinli alacaklı, elde edemediği alacağını rehinli malın değerinden tahsil edebilmek için rehinin paraya çevrilmesi yolu ile icra takibinde bulunur ve alacağını uzun ve külfetli bir prosedür sonunda elde edebilir. Oysa kiraya verenin malı talebi mülkiyet hakkına dayandığından ve bu hakkı rehinde olduğu gibi bağımlı bir hak olmadığından, borç ödenmediğinde finansal kiralama konusu malı doğrudan asli ve aynı bir taleple geri isteyebilir (Köteli, 1991, s.51).

Dünyanın pek çok tarafında, kiralayan açısından kiracının bir hatası durumunda, kiralanan varlığın mülkiyetini tekrar ele geçirmesi, bir ipotekli alacak sahibinin alacağını çevirmesinden daha kolay ve daha ucuzdur. Fakat, buna rağmen kiralanan varlığa tekrar sahip olmak çok çabuk mümkün olmayabilir, ya da özellikle çok kötü kullanılmışsa daha düşük bir satış değerine sahip olabilir. Kira konusu teçhizat kiracı tarafından hileli olarak de elden çıkarılmış olabilir (Glass, 1985, s.26).

c. Kiralama Ek Bir Finansal Üründür

Kiralama yapan firma bu amaçla kurulmuş profesyonel bir kiralama şirketi olabilir. Dolaylı kiralama denilen bu yöntemde kiralama şirketi malı üretici firmadan satın alır ve kiralama yolu ile kiracıya devreder. Bu şekilde kiralama şirketi 4-5 yıllık orta vadeli bir kredi olanağı yaratmış olur. Bu durumda finansman kurumu niteliği almış olan kiralama şirketi için ilave bir finansman yaratılmış olur. Bir başka şekilde ise mevcut bir finansman kuruluşu söz konusu olduğunda, bunun yapmış olduğu kiralama hizmeti de ek bir finansman sağlar. Bu finansman kurumu hizmet türlerini arttırmakla yeni iş imkanları yaratmış olur (Aykul, 1999, s. 49).

d. Kiralayan Teşviklerden Yararlanabilir

Finansal Kiralama işlemleri için tanınmış teşvikleri iki kısma ayırarak incelemek mümkündür;

1. Teşvik belgesine bağlanmış bulunan yatırımların tamamının veya bir bölümünün finansal kiralama yoluyla gerçekleştirilmesi halinde, H.D.T.M'ce teşvik mevzuatına göre belirlenecek esaslar çerçevesinde tanınan teşvikler ve
2. Vergi Kanunları tarafından getirilmiş olan teşvikler.

FKK'nun 28. maddesinde, teşvik belgesine bağlanmış bulunan yatırımların tamamının veya bir bölümünün finansal kiralama yoluyla gerçekleştirilmesi halinde kiralayan, kiracının teşvik belgesinde belirtilen ve satın alma halinde onun tarafından kullanılmasına hak kazanılan teşviklerden Devlet Planlama Teşkilatınca

teşvik mevzuatına göre belirlenecek esaslar çerçevesinde yararlanılması öngörülmüştür (FKK,1999, m.28).

FKK'nun 28.maddesi hükmüne paralel olarak Bakanlar Kurulunun 14.1.1993 gün ve 93/4000 sayılı kararına istinaden H.D.T.M'ce Yatırımların Döviz Kazandırıcı Hizmetlerin ve İşletmelerin Teşviki ve Yönlendirilmesi ile ilgili tedbirlerin uygulama esaslarını belirleyen 93/2 nolu tebliğ yayımlanmıştır.

Finansal kiralamaya konu olan malların yatırım projelerinin finansmanında uygulanabilecek asgari öz kaynak oranı % 10 olarak belirlenmiştir.

e. Kiralama Belgeleri Basittir

Kiralayan ve kiracı açısından kiralama işlemlerinin içerdiği formaliteler karmaşık değildir. Kiralama işlemleri borç alma ve sermaye artırma işlemleri ile karşılaştırıldığında karmaşıklığı önleyici mahiyettedir. Bu nedenle kiralama ile ilgili belgeler normalde daha basittir (Horne,1989, s.222).

6.2. DEZAVANTAJLARI

Finansal kiralama uygulaması, sağladığı faydaların yanı sıra kiracı ve kiraya veren açısından birtakım sorunları ve sakıncaları da beraberinde getirmektedir.

6.2.1. Ekonomik Yönden Zayıf Firmalarca Tercih Edilir

Büyük firmalar finansal kiralamayı alternatif finansman imkanlarıyla birlikte değerlendirip, bunlardan maliyeti en düşük olanını seçmektedirler (Kocaağa, 1999, s.43). Bu nedenle finansal kiralama, genellikle orta ve küçük ölçekli işletmeler veya kredi imkanları tükenmiş olan firmalar yönünden çekici olabilmekte, bu müşteri grubu ise belirli bir riski beraberinde getirmektedir. Bunun sonucu olarak riski artan kiralama şirketleri, maliyetlerini de artırma yoluna gitmektedirler (Ceylan,1995, s.80).

6.2.2. Hurda Değerden Yararlanılamaması

Türkiye gibi enflasyonun yüksek olduğu ülkelerde, malların hurda değerleri büyük tutarlara ulaşabilmektedir. Ancak, özellikle faaliyet kiralamalarında, yani malın sözleşme süresince kullanıldıktan sonra finansal kiralama şirketlerine iade edildiği hallerde, kiracı malın hurda değerinden yoksun kalmaktadır. Bu nedenle hurda değerleri yüksek olan sabit kıymetleri satın almanın, özellikle faaliyet kiralaması şeklindeki kiralamaya kıyasla daha avantajlı olduğu söylenebilir. Fakat kiralama finansal kiralamaysa ve sözleşmede, kiralama sözleşmesinin süresi sona erdikten sonra kiracının malı satın alabileceği belirtilmiş ise, satın almanın finansal kiralamadan daha avantajlı olduğunu söylemek kolay değildir (Koç,1999, s.17).

6.2.3. Kur Riskinin Ortaya Çıkması

Hem kiracı hem de kiraya veren açısından söz konusu olabilecek bir diğer risk, enflasyonla birlikte ortaya çıkan kur riskidir. Kiraya veren açısından kur riski, temin edilen fonların ödendiği para birimi ile kira ödemelerinin yapıldığı para birimi, kiracı açısından ise, kira ödemeleri için cari olan para birimi ile kiralanan malın sağladığı gelir için geçerli olan para birimi arasındaki farklılık nedeniyle ortaya çıkmaktadır. Özellikle dış finansal kiralama da kur riski ortaya çıkabilir ki, buna da kiracı katlanmak zorunda kalır (Kocaağa, 1999, s.43).

Finansal kiralamanın ülkeden ülkeye değişen bazı sakıncaları olabilir. Enflasyon riskiyle birlikte, kur riskinin kiracı üzerinde kalması, önemli bir risk oluşturmaktadır. Bu nedenle, dövizle yurt dışından yapılan kiralamalarda uzun vadede kur riski önemli bir maliyet artışına ve belirsizliğe yol açabilir (Ceylan, 1995, s.90).

6.2.4. Kullanım Serbestisinin Kısıtlanması

Bir işletme, satın aldığı malı istediği gibi kullanma imkanına sahiptir. Halbuki aynı işletme, finansal kiralama yoluyla edindiği mallar üzerinde böyle bir serbestiye

sahip değildir. Kiracının hareketleri gerek kanunda belirtilen nedenlerle gerekse sözleşme hükümleri uyarınca sınırlandırılmaktadır. Kiracının hareket serbestisini sınırlayan hususlara örnek olarak malın yerinin değiştirilmesi, bakım ve onarımı hallerinde kiraya verene başvurularak izin alınması gösterilebilir (Koç, 1999, s.17).

Kiralama konusu varlığın mülkiyeti kiralayana ait olduğu için, varlığın kullanım esasları hakkında kiracı firmaya bazı kısıtlamalar getirilebilir. Örneğin , makine bir günde 8 saatten fazla çalıştırılmaz, makine her ayın son günü bakıma girer vb. Bu gibi zorunlu tasarruflar kiracının üretim ve satış programlarını olumsuz etkileyebilir (Aykul, 1999, s.55).

6.2.5. Kaynak Savurganlığına Neden Olması

Bir çok ülkede olduğu gibi ülkemizde de kamu harcamaları kanunlarla belirlenen belli kurallara bağlanmış durumdadır. Kiralama olanağı, bütçenin veya tasarruf tedbirlerinin getirmiş olduğu sınırlardan kaçma olanağı yaratabilmektedir. Bu nedenle, kamu kurum ve kuruluşlarının mevzuattaki çeşitli engeller nedeniyle satın almak suretiyle karşılayamayacakları ihtiyaçlarını finansal kiralama yoluyla karşılama yoluna gitmeleri mümkündür. Bu da kaynakların israfına neden olabilir (Koç, 1999, s.18).

Bir firmanın satın alacağı sabit varlıklar yatırım bütçelemesinin kapsamına girdiği, dolayısıyla dikkatli bir inceleme ve sıkı bir takibe konu teşkil ettiği halde, sabit varlıkların kiralama yöntemiyle elde edilmesinde ortaya çıkacak neticeler yatırım bütçesindeki neticelerle mukayeseye tabi tutulmayacağı için bütçenin getireceği sınırlamalardan kurtulma imkanı yaratır ve bu durum kaynak savurganlığına neden olabilir (Akgüç, 1994, s.609).

6.2.6. Yatırım İndiriminden Yararlanamama

Ülkemizde olduğu gibi yüksek enflasyonun söz konusu olduğu ülkelerde, yüksek enflasyonun neden olduğu değer artışı nedeniyle enflasyon vergisi ödenmemesi amacıyla vergi mükelleflerine yeniden değerlendirme yapma imkanı

verilmiştir. Ülkemizde yeniden değerlemeye ilişkin esaslar, Vergi Usul Kanununun mükerrer 298. maddesinde belirlenmiştir. Buna göre mükellefler bilançolarının aktifine dahil amortismanına tabi iktisadi kıymetler ile bu kıymetler için geçmiş yıllarda ayrılmış olan amortismanları yeniden değerleyebilirler. Kurumlar vergisi mükellefleri değer artışının tamamını sermayelerine ilave edebilirler.

Yeniden değerlendirme imkanından yararlanma hakkı, amortismanına tabi iktisadi kıymetleri aktifinde gösteren mal sahibine ait olduğundan bu malları finansal kiralama yoluyla edinen kiracılar yeniden değerlemeden yararlanamazlar (Koç, 1999, s.18).

6.2.7. Kredi Darboğazına Neden Olması

Büyük fonlara ihtiyaç duyan finansal kiralama şirketleri, bu fonları sağlayabilecekleri kaynakların sınırlı olması nedeniyle, önemli sorunlarla karşı karşıya kalabilmektedirler. Örneğin, büyük ölçüde banka kaynaklarına dayanan bir finansal kiralama şirketi, kredi imkanlarının sınırlı olduğu dönemlerde, yeterli miktarda ve uygun şartlarda kaynak temin edememe sorunuyla karşı karşıya kalabilirler (Kocaağa, 1999, s.43).

6.2.8. Amortismandan Yararlanamama

Vergi Usul Kanununun, sabit varlıklar için firmalara hızlandırılmış amortisman yöntemini uygulama imkanı vermesi, vergi açısından önemli avantajlar sağlamaktadır. Bilindiği üzere, kiralama alternatifinde kiracı sadece kira ödemelerini ilgili döneme gider yazabilmekte, buna karşın satın alma alternatifinde amortisman ve kredi çekilerek varlık satın alındıysa, ödediği faizleri gider yazabilme imkanına sahiptir.

Kiralama mülkiyeti önler ve böylece mülkiyetle gelen malın demode olması ve hurda değer kayıpları gibi riskleri ortadan kaldırır. Fakat, mülkiyet kiralayanda olduğu için ve vergi kanunlarına göre amortismanı varlığın maliki gider kaydedeceği için, hızlandırılmış amortismandan yararlanmak ancak kiralayan firma için geçerli

olacaktır. Bu nedenle, kiracı açısından varlığı satın almanın maliyetinin, kiralama alternatifine nazaran daha az olduğu ileri sürülür. Ancak, kiralayan firma hızlandırılmış amortismandan sağlayacağı faydaları faiz indirimi yoluyla kira ödemelerine yansıtarak kiracının başka türlü yararlanamayacağı bu avantajdan kısmen de olsa yararlanmasını sağlayabilir (Ahıska, 1985, s.12).

Hızlandırılmış amortisman uygulaması kiralayan firmaya ilk yıllarda bir vergi erteleme imkanı sağlar. Kiracı varlığın mülkiyetine sahip olmadığı için bu imkandan yararlanmamasına rağmen, kira sözleşmesi kiracıya ilk yıllarda daha yüksek, fakat sözleşme süresi içinde gittikçe azalan kira bedelleri uygulaması getirerek kiralamanın ilk yıllarında vergi matrahından büyük indirimler yapılmasına imkan tanıyabilir (Akgüç, 1994, s.608).

6.2.9. Rekabet Şartlarını Bozar

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde ihracatın yapısı genellikle düşük teknolojiyle üretilen tüketim mallarından oluştuğundan, finansal kiralama işlemleri de daha çok ihracat değil, ithalat yönüyle işlerlik kazanmaktadır. Bu şekilde gerçekleştirilen ithalat ise kısa vadede finansman ve yatırım imkanı sağlarken, uzun vadede kiralanan malların niteliğinden kaynaklanan iki önemli sakınca ortaya çıkarmaktadır. Birincisi, kiralanan mallar çoğunluklu bilgisayar, tıbbi cihazlar, haberleşme araçları gibi teknolojisi hızla değişen ve gelişen mallar olduğundan, yurt içi imalat sanayinin bu alanlarda dışarının rekabetine ayak uydurabilmesinin ve gelişebilmesinin imkansız olmasıdır. İkinci sakınca ise, bu yolla ülkeye modası geçmiş makine ve teçhizatın girmesidir (Kocaağa, 1999, s.44).

6.2.10. Sözleşme Süresinin Yol Açtığı Sıkıntılar

Finansal Kiralama Kanununun 7.maddesinde sözleşmelerin en az 4 yıl süreyle fesh edilemeyeceği belirtilmiştir. Aynı kanunun 25. maddesinde de sözleşmenin kiralayan tarafından feshi halinde kiracı malı iade ile birlikte vadesi gelmemiş finansal kiralama bedellerini ödemek yükümlülüğü altında olduğu gibi kiralayanın bunu aşan zararından da sorumlu olduğu hükme bağlanmıştır. Sözleşme kiracı

tarafından feshedilirse kiracı malı geri vermekle beraber uğradığı zararın tazminini kiralayandan talep edebilir, denilmektedir (FKK, 1999, m 7-25).

Buna göre kiracı, finansal kiralama şirketinden kaynaklanan bir neden olmadıkça sözleşmeyi fesih edememekte, fesih ederse ağır yaptırımlarla karşılaşmaktadır. Bu da, kiracıyı kiraladığı bir malı en az 4 yıl süreyle kullanmak zorunda bırakmaktadır ki, bunun kiracının hareket alanını daralttığı açıktır. Örneğin kiracı ihtiyaç duyduğu bir malı finansal kiralama yoluyla edindiğinde, en az 4 yıl bu malı kullanmak durumunda olduğundan, kiralama konusu malın yerine başka bir mal edinmesi bir hayli zor olmaktadır. Halbuki kiracı ihtiyaç duyduğu malı finansal kiralama yoluyla edinmek yerine satın alma yoluyla edinse, satın aldığı malı böyle bir süreyle kayıtlı kalmaksızın satabilecek ve yerine başka bir mal edinme imkanına sahip olabilecektir (Koç, 1999, s.19).

6.2.11. Amortisman ile Kira Süresinin Farklı Olması

Kira sözleşmelerinde yer alan kira süresi ile, varlığın ekonomik ömrüne göre belirlenen aşınma süresi arasında farklar bulunmaktadır. Sözleşme süresi 5 yıl olan kira konusu bir malın, kanuni amortisman süresinin 10 yıl olması durumunda, bu fark finansal kiralama firmasını güç durumda bırakmaktadır. Gerçekten, malın kira sözleşmesinin bitiminde devir edilmesi halinde, daha önce belirlenmiş devir bedeli, devir sırasındaki finansal kiralama firmasının bilançosuna göre sahip olduğu amortisman ayrılmamış değerinin altında bulunmaktadır (Yılmaz, 1985, s. 46).

6.2.12. Kiracının İkinci Kez Vergi Ödemesi

Kiracı firmanın kira sözleşmesindeki süre sonunda, kiralama konusu varlığın mülkiyetini elde etmek istemesi halinde, ikinci defa alım vergisi ödeme tehlikesi vardır. Çünkü, malı satıcıdan veya üreticiden satın alan finansal kiralama şirketi bunun için ödediği alım vergilerini, kira ödemeleri içinde kiracıya yansıtmaktadır. Yani, kiracı bu vergileri kira ödemeleri ile beraber ödemektedir. Daha sonra kiracı malın mülkiyetini sözleşmenin bitiminde devraldığı anda bu vergi ikinci defa ödemiş olacaktır (Aykul, 1999, s.57).

7. SATIN ALMA - FİNANSAL KİRALAMA ALTERNATİFLERİNİN ANALİZİ ve MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Kiracının, bir malı öz kaynaklarıyla satın alma, borçlanarak satın alma, finansal kiralama yoluyla edinme seçeneklerinden hangisini kullanacağını, yürürlükte bulunan vergi kanunları, faiz oranları, kredi olanakları, işletmenin nakit akışı ve öz kaynakları belirler. Ancak kiracının tercihini etkileyen bu unsurlardan en önemlisi söz konusu seçenekler için katlanılan maliyetin net bugünkü değeridir. Diğer etkenler göz ardı edilirse, hangi seçenek için katlanılan maliyetinin net bugünkü değeri düşükse kiracının o seçeneği tercih edeceğini söyleyebiliriz. Satın alma kararına karşın kiralamanın değerlendirilmesinde belirsizlikler vardır ve karar vermeye yardımcı olmak amacıyla son derece karmaşık bazı modeller geliştirilmiştir. Bununla birlikte bu bölümde yapılacak basit analiz, borçlanarak satın alma, öz kaynakla satın alma veya finansal kiralama yoluyla edinme seçeneklerinden birinin tercihinde yardımcı olabilir (Koç, 1999, s.21).

Finansal kiralama maliyetinin net bugünkü değeri, ya da diğer alternatiflerin net bu günkü değeri, kiracının uyguladığı amortisman yöntemine, ödenen KDV oranına, yatırım indiriminden yararlanıp yararlanılamayacağına, malın hurda değerinin bulunup bulunmadığına ve benzer diğer değişkenlere bağlı bulunmaktadır.

7.1.Satın Alma – Finansal Kiralama Analizi

Finansal Kiralama, kiraya verenin kiralanan varlık üzerindeki bir takım haklarının kiracıya devri, anlamına geldiğinden satın almaya benzetilebilir. Ancak, kiralamada devredilen haklar, varlığa sahip olmanın sağladığı tüm hakları kapsamamaktadır. Bir varlığın kiracısı, o varlığın sadece kullanım hakkını alır, varlık üzerindeki diğer haklar, örneğin varlığın parçalara ayrılıp satılması hakkı, kiracıya geçmez. Satın alma durumunda satın alan ve satıcı arasındaki ilişki satış işlemi bittikten sonra devam etmez. Kiralama da ise kiralayan ve kiracı arasındaki ilişki

kiralama dönemi boyunca sürer. Kiraya veren varlığı kendi üstünde gösterip, varlıktan birtakım vergi tasarrufları sağlarken, kiracıya karşı bir takım sorumluluklara sahiptir. Kiracının kiraya verene karşı sorumlulukları varlığın kiralınması ile başlayıp kiralamanın sonuna kadar sürer. Varlık üzerindeki hakların bir kısmı kiracıya devredilirken, bir kısmı kiraya verende kalır. Satış sözleşmelerinde ise hakların tümü satın alana devredilir.

Kiraya veren ve kiracı arasındaki sürekli ilişki kiralamanın satın almaya göre daha esnek, değişken koşullara göre ayarlanabilen bir yöntem olmasını sağlamıştır. Hizmet veya işletme kiralalarında kiracı ve kiraya veren arasındaki ilişki daha fazla iken, finansal kiralalarda karşılıklı haklar ve sorumluluklar daha azdır. Kiracının kiraya verene karşı sorumlulukları, kiralama süresinin bitimine kadar sürer (Türko, 1994, s.341).

Finansal kiralama orta vadeli borçlanmanın alternatifi olarak tanımlanabilir. Krediden farkı finanse edilen sabit varlığın mülkiyetinin kullanıcıya geçmemesidir. Firma amaçlarına göre ya finansal kiralamayı ya da orta vadeli krediyi finansman kaynağı olarak tercih eder. Her ikisinde de vade sabit varlığın maliyetini ve faiz giderlerini kapsayacak şekilde uzundur (Seval, 1990, s.223).

Finansal kiralama ve taksitle satın alma arasında ise birçok benzerlik bulunmaktadır. Özellikle kiralama dönemi sonunda kiralanan varlığın kiracıya cüzi bir satış bedeli ile devri söz konusu ise, bu tür bir kiralama sözleşmesi varlığın kiracı tarafından taksitle satın alındığı şüphesini uyandırmaktadır. Her ne kadar kiralama sözleşmesinde kiraya veren varlığın hukuki sahibi, kiracı ise varlık üzerindeki hakları kullanma yetkisi olan kişi olarak tanımlanmakta ise de, birçok ülkede bu tür kiralama sözleşmeleri taksitli satış olarak kabul edilmektedir.

Finansal kiralamada, kiracı kira ödemelerini gelirinden diğer harcamaları ile birlikte gider olarak düşebilmekte, kiraya veren mal sahibinin yararlanabileceği tüm vergi tasarruflarından yararlanmaktadır. Sözleşmenin taksitle satış olarak kabul edilmesi durumunda ise, kiraya veren ve kiracı yararlanmayı umdukları vergi tasarruflarından yararlanamamaktadır. Birçok ülkede taksitle satış ve kiralamayı ayırt edebilmek amacıyla bir takım kriterler oluşturulması, açık kapılar bırakılması,

kiralamanın bir finansman yöntemi olarak hızla büyümesine yol açmıştır (Türko, 1994, s.341).

Bir işletmenin kiralama ya da satın alma konusundaki kararını etkileyen bazı faktörler vardır (Berk, s.262):

- a. Sözleşme yapısı ve koşulları,
- b. Duran varlığın satın alma değeri,
- c. Vergi oranlarının düzeyi
- d. Duran varlığın demode olma olasılığı,
- e. Kredi koşulları (faiz oranları, vade, teminat vb)
- f. Yatırım indiriminden yararlanma olanakları,
- g. Satın almada seçilen amortisman yöntemi*
- h. Öz sermaye ve borçların bilançodaki bileşimi,
- i. Duran varlığın tamir bakım giderleri,
- j. Finansman kaynağının türü ve düzeyi,
- k. İşletmece kullanılacak indirgeme faiz oranı (sermaye maliyeti)

Bir yatırımın finansal kiralama yoluyla yapılması halinde kira ödemeleri gider olarak kaydedilebilir. Satın alınması halinde ise amortismanlar, teşvikler, faiz ödemeleri yani gider olarak vergiden düşülebilir (Ceylan,B, 1988, s.220).

Hemen hemen her işletme, satın alma veya kiralama kriterleri arasında bir seçim yapmakla karşı karşıya kalabilir. Böyle durumlarda daha önce görmüş olduğumuz yatırım projelerini değerlendirme yöntemlerini, özellikle Net Bugünkü Değer yöntemini kullanmak, mümkündür.

Kiralamaya karşı satın alma analizleri 1970'lerin başlarında en iyi şekilde Bower'in bir makalesinde sunulmaktadır (Bower, 1973, s.25). Genelde kiralamaya karşılık satın alma kararı analizlerinin çoğu genel NBD eşitliğinden çıkarılır. Bu eşitliğe "kiralamanın net avantajı" (NAL) eşitliği adı verilir. Bu eşitlik genel NBD

* ilk yıllarda daha çok nakit girişi sağlayacağı için, satın almada hızlandırılmış amortisman yönteminin uygulanması daha avantajlıdır.

yada NAL formülünü göstermektedir. Bir yatırımın net bugünkü değeri, yatırımın ekonomik ömrü boyunca sağlayacağı nakit girişlerinin önceden saptanmış belirli bir iskonto oranı üzerinden bugüne indirgenmiş değerleri toplamı ile, yatırımın gerektirdiği nakit çıkışlarının yine aynı iskonto oranı üzerinden hesaplanmış bugünkü değerleri toplamı arasındaki farktır (Bolak, 1990, s.107).

$$NBD = \sum_{t=1}^n \frac{C_t}{(1+i)^t} - I_0$$

C_t : t yılına ait net nakit girişi

I_0 : İlk yatırım tutarı

i : İskonto oranı

n : Projenin ekonomik ömrü

Kiralamaya karşı satın alma kararı vermenin temeli net bugünkü değer analizidir. Bu analizin gerisindeki sezgi oldukça basittir. Kiralama, varlığı satın alma maliyetini tasarruf etmektir. Ayrıca kiralama da kira ödemeleri vergiden düşülebilir. O yüzden kiralama, vergi avantajı ve kredi avantajı sağlar. NBD analizleri tüm nakit akışlarının bugünkü değerlerini bu günkü dolar cinsinden belirler. Eğer NBD pozitif ise, kiralamanın bugünkü değeri satın almadan daha üstündür. Eğer NBD negatif ise, satın almanın bugünkü değeri kiralamadan daha üstündür. Sağlam karar vermek için yanıt açıktır (Schallheim, 1998, s.113).

Bazı uzmanlar iskonto oranının borcun maliyeti olmasını tartışmakta, diğer uzmanlar ise iskonto oranının sermaye maliyetinin ağırlıklı ortalaması olması gerektiğini tartışmaktadır (Martin, 1998, s.115). Daha yüksek iskonto oranları kiralamayı satın almaya göre destekleyecek, böylece kiralama şirketleri borç maliyeti yerine, daha yüksek sermaye maliyeti kullanma konusunda doğal bir eğilim gösterecektir (Schallheim, 1998, s.114).

7.1.1. Örnek 1 : Forklifti Satın Alma- Kiralama Analizi

X A.Ş. faaliyetlerinde kullanmak üzere forklifte ihtiyaç duymaktadır. Firma forklifti, satın almanın mı yoksa finansal kiralama yoluyla edinmenin mi daha kârlı olacağını araştırmaktadır. X A.Ş. amortisman yöntemlerinden normal amortisman ve azalan bakiyeler yöntemine göre satın alma – kiralama analizini ayrı ayrı yapmıştır. Bu analizler aşağıdaki gibidir.

1. Normal Amortisman Yöntemine Göre

Normal amortisman yöntemine göre amortisman ayırarak, forklift'in satın alınması yada kiralanması halinde veriler Çizelge 7.1'de görüldüğü gibidir.

1	Forkliftin Peşin Fiyatı	30.000\$
2	Yıllık Kira Ödemeleri	8.000.\$
3	Yıllık enflasyon oranı	% 8
4	Yatırımın ekonomik ömrü	5 yıl
5	Amortisman usulü	Normal
6	Amortisman oranı	% 20
7	Genel vergi yükü	% 48
8	Satın alma halinde KDV oranı	% 17
9	Finansal Kiralama halinde KDV oranı	% 1
10	Finansal kiralama bedellerini ödeme zamanı	D. başı
11	Varsa malın hurda değeri	Yok
12	Bankaya ödenecek kredi faiz oranı	%10
13	Satın alınırsa ödeme zamanı	D başı

Çizelge 7.1. Forkliftin N.A.Y'ne göre amortisman ayrılarak satın alınması ya da kiralanması halinde veriler.

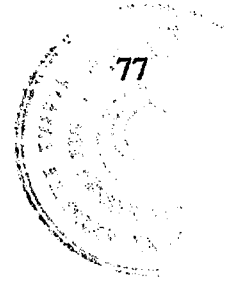
Forkliftin öz kaynaklarla satın alınması, banka kredisi çekilerek satın alınması ve kiralama yoluyla edinilmesi halinde NBD'i aşağıdaki gibi hesaplanabilir.

Yıl sonu	Satın Alma Bedeli	Ödenecek KDV (.17)	N.A.Y. (.20)	Vergiden düşülecek gider	Vergi kazançı		Vergi sonrası nakit çıkışı	Tablo değeri % 8	NBD
					(0.48)				
0	30.000.	5.100.	-	-	-	-	35.100.	1,000	35.100.
1	-	-	6.000.	6.000.	2.880.	2.880.	(2.880.)	0,926	(2.667.)
2	-	-	6.000.	6.000.	2.880.	2.880.	(2.880.)	0,857	(2.468.)
3	-	-	6.000.	6.000.	2.880.	2.880.	(2.880.)	0,794	(2.287.)
4	-	-	6.000.	6.000.	2.880.	2.880.	(2.880.)	0,735	(2.117.)
5	-	-	6.000.	6.000.	2.880.	2.880.	(2.880.)	0,681	(1.961.)
								Toplam NBD	23.600

Çizelge 7. 2. Forkliftin öz kaynaklarla satın alınması ve N.A. Y' ne göre amortisman ayrılması halinde NBD' i.

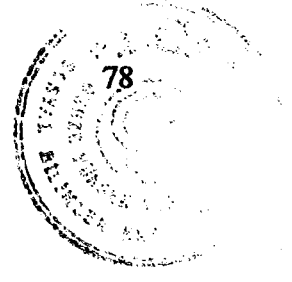
Yıllar	Kıra ödemesi	Ödenecek KDV (0.01)	Vergiden düşülecek gider	Vergi kazancı		Vergi sonrası nakit çıkışı	Tablo değeri (0.08)	NBD
				(0.48)				
0	8 000	80	-	-	-	8 080	1,000	8 080
1	8 000	80	8 000	3 840	4 240	4 240	0,926	3 926
2	8 000	80	8 000	3 840	4 240	4 240	0,857	3 634
3	8 000	80	8 000	3 840	4 240	4 240	0,794	3 366
4	8 000	80	8 000	3 840	4 240	4 240	0,735	3 116
5	-	-	8 000	3 840	(3 840)	(3 840)	0,681	(2 615)
							NBD	19 507

Çizelge 7.3. Forkliftin kiralama yoluyla edinilmesi halinde NBD'i.

Yıl sonu	Faiz ve anapara	Ödenecek KDV (-17)	N.A.Y. (0.20)	Vergiden düşülecek gider	Vergi kazancı		Vergi sonrası nakit çıkışı	Tablo değeri (0.0 8)	NBD
					(0.48)				
0	-	5.100.	-	-	-	-	5 100	1,000	5 100
1	3 000	-	6.000.	9 000	4 320	(1 320)	(1 320)	0,926	(1 222)
2	3 000	-	6.000.	9 000	4 320	(1 320)	(1 320)	0,857	(1 131)
3	3 000	-	6.000.	9 000	4 320	(1 320)	(1 320)	0,794	(1 048)
4	3 000	-	6.000.	9 000	4 320	(1 320)	(1 320)	0,735	(970)
5	33 000	-	6.000.	9 000	4 320	28 680	28 680	0,681	19 531
								NBD	20 260

Çizelge 7.4. Forkliftin bankadan kredi çekilerek satın alınması ve NAY'ne göre amortisman ayrılması halinde NBD'i.

Bu tabloların yorumu aşağıdaki gibi yapılmaktadır.

Forklift için bugün peşin ödenen 35.100.\$'ın bu günkü değerinin enflasyon oranı kaç olursa, olsun ödeme dönem başında yapıldığı için yine 35.100.\$ olacağı düşünülebilir. Ancak işletme forklifti peşin parayla satın alırsa, 5 yıl içinde ve her yılın sonunda olmak üzere amortisman ayırmak suretiyle vergi tasarrufu sağlanacağından forkliftin peşin parayla satın alınması için katlanılan maliyetin bugünkü değeri 23 600.\$ olacaktır.

Forkliftin kiralanması halinde yıllık kira ödemeleri 8.000.\$'dan, 5 yıl boyunca devam edecektir. Şirket kira ödemelerinin tamamını gider olarak yazabilir yani, vergiden düşürülebilir. Böylece, şirket sağlanan vergi tasarrufları nedeniyle kiralama halinde katlandığı maliyetin net bugünkü değeri 19.507.\$ olacaktır.

Forklift bankadan kredi çekilerek satın alırsa, banka %10 ile kredi vermekte ve kredi faizinin gelecek 5 yıl da sabit kalacağı değişmeyeceği düşünülmektedir. Kredinin faizi her yılın sonunda, anapara ise dönem sonunda ödenecektir. Bu durumda bankaya ödenen kredi faizlerini gider olarak vergiden düşebiliriz, ayrıca satın alındığı için forkliftin satın alınması için ödenen 30 000 \$'ı amortisman ayırmak suretiyle vergiden düşebiliriz. Sağlanan vergi tasarrufları nedeniyle katlanılan maliyetin NBD'i 20 260 \$'dır.

Görülüyor ki normal amortisman yönetimini uygulayan ve kazançları üzerinden % 48 vergi ödemekte olan bu şirket için, satın aldığı % 17 ve finansal kiralama yoluyla edindiğinde % 1 KDV'ye tabi olan ve hurda değeri bulunmayan 30.000.\$ tutarındaki forklifti öz kaynakla satın almanın işletmeye maliyetinin net bugünkü değeri 23.600.\$, finansal kiralama yoluyla edinmenin işletmeye maliyetinin net bugünkü değeri, 19.507.\$, banka kredisi çekerek satın almanın işletmeye maliyetinin NBD'i 20 260 \$ olduğuna göre, Finansal Kiralama yolunu tercih edilecektir. O halde X işletmesi ABC finansal kiralama şirketinin 5 yıl süreli ve ödemelerin her yılın başında yapılmasını öngören teklifini, yıllık ödeme tutarı 8.000.\$ ise, 4.093.\$ tasarruf sağlayacağından dolayı kabul edecektir.

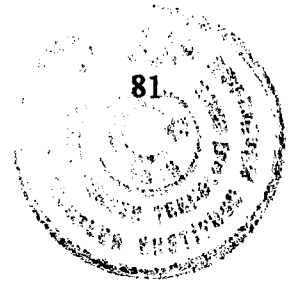
2. Azalan Bakiyeler Yöntemine Göre

Diğer koşullar aynı iken şirketin amortisman hesaplama yöntemini değiştirelim. Amortisman hesaplama yöntemi finansal kiralamanın net bugünkü değerini etkilemez. Sadece satın alma maliyetinin net bugünkü değerini etkiler. VUK'nun 315. Maddesinde "Bilanço esasına göre defter tutan mükelleflerden dileyenler amortismanına tabi iktisadi kıymetlerini azalan bakiyeler üzerinden amortisman usulü ile yok edebilirler" demiştir. (Bakır, 2000, s.77). Azalan bakiyeler yöntemine göre amortisman ayıran işletme için forkliftin satın alınması ya da kiralanması halinde veriler aşağıdaki gibidir.

1	Forkliftin Peşin Fiyatı	30.000\$
2	Yıllık Kira Ödemeleri	8.000.\$
3	Yıllık enflasyon oranı	% 8
4	Yatırımın ekonomik ömrü	5 yıl
5	Amortisman usulü	A.B.Y
6	Amortisman oranı	% 20
7	Genel vergi yükü	% 48
8	Satın alma halinde KDV oranı	% 17
9	Finansal Kiralama halinde KDV oranı	% 1
10	Finansal kiralama bedellerini ödeme zamanı	D başı
11	Varsa malın hurda değeri	Yok
12	Bankaya ödenecek kredi faiz oranı	%10
13	Satın alınırsa ödeme zamanı	D başı
14	Varsa yatırım indirimi oranı	Yok

Çizelge 7.5. Forkliftin ABY'ne göre amortisman ayrılarak satın alınması ya da kiralanması halinde veriler.

Forklift azalan bakiyeler yöntemine göre amortisman ayrılarak öz kaynakla veya banka kredisi ile satın alınırsa yada kiralama yoluyla edinilirse NBD'leri aşağıdaki gibi hesaplanabilir.

Yıl Sırası	Satın Alma Bedeli	Ödenecek K.D.Y. (0,17)	A.K.Y. (%40)	Vergiden düşülecek gider	Vergi Karameci		Vergi sonrası nakit çıkışı	Tablo değeri (0,08)	NBD
					(1,48)	(1,48)			
0	30.000.	5.100.	-	-	-	-	35 100	1,000	35 100
1	-	-	12 000	12 000	5 760	5 760	(5 760)	0,926	(5 344)
2	-	-	7 200	7 200	3 456	3 456	(3 456)	0,857	(2 962)
3	-	-	4 320	4 320	2 074	2 074	(2 074)	0,794	(1 647)
4	-	-	2 592	2 592	1 244	1 244	(1 244)	0,735	(914)
5	-	-	3 888	3 888	1 866	1 866	(1 866)	0,681	(1 271)
								NBD	22 972

Çizelge 7.6. Forkliftin A.B.Y' ne göre amortisman ayrılarak öz kaynaklarla Satın alınması halinde NBD'i.

Yıllar	Kira ödemesi	Ödenecek KDV (0.01)	Vergiden düşülecek gider	Vergi kazancı		Vergi sonrası nakit çıkışı	Tablo değeri (0.08)	NBD
				(0.48)				
0	8 000	80	-	-	-	8 080	1,000	8 080
1	8 000	80	8 000	3 840	3 840	4 240	0,926	3 926
2	8 000	80	8 000	3 840	3 840	4 240	0,857	3 634
3	8 000	80	8 000	3 840	3 840	4 240	0,794	3 366
4	8 000	80	8 000	3 840	3 840	4 240	0,735	3 116
5	-	-	8 000	3 840	3 840	(3 840)	0,681	(2 615)
							NBD	19 507

Çizelge 7.7. Forkliftin kiralama yoluyla edinilmesi halinde NBD'î.

Yıl sonu	Faiz ve anapara	Ödenecek KDV (.17)	Amortisman man (.40)	Vergiden düşülecek gider	Vergi kazancı		Vergi sonraksı nakit çıkışı	Tablo değeri (0.08)	NBD
					(0.48)				
0	-	5.100.	-	-	-	-	5 100	1,000	5 100
1	3 000	-	12 000	15 000	7 200	7 200	(4 200)	0,926	(3 889)
2	3 000	-	7 200	10 200	4 896	4 896	(1 896)	0,857	(1 625)
3	3 000	-	4 320	7 320	3 514	3 514	(514)	0,794	(408)
4	3 000	-	2 592	5 592	2 684	2 684	316	0,735	232
5	33 000	-	3 888	6 888	3 306	3 306	29 694	0,681	20 222
								NBD	19 632

Çizelge 7.8. Forkliftin ABY'ne göre amortisman ayırak Baknak kredisi ile satın alınması halinde NBD'i.

Forklift için azalan bakiyeler yöntemine göre amortisman ayrılması halinde satın alma –kiralama analizi ile ilgili yorum aşağıdaki gibi yapılabilir.

Şirket amortisman hesaplama yöntemi olarak; azalan bakiyeler yöntemini tercih ederse, satın alma maliyetlerinde ciddi ölçüde azalma olacaktır. Özellikle azalan bakiyeler yönteminde normal amortisman yönteminin iki katı alınması varlığın maliyetinin % 40'lık kısmının ilk yıl gider olarak vergiden düşülmesine olanak sağlayacaktır. Sağlanan vergi tasarrufları nedeniyle peşin parayla satın alma maliyetinde $23.600. \$ - 22.972. \$ = 628 \$$ 'lık bir azalma olacaktır. Dolayısıyla peşin parayla satın alınması halinde şirketin katlandığı maliyetin NBD'i 22 972 \$ olacaktır.

Azalan bakiyeler yönteminin uygulanması sonucu Finansal Kiralama maliyetinin NBD'de bir değişme olmayacak, aynı kalacaktır. Çünkü, Finansal Kiralama durumunda ekipmanın mülkiyeti kiralayanda olacağından, amortismanı kiralayan ayıracak, dolayısıyla kiracı amortisman ayıramayacaktır, böylelikle Finansal Kiralamanın maliyetinin NBD'i 19.507.\$ olacaktır.

İşletme bankadan %10 faizle kredi alıp forklifti satın alırsa ve hızlandırılmış amortisman yöntemini uygularsa, bankaya ödenen kredi faizleri ve amortisman nedeniyle vergi tasarrufu sağlanacak, dolayısıyla bankadan kredi çekerek satın alınması halinde katlanılan maliyetin NBD'i sağlanan vergi tasarrufları nedeniyle 19 32 \$'a düşecektir.

Azalan bakiyeler yönteminin uygulanması durumunda, forklifti öz kaynak ile satın almanın maliyetinin NBD = 22 972, kiralama maliyetinin NBD = 19 507, banka kredisi çekerek satın alma maliyetinin NBD'i 19 632 olacaktır. Forkliftin bu durumda 5 yıl süreyle ve yıllık 8.000. \$'dan kiralınması en kârlı yol gibi görünmektedir. Ancak dikkat edilirse bankadan kredi çekerek satın alma maliyeti de kiralama maliyetine çok yakındır. O halde işletmenin bankadan % 10 faizli ve faiz gelecek 5 yılda da sabit devam etmek üzere kredi çekme imkanı olursa, bankadan kredi çekerek satın alınması daha akıllıca bir yoldur. Ancak çoğu durumda işletme için

fonun maliyetinden çok miktarı önemlidir. Banka kredisi çekebileceğimiz belli bir tutar vardır ve onu aşamayız. Ancak finansal kiralama böyle bir limit yoktur. İstedığınız tutarda kiralama yapabilirsiniz. Böyle durumlarda fon miktarı, fon maliyetinden daha önemlidir. Yani kiralama daha maliyetli olsa bile tercih edilebilir.

7.1.2. Örnek 2: Klima Satın Alma - Kiralama Analizi

XYZ A.Ş. kullanmak üzere tüm departmanları için, klimaya ihtiyaç duymaktadır. Firma klimaları, satın almanın mı yoksa finansal kiralama yoluyla edinmenin mi daha kârlı olacağını araştırmaktadır. XYZ kiralama - satın alma analizi yapacaktır. Bununla ilgili veriler aşağıdaki gibidir.

1	Yıllık Kira Ödemeleri	8.000.\$
2	Klima cihazının peşin fiyatı	30.000 \$
3	Yıllık enflasyon oranı	% 8
4	Yatırımın ekonomik ömrü	5 yıl
5	Amortisman usulü	Normal
6	Amortisman oranı	% 20
7	Genel vergi yükü	% 48
8	Satın alma halinde KDV oranı	%25
9	Finansal Kiralama halinde KDV oranı	% 25
10	Kira bedellerini ödeme zamanı	D başı
11	Banka kredisi faiz oranı	% 10
12	Varsa malın hurda değeri	Yok
13	Varsa yatırım indirimi oranı	Yok

Çizelge 7.9. Klimaların NAY'ne göre amortisman ayrılarak satın alınması yada kiralanması halinde veriler.

Klimanın öz kaynaklarla satın alınması, kiralanması, ve banka kredisi çekerek satın alınması halinde NBD'leri aşağıdaki gibi hesaplanabilir.

Yıl sonu	Satın Alma Bedeli	Ödenecek KDV (.25)	N.A.Y. (0.20)	Vergiden düşülecek gider	Vergi kazançı		Vergi sonrası nakit çıkışı	Tablo değeri (0.08)	NBD
					(0.48)				
0	30.000.	7 500	-	-	-	-	37 500	1,000	37 500
1	-	-	6.000.	6.000.	2.880.	(2.880.)	(2.880.)	0,926	(2.667.)
2	-	-	6.000.	6.000.	2.880.	(2.880.)	(2.880.)	0,857	(2.468.)
3	-	-	6.000.	6.000.	2.880.	(2.880.)	(2.880.)	0,794	(2.287.)
4	-	-	6.000.	6.000.	2.880.	(2.880.)	(2.880.)	0,735	(2.117.)
5	-	-	6.000.	6.000.	2.880.	(2.880.)	(2.880.)	0,681	(1.961.)
								Toplam NBD	26 000

Çizelge 7. 10. Klima cihazının öz kaynaklarla satın alınması ve N.A.Y' ne göre amortisman ayrılması halinde NBD'yi.

Yıllar	Kira ödemesi	Ödenecek KDV (25)	Vergiden düşülecek gider	Vergi kazancı (0.48)		Vergi sonrası nakit çıkışı	Tablo değeri (0.08)	NBD
0	8 000	2 000	-	-	-	10 000	1,000	10 000
1	8 000	2 000	8 000	3 840	3 840	6 160	0,926	5 704
2	8 000	2 000	8 000	3 840	3 840	6 160	0,857	5 279
3	8 000	2 000	8 000	3 840	3 840	6 160	0,794	4 891
4	8 000	2 000	8 000	3 840	3 840	6 160	0,735	4 528
5	-	-	8 000	3 840	3 840	(3 840)	0,681	(2 615)
							NBD	27 787

Çizelge 7.11. Klimaların Kiralanma yoluyla edinilmesi halinde NBD'i.

Yıl sonu	Faiz ve anapara	Ödenecek KDV (0.25)	N.A.Y. (0.020)	Vergiden düşülecek gider	Vergi kazançı		Vergi sonrası nakit çıkışı	Tablo değeri (0.08)	NBD
					(0.48)				
0	-	7 500	-	-	-	-	7 500	1,000	7 500
1	3 000	-	6.000	9 000	4 320	4 320	(1 320)	0,926	(1 222)
2	3 000	-	6.000	9 000	4 320	4 320	(1 320)	0,857	(1 131)
3	3 000	-	6.000	9 000	4 320	4 320	(1 320)	0,794	(1 048)
4	3 000	-	6.000	9 000	4 320	4 320	(1 320)	0,735	(970)
5	33 000	-	6.000	9 000	4 320	4 320	28 680	0,681	19 531
								NBD	22 600

Çizelge 7.12. Klimaların NAY'ne göre amortisman ayırarak banka kredisi ile s alınması halinde NBD'i.

Klimanın normal amortisman yöntemi kullanılarak öz kaynaklarla satın alınması, kiralanması ya da banka kredisi çekilerek satın alınması durumlarını gösteren yukarıdaki tabloların yorumu aşağıdaki gibi yapılabilir.

Finansal kiralamada en önemli avantajlardan biri satın alma halinde % 17 KDV ye tabi olan bir malın finansal kiralama yoluyla edinilmesi halinde % 1 oranında KDV ye tabi tutulmasıdır. Tabi burada istisnalar vardır ve bu istisnalara daha önceki bölümlerde değinildi. Klima cihazı buzdolabı, gibi ekipmanlarda kiralama ve satın alma halinde KDV oranı değişmiyor. Bu örneğimizde satın alma halinde de kiralama halinde de % 25 KDV ödenecektir.

Bu ekipman için bugün peşin ödenen 37 500.\$'ın bu günkü değerinin ödeme dönem başında yapıldığı için yine 37 500.\$ olacağı düşünülebilir. Ancak işletme Klima cihazını peşin parayla satın alırsa, 5 yıl içinde ve her yılın sonunda olmak üzere amortisman ayırmak suretiyle itfa edeceğinden klimanın peşin parayla satın alınması için katlanılan maliyetin bugünkü değeri sağlanan vergi tasarrufları nedeniyle 26 000 \$ olacaktır.

Klimalar kiralama yoluyla edinilirse % 25 KDV ödenecektir. Yapılan kira ödemeleri gider olarak vergiden düşülebilecek dolayısıyla vergi tasarrufu sağlanacaktır. Kiralama alternatifinin seçilmesi halinde 8 000\$'dan 5 yıl boyunca KDV hariç 40 000\$ ödenecektir. Ancak sağlanan vergi tasarrufları nedeniyle kiralama halinde katlanılan maliyetin NBD'i 27 787 \$ olacaktır.

Bankadan % 10 faizli kredi çekilerek klimalar satın alınırsa, bankaya ödenen kredi faizi ve amortismanlar vergi tasarrufu sağlayacağından banka kredisi çekerek klimaların satın alınmasının halinde katlanılan maliyetin NBD'i 22 600 \$ olacaktır.

O halde özendirilmiş KDV uygulamasının olmadığı varlıklarda yani KDV oranı kiralama halinde % 25 olan varlıklarda, şirket bankadan kredi çekerek satın alma yoluna giderse daha kârlı olacaktır. Eğer şirket bankadan kredi çekemiyorsa, kiralamaktansa öz kaynaklarıyla satın alma yoluna gitmelidir. Banka kredisi çekerek

satın almak daha kârlı gibi görünse de, Türkiye gibi ekonomisinin dalgalı olduğu bir ülkede finansal kiralama sektörü uzun yıllardır, her ne kadar “orta vadeli” olmasa da yatırımcılara kaynak sağlamaya devam ediyor. Öyle ki, başlangıçta kara taşıtları ve büro ekipmanları ağırlıklı çalışan sektör, zaman içinde tıbbi malzeme, uçak gemi, klima cihazları ağırlıklı faaliyet gösteriyor (Çubukoğlu, 1997, s.74).

7.1.3. Örnek 3: Otomobil Satın Alma - Kiralama Analizi

X firması faaliyetlerinde kullanmak üzere otomobile ihtiyaç duymaktadır. Firma otomobili, öz kaynakla satın almak, banka kredisi ile satın almak veya finansal kiralama yoluyla edinmek seçenekleri arasında en kârlı olanı seçmek için NBD analizi yapacaktır. Otomobilin satın alınması yada kiralanması halinde veriler şekil 7.13’de görüldüğü gibidir.

1	Yıllık Kira Ödemeleri	3.000.\$
2	Otomobilin Peşin fiyatı	12.000 \$
3	Yıllık enflasyon oranı	% 8
4	Yatırımın ekonomik ömrü	5 yıl
5	Amortisman usulü	Kıst
6	Amortisman oranı	% 20
7	Genel vergi yükü	% 48
8	Satın alma halinde KDV oranı	%25
9	Finansal Kiralama halinde KDV oranı	% 25
10	Kira bedellerini ödeme zamanı	D başı
11	Banka kredi faizi	% 8
12	Otomobilin alınış tarihi 1 Haziran	2000
13	Varsa malın hurda değeri	Yok
14	Varsa yatırım indirimi oranı	Yok

Çizelge 7.13. Kıst amortisman yöntemi kullanılarak otomobil alınması ya da kiralanması halinde veriler.

Kıst Amortismanın hesaplanması;

Bu binek otomobili; 1 Haziran 2000 tarihinde alındığına göre; 2000 yılında bu otomobil kaç ay kullanıldıysa o kadarlık kısmı için amortisman ayıracağız kalan aylar için ayrılacak amortismanı en son yılın amortismanına ekleriz. Bu otomobil 1 Haziran da alındığına göre ; Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül, Ekim, Kasım, Aralık yani 2000 yılı içerisinde bu otomobil 7 ay kullanılmıştır. O halde bu 7 aylık kısım için amortisman ayırırız ve geriye kalan 5 aylık kısmının amortismanını en son yılın amortismanına ekleriz. Kıst amortismanla ilgili hesaplama tablo 7.14'de görüldüğü gibidir.

2000 Yılı İçin	$12\ 000 * 0.20 = 2\ 400$
Aylık amortisman	$2\ 400 / 12 = 200$
7 aylık amortisman	$200 * 7 = 1\ 400$
2001 yılı için	$12\ 000 * 0.20 = 2\ 400$
2002 yılı için	$12\ 000 * 0.20 = 2\ 400$
2003 yılı için	$12\ 000 * 0.20 = 2\ 400$
2004 yılı için	$12\ 000 * 0.20 = 2\ 400 + 1\ 000 = 3\ 400$

Çizelge 7.14. Kıst amortisman hesaplaması.

Otomobilin kıst amortisman yöntemine göre öz kaynaklarla satın alınması halinde NBD'i aşağıda çizelge 7.15'de, bankadan kredi çekilerek satın alınması halinde NBD'i çizelge 7.17'de, finansal kiralama yoluyla edinilmesi halinde NBD'i çizelge 7.16'da gösterilmektedir.

Yıl sonu	Özkaynakla Satın Alınan Bedeli	Ödenecek KDV (0.25)	Amortisman	Vergiden düşülecek gider	Vergi kazanç		Vergi sonrası nakit çıkışı	Tablo değeri (0.08)	NBD
					(0.48)				
0	12 000	3 000	-	-	-	-	15 000	1,000	15 000
1	-	-	1 400	1 400	672	672	(672)	0,926	(622)
2	-	-	2 400	2 400	1 152	1 152	(1 152)	0,857	(987)
3	-	-	2 400	2 400	1 152	1 152	(1 152)	0,794	(915)
4	-	-	2 400	2 400	1 152	1 152	(1 152)	0,735	(847)
5	-	-	3 400	3 400	1 632	1 632	(1 632)	0,681	(1 111)
								NBD	10 518

Çzelge 7.15. Kıst amortisman yöntemine göre amortisman ayırıp, otomobilinin öz kaynaktan alınması halinde NBD'yi.

Yıllar	Kira ödemesi	Ödenecek KDV (0.25)	Vergiden düşülecek gider	Vergi kazancı		Vergi sonraksı nakit çıkışı	Tablo değeri (0.08)	NBD
				(0.48)				
0	3 000	750	-	-		3 750	1,000	3 750
1	3 000	750	3 000	1 440		2 310	0,926	2 139
2	3 000	750	3 000	1 440		2 310	0,857	1 980
3	3 000	750	3 000	1 440		2 310	0,794	1 834
4	3 000	750	3 000	1 440		2 310	0,735	1 698
5	3 000	750	3 000	1 440		2 310	0,681	1 573
							NBD	12 974

Çizelge 7.16. Binek otomobilinin kiralama yoluyla edinilmesi halinde NBD'i.

Yıl sonu	Faiz ve anapara	Ödenecek KDV (0.25)	Amortisman	Vergiden düşülecek gider	Vergi kazancı		Vergi sonrası nakit çıkışı	Tablo değeri (0.08)	NBD
					(0.48)				
0	-	3 000	-	-	-	-	3 000	1,000	3 000
1	960	-	1 400	2 360	1 133	(173)	(173)	0,926	(160)
2	960	-	2 400	3 360	1 133	(173)	(173)	0,857	(148)
3	960	-	2 400	3 360	1 133	(173)	(173)	0,794	(137)
4	960	-	2 400	3 360	1 133	(173)	(173)	0,735	(127)
5	12 960	-	3 400	4 360	2 093	10 867	10 867	0,681	7 400
								NBD	9 828

Çizelge 7.17. Otomobilin banka kredisi ile alınarak kıst amortisman yönteminde göre amortisman ayrılması halinde NBD'yi.

Yukarıdaki tabloların yorumu aşağıdaki gibi yapılabilir.

Bu binek otomobili için bu gün ödenen KDV dahil 15 000 \$'ın bugünkü değerinin enflasyon oranı kaç olursa olsun ödeme dönem başında yapıldığı için yine 15 000 \$ olacağı düşünülebilir. Ancak işletme otomobili satın alırsa 5 yıl boyunca ve her yılın sonunda olmak üzere amortisman ayırmak suretiyle itfa edeceğinden otomobilin peşin parayla satın alınması için katlanılan maliyetin bugünkü değeri 10 518 \$ olacaktır.

Finansal kiralamanın en büyük avantajlarından biri de KDV oranının satın almaya göre daha düşük olmasıdır. Ancak binek otomobillerinde; motor hacmine bağlı olarak, motor hacmi 2000 cc ye kadar olanlarda % 25 , 2000 cc nin üzerinde olanlarda % 40 oranında KDV uygulanır (İş Leasing Tanıtım Broşürü, 1999, s.8).

X işletmesi ihtiyaç duyduğu otomobili finansal kiralama yoluyla elde etse de; satınalma yoluyla elde etse de KDV oranı % 25 olacaktır. Otomobili peşin parayla satın alırsa işletmenin katlanacağı maliyetin NBD; 10 518 \$ olacaktır. Eğer firma finansal kiralama yolunu tercih ederse firmanın katlandığı maliyetlerin NBD'i 12 974 \$ olacaktır.

İşletme bankadan % 8 faizli, faiz her yılın sonunda ana para 5.yılın sonunda bir defada ödenmek üzere kredi bulabilirse, otomobilin satın alınması için katlanılan maliyetin NBD'i 9 828 \$ olacaktır. İşletmeler için banka kredisi çekmek de çok avantajlı bir yoldur. Çünkü bankaya ödenen kredi faizleri gider olarak gösterebilir. Ayrıca otomobili satın aldığı için amortisman ayırmak suretiyle otomobil için ödediği parayı da gider olarak gösterebilir. Ancak ülkede ki mevcut durum her zaman kredi kullanmaya müsait olmayabilir. Ya da işletmenin borç / öz kaynak oranı kredi kullanmaya uygun değilse işletme kredi kullanamayabilir. O halde KDV oranı % 25 olan varlıklarda, banka kredisi çekerek satın alınması, öz kaynaklarla satın almaya yada finansal kiralama yoluyla edinmeye göre en karlı yoldur. İşletme bankadan kredi çekerek otomobilleri satın almalıdır. Kredi çekemiyorsa öz kaynaklarıyla satın almalıdır. Çünkü öz kaynaklarla satın almak da finansal kiralamaya göre daha avantajlıdır.

7.1.4. Örnek 4: Bilgisayarların Satın Alınması – Kiralanması Analizi

X A.Ş. faaliyetlerinde kullanmak üzere bir bilgisayar sistemi kurmak istemektedir. Bilgisayarları öz kaynaklarla satın almanın mı, banka kredisi çekerek satın almanın mı yoksa finansal kiralama yoluyla edinmenin mi daha karlı olduğu araştırılmaktadır. Yapılacak analizle ilgili veriler aşağıdaki çizelge 7.18'deki gibidir.

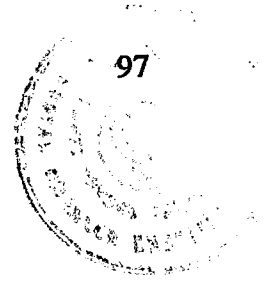
1	Yıllık Kira Ödemeleri	20.000. \$
2	Bilgisayarların peşin fiyatı	30.000. \$
3	Yıllık enflasyon oranı	% 8
4	Yatırımın ekonomik ömrü	5 yıl
5	Amortisman usulü	Normal
6	Amortisman oranı	% 20
7	Genel vergi yükü	% 48
8	Satın alma halinde KDV oranı	% 17
9	Finansal Kiralama da KDV oranı	% 1
10	Finansal kiralama bedellerini ödeme zamanı	D başı
11	Banka kredisi faiz oranı	% 10
12	Varsa malın hurda değeri	Yok
13	Kira ödeme süresi	2 yıl
14	Varsa yatırım indirimi oranı	Yok

Çizelge 7.18. Bilgisayar sisteminin satın alma ya da kiralama yoluyla Edinilmesi halinde veriler.

Bilgisayarların öz kaynaklarla satın alınması halinde NBD'i aşağıda çizelge 7.19'da, finansal kiralama yoluyla edinilmesi halinde NBD'i çizelge 7.20'de bankadan kredi çekerek satın alınması halinde NBD'i ile ilgili hesaplamalar çizelge 7.21'deki gibi hesaplanabilir.

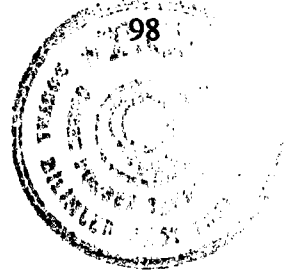
Yıl sonu	Satın Alınma Bedeli	Ödenecek KDV (.17)	N.A.Y. (0.20)	Vergiden düşülecek gider	Vergi		Vergi sonrası nakit çıkışı	Tablo değeri (0.08)	NBD
					kazancı (0.48)				
0	30.000.	5.100.	-	-	-	-	35.100.	1,000	35.100.
1	-	-	6.000.	6.000.	2.880.	2.880.	(2.880.)	0,926	(2.667.)
2	-	-	6.000.	6.000.	2.880.	2.880.	(2.880.)	0,857	(2.468.)
3	-	-	6.000.	6.000.	2.880.	2.880.	(2.880.)	0,794	(2.287.)
4	-	-	6.000.	6.000.	2.880.	2.880.	(2.880.)	0,735	(2.117.)
5	-	-	6.000.	6.000.	2.880.	2.880.	(2.880.)	0,681	(1.961.)
								Toplam NBD	23.600

Çizelge 7. 19. Bilgisayarların öz kaynaklarla satın alınması ve N.A.Y' ne göre amortisman ayrılması halinde NBD'i.

Yıllar	Kira ödemesi	Ödenecek KDV (0.01)	Vergiden düşülecek gider	Vergi kazancı		Vergi sonraksı nakit çıkışı	Tablo değeri (0.08)	NBD
				(0.48)				
0	20 000	200	-	-	-	20 200	1,000	20 200
1	20 000	200	20 000	9 600	9 600	10 400	0,926	9 630
2	-	-	20 000	9 600	9 600	(9 600)	0,857	(8 227)
3	-	-	-	-	-	-	0,794	--
4	-	-	-	-	-	-	0,735	-
5	-	-	-	-	-	-	0,681	-
				-	-		NBD	21 603

Çizelge 7.20. Bilgisayarların kiralama yoluyla edinilmesi halinde katılamlan maliyetin NBD'i.

Yıl sonu	Faiz ve anapara	Ödenecek KDV (.17)	N.A.Y. (0.20)	Vergiden düşülecek gider	Vergi kazancı		Vergi sonraksı nakit çıkışı	Tablo değeri (0.08)	NBD
					(0.48)				
0	-	5.100	-	-	-	-	5 100	1,000	5 100
1	3 000	-	6.000	9 000	4 320	4 320	(1 320)	0,926	(1 222)
2	3 000	-	6.000	9 000	4 320	4 320	(1 320)	0,857	(1 131)
3	3 000	-	6.000	9 000	4 320	4 320	(1 320)	0,794	(1 048)
4	3 000	-	6.000	9 000	4 320	4 320	(1 320)	0,735	(970)
5	33 000	-	6.000	9 000	4 320	4 320	28 680	0,681	19 531
								NBD	20 260

Çizelge 7.21. Bilgisayarların N.A. Y' ne göre amortisman ayrılarak b.kresi ile alınması halinde NBD'i.

Yukarıdaki tabloların yorumu aşağıdaki gibi yapılabilir.

Globalleşen dünyada, rekabetin ve teknolojinin hızla gelişmesiyle birlikte firmalar ayakta kalabilmek için ya maliyet liderliği yada fiyat liderliği yapmak zorundadırlar. Firmanın ürettiği malı üreten birçok rakip firma olduğunu göz önüne alırsak, firma ürettiği ürünlerinin fiyatlarını rakipleriyle aynı seviyede tutmak zorundadır. O halde aynı fiyata satarak daha fazla kâr elde etmek için maliyetlerini aşağıya çekmek zorundadırlar. Yani maliyet minimizasyonu. üretimdeki tüm süreçleri maliyet minimizasyonu sağlayacak şekilde ayarlamalıdır. Yoğun rekabet ile birlikte artık, üretim sürecindeki ekipmanın mülkiyetine değil, kullanım hakkına sahip olmanın çok daha akıllıca bir yol olduğu kesindir.

Özellikle teknolojisi hızlı değişen bilgisayar gibi ekipmanlar için finansal kiralama yapmak çok akıllıca bir yoldur. Bilgisayar gibi teknolojisi sürekli değişen ekipmanlarda finansal kiralama süresi kanunen 2 yıl olabiliyor.

Bilgisayarlar için bugün peşin ödenen 35 100.\$'ın bu günkü değerinin enflasyon oranı kaç olursa, olsun ödeme dönem başında yapıldığı için yine 35 100.\$ olacağı düşünülebilir. Ancak işletme bilgisayarları peşin parayla satın alırsa, 5 yıl içinde ve her yılın sonunda olmak üzere amortisman ayırmak suretiyle itfa edeceğinden bilgisayarların peşin parayla satın alınması için katlanılan maliyetin bugünkü değeri 23 600 \$ olacaktır.

İşletme bilgisayar sistemini yenilerken ABC finansal kiralama şirketinin yıllık 20 000 \$ dan iki yıllık olan teklifini kabul ederse, kira ödemelerini gider olarak vergiden düşebiliyor. Dolayısıyla sağlanan vergi tasarrufları nedeniyle kiralama halinde katlanılan maliyetin NBD'i 21 603 \$'dır.

İşletme bilgisayarları bankadan % 10 faizli, faiz her yılın sonunda, ana para 5. Yılın sonunda ve bir defada ödenmek üzere kredi çekerek satın alırsa, ödeyeceği kredi faizlerini gider olarak gösterebilir, ayrıca bilgisayarları satın alacağı için amortisman ayırmak suretiyle de vergi tasarrufu sağlayabilir. O halde işletme

bilgisayarları bankadan kredi çekerek satın alırsa katlandığı maliyetin NBD' i 20 260 olacaktır.

İşletmenin satın almak veya kiralamak alternatifleri arasında bir seçim yapması gerekirse, banka kredisi çekerek satın alması en kârlı yol olacaktır. O halde işletme kredi çekebiliyorsa, banka kredisi çekerek bilgisayar sistemini yenileyecek, yoksa kiralama yolunu tercih edecektir. Ancak bazen firmalar için alınan ekipmanın teknolojik ömrü, sağlanan fonun miktarı da önemlidir. Özellikle bilgisayar gibi teknolojik olarak hızlı değişen ekipmanlarda kiralamak daha akıllıca bir yoldur. Özellikle kiralama süresinin iki yıla indirilmiş olması bilgisayar gibi ekipmanlarda kiralamayı teşvik eden önemli bir etkidir. O halde kiralama halinde %1 KDV ödenen ve teknolojisi hızlı değişen ekipmanlarda banka kredisi daha karlı gibi görünse de kiralama alternatifi seçilmelidir.

7.1.5. Teorik Bulguların Değerlendirilmesi

Yukarıda yapılmış dört ayrı varlığa ilişkin teorik analizlerden elde edilen bulguları aşağıdaki gibi özetleyebiliriz.

1. Forklift Satın Alınması yada Kiralanması

Alternatifler	Öz kaynakla satın alma	Finansal Kiralama	Banka Kredisi ile s. Alma
N.A.Y'ne göre	23 600	19 507	20 260
A.B.Y'ne göre	22 972	19 507	19 632

Çizelge 7.22. Forkliftin satın alınması ya da kiralanması ile ilgili bulgular.

İşletme forklift alımında ister normal amortisman yöntemini kullansın, ister azalan bakiyeler yöntemini kullansın forkliftin alımının, finansal kiralama yoluyla yapılması daha kârlı olacaktır. Forklit satın alınırsa % 15 KDV ödenecektir. Oysa finansal kiralama yoluyla edinilirse % 1 KDV ödenecektir. İşletme bankadan % 10

faizle kredi bulmuştur. Belki daha düşük faiz oranında kredi bulsaydı, bankadan kredi çekerek almak, finansal kiralamaya göre daha cazip olabilirdi. Ancak şu durumda finansal kiralama yoluyla forkliftin edinilmesi en kârlı yoldur. O halde şu sonuca varabiliriz. Kiralama halinde % 1 KDV'ye tabi olan duran varlıklarda kiralama daha kârlıdır.

2. Klimaların Satın Alınması-yada Kiralanması

Alternatifler	Öz kaynakla satın alma	Finansal Kiralama	Banka Kredisi ile s. Alma
N.A.Y'ne göre	26 000	27 787	22 600

Çizelge 7.23. Klima cihazının satın alınması yada kiralanması ile ilgili bulgular.

Finansal kiralamanın en büyük avantajlarından birisi özendirilmiş KDV uygulamasının varlığıdır. Yani satın alma halinde % 17 KDV ödenmesi gereken duran varlıklar da kiralama halinde ödenecek KDV oranı % 1'e düşmektedir. Ancak Klima cihazı, buzdolapları, video kayıt cihazları gibi elektronik cihazlarda hem satın alma hem de kiralama halinde KDV oranı % 25'tir. Ve yapılan analiz sonuçları gösteriyor ki, Banka kredisi çekerek klima cihazının satın alınması en kârlı yoldur. O halde özendirilmiş KDV uygulamasının dışında bırakılan ekipmanlarda, yani kiralama halinde KDV oranı % 25 olan ekipmanlarda banka kredisi çekerek satın almak daha kârlıdır.

3. Otomobil Satın alınması yada Kiralanması

Alternatifler	Öz kaynakla satın alma	Finansal Kiralama	Banka Kredisi ile s. Alma
N.A.Y'ne göre	10 518	12 974	9 828

Çizelge 7.24. Binek otomobilinin satın alınması ya da kiralanması ile ilgili bulgular.

Binek otomobillerinde motor hacmi 2000 cc ye kadar olanlarda satın alma ve kiralama halinde KDV oranı % 25'tir. Ayrıca Binek otomobilleri kıst (kısmi) amortisman yöntemine tabidir. Yani bir binek otomobili için satın alındığı yıl kullanıldığı ay kadar amortisman ayrılır. Binek otomobillerinde kiralama halinde KDV'nin %25 olması satın almayı kiralamaya göre avantajlı hale getirmektedir. Yapılan analiz sonucu Binek otomobillerinde bankadan kredi çekerek satın almanın öz kaynaklarla satın almaya ve finansal kiralama yoluyla edinmeye göre en kârlı yol olduğu bulunmuştur. O halde KDV oranı finansal kiralama halinde % 25 olan ekipmanlarda kiralama kârlı değildir. Bu tür duran varlıklarda işletme bankadan kredi çekerek satın almalı, eğer kredi çekemiyorsa öz kaynaklarıyla satın almalıdır.

Türkiyede finansal kiralamanın tüm duran varlıklarda yeterince uygulanmamasının en büyük nedenlerinden biri de bazı varlıklarda özendirilmiş KDV yönteminin kullanılmamasıdır. Oysa kiralama halinde % 25 KDV'ye tabi olan duran varlıklarda özendirilmiş KDV uygulanırsa, bu tür duran varlıklarda da kiralama uygulamaları yaygınlaşacaktır. Hükümetin vergi kanunlarında yapacağı düzenlemelerle bu sorun çözüme kavuşacaktır.

4.Bilgisayarların Satın Alınması yada Kiralanması

Alternatifler	Öz kaynakla satın alma	Finansal Kiralama	Banka Kredisi ile s. Alma
N.A.Y'ne göre	23 600	21 603	20 260

Çizelge 7.25. Bilgisayarların satın alma yada kiralanması halinde bulgular.

Bilgisayar gibi teknolojisi hızlı gelişen ekipmanlarda kiralama çok avantajlı bir yoldur. Ancak Türkiye de leasingin tüm türlerinin uygulanamıyor olması özellikle de sat ve geriye kirala yönteminin kullanılmaması bir eksikliklerdir. Oysa teknolojisi hızlı değişen ekipmanlarda ekipman belli bir süre sonunda kiracının ihtiyaçlarına cevap veremez hale gelmektedir. Bu duruma düşen varlıklar kiralayana geri verilebilse kiralama daha çok tercih edilen bir yöntem olabilirdi. Bilgisayarlarda

satın alma halinde % 17 olan KDV oranı, kiralama halinde % 1'e düşmektedir. Bu da kiralama yöntemini satın almaya göre avantajlı kılan bir unsurdur. Teknolojisi hızlı değişen ekipmanlarda bilgisayar gibi, şirket normal amortisman yöntemini kullanıyorsa banka kredisi çekilerek satın alınması daha karlıdır. Ancak her zaman işletmeler banka kredisi çekemezler ya da çekebilseler de gelecekteki faiz oranlarının belirsizliği işletmeleri büyük bir risk altına sokar. Oysa finansal kiralama yoluyla edinmek gelecekteki riski kontrol altına almamızı sağlar.

O halde şöyle diyebiliriz Türkiye de bilgisayar gibi teknolojisi hızlı değişen ekipmanlar için özel kanunlarla kiralama işlemleri yapılmalı ve kiralama süresi 2 yıldan da az olabilmeli. Çünkü öyle işletmeler var ki çok kısa süreli bilgisayara gereksinim duyuyorlar, ya da son teknolojiyi takip ediyorlar, dolayısıyla bilgisayarlarını duran varlıklarını sürekli yenilemek zorunda kalıyorlar. Bu şirketlerin finansal kiralamayı tercih etmeleri için özellikle belli bir süre kullanım sonrası kiralanan varlık kiralayana geri verilebilmeli, bunu öngören kiralama anlaşmaları yapılabilirdi.

7.2.Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi

Finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin ilk açıklama 1949 yılında ABD'de American Intitute of Accountans Committee on Accounting Procedures (AICPA) 'NIN 38 sayılı araştırma bülteninde yayınlanmıştır (Ayrıbaş, 1996, s.94).

Ancak ülkemiz uygulaması ve Uluslar arası kuruluşlar dikkate alındığında bu alanda muhasebe uygulamasını yönlendirebilecek üç kanun ya da standart bulunmaktadır.

1. Vergi Kanunları açısından,
2. TMS; Türk Muhasebe Standardı,
3. UMS; Uluslar arası Muhasebe Standardı (IAS).

7.2.1. Vergi Kanunlarına Göre Kiracı Açısından Muhasebesi

Vergi kanunlarımızda finansal kiralama işlemlerinin nasıl muhasebeleştirileceğine ilişkin hüküm bulunmamaktadır. Esasen vergi kanunlarımız muhasebe düzenine müdahale edici bir karakter taşımamakta, vergi matrahlarının doğru ve kesin olarak tespitine imkan vermeyecek derecede noksan, usulsüz ve karışık olmamasını ön planda tutmaktadır (Koç, 1999, s.147).

Bilanço esasına göre defter tutan gerçek ve tüzel kişiler muhasebe sistemlerini 26.12.1992 tarih ve 21 447 nolu mükerrer Resmi Gazetede yayınlanan 1 sıra nolu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne göre oluşturmak zorundadırlar (Toroslu, 1999, s.128).

ÖRNEK ; XYZ Finansal Kiralama A.Ş 1999 yılında KDV hariç 300000000 TL'ye satın aldığı bir makineyi, 500 000 000 TL'ye ABC A.Ş'ne kiralamıştır. Kira süresi 4 yıldır. Kira bedelinin % 70'i ilk yıl, kalan % 30 ise eşit taksitlerle ve müteakip 3 yılda tahsil edilecektir. Normal amortisman ayrılmaktadır (Koç, 1999, s.150):

1.Kiralamaya ilişkin Tahakkuk kaydı,

-----1999-----	
180.GELECEK AYLARA AİT GİDERLER	350 000 000
Şubat ayı kira gid	
280. GELECEK YILLARA AİT GİDERLER	150 000 000
2000 yılı şubat ayı kira gid 50000000	
2001 yılı şubat ayı kira gid 50000000	
2002 yılı şubat ayı kira gid 50000000	
320.SATICILAR	350 000 000
420.SATICILAR	150 000 000

-----/-----

2. Birinci Taksidin Ödenmesi

191. İNDİRİLECEK KDV	3 500 000
320. SATICILAR	350 000 000
100 KASA	353 500 000

730. GENEL ÜRETİM GİD	350 000 000
Finansal kiralama gid	

180. GELECEK AYLARA AİT GİDERLER	350 000 000
Kira giderleri	

3. Ertesi yıl başında yapılacak kayıtlar

180. GELECEK AYLARA AİT GİDERLER	50 000 000
Şubat ayı kira gid	

280. GELECEK YILLARA AİT GİDERLER	50 000 000
Şubat ayı kira gid	

420. SATICILAR	50 000 000
----------------	------------

320. SATICILAR	50 000 000
----------------	------------

4.İkinci Taksidin Ödenmesi

-----2000-----	
191.İNDİRİLECEK KDV	500 000
320.SATICILAR	50 000 000

100.KASA HES	50 500 000
-----2000-----	

730.GENEL ÜRETİM GİD	50 000 000
Finansal kiralama gid	
180. GELECEK AYLARA AİT GİD	50 000 000
Şubat ayı kira gid	
-----/-----	

5. Kiracının Kiralama Konusu Malı Bedelsiz Olarak Devir Alması

-----2/1/2002-----	
253.TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR	300 000 000
Makine A	
679.DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR	300 000 000
VE KÂRLAR	
-----/-----	

7.2.2. Türk Muhasebe Standardına Göre Kiracı Açısından Muhasebeleştirilmesi

Türkiyede Kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesiyle ilgili taslak halinde olan bir muhasebe standardı vardır. Bu standardın amacı, finansal ve faaliyet kiralamalarında, kiracı ve kiralayana açısından uygulanacak muhasebe politikalarının ve raporlama esaslarının açıklanmasıdır. Bu standart kiralama işlemlerinin

muhasebeleştirilmesine yöneliktir. Muhasebe Standartları Taslağına göre kiracı açısından kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesi ;

- a) Bir finansal kiralama işlemi kiracının aktifinde bir varlık pasifinde ise bir borç olarak gözüktür.
- b) Özün önceliği ilkesi gereğince muhasebeye konu olan işlemler sadece hukuki şekilleri dikkate alınarak değil, özleri ve ardındaki finansal gerçekler göz önüne alınarak muhasebeleştirilmelidir. Finansal kiralama işleminde kiracı malın mülkiyetini hukuken devralmamakla birlikte, esas olarak rayiç bedeline yakın bir fiyat ve faiz ödeyerek faydalı ömrünün büyük bir bölümünde o varlığın ekonomik faydalarının kullanım hakkını satın almaktadır.
- c) Finansal kiralama işleminin bu şekilde muhasebeleştirilmemesi durumunda bir işletmenin sahip olduğu ekonomik kaynaklar ve borç düzeyi açıklanmamış olacak ve bu da işletmenin finansal rasyoları üzerinde bozucu rol oynayacaktır.
- d) Kiralanan varlıklarla ilgili olarak ortaya çıkan borçların, finansal kiralama varlıklarında bir indirim olarak bilançoda gösterilmesi uygun değildir.
- e) Kira sözleşmelerinin yapılmasıyla ilgili bazı direkt giderler yapılabilir. Bu giderler finansal kiralama yoluyla edinilen varlıkların maliyetine dahil edilerek aktifleştirilir.
- f) Kiralama bedeli hem kiralamadan doğan faiz giderini hem de söz konusu varlığın bedelinin o döneme isabet eden kısmını içermelidir. Faiz kira süresince sabit olmalıdır.
- g) Dönem boyunca yapılan kira ödemeleri ile başlangıçta kaydedilen borç arasındaki fark, faiz giderini temsil etmektedir.
- h) Finansal kiralama yoluyla edinilen varlıkların amortismanına tabi değeri, varlığın beklenen kullanım ömrü içinde, sistematik olarak, işletmenin mülkiyeti kendisine ait olan amortismanına tabi varlıkların amortismanında uyguladığı esasları göre amorti edilmeli ve dönemlere dağıtılmalıdır.
- i) Varlık için ayrılan amortisman giderleri ile faiz giderlerinin toplam dönem içindeki kira ödemelerine eşit değildir. Dolayısıyla kira ödemelerinin gelirden düşülmesi uygun olmayacaktır. Bu nedenle kira dönemi boyunca kiralanan varlık ile buna ilişkin borç miktar birbirine eşit olamaz.

- j) Finansal kiralama yoluyla edinilen varlıkların değerinde düşme meydana gelmiş ve varlıklardan gelecekte beklenen yarar varlığın kayıtlı değerinden düşükse, kiralanan varlıklar net nakit değeri ile değeri.
- k) Bunlara ilave olarak "TMS 8 Maddi, Maddi Olmayan Duran varlıklar ile Özel Tükenemeye Tabi Varlıklar" standardında, sahibi olunan maddi duran varlıklarla ilgili olarak açıklanması istenen konular, finansal kiralama yoluyla edinilen varlıklar içinde yapılır (MÖDAV, 200, 125). Türk muhasebe standardına göre finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesi aşağıdaki şekilde olacaktır.

1.Kiralama sözleşmesinin yapılması

992 FİNANSAL KİRALAMA SÖZLEŞMESİ XXX

993 FİNANSAL KİRALAMA BORÇLARI XXX

253 TESİS MAKİNE ve CİHAZLAR XXX

193 İNDİRİLECEK KDV XXX

301 FİNANSAL KİRALAMADAN BORÇLAR XXX

401 FİNANSAL KİRALAMADAN BORÇLAR XXX

100 KASA

2. Her ay faiz giderinin tahakkuk kaydı

780 FİNANSMAN GİDERİ XXX

Kira Gideri

Faiz Gideri

381 GİDER TAHAKKUKLARI XXX

3. Birinci Taksidin Ödenmesi

381 GİDER TAHAKKUKLARI	XXX
100 KASA	XXX

4. Amortisman Ayrılması

730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ	XXX
Amortisman gid	
258 BİRİKMiŞ AMORTİSMANLAR	XXX

993 FİNANSAL KİRALAMA BORÇLARI	XXX
992 FİNANSAL KİRALAMA SÖZLEŞMESİ	XX

7.2.3. Kiralama İşlemlerinin IAS 17 Nolu Standarda Göre Kiracı Açısından Muhasebeleştirilmesi

17 nolu uluslararası muhasebe standardının 11. Maddesi, finansal kiralama işleminin, kiracının aktifinde bir varlık, pasifinde ise bir borç olarak gözükmeye gerektiğini vurgulamıştır. Bilançoda aktifte varlık, pasifte borç olarak yer alan kiralama işleminin tutarı ise, varlığın gerçeğe uygun değeri (rayiç değeri) ile minimum kira ödemelerinin bugünkü değerinden küçük olanıdır. Kira ödemelerinin bugünkü değerini hesaplamak için kullanılacak iskonto oranı, zımnı faiz oranıdır. Eğer bunun tesbiti olanaklı değilse, kiralayanın borçlanma maliyeti iskonto oranı olarak kullanılır. Böylece standart özün önceliği ilkesi gereği, işlemin hukuki şeklini

dikkate alarak değil, özüne ve ardındaki finansal gerçekleri göz önüne alarak muhasebeleştirilmesi gerektiğini vurgulamıştır (IAS 17, 1998, m.10).

Örnek: A şirketi, B finansal kiralama şirketi ile 4 yıllık bir süreyi içeren finansal kiralama sözleşmesi yaparak 200 milyar TL piyasa fiyatı olan bir makineyi 4 eşit taksitle ödemek üzere % 50 faiz oranıyla, aşağıda ki ödeme planına göre finansal kiralama yoluyla almıştır (Akdoğan, 1999, s. 25). UMS 17 nolu standarda göre muhasebeleştirilmesini aşağıdaki şekilde yapabiliriz.

31 12 2002 şirket makinenin mülkiyet hakkını da alacaktır. Son yıl 124 615 384 615 TL'lik kira taksit tutarının 1 000 000 000 TL'lik kısmına satış faturası keserek makinenin mülkiyetini A şirketine devir eder. Makinenin faydalı ömrü 10 yıldır.

Tarih	Toplam Kira Ödemesi	Faiz	Ana Para	Kalan Kira Borcu
01.01.1999	-	-	-	200 000 000 000
31.12.1999	124 615 384 615	100 000 000 000	24 615 384 615	175 384 615 385
31.12.2000	124 615 384 615	87 692 307 693	36 923 076 922	138 461 538 463
31.12.2001	124 615 384 615	69 230 769 231	55 384 615 384	83 076 923 079
31.12.2002	124 615 384 615	41 538 461 536	83 076 923 079	-
Toplam	498 461 538 460	298 461 538 460	200 000 000 000	-

Çizelge 7.26. Ödeme Planı.

1.Finansal Kiralama Sözleşmesinin Yapılması ve Makinenin Alınması

-----01/01/1999-----
992 FİNANSAL KİRALAMA SÖZLEŞMESİ 498 461 538 460

993 FİNANSAL KİRALAMA
BORÇLARI

498 461 538 460

/

01/01/1999

253 TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR	200 000 000 000
Finansal kiralama yoluyla alınan makine	
193 İNDİRİLECEK KDV	2 000 000 000
301 FİNANSAL KİRALAMADAN BORÇLAR	24 615 384 615
401 FİNANSAL KİRALAMADAN BORÇLAR	175 384 615 385
103 VERİLEN ÇEK VE ÖDEME EMİRLERİ	2 000 000 000--

2. Her ay faiz giderinin tahakkuk kaydı $100\ 000\ 000\ 000/12=8\ 333\ 333\ 333$

780 FİNANSMAN GİDERLERİ	8 333 333 333
Finansal kiralama faiz gid	
381 GİDER TAHAKKUKLARI	8 333 333 333
Finansal kiralama faiz tahak	

3. Amortisman giderlerinin ayrılması

$200\ 000\ 000\ 000 * 0.10 = 20\ 000\ 000\ 000 / 12 = 1\ 666\ 666\ 666$

730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ	1 666 666 666
Amortisman gid	
258 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR	1 666 666 666

4. Birinci taksidin ve faiz giderlerinin ödenmesi

31/12/1999

301 FİNANSAL KİRALAMADAN

BORÇLAR

24 615 384 615

381 GİDER TAHAKKUKLARI

100 000 000 000

Finansal kiralama faiz tahakkukları

103 VERİLEN ÇEKLER VE

ÖDEME EMİRLERİ

124 615 384 615

5. Yıl sonunda

31/12/1999

993 FİNANSAL KİRALAMA

124 615 384 645

BORÇLARI

Birinci taksit

Anapara

Faiz

992 FİNANSAL KİRALAMA

124 615 384 645

SÖZLEŞMESİ

B şirketi sözleşme hakları

Finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesiyle ilgili TMMOB Muhasebe Standardı acil olarak hazırlanmalı ve vergi mevzuatındaki düzenlemeler tekrar gözden geçirilmelidir.

8. SATIN ALMA FİNANSAL KİRALAMA KARARLARININ CHRYSLER ve ABC LOJİSTİK FİRMALARI UYGULAMASI

Günümüzde sürekli gelişen teknoloji, her sektörde yaşanmakta olan rekabet işletmeleri yatırım yapmaya zorlamaktadır. Fakat içinde bulunduğumuz enflasyonist ortam ve sermaye yaratmanın güçlüğü doğru finansman yöntemini seçmeyi büyümenin temel şartı durumuna getirmiştir. Gerek yeni yapılanma sürecindeki işletmelerin, gerekse büyüme ve gelişme sürecindeki işletmelerin ihtiyaç duyduğu kaynakları tümüyle öz kaynaklarından karşılaması hem zor hem de ekonomik değildir. Özellikle orta ve uzun vadeli fonlarla temin edilmesi gereken sabit varlıkların işletmeye sağlayacağı gelir ile kendini ödemesi, finansal kiralamanın çıkış noktasıdır. Orta ve uzun vadeli fonlara alternatif bir yöntem olarak ortaya çıkan finansal kiralama Türk ekonomisinde çok yeni bir kavram olmasına rağmen hızlı bir gelişme ivmesi göstermektedir.

Biri imalât diğeri hizmet sektöründe faaliyet gösteren iki şirkette yapılan vaka çalışmasında, firmaların ihtiyaç duydukları duran varlıkların nasıl finanse edildiği araştırılmıştır. Firmaların duran varlıkların finansmanında öz kaynaklarını, banka kredisini ve leasing yolunu kullandıkları görülmüştür. Yapılan çalışmada firmalar için bu üç yöntemin hangisinin daha kârlı olduğu araştırılmıştır. Hangi tür ekipmanlarda finansal kiralama, hangi tür ekipmanlarda öz kaynakla satın alma, hangi tür ekipmanlarda banka kredisi çekerek satın almanın daha kârlı olacağı yapılan analizlerle ortaya konulmaya çalışılmıştır. Analizlerde NBD yöntemi kullanılmıştır. Çünkü bu tür bir çalışma da ancak NBD yöntemi ile doğru sonuç alınabilirdi. Satın almaya karşı kiralama kararı vermenin temeli NBD analizidir.

8.1.Uygulamanın Önemi

Son yıllarda, dünya, araştırma ve buluşlar sonucu hızlı bir değişimin içine girmiş bulunmaktadır. Bu hızlı değişim nedeniyle birçok ürün, çok kısa süre içinde,

geri teknoloji durumuna gelerek, daha ekonomik yaşamını doldurmadan demode olmakta ya da teknolojik olarak verimliliğini yitirmektedir. Bu yüzden özellikle teknoloji ve sermaye yoğun yatırımcıların riski artmaktadır. İleri teknolojilere dayalı yatırımda bulunmak için, yüklü parasal kaynak gerekmektedir. Demode olma riskinden kurtulmak, ilerleyen teknolojiye ayak uydurmak isteyen girişimciler için, finansal kiralama önemli bir enstrümandır.

Sermaye birikiminin yetersiz olduğu ülkemizde, yatırımların finansmanı için orta ve uzun vadeli tek çözüm olan finansal kiralama 28.06.1985 tarihinde, 3226 sayılı finansal kiralama kanununun yürürlüğe girmesiyle hızlı bir gelişme göstermiştir. Ancak finansal kiralama sektörünün geldiği noktanın yeterli olduğunu söyleyemeyiz.

Bu gün sabit kıymet yatırımlarında finansal kiralamanın payı dünya ortalamasının oldukça altındadır. Toplam sabit kıymet yatırımlarında finansal kiralamanın payı Avrupa ülkelerinde % 18, ABD'nde ise % 32 dolayındadır. Bu oran ülkemizde ise % 8 dolayındadır (Toroslu, 1999, s.1).

Yapılan araştırmada Türkiye de çok yeni bir kavram olmasına rağmen hızlı bir gelişme gösteren finansal kiralamanın henüz istenilen yere gelemediği görülmüştür. Firmaların henüz finansal kiralamayı yeterince tanımadıkları, finansal kiralama kanunuyla, uygulamanın birbiriyle uyumlu olmaması, finansal kiralamanın ekonomide istenilen yere gelememesinin başlıca nedenlerinden biridir. Yapılan çalışmada görüldü ki, firmalar ciddi analizler yapmadan kiralama ya da satın alma kararı vermektedirler. Oysa bazı durumlarda verilen kararlar firmanın kârları üzerinde olumsuz etkilere yol açabilmektedir. Uygulama sonucu hangi durumlarda finansal kiralamanın hangi durumlarda satın almanın daha karlı olduğu yapılan analizlerle ortaya konulmuştur.

Türkiye de finansal kiralama yatırımcılar tarafından henüz tam olarak tanınmamış ve yatırımlar içinde gereken yerini alamamıştır. Ancak finansal kiralama alanında yapılan hızlı gelişmeler gösteriyor ki finansal kiralama, pek yakında en büyük finansman kaynaklarımızdan biri olacaktır.

8.2. Uygulamanın Amacı

Globalleşen dünya ekonomisi mevcut sorunlara sürekli yeni finansman teknikleri bulmakta. Ekonomik ve sosyal koşullardaki yetersizlikler işletmeleri kaynak yetersizliği ile karşı karşıya bırakmıştır. İşletmelerin de bu sıkıntıyı ortadan kaldırmak için değişik finans teknikleri kullanmaları gereği ortaya çıkarmıştır. Yatırımların finansmanında kullanılan ve işletmelerin daha az kaynak ayırmak koşulu ile borçlarını uzun vadeye yaymak suretiyle gerçekleştirdikleri bir finansman tekniği olan finansal kiralama 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu ile ülke mevzuatındaki yerini almıştır.

İktisadi varlıkların mülkiyetine sahip olmaktansa kullanımının önemli olduğu günümüzde, özellikle fon sıkıntısı olan işletmeler için, varlıkları satın almaktansa kiralamak daha avantajlıdır. Yapılan çalışmada firmalar için öz kaynaklarıyla satın almanın mı, bankadan kredi çekerek satın almanın mı, yoksa finansal kiralama yoluyla edinmenin mi daha kârlı olduğu araştırılmıştır. Araştırma sonucu görülmüştür ki hem finansal kiralama yeterince tanınmamakta, hem de işletmeler ihtiyaç duydukları ekipmanı satın alırken ya da kiralarken finansal analiz yapmadan günün koşullarına ve nakit durumlarına göre birini seçmektedirler. Oysa bilinçli analizler sonucu seçilen yöntem işletmenin büyümesinde kârlılığını artırmasında oldukça önemlidir. Yapılan çalışmada finansal kiralamanın satın almaya ve banka kredisine göre avantajları ve dezavantajları ortaya konulmuş, mali hesaplamalarla desteklenmiştir.

8.3.Uygulamanın Metodolojisi

Yapılan çalışmada vaka çalışması yöntemi kullanılmıştır. Bu çalışmanın evreni Gebze bölgesinde faaliyet gösteren ve varlıklarının edinilmesinde finansal kiralama yolunu tercih eden 2 işletme ele alınmış ve bu iki işletmede vaka çalışması yapılmıştır. Çalışma da işletmeler incelenmiş, faaliyet kolları, mali durumları piyasadaki konumları tespit edilmiştir. İşletmelerin kiralama yöntemini tercih etmelerinde faaliyet alanları da oldukça önemlidir. Yapılan çalışma lojistik

destek sağlayan bir işletme ve kamyon üretimi yapan bir işletmeyi kapsamaktadır. Lojistik destek sağlayan işletmede, dağıtımda kullanılan kamyonların edinilmesinde kiralama, satın alma, banka kredisi çekerek satın alma seçeneklerinden hangisinin daha kârlı olduğu araştırılmış, bulgular matematiksel analizlerle desteklenmiştir. Çalışmada kullanılan temel yöntem NBD yöntemi olmuştur. Çünkü satın almaya karşı, kiralama kararı vermenin temeli NBD analizine dayanır.

Kamyon üreten işletmede ise, üretim dağıtım ve diğer hizmetlerde kullanılan makine, teçhizatların kiralama, öz kaynaklar ile satın alma ve banka kredisi çekilerek satın alma seçenekleri analiz edilmiştir. Uygulamada kullanılan veriler gerçek verilerdir. Uygulama da işletmelerin kiralama halinde kullandıkları kira ödemeleri ve o gün satın alınsaydı o günkü peşin fiyatı ve bankadan kredi çekilseydi o günkü kredi faizi oranları kullanılmıştır.

8.4. Uygulamanın İçeriği

Türkiye’de henüz tam anlamıyla tüm işletmelerde uygulanamayan ve tam anlamıyla tanınmayan finansal kiralamanın gerçekte ne kadar kârlı olduğu sayısal hesaplamalarla ortaya konuldu. Türkiye’de finansal kiralamanın yeteri kadar tanınmamasının nedenleri, finansman sağlama yolları arasında kiralamanın ne derece tercih edildiğini, ya da ne derece bilinçli tercih edildiğini, fon sıkıntısı nedeniyle alınamayan duran varlıkların finansal kiralamayla ne kadar kolay alınabildiğini, hangi ekipmanlarda finansal kiralama, hangi ekipmanlarda satın alma, hangi ekipmanlarda banka kredisi çekerek satın almanın daha avantajlı olduğunu ortaya koyan analizler yapıldı. Kiralamaya karşı satın alma kararı vermenin temeli Net Bugünkü Değer Analizidir. Analizde kiralama ve satın almanın doğru olarak kıyaslanabilmesi için Net Bugünkü Değer Analizi yapıldı. Yapılan analizlerde öz kaynaklarla satın alma ve bankadan kredi çekerek satın alma ve kiralama yoluyla edinmenin değişik alternatifleri üzerinde duruldu, amortisman yöntemlerinin seçiminin analize etkisi, yeniden değerleme yapılıp yapılmamasının analize etkisi, alınan kredi faizinin analize etkisi ve ekipmanın niteliğine göre kiralanması halinde değişen KDV oranının analize etkileri ayrıntılı biçimde incelendi ve sonuçlar tümevarım yöntemiyle genelleştirildi.

8.5. CHRYSLER KAMYON İMALAT VE TİCARET A.Ş. İÇİN ARAŞTIRMA BULGULARI

Chrysler Sanayi A.Ş. 1962 yılında % 60 Chrysler Corporation USA sermaye ortaklığı ile kurulmuş ve 1964 yılında ticari araç üretimine başlamıştır. 1978 yılında Chrysler Corporation dünya pazarlarından çekilme politikası çerçevesinde hissesini Türk ortaklara (Tatko – Ruşensad – Çiftçiler) devretmiş ve şirketin adı Chrysler Kamyon imalat ve Ticaret A.Ş. olarak değiştirilmiştir.

Ticari araç üretimi, tek ya da çift kabin 4*2 ve 4*4 kamyonet ve günün gelişen koşul ve gereksinimlerine uygun olarak değişik özellik ve 40 tona kadar azami yüklü ağırlıklı kamyon olarak sürdürülmektedir.

Üretim tesisleri İstanbul'a 40 km uzaklıkta Çayırova'da 109 dönüm açık alan üzerinde 37.000 m² bir kapalı alanda yer almaktadır. Yıllık üretim kapasitesi tek vardiyada 9.000 araçtır. Üretmiş olduğu toplam araç sayısı 155.000'i aşan Chrysler Kamyon'un 1997 yılı üretimi 7543 adettir.

Mühendislik hizmetlerini kendi olanakları ile gerçekleştirmekte olan şirket Chrysler International USA, Perkins Engines UK, Dana Spicer UK ve USA, Eaton UK, ZF Almanya, Rockwell USA, TRW USA, Automotive Products UK ve USA, Jellinghause Almanya ve Hino Japonya ile yakın işbirliği içindedir.

1990 yılından itibaren Japonya'nın önde gelen kamyon üreticisi Hino lisansı ile Japon teknolojisi ürünü FB 112 SA kamyon üretimi sürdürülmektedir. 1997 yılında Chrysler Kamyon 24 valflü Hino motorlu 8*2 kamyonlarını Türkiye'de ilk olarak pazara sunmuştur.

1995 yılında şirketin bilgi birikimi teknoloji satışı aşamasına ulaşmıştır. Bu çerçevede, Chrysler Kamyon İmalat ve Ticaret A.Ş. ile yaptığı lisans ve teknik işbirliği anlaşması çerçevesinde First Motors Company As-950 kamyon ve AS-250

kamyonetleri girdi, teknik ve eğitim desteğini Türkiye'den sağlayarak Mısır'da üretmeye başlamıştır.

Chrysler International'ın yetkili distribütörü olarak 1993 yılından itibaren komple otomobil ithalat ve dağıtım faaliyetleri sürdürülmektedir. Firma aşağıdaki ürünlerin üretimine uğraşmaktadır.

- AS-250 Süper (4*2) ve PW-250 Süper (4*4) kamyonet
- Hino FB 112 SA (4*2) kamyon
- AS -950 (4*2), (6*2) kamyon
- AS 26,235 Ve AS 26,260 (6*2) kamyon
- AS 26,235 ve 26,260 (6*2) römork çeker kamyon
- AS 19,260 (4*2) yarı römork çekici
- AS 32,235 ve AS 32,260 (8*2) kamyon

Yapılan araştırmanın amacı Chrysler fabrikasında kullanılan makine, teçhizat vb. ekipmanların edinilmesinde kiralamanın mı yoksa satın alma mı daha kârlı olduğunun tespiti içindir.

8.5.1. Makine Satın Alma – Kiralama Analizi

Chrysler fabrikasına faaliyetlerinde kullanmak üzere 2000 ton hidrolik pres ve çeşitli makine teçhizat alımı yapılacaktır. Yapılan piyasa araştırması sonucu alınacak ekipmanların Genoto İmalat ve Sanayi AŞ'den alınmasına karar verilmiştir.

1. Normal Amortisman Yöntemine Göre

Bu ekipmanların edinilmesinde şirket normal amortisman yöntemini kullanmaktadır. Firma finansal kiralama, öz kaynakla satın alma veya banka kredisi çekerek satın alma seçenekleri arasında bir seçim yapacaktır.. Genoto A.Ş.'den satın alınacak malzemeyle ilgili proforma fatura çizelge 8.1'de görüldüğü gibidir.

Açıklama	Miktar	Birim Fiyatı (Dem)	Toplam Fiyatı
2000 ton pres	1	1 468 000	1 468 000
2000 ton trasnsistör	1	20 000	20 000
Radyal matkap	4	12 500	50 000
Cincinnati makas	1	100 000	100 000
520 sr havalı plazma	4	10 000	40 000
Kaynak makinesi	3	4 000	4 000
Ş.kesme makinesi	1	10 000	10 000
Toplam	15		1 700 000

Çizelge 8.1 Genoto İmalat ve Sanayi AŞ' den satın alınacak malzemeyle ilgili proforma fatura.

Satın alma alternatifi tercih edilirse, ödeme planı çizelge 8.2.'de görüldüğü gibi olacaktır.

Ödeme Tarihi	Satıcıya Ödeme
Peşin	510 000 DEM
01.08.1998	340 000 DEM
01.09.1998	170 000 DEM
01.10.1998	170 000 DEM
01.11.1998	170 000 DEM
01.12.1998	170 000 DEM
31.12.1998	170 000 DEM
TOPLAM	1 700 000 DEM

Çizelge 8.2.Satın alma halinde ödeme planı.

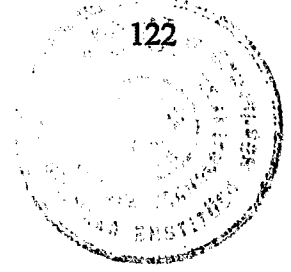
Makine ve teçhizatın kiralanması halinde ise kira ödemeleri çizelge 8.3'de görülen zaman dilimlerine yayılacaktır.

Kira No	Kira Ödeme Tarihleri	K.D.V.	Kira Ödemeleri	Kira Tutarı Kdv 'li
1	23.07.1998	514 741	5 147,41	519 888,41
2	03.08.1998	284 248	2 842,48	287 090,48
3	01.09.1998	144 248	1 442,48	145 690,48
4	01.10.1998	140 000	1 400	141 400
5	02.11.1998	140 000	1 400	141 400
6	01.12.1998	140 000	1 400	141 400
7	31.12.1998	140 000	1 400	141 400
8	01.02.1999	35 904	359,04	36 263,04
9	01.03.1999	35 904	359,04	36 263,04
10	01.04.1999	35 904	359,04	36 263,04
11	01.05.1999	35 904	359,04	26 263,04
12	01.06.1999	35 904	359,04	26 263,04
13	01.07.1999	35 904	359,04	26 263,04
14	01.08.1999	35 904	359,04	26 263,04
15	01.01.2000	200	2	26 263,04
16	31.07.2001	200	2	202
17	31.07.2002	200	2	202
18	Satın alma	200	2	202
	TOPLAM	1 755 365	17553.65	1 772 918.65

Çizelge 8.3. Makine ve teçhizatın kiralanması halinde kira ödeme planı.

Makine ve ekipmanın satın alınması ya da kiralanması halinde 12 397 DEM sigorta bedeli, 57 200 DEM Nakliye gideri Chrysler firması tarafından ödenecektir. Şirket satın alma halinde % 15 KDV, kiralama halinde ise % 1 KDV ödeyecektir. Yapılan tüm analizlerde sermayenin fırsat maliyeti, ekipmanın hurda değeri, bankadan kredi çekilmesi halinde Banka sigorta muamelesi vergisi, Kaynak kullanımı destekleme fonu, Yatırım indirimi dikkate alınmamıştır. Yapılan analizlerde gelecek yıllarda enflasyonun değişmeyeceği, sabit kalacağı varsayılmıştır. Şirket bankadan % 8 faizli, ana para 5 yılda 5 eşit taksitte, faiz her yıl ödenmek üzere kredi bulabilmektedir.

Makine ve ekipmanın normal amortisman yöntemine göre amortisman ayrılarak, öz kaynaklarla satın alınması halinde NBD'ini çizelge 8.4'deki gibi hesaplayabiliriz.

Yıllar	Satın Alma Bedeli	Sigorta Bedeli	Nakdiye Gid.	Öd. Kıv. (0.15)	Amortisman (0.20)	Vergi Öncesi Nakit Çıktı	Vergi Dışı Gider	Vergi Kararnası (0.48)	Vergi Sonrası Nakit Çıktı	Tablo Değeri % 4.5	NBD
01 07 98	510 000	12 397	57 200	255 000	-	834 597	69 597	33 406,56	801 190,44	1	801190,4
01 08 98	340 000	-	-	-	-	340 000	-	-	340 000	0,957	325380
01 09 98	170 000	-	-	-	-	170 000	-	-	170 000	0,916	155720
01 10 98	170 000	-	-	-	-	170 000	-	-	170 000	0,876	148920
01 11 98	170 000	-	-	-	-	170 000	-	-	170 000	0,839	142630
01 12 98	170 000	-	-	-	-	170 000	-	-	170 000	0,802	136340
31 12 98	170 000	-	-	-	340 000	170 000	340 000	163 200	6 800	0,768	5222,4
31 12 99	-	-	-	-	340 000	-	340 000	163 200	(163 200)	0,453	-73929,6
31 12 2000	-	-	-	-	340 000	-	340 000	163 200	(163 200)	0,267	-43574,4
31 12 2001	-	-	-	-	340 000	-	340 000	163 200	(163 200)	0,157	-25622,4
31 12 2002	-	-	-	-	340 000	-	340 000	163 200	(163 200)	0,093	-15177,6
									NBD		1 557 099

Çizelge 8.4. Makine teçhizatın öz kaynaklarla satın alınması ve normal amortisman yöntemine göre amortisman ayrılması halinde nakit akışı ve NBD'i.

2. Yeniden Değerleme Yapılması halinde

Yeniden değerlendirme, işletmelerin sahip oldukları iktisadi kıymetlerin, kayıtlarındaki değerlerinin güncel değerlerine yakınlaştırılması işlemidir, şeklinde tanımlanabilir. İfadeden de anlaşılacağı gibi yeniden değerlendirme, iktisadi kıymetlerin değerlerini enflasyona karşı koruyan bir müessese olarak önemini korumaktadır. Sabit kıymetler maliyet bedelleri üzerinden yeniden değerlemeye tabi tutulurlar (Bakır, 2000, s.79).

Chrysler A.Ş. normal amortisman yöntemine göre amortisman ayırırken, varlıklarını Yeniden Değerlemeye tabi tutarsa, yeniden değerlendirme ile ilgili hesaplama çizelge 8.5’de ki gibidir. Gelecek yıllarda da enflasyonun değişmeyeceği varsayılmış ve yeniden değerlendirme oranları sabit kabul edilmiştir.

Tarihler	Duran Varlığın Değeri	Ayrılan Amortisman	Birikmiş Amortisman
31.12.1998	1 700 000	340 000	340 000
31.12.1999	1 700 000*1,521 = 2 585 700	517 140	(340000*1,521)+ 517 140 = = 1 034 280
31.12.2000	2 585 700*1,521 =3 932 849,7	786 569,94	(1 034 280*1,521) +786 569,94 =2 359 709,7
31.12.2001	3 932 849,7*1,521 = 5 981 864,3	1 196 372,8	(2 359 709,7*1,521)+ 1 196 372,8 = = 4 785 491,2
31.12.2002	5 981 864,3*1,521 =9 098 415,6	1 819 683,1	(4 785 491,2*1,521)+ 1 819 683,1 = = 9 098 415,2

Çizelge 8.5. Yeniden değerlendirme yapılması.

Chrysler A.Ş. Y.Değerleme yaparsa öz kaynaklarla satın alma, finansal kiralama yoluyla edinme ve banka kredisi çekerek satın alma halinde katlanılan maliyetlerin NBD’ini aşağıda Çizelge 8.6, 8.7, 8.8’de görüldüğü gibi hesaplayabiliriz.

Yıllar	Satın Alınan Bedel	Sigorta Bedeli	Nakliye Gid.	Öd KDV (0.15)	Amortisman (0.20)	Vergi Öncesi Nakit Çıkış	Vergiden Dış Gider	Vergi Kazancı (0.48)	Vergi Sonrası Nakit Çıkış	Tablo Değeri % 4.5	NBD
01.07.98	510 000	12 397	57 200	255 000	-	834 597	69 597	33 406,56	801 190,44	1,000	801 190,4
01.08.98	340 000	-	-	-	-	340 000	-	-	340 000	0,957	325 380
01.09.98	170 000	-	-	-	-	170 000	-	-	170 000	0,916	155 720
01.10.98	170 000	-	-	-	-	170 000	-	-	170 000	0,876	148 920
01.11.98	170 000	-	-	-	-	170 000	-	-	170 000	0,839	142 630
01.12.98	170 000	-	-	-	-	170 000	-	-	170 000	0,802	136 340
31.12.98	170 000	-	-	-	340 000	170 000	340 000	(163 200)	6 800	0,768	5222,4
31.12.99	-	-	-	-	517 140	-	517 140	(248 227,2)	(248 227,2)	0,453	(112 447)
31.12.2000	-	-	-	-	786 569,94	-	786 569,94	(377 553,57)	(377 553,57)	0,267	(100 807)
31.12.2001	-	-	-	-	1 196 372,8	-	1 192 372,8	(574 258,94)	(574 258,94)	0,157	(90 158,7)
31.12.2002	-	-	-	-	1 819 683,1	-	1 819 683,1	(873 447,88)	(873 447,88)	0,093	(81 230,79)
										NBD	1 330 760

Çizelge 8.6. Makinelerin öz kaynaklarla satın alınması ve normal amortisman ayrılarak yeniden değerlendirme yapılmaması halinde NBD'i.

Yılar	Kiralamaya Bedelli	Sigortaya Bedelli	Nakdiye Gid.	Öd KDV (0-00)	Vergi Öncesi Nakit Çıktı	Vergiden Dış Gider	Vergi Kazançlı (0-45)	Vergi Sınırı Nakit Çıktı	Tabii Değer %44,5	NBD
01.01.98	514.741	12.397	57.200	5.147,41	589.485,41	584.338	280.482,24	309.003,17	1,000	309.003,2
01.08.98	284.248	-	-	2.842,48	287.090,48	284.248	136.439,04	150.651,44	0,735	1.107.288,8
01.09.98	144.248	-	-	1.442,48	145.690,48	144.248	69.239,04	76.451,44	0,703	537.453,36
01.10.98	140.000	-	-	1.400	141.400	140.000	67.200	74.200	0,673	499.366,6
02.11.98	140.000	-	-	1.400	141.400	140.000	67.200	74.200	0,644	477.848,8
01.12.98	140.000	-	-	1.400	141.400	140.000	67.200	74.200	0,616	457.072,2
31.12.98	140.000	-	-	1.400	141.400	140.000	67.200	74.200	0,590	437.78
01.02.99	35.904	-	-	359,04	36.263,04	35.904	17.233,92	19.029,12	0,564	107.324,2
01.03.99	35.904	-	-	359,04	36.263,04	35.904	17.233,92	19.029,12	0,540	102.757,2
01.04.99	35.904	-	-	359,04	36.263,04	35.904	17.233,92	19.029,12	0,517	98.380,55
01.05.99	35.904	-	-	359,04	36.263,04	35.904	17.233,92	19.029,12	0,494	94.003,85
01.06.99	35.904	-	-	359,04	36.263,04	35.904	17.233,92	19.029,12	0,473	90.007,74
01.07.99	35.904	-	-	359,04	36.263,04	35.904	17.233,92	19.029,12	0,453	86.201,91
01.08.99	35.904	-	-	359,04	36.263,04	35.904	17.233,92	19.029,12	0,433	82.396,09
01.01.2000	200	-	-	2	202	200	96	106	0,348	36.888
31.07.2001	200	-	-	2	202	200	96	106	0,256	27.136
31.08.2002	200	-	-	2	202	200	96	106	0,144	15.264
Satın alma	200	-	-	2	202	-	-	202	0,144	29.088
TOPLAM									NBD	726.899,5

Çizelge 8.7. Makinelerin Kiralama Yoluyla Edinilmesi halinde nakit akışı ve NBD'İ.

Yıllar	Anapara	Faiz (0.08)	Sigorta Beklisi	Nakliye Gid.	Öd. KDV (0.15)	Amortis- man	Vergi Öncesi Nakit Çıkış	Vergiden Dış Gider	Vergi Kazancı % 48	Vergi Sürmü- şü Nakit Çıkış	Totale Değeri (0.045)	NBD
01 07 98	-	-	12 397	57 200	255 000	-	324 597	69 597	33 406,56	291 190,44	1	291 190,4
31 12 98	340 000	136 000	-	-	-	340 000	476 000	476 000	228 480	247 520	0,768	190 095
31 12 99	340 000	108 800	-	-	-	517 140	448 800	625 940	300 451	148 349	0,453	67 202
31 12 2000	340 000	81 600	-	-	-	786 570	421 600	868 170	416 722	4 878	0,267	1 302
31 12 2001	340 000	54 400	-	-	-	1 196 373	394 400	1 250 773	600 371	(205 971)	0,157	(32 337)
31 12 2002	340 000	27 200	-	-	-	1 819 683	367 200	1 846 883	886 504	(519 304)	0,093	(48 295)
TOPLAM											NBD	469 157

Çizelge 8.8. % 8 faizli Banka kredisi çekilmesi, kredi faizinin her yıl sonunda, ana paranın 5 yılında 5 eşit taksitte ödenmesi ve Yemiden değerlendirme yapılarak NAY'ne göre amortisman Ayrılması halinde NBD'yi.

Yukarıda ki tabloların yorumu aşağıdaki gibidir.

Crysler fabrikası normal amortisman yöntemine göre amortisman ayırıp yeniden değerlendirme yaptığı bir durumda, kiralama ve satın alma alternatifleri arasında bir seçim yapabilmek için NBD analizi yapmıştır.

Maliye bakanlığı işletmeleri yeniden değerlendirme yapıp yapmamakta serbest bırakmıştır. İşletmeler yeniden değerlendirme yaparlarsa varlıklarının maliyet bedellerinin yanı sıra birikmiş amortismanlarına da yeniden değerlendirme yapmak zorundadırlar. Yeniden değerlendirme yapan işletmeler de yapmayan işletmelere göre amortisman tutarları daha fazla olacağından daha fazla vergi tasarrufu sağlayacaklardır. Dolayısıyla da daha az vergi ödeyeceklerinden yeniden değerlendirme yapmak daha karlı bir yöntemdir.

Chrysler firması 2000 ton hidrolik pres ve çeşitli makine teçhizat alımını 1 700 000 DEM ödeyerek taksitli satın alabilmektedir. Ve taksit ödemeleri satıcıyla yapılan anlaşmaya göre 5 ayda bitecektir. Ödenen sigorta ve nakliye gideri vergiden düşülebiliyor ve işletme normal amortisman yöntemini kullanıyorsa ve ekipmanların ekonomik ömrü 5 yıl ise ödenen 1 700 000 DEM'i 5 yılda gider olarak yazabileceğinden taksitle satın alma halinde katlanılan maliyetin NBD'i 1 557 099 DEM olacaktır.

İşletmeler, özellikle Türkiye gibi yüksek enflasyonun olduğu ülkelerde iktisadi varlıklarının değerini enflasyona karşı korumak amacıyla yeniden değerlendirme yapmak zorundadırlar.

Chrysler firması yeniden değerlendirme yaparak varlıklarının değerini enflasyona karşı koruyorsa, yeniden değerlendirme sonucu hem varlığın değeri artacaktır, hem de varlıkla ilgili ayrılan amortisman tutarı artacaktır. Öz kaynaklarıyla satın aldığı makineler için Yeniden değerlendirme yapıyorsa ve normal amortisman yöntemine göre amortisman ayırıyorsa, KDV dahil ödenen 2 024 597 DEM'in (1 700 000 satın alma bedeli + 255 000 KDV + 12 397 sigorta + 57 200 nakliye gideri) NBD'i gerek amortisman ayırma gerekse nakliye ve sigorta

masraflarının gider olarak vergiden düşülmesiyle sağlanan vergi tasarruflarından dolayı 1 330 760 DEM'dir.

Aynı ekipmanların kiralanması halinde KDV'nin % 1 olması, kira ödemelerinin, sigorta masraflarının, nakliye masraflarının gider olarak vergiden düşülebilmesi nedeniyle sağlanan vergi tasarrufları dolayısıyla kiralama halinde şirketin katlandığı maliyetin NBD'i 726 899,5 DEM olacaktır.

Şirketin borç / öz kaynak durumu müsaitse bankadan % 8 faizli, ana para 5 yılda 5 eşit taksitte, faiz her yılın sonunda ödenmek üzere kredi çekebiliyorsa bu da işletme için kârlı bir yol olacaktır. İşletme bankaya ödediği kredi faizini, sigorta, nakliye giderlerini ve yeniden değerlendirme yapıp amortisman ayırmak suretiyle varlığa ödediği parayı gider olarak vergiden düşebiliyor. Dolayısıyla banka kredisi çekerek satın alınması halinde katlanılan maliyetin NBD'i 469 157 DEM olacaktır.

O halde şirket normal amortisman yöntemini uyguluyorsa, ve yeniden değerlendirme yapıyorsa, borç / öz kaynak durumu müsaitse banka kredisi çekerek makineleri satın alması en kârlı yoldur. Ancak tüm duran varlıklarını banka kredisi çekerek satın alamaz. Banka kredisi çekemiyorsa şirketin finansal kiralama yoluyla varlıkları edinmesi en kârlı yol olacaktır. Ancak durum azalan bakiyeler yönteminin uygulanmasıyla değişebilir.

3. Azalan Bakiyeler Yöntemine Göre

VUK'nun 315. maddesinde "Bilanço esasına göre defter tutan mükelleflerden dileyenler, amortisman tabi iktisadi değerlerini, azalan bakiyeler üzerinden amortisman usulü ile yok edebilirler" denilmiştir (Ergülen, 1999, s.299).

Chrysler firması makine ve teçhizat alımında azalan bakiyeler yöntemini tercih etmesi durumunda, öz kaynaklarla satın alması halinde NBD'i Çizelge 8.9'de, kiralama yöntemini tercih etmesi halinde NBD'i çizelge 8.10'da ve banka kredisi çekerek satın alması halinde NBD ile ilgili hesaplamalar çizelge 8.11'de olduğu gibidir.

Yıllar	Satın Alma Bedel	Sigorta Bedeli	Nakdiye Giri.	Öd. KDY (0.15)	AKY (0.40)	Vergi Öncesi Nakit Çıkışı	Vergi Dışı Gider	Vergi Kazanım (0.48)	Vergi Sonrası Nakit Çıkışı	Tahliye Değeri (0.045)	NBD
01 07 98	510 000	12 397	57 200	255 000	-	834 597	69 597	33 406,56	801 190,44	1	801190,4
01 08 98	340 000	-	-	-	-	340 000	-	-	340 000	0,957	325380
01 09 98	170 000	-	-	-	-	170 000	-	-	170 000	0,916	155720
01 10 98	170 000	-	-	-	-	170 000	-	-	170 000	0,876	148920
01 11 98	170 000	-	-	-	-	170 000	-	-	170 000	0,839	142630
01 12 98	170 000	-	-	-	-	170 000	-	-	170 000	0,802	136340
31 12 98	170 000	-	-	-	680 000	170 000	680 000	326 400	(156 400)	0,768	-120115
31 12 99	-	-	-	-	408 000	-	408 000	195 840	(195 840)	0,453	-88715,5
31 12 2000	-	-	-	-	244 800	-	244 800	117 504	(117 504)	0,267	-31373,6
31 12 2001	-	-	-	-	146 880	-	146 880	70 502,4	(70 502,4)	0,157	-11068,9
31 12 2002	-	-	-	-	220 320	-	220 320	105 753,6	(105 753,6)	0,093	-9835,08
										NBD	1 449 072

Çizelge 8.9. Makine teçhizatın öz kaynaklarla satın alınması ve azalan kalanlar yöntemiine göre amortisman ayrılması halinde NBD'yi.

Yıllar	Anapara	Faiz (0.08)	Sigorta Bedeli	Nakdiye Gideri	Öd KDV (0.15)	AKY (0.40)	Vergi Öncesi Nakit Çıkış	Vergiden Dily Gider	Vergi Kazanca (0.48)	Vergi Sonrası Nakit Çıkış	Tablo Değeri (0.045)	NBD
01 07 98	-	-	12 397	57 200	255 000	-	324 597	69 597	33 406,56	291 190,44	1	291 190,4
31 12 98	340 000	136 000	-	-	-	680 000	476 000	816 000	391 680	84 320	0,768	64 757,76
31 12 99	340 000	108 800	-	-	-	408 000	448 800	516 800	248 064	200 736	0,453	90 933,41
31 12 2000	340 000	81 600	-	-	-	244 800	421 600	326 400	156 672	264 928	0,267	70 735,78
31 12 2001	340 000	54 400	-	-	-	146 880	394 400	201 280	96 614,4	297 785,6	0,157	46 752,34
31 12 2002	340 000	27 200	-	-	-	220 320	367 200	247 520	118 809,6	248 390,4	0,093	23 100,31
TOPLAM											NBD	587 470

Çizelge 8.10. % 8 faizli Banka kredisi çekilmesi, kredi faizinin her yıl sonunda, ana paranın 5 yılda 5 eşit taksitte ödenmesi ve AKY'ne göre amortisman ayrılarak makine alınması halinde katılmamalı Maliyetin NBD'i.

Yukarıdaki tabloların yorumun aşağıdaki gibidir.

Seçilen amortisman ayırma yöntemi de duran varlığın satın alınması halinde katlanılan maliyetin NBD'ini etkiler. Azalan Bakiyeler yönteminin seçilmesi halinde katlanılan maliyet daha düşer. Bu yüzden hızlandırılmış amortisman yönteminin seçilmesi kiralama alternatifine göre satın alınanın daha avantajlı olmasını sağlayabilir. Şirket bu ekipmanları 1 700 000 DEM'e peşin parayla satın alırsa ve azalan kalanlar yöntemine göre amortisman ayırırsa satın alma maliyetinin net bugünkü değeri, gerek amortisman ayırmak gerekse diğer giderlerin vergiden düşülmesi nedeniyle 1 449 072 DEM olacaktır.

Amortisman yönteminin değişmesi kiralama alternatifini etkilemeyecektir. Çünkü kiralama halinde varlığın mülkiyeti kiralayanda olacağı için amortisman ayırmak suretiyle vergi tasarrufundan kiralayan yararlanacaktır. Kiralama halinde katlanılan maliyetin net bugünkü değeri 726 899,5 DEM olacaktır.

Şirket banka kredisi çekerek satın alırsa, bankaya ödenen faiz, sigorta, nakliye giderleri ve amortisman ayırmak suretiyle varlık için ödenen para vergiden düşülebildiğinden kiralama halinde katlanılan maliyetin net bugünkü değeri, 587 470 DEM olacaktır. Şirket için bankadan kredi çekerek satın almak en karlı yoldur. Şu ana kadar yapılan analiz sonuçları tablo 8.11'den topluca görülebilir.

Seçilebilecek Alternatifler	Maliyetleri
Öz kaynaklarla satın alınması ve normal amortisman ayrılması halinde katlanılan maliyetin NBD'i	1 557 099
Öz kaynaklarla alınması, normal amortisman ayrılması ve yeniden değerlendirilmesi durumunda katlanılan maliyetin NBD	1 330 760
Finansal Kiralama yoluyla edinilmesi halinde katlanılan maliyetin NBD'i	726 899,5
Bankadan kredi çekilmesi , normal amortisman ayrılması ve yeniden değerlendirilmesi halinde katlanılan maliyetin NBD'i	469 157
Öz kaynaklarla satın alınması, azalan kalanlar yöntemine göre amortisman ayrılması halinde katlanılan maliyetin NBD 'i	1 449 072
Bankadan % 8 faizle kredi çekilmesi halinde katlanılan maliyetin NBD 'i	587 470

Çizelge 8.11. Bulguların değerlendirilmesi.

8.6. ABC Lojistik Dış Ticaret Ltd'nin Araştırma Bulguları

ABC Lojistik Destek Dış Ticaret Ltd. Şti. 1990 yılından itibaren Türkiye de faaliyetlerine başlamıştır. Sermayesinin % 90'ı Alman % 10 'u Türk menşeyli olup bir Alman firmasıdır denilebilir. ABC Lojistik Destek Dış Ticaret Ltd. Şti çeşitli ürün ve gıdaları üreticiden temin ederek depolanması ve depolanan mamullerin ilgili birimlere siparişler doğrultusunda dağıtılması faaliyetlerini yürütmektedir.

ABC Lojistik Destek Dış Ticaret Ltd. Şti'nde 90 personel faaliyet göstermektedir. Bunlardan 30'u idari görevdedir ve 60 kişi şoför ve diğer hizmetlerde görevlendirilmiştir. ABC Lojistik Destek Dış Ticaret Ltd. Şti' Türkiye geneline hizmet vermektedir. Bununla ilgili olarak 16 kamyon 7 Remork ve çeşitli kamyonetlerden oluşan büyük bir araç filosuna sahiptir. Tesis sürekli büyüyerek Gebze de kurulmuş olup en az 5 yıl daha ihtiyaçlara cevap verebilecek kapasitededir.

İhtiyaçlara cevap verebilmek için sürekli büyüyen araç filosuna yenilerini katan şirket, 1998 yılı için yapılan bütçe çalışmaları sırasında faaliyetlerinde kullanmak üzere bir kamyonet alımına ihtiyaç duyulmaktadır. Bununla ilgili bir Mercedes marka kamyon, bu kamyon için kasa, kasa nın kapağı (Lift) ve soğutucuya ihtiyaç duyulmaktadır. İşletmenin bunları öz kaynaklarıyla satın alma, kiralama, ve bankadan kredi çekerek satın alma seçenekleri arasında bir karar vermesi gerekmektedir. Alınacak kamyon ve tamamlayıcı parçaların peşin fiyatları;

- Mercedes marka Kamyon; 88 030 +% 15 KDV
- Thermoking ve Lift; 34 850 +11 720+ % 15 KDV
- Kasa; 25730 + % 15 KDV

Ashnda bunların hepsi bir kamyonu oluşturmaktadır. Ancak kiralama halinde ödenen KDV oranları birbirinden farklıdır. Bu yüzden de üç ayrı kira ödeme planı düzenlenmiştir.

8.6.1. Mercedes Kamyonu Satın Alma- Kiralama Analizi

1.Normal Amortisman Yöntemine Göre

ABC Lojistik firması faaliyetlerinde kullanmak üzere bir mercedes marka kamyonu ihtiyaç duymaktadır. Firma için bu kamyonu satın almanın mı yoksa finansal kiralama yoluyla elde etmenin mi daha kârlı olduğu araştırılmaktadır. Bununla ilgili bazı analizler yapılacaktır. Satın alma ve kiralama halindeki veriler aşağıdaki gibidir.

Firmanın kamyonu öz Kaynaklarıyla Satın Alınması Halinde kamyonun fiyatı, 88 030 DEM + % 15 KDV olacaktır.

Firma XYZ Bankası Gebze şubesinden, yıllık % 7,5 faizli ve faiz her yılın sonunda ana para 5 eşit taksitte ödenmek üzere 88 030 DEM kredi çekmiştir. Faiz ve ana paranın hesaplanması çizelge 8.12'de görüldüğü gibidir.

Anapara	Üz. Faiz. Hes Anapara	Faiz
17 606	88 030 * 0,075	6 602,25
17 606	88 030 - 17 606 = 70 424 70 424 * 0,075	5 281,8
17 606	70 424 - 17 606 = 52 818 52 818 * 0,075	3 961,35
17 606	52 818 - 17 606 = 35 212 35 212 * 0,075	2 640,9
17 606	35 212 - 17 606 = 17 606 17 606 * 0,075	1 320,45
Toplam 88 030		19 806,75

Çizelge 8.12.Çekilen kredinin ana para ve faizinin hesaplanması.

Mercedes kamyonun kiralanması halinde kira ödeme planı çizelge 8.13'de görüldüğü gibidir.

DEM

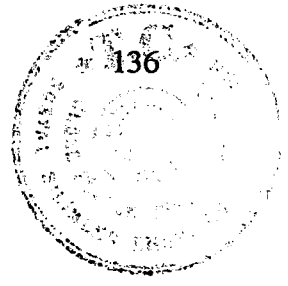
Kira No	Kira Ödemeleri	Kira Tutarı	Ödenen KDV	Toplam Kira Tutarı
1	01 12 1997	2 268	181,44	2 449,44
2	01 01 1998	2 277	182,16	2 459,16
3	01 02 1998	2 277	182,16	2 459,16
4	01 03 1998	2 277	182,16	2 459,16
5	01 04 1998	2 277	182,16	2 459,16
6	01 05 1998	2 277	182,16	2 459,16
7	01 06 1998	2 277	182,16	2 459,16
8	01 07 1998	2 277	182,16	2 459,16
9	01 08 1998	2 277	182,16	2 459,16
10	01 09 1998	2 277	182,16	2 459,16
11	01 10 1998	2 277	182,16	2 459,16
12	01 11 1998	2 277	182,16	2 459,16
13	01 12 1998	2 277	182,16	2 459,16
14	01 01 1999	2 277	182,16	2 459,16
15	01 02 1999	2 277	182,16	2 459,16
16	01 03 1999	2 277	182,16	2 459,16
17	01 04 1999	2 277	182,16	2 459,16
18	01 05 1999	2 277	182,16	2 459,16
19	01 06 1999	2 277	182,16	2 459,16
20	01 07 1999	2 277	182,16	2 459,16
21	01 08 1999	2 277	182,16	2 459,16
22	01 09 1999	2 277	182,16	2 459,16
23	01 10 1999	2 277	182,16	2 459,16
24	01 11 1999	2 277	182,16	2 459,16
25	01 12 1999	2 277	182,16	2 459,16
26	01 01 2000	2 277	182,16	2 459,16
27	01 02 2000	2 277	182,16	2 459,16
28	01 02 2000	2 277	182,16	2 459,16
29	01 03 2000	2 277	182,16	2 459,16
30	01 04 2000	2 277	182,16	2 459,16
31	01 05 2000	2 277	182,16	2 459,16
32	01 06 2000	2 277	182,16	2 459,16
33	01 07 2000	2 277	182,16	2 459,16
34	01 08 2000	2 277	182,16	2 459,16
35	01 09 2000	2 277	182,16	2 459,16
36	01 10 2000	2 277	182,16	2 459,16
37	01 11 2000	2 277	182,16	2 459,16
38	01 12 2000	2 277	182,16	2 459,16
39	01 01 2001	2 277	182,16	2 459,16
40	01 02 2001	2 277	182,16	2 459,16
41	01 03 2001	2 277	182,16	2 459,16

42	01 04 2001	2 277	182,16	2 459,16
43	01 05 2001	2 277	182,16	2 459,16
44	01 06 2001	2 277	182,16	2 459,16
45	01 07 2001	2 277	182,16	2 459,16
46	01 08 2001	2 277	182,16	2 459,16
47	01 09 2001	2 277	182,16	2 459,16
48	01 10 2001	2 277	182,16	2 459,16
TOPLAM		109 287	8 742,96	118 029,96

Çizelge 8.13. Mercedes kamyonun kiralanması halinde ödeme planı.

Yapılan tüm analizlerde sigorta masrafları, nakliye gideri, sermayenin fırsat maliyeti, bankadan çekilen kredi için bankanın aldığı banka sigorta muameleleri vergisi, kaynak kullanım destekleme fonu, ekipmanların hurda değeri, yatırım indirimi oranı dikkate alınmamıştır. Ayrıca gelecek yıllarda enflasyonun sabit kalacağı, değişmeyeceği dikkate alınmıştır. İşletme bankadan % 7.5 faizle kredi bulabilmektedir. Mercedes kamyon satın alınmasında KDV oranı %15, kiralanması halinde % 8'e düşmektedir.

ABC Lojistik firması mercedes kamyonu NAY'ne göre amortisman ayırarak öz kaynaklarıyla satın alması halinde katlanılan maliyetin NBD'i çizelge 8.14'de, kiralanması halinde katlanılan maliyetin NBD'i çizelge 8.15'de ve banka kredisi çekerek satın alınması halinde katlanılan maliyetin NBD'i çizelge 8.16'de görüldüğü gibi hesaplanmaktadır.

Yıllar	S.Alma Bedeli	Öd.KDV (0.15)	Amortisman (0.20)	Vönesi N.Çıkışı	Vergiden Düş Gider	Vergi Kazancı (0.48)	V. Sonrası N. Çıkışı	Tablo Değeri % 4.5	NBD
01 12 1997	88 030	13 204,5	-	101 234,5	-	-	101 234,5	1	101234,5
31 12 1997	-	-	17 606	-	17 606	8 450,88	(8 450,88)	0,957	-8087,49
31 12 1998	-	-	17 606	-	17 606	8 450,88	(8 450,88)	0,564	-4766,3
31 12 1999	-	-	17 606	-	17 606	8 450,88	(8 450,88)	0,333	-2814,14
31 12 2000	-	-	17 606	-	17 606	8 450,88	(8 450,88)	0,196	-1656,37
31 12 2001	-	-	17 606	-	17 606	8 450,88	(8 450,88)	0,116	-980,302
TOPLAM								NBD	82 929,89

Çizelge 8.14. Mercedes Kamyon'un öz kaynaklarla satın alınması ve normal amortisman yöntemine göre amortisman ayrılması
Halinde katlanılan maliyetin NBD'i.

Kırsal no	Yıllar	Kırsal idareleri	Öl KDV (0,06)	Yerli Öncesi Nakit Çıkış	Veriğin Dönüştürme Güçleri	V. Kazanç (0,48)	Verli Sonuçları Nakit Çıkış	Tablo Değeri (0,045)	NBD
1	01 12 1997	2 268	181,44	2 449,44	2 268	1 088,64	1 360,8	1	1360,8
2	01 01 1998	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1 366,2	0,957	1307,453
3	01 02 1998	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1 366,2	0,916	1251,439
4	01 03 1998	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1 366,2	0,876	1196,791
5	01 04 1998	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1 366,2	0,839	1146,242
6	01 05 1998	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1 366,2	0,802	1095,692
7	01 06 1998	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1 366,2	0,768	1049,242
8	01 07 1998	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1 366,2	0,735	1004,157
9	01 08 1998	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1 366,2	0,703	960,4386
10	01 09 1998	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1 366,2	0,673	919,4526
11	01 10 1998	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1 366,2	0,644	879,8328
12	01 11 1998	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1 366,2	0,616	841,5792
13	01 12 1998	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1 366,2	0,59	806,058
14	01 01 1999	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1 366,2	0,564	770,5368
15	01 02 1999	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1 366,2	0,54	737,748
16	01 03 1999	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1 366,2	0,517	706,3254
17	01 04 1999	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1 366,2	0,494	674,9028
18	01 05 1999	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1 366,2	0,473	646,2126
19	01 06 1999	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1 366,2	0,453	618,8886
20	01 07 1999	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1366,2	0,433	591,5646
21	01 08 1999	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1366,2	0,415	566,973
22	01 09 1999	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1366,2	0,397	542,3814
23	01 10 1999	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1366,2	0,38	519,156
24	01 11 1999	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1 366,2	0,363	495,9306
25	01 12 1999	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1 366,2	0,348	473,4376

Kira No	Yıllar	Kira Bedelleri	Ölçü KDY (0,05)	Vergi Ücreti Nükle Çiksen	Vergilerin Dış Gider	V. Kazan ca (0,48)	Vergi Sarrafı NC	Tabii Değeri (0,045)	NBD
26	01 01 2000	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1 366,2	0,333	454,9446
27	01 02 2000	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1 366,2	0,318	434,4516
28	01 03 2000	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1 366,2	0,305	416,691
29	01 04 2000	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1 366,2	0,292	398,9304
30	01 05 2000	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1 366,2	0,279	381,1698
31	01 06 2000	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1 366,2	0,267	364,7754
32	01 07 2000	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1 366,2	0,256	349,7472
33	01 08 2000	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1 366,2	0,244	333,3528
34	01 09 2000	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1 366,2	0,234	319,6908
35	01 10 2000	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1 366,2	0,224	306,0288
36	01 11 2000	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1 366,2	0,214	292,3668
37	01 12 2000	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1 366,2	0,205	280,071
38	01 01 2001	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1 366,2	0,196	267,7752
39	01 02 2001	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1 366,2	0,188	256,8456
40	01 03 2001	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1 366,2	0,18	245,916
41	01 04 2001	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1 366,2	0,172	234,9864
42	01 05 2001	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1 366,2	0,165	225,423
43	01 06 2001	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1 366,2	0,157	214,4934
44	01 07 2001	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1 366,2	0,151	206,2962
45	01 08 2001	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1366,2	0,144	196,7328
46	01 09 2001	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1 366,2	0,138	188,5356
47	01 10 2001	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1 366,2	0,132	180,3384
48	01 11 2001	2 277	182,16	2 459,16	2 277	1 092,96	1 366,2	0,126	172,1412
Toplam								NBD	27 886,94

Çizelge 8.15. Mercedes Kamyonun Kiralama Yoluyla Edimitmesi Halinde NBD'İ..

Yıllar	Anapara	Faiz (0,075)	Ödenen KDV (0,15)	N.A.Y (0,20)	Vergi Öncesi Nakit Çıktı	Vergiden Dış Gider	Vergi Kazanca (0,40)	Vergi Sonrası Nakit Çıktı	Fabio Değeri (0,145)	NBD
01 12 1997	-	-	13 204,5	-	13 204,5	-	-	13 204,5	1,000	13 204,5
31 12 1997	17 606	6 602,25	-	17 606	24 208,25	24 208,25	11 619,96	12 588,29	0,957	12 047
31 12 1998	17 606	5 281,8	-	17 606	22 887,8	22 887,8	10 986,14	11 901,66	0,564	6 712
31 12 1999	17 606	3 961,35	-	17 606	21 567,35	21 567,35	10 352,32	11 215,03	0,333	3 734
31 12 2000	17 606	2 640,9	-	17 606	20 246,9	20 246,9	9 718,51	10 528,39	0,196	2 063
31 12 2001	17 606	1 320,45	-	17 606	18 926,45	18 926,45	9 084,69	9 841,76	0,116	1 142
Toplam									NBD	38 902

Çizelge 8.16. Mercedes Kamyonun Banka kredisi çekilerek satın alınması ve NAY'ne göre amortisman ayrılması halinde NBD'yi.

Yukarıdaki tabloların yorumu aşağıdaki gibidir.

ABC Lojistik Destek grubu ihtiyaç duyduğu bu mercedes kamyonu öz kaynaklarıyla 88 030 DEM'e +13 204,5 KDV = 101 234,5'e satın alırsa enflasyon oranı kaç olursa olsun ödeme dönem başında yapıldığı için net bugünkü değerinin 101 234,5 DEM olacağı düşünülebilir, ancak işletme kamyonu peşin parayla satın alması halinde kamyonun ekonomik ömrü 5 yıl ise ve işletme normal amortisman yöntemini uyguluyorsa kamyon için ödenen parayı 5 yılda amortisman ayırmak suretiyle gider olarak kaydedebileceğinden bu ekipmanın satın alınması için katlanılan maliyetin net bugünkü değeri 82 929,89 DEM olacaktır. İşletme kamyonu satın alması halinde % 15 KDV ödeyecektir.

Kiralama halinde ödeyeceği KDV oranı % 15'den % 8'e düşeceği için KDV avantajı elde edecektir. Duran varlık edinimlerinde ödenen KDV ancak 3 yılda indirilebiliyordu. 01 01 1999 tarihinden sonra yürürlüğe giren KDV ile ilgili değişikliğe göre artık duran varlık edinimleri sonucunda KDV ilk yıl mahsup edilebiliyor. Dolayısıyla bizim örneğimizde satın alma tarihi 01 12 1997 olduğu için o dönemde KDV ilk yıl indirilemiyordu. 3 yıla bölünüp 1/3'ü birinci yıl 1/3 'ü ikinci yıl ve 1/3 'ü de üçüncü yıl olmak üzere ancak üç yılda hesaplanan KDV'den mahsup edilerek indirilebiliyordu. Bu da satın almanın bir dezavantajı idi. Mercedes kamyonun kiralanması halinde ilk ay 2 268 DEM ve sonraki 47 ay boyunca her ay 2 277 DEM olmak üzere % 8 KDV dahil toplam 118 029,96 DEM ödenmiştir. Kiralama halinde katlanılan maliyetin NBD'i 27 886,94 olacaktır.

İşletme % 7.5 faizli, faiz her yılın sonunda ana para 5 yılda 5 eşit taksitte ödenmek üzere Banka kredisi olarak mercedes kamyonu alırsa, bankaya ödenen kredi faizleri gider olarak vergiden düşülebilir. Ayrıca şirket kamyonu satın alacağı için amortisman ayırmak suretiyle gider olarak vergiden düşüp vergi tasarrufu sağlayacaktır. Dolayısıyla banka kredisi çekerek satın alma halinde katlanılan maliyetin NBD'i 38 902 olacaktır.

ABC Lojistik destek grubu normal amortisman yöntemini uyguluyorsa öz kaynaklarla satın alma, banka kredisi çekerek satın alma ve kiralama alternatifleri

arasından kiralamayı tercih edecektir. Yapılan analizler sonucu en kârlı yöntemin kiralama olduğu görülmüştür.

2.Azalan Bakiyeler Yöntemine göre

Eğer firma azalan bakiyeler usulünü kullanırsa alternatifler arasında değişim olabilir. Mükellefler, usulüne göre tespit edilen nispetleri aşmamak şartıyla, amortismanları diledikleri nispetler üzerinden hesaplayabilirler; şu kadar ki, uygulamaya başladıkları amortisman nispetlerini müteakip faaliyet yıllarında değiştiremezler (Ergülen, 1999, s. 543).

Uygulanmakta olan amortisman yönteminin tercihler üzerindeki etkisini daha iyi görebilmek için olaya, normal amortisman yerine azalan bakiyeler yönteminin uygulanması halinde satın alma maliyetinin NBD'i ile kiralama halinde katlanılan maliyetin NBD'ini kıyaslayarak bakalım. Azalan bakiyeler yöntemine göre amortisman hesaplanması çizelge 8.17'de görüldüğü gibidir.

Yıllar	Duran Varlığın Değeri	Amortisman
1.yıl	88 030 *0,40	35 212
2.yıl	88 030 – 35 212 = 52 818 52 818*0,40	21 127,2
3.yıl	52 818 – 21 127,2 = 31 690,8 31 690,8*0,40	12 676,32
4.yıl	31 690,8 – 12 676,32 = 19 014,48 19 014,48*0,40	7 605,792
5.yıl	19 014,48 – 7 605,792 = 11 408,688	11 408,688

Çizelge 8.17. Azalan bakiyeler yöntemine göre amortisman hesaplanması.

ABC firması Azalan bakiyeler yöntemini kullanması halinde satın alma kiralama analizi yapacaktır. Firma öz kaynaklarla satın alması halinde NBD'i çizelge 8.18'de, banka kredisi çekerek satın alması halinde NBD'i çizelge 8.19'da görüldüğü gibidir. Amortisman yönteminin değiştirilmesi kiralamayı etkilemeyecektir. O yüzden kiralama halindeki NBD'i çizelge 8.15'de görüldüğü gibi olacaktır.

Yıllar	Satın alma bedeli	Ödenen KDV (0.15)	Amortisman (0.40)	Vergi Öncesi Nakit Çıkışı	Vergiden Dış Gider	Vergi Kazancı (0.48)	Vergi Sınması Nakit Çıkışı	Tablo Değeri (0.045)	NBD
01 12 1997	88 030	13 204,5	-	101 234,5	-	-	101 234,5	1,000	101 234,5
31 12 1997	-	-	35 212	-	35 212	16 901,76	(16 901,76)	0,957	-16 175
31 12 1998	-	-	21 127,2	-	21 127,2	10 141,056	(10 141,056)	0,564	-5 719,56
31 12 1999	-	-	12 676,32	-	12 676,32	6 084,63	(6 084,63)	0,333	-2 026,18
31 12 2000	-	-	7 605,792	-	7 605,792	3 650,78	(3 650,78)	0,196	-715,553
31 12 2001	-	-	11 408,688	-	11 408,688	5 476,17	(5 476,17)	0,116	-635,236
Toplam									75 962,99

Çizelge 8.18. Mercedes kamyonun öz kaynaklarla satın alınması ve azalan kalanlar yöntemine göre amortisman ayrılması halinde, NBD' i.

Yıllar	Anapara	Talir (0.075)	Ödenecek KDV (0.15)	A.K.Y (0.40)	Vergi Öncesi Nakit Çıkışı	Vergiden Düş GİİTİR	Vergi Kazanca (0.48)	Vergi Sonrası Nakit Çıktısı	Tablo Değeri (0.045)	NBD
01.12.1997	-	-	13 204,5	-	13 204,5	-	-	13 204,5	1,000	13204,5
31.12.1997	17 606	6 602,25	-	35 212	24 208,25	41 814,25	20 070,84	4 137,41	0,957	3959,501
31.12.1998	17 606	5281,8	-	21 127,2	22 887,8	26 409	12 676,32	10 211,48	0,564	5759,275
31.12.1999	17 606	3 961,35	-	12 676,32	21 567,35	16 637,67	7 986,08	13 581,27	0,333	4522,563
31.12.2000	17 606	2 640,9	-	7 605,792	20 246,9	10 246,692	4 918,41	15 328,49	0,196	3004,384
31.12.2001	17 606	1 320,45	-	11 408,688	18 926,45	12 729,138	6 109,98	12 816,47	0,116	1486,711
Toplam										31 937

Çizelge 8.19. Mercedes Kamyonun Banka kredisi çekilerek satın alınması ve azalan kalanlar yöntemine göre amortisman ayrılması halinde NBD'yi.

Yukarıdaki tabloların yorumu aşağıdaki şekilde olacaktır.

İşletme politikası gereği azalan bakiyeler yöntemini kullanıyorsa, bunu sadece peşin parayla satın alma halinde kullanabilecektir, çünkü kiralama halinde varlık bizim bilançomuzda görünmediği için amortisman ayıramayacaktır.

İşletme peşin parayla 101 234,5 DEM ödeyerek satın aldığı mercedes marka kamyon için enflasyon oranı ne olursa olsun ödeme dönem başında yapıldığı için NBD'i 101 234,5 DEM olacak gibi düşünülebilir. Ancak azalan bakiyeler yöntemini uygulayan bir işletmede yıllar itibariyle ayrılan amortisman tutarları 1.yıl 35 212, 2.yıl 21 127,2, 3.yıl 12 676,32, 4.yıl 7 605,792 ve 5. yıl 11 408,688 vergiden düşülebildiği için peşin parayla 101 234,5 DEM ödeyerek ekipmanın satın alınması halinde katlanılan maliyetin NBD' 75 962,99 DEM olacaktır.

Ekipmanın kiralınması halinde kira ödemeleri ilk ay 2 268 DEM + 181,44 KDV olmak üzere sonraki 47 ay boyunca 2 277 DEM + 182,16 KDV dir. Yani toplam kira ödemeleri KDV dahil olmak üzere 118 029,96 DEM 'dir. Dikkat edilirse kamyonun kiralınması halinde KDV oranı % 15'den % 8'e düşmektedir. Yapılan kira ödemeleri gider olarak gösterilip vergi avantajı sağlayacaktır. Dolayısıyla kiralama halinde 48 ay boyunca yapılan kira ödemelerinin NBD'i 27 886,94 DEM olacaktır. Görüleceği üzere amortisman yönteminin değiştirilmesi yani azalan kalanlar yöntemine göre amortisman ayrılması halinde kiralama maliyetleri değişmeyecektir. Çünkü kiralama halinde varlığın mülkiyeti kiralayanda olacağı için amortismanı kiralayan ayıracaktır. Dolayısıyla kiracının maliyetlerini etkilemeyecektir.

İşletme bankadan % 7,5 faizli kredi alırsa, faiz her yılın sonunda ve ana para 5 yılda 5 eşit taksitte ödenirse ve azalan kalanlar yöntemine göre amortisman ayrılırsa her yıl ödenen faiz giderleri ve ayrılan amortismanlar vergiden düşülebildiği için peşin ödenen 101 234,5 DEM 'in NBD'i 31 936,93 DEM olacaktır. Görüldüğü gibi peşin parayla satın almaya göre banka kredisi çekerek satın almak daha mantıklı ve daha az maliyetlidir. Ancak kiralama alternatifi hem öz kaynaklarla satın almaya hem de banka kredisi çekerek satın almaya göre daha avantajlıdır.

3. Yeniden Değerleme Yapılması Halinde

Bilindiği gibi satın alma durumunda varlık yeniden değerlemeye tabi tutulabilir. Özellikle Türkiye gibi enflasyonun yüksek olduğu ülkelerde işletmeler varlıklarının değerini enflasyona karşı korumak amacıyla yeniden değerlendirilmelidirler. Şirket satın alacağı mercedes marka kamyon için yeniden değerlendirme yaparsa, bununla ilgili hesaplama çizelge 8.20'de görüldüğü gibidir.

Yıllar	Tarih	Duran Varlığın Değeri	Amortismanına Tabi Duran Varlık değ	Ayrılan Amortis	Birikmiş Amortisman
1.yıl	31 12 1997	88 030	88 030 * 0,20	17 606	17 606
2. yıl	31 12 1998	88 030 *1,778 = 156 517,34	156 517,34*0,20	31 303,468	17 606*1,778+ 31 303,468 =62 606,936
3.yıl	31 12 1999	156 517,34*1,521 =238 062,87	238 062,87*0,20	47 612,574	62 606,936*1,521+47 612,514 =142 837,72
4. yıl	31 12 2000	238 062,87*1,495 =356 094,44	356 094,44*0,20	71 218,888	142 837,72*1,495+71 218,888 =284 875,54
5.yıl	31 12 2001	356 094,44*1,406 = 500 668,78	500 668,78*0,20	100 133,75	284 875,54*1,406+100 133,75 =500 668,75

Çizelge 8.20. Kamyonun yeniden değerlemeye tabi tutulması halinde değeri ve amortismanı.

Gelir Vergisi Kannununun 298. maddesinde Bilanço esasına göre defter tutan gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri bilançolarına dahil amortismanına tabi iktisadi kıymetleri ve ayrılmış olan veya ayrılmış sayılan amortismanlarını her hesap dönemi sonu itibarıyla yeniden değerleyebilirler (G.V.K, 1999, m.298).

Şirket yeniden değerlendirme yaparsa, kiralama maliyetinde herhangi bir değişim olmayacaktır. Yeniden değerlendirme yapılırsa ve öz kaynaklarla satın alınırsa, katlanılan maliyetin NBD'i ile ilgili hesaplama çizelge 8.22'de, banka kredisi çekerek satın alması halinde katlanılan maliyetin NBD'i ile ilgili hesaplama çizelge 8.21'de görüldüğü gibi olacaktır.

Yıllar	Anapara	Faiz (0.075)	Ödenen KDV (0.15)	N.A.Y. (0.20)	Vergi Öncesi Nakit Çıkışı	Vergiden Düş Gider	Vergi Kazanç (0.48)	Vergi Sourası Nakit Çıkışı	Tabii Değeri (0.045)	NBD
01 12 1997	-	-	13 204,5	-	13 204,5	-	-	13 204,5	1,000	13204,5
31 12 1997	17 606	6 602,25	-	17 606	24 208,25	24 208,25	11 619,96	12 588,29	0,957	12046,99
31 12 1998	17 606	5281,8	-	31 303,468	22 887,8	36 585,268	17 560,92	5 326,883	0,564	3004,362
31 12 1999	17 606	3 961,35	-	47 612,574	21 567,35	51 573,924	24 755,48	(3 188,13)	0,333	-1061,65
31 12 2000	17 606	2 640,9	-	71 218,888	20 246,9	73 859,788	35 452,69	(15 205,7)	0,196	-2980,33
31 12 2001	17 606	1 320,45	-	100 133,75	18 926,45	101 454,2	48 698,01	(29771,5)	0,116	-3453,5
Toplam									NBD	20 760,37

Çizelge 8.21. Kamyonun Bankadan kredi çekerek satın alınması halinde şirket NAY'ni uyguluyorsa ve yeniden değerlendirme yaparsa NBD'i.

Yıllar	S. Alma Bedeli	Öd KDV (0.15)	N.A.Y (0.20)	V.Ö. Nakit Çıkışı	Vergiden Dış Gider	V.Kazanç (0.48)	Vergi Sonrası Nakit Çıkışı	Tabii Değeri (0.045)	NBD
01 12 1997	88 030	13 204,5	-	101 234,5	-	-	101 234,5	1,000	101234,5
31 12 1997	-	-	17 606	-	17 606	8 450,88	(8 450,88)	0,957	-8087,49
31 12 1998	-	-	31 303,468	-	31 303,468	15 025,664	(15 025,664)	0,564	-8474,47
31 12 1999	-	-	47 612,574.	-	47 612,574.	22 854,035	(22 854,035)	0,333	-7610,39
31 12 2000	-	-	71 218,888	-	71 218,888	34 185,066	(34 185,066)	0,196	-6700,27
31 12 2001	-	-	100 133,75	-	100 133,75	48 064,2	(48 064,2)	0,116	-5575,45
TOPLAM								NBD	64 786,42

Çizelge 8.22. Kamyonu Şirketin öz kaynaklarla satın alması ve NAY'ni kullanarak yeniden değerlendirme yapması halinde NBD'i.

Yukarıdaki tabloların yorumu aşağıdaki gibi olacaktır.

İşletme öz kaynaklarını kullanarak ekipmanı satın alırsa peşin 101 234,5 ödeyecektir. İşletme yeniden değerlendirme yaparak normal amortisman yöntemine göre amortisman ayırırsa sağlayacağı vergi tasarrufları nedeniyle peşin satın alması halinde katlanılan maliyetin NBD'i 64 786,42 olacaktır.

İşletme bankadan % 7,5 faizle kredi çekerse faiz 5 yıl boyunca ve her yılın sonunda ana para 5 yıl boyunca 5 eşit taksitte ödenirse 1.yıl 6 602,25 DEM, 2.yıl 5 281,8 DEM, 3.yıl 3 961,35 DEM, 4.yıl 2 640,9 DEM, 5.yıl 1 320,45 DEM faiz ödeyecektir. Her yıl ödenen faiz gider olarak vergiden düşülebilecektir. Eğer işletme yeniden değerlendirme yapıyorsa ayıracağı amortisman tutarları da yükseleceğinden 1. yıl, 17 606, 2.yıl 31 303,468, 3.yıl 47 612,574, 4 yıl 71 218,888, 5 yıl 100 133,75 sağlanan vergi tasarrufu artacaktır. Dolayısıyla bankadan kredi çekilerek 101 234,5 DEM'e alınan ekipman için katlanılan maliyetin NBD'i 20 760,37 DEM olacaktır.

Yeniden değerlendirme yapılması halinde Kiralama maliyetlerinde bir değişim olmayacaktır. Kiralama halinde katlanılan maliyetin NBD'i 27 886 DEM olacaktır.

Şirket bu durumda bankadan kredi çekerek satın almayı kiralamaya ve öz kaynaklarla satın almaya tercih edecektir. Türkiye gibi enflasyonun yüksek olduğu gelişmekte olan ülkelerde her zaman bankalar sabit faizli kredi vermeyebilir. Biz bu örneğimizde bankanın verdiği kredinin sabit faizli olduğunu kabul ettik, ancak her zaman böyle olmaz. Gelecek belirsizlik ve risklerle doludur bu nedenle bankalar bu riski üstlenmezler ve bu riski yatırımcıya devrederler. Dolayısıyla verdikleri kredi faizi TEFE ya da TÜFE'ye endeksli olur bu yüzden de işletmeler eğer bankadan sabit faizli kredi alabilirlerse kredi çekerek satın almayı, değilse kiralamayı tercih ederler çünkü değişken faiz oranlarında gelecekte faiz oranının ne olacağı belli değildir oysa kiralama da gelecekte ödeyeceğiniz faiz bellidir ve kira ödemelerini gider olarak vergiden düşebilirsiniz. Kiralama halinde Kamyon için % 15 KDV ödemek yerine % 8 KDV ödenmesi de ayrıca işletme için oldukça kârlı bir durumdur.

O halde işletme yeniden değerlendirme yapıyorsa ve bankadan % 7,5 faizli kredi bulabiliyorsa, banka kredisi çekerek satın alması en kârlı yöntem olacaktır.

Maliye Bakanlığı işletmeleri yeniden değerlendirme yapıp yapmamakta serbest bırakmıştır. Yüksek oranlı enflasyonun yıllardır hüküm sürdüğü ülkemizde yeniden değerlendirme müessesesinin vergi hukukumuzda yer almış olmasının bir ihtiyaç ve gereklilik olduğu açıkça görülmektedir. Enflasyonist baskıyı biraz da olsa azaltıcı bir fonksiyon yüklenen yeniden değerlendirme mükellefler açısından vergisel avantajlar sağlamanın yanında bilanço kayıtlarının günün gerçek değerlerini yansıtması ile finansman açısından katkı sağlaması bakımından önemli bir müessese olarak görülmektedir. Diğer yandan daha fazla amortisman ayırma imkanı olduğundan, mükellefler yeniden değerlendirilmiş değerler üzerinden amortisman ayırma olanağını kullanarak vergisel açıdan avantaj sağlayabilmektedirler (Bakır, 2000, s.77).

8.6.2. Thermoking Ve Lift'i Satın Alma – Finansal Kiralama Yoluyla Edinme Analizi

ABC servis lojistik dış ticaret ltd şti ihtiyacı olan mercedes kamyon için Thermoking ve lift almak istemektedir. Bunu ya finansal kiralama yoluyla elde edecektir, ya öz kaynaklarıyla satın alacak ya da bankadan kredi çekerek satın alacaktır. Bu üç durumda da farklı avantaj ve dezavantajlar yaşayacaktır.

1. Normal Amortisman Yöntemine Göre

Theormoking ve lift alımında normal amortisman yönteminin kullanılması halinde öz kaynaklarla satın alma, bankadan kredi çekerek satın alma ve kiralama alternatifleriyle ilgili bilgiler aşağıdaki gibi olacaktır. Bu ekipmanlar peşin parayla satın alınırsa,

Thermoking ; 34 850 DM + % 15 KDV

Lift ; 11 720 DM + % 15 KDV

Toplam 46 570 DM + % 15 KDV DEM ödemede bulunulacaktır.

Thermoking ve Lift Bankadan Kredi Çekilerek satın alınırsa, Şirket XYZ Bankası Gebze Şubesinde Yıllık % 7,5 faizli ve faiz her yılın sonunda ana para 5 eşit taksitte ödenmek üzere 46 570 DEM kredi alacaktır. Alınan kredinin faizi çizelge 8.23'de olduğu gibi hesaplanabilir.

Anapara	Üzerinden Faiz Hesaplanacak Anapara	Faiz
9 314	$46\,570 * 0,075$	3 492,75
9 314	$(46\,570 - 93\,14) * 0,075$	2 794,2
9 314	$(46\,570 - 18\,628) * 0,075$	2 095,65
9 314	$(46\,570 - 27\,942) * 0,075$	1 397,1
9 314	$(46\,570 - 37\,256) * 0,075$	698,55
Toplam 46570		

Çizelge 8.23. Bankadan kredi çekilmesi halinde ana para ve faizi.

Thermoking ve lift satın alınırsa, % 15 KDV ödenecektir. Oysa bu ekipmanlar finansal kiralama yoluyla elde edilirse % 1 KDV ödenecektir.

Eğer bu ekipmanlar finansal kiralama yoluyla tercih edilirse, bu ekipmanlar için tek kira ödeme planı hazırlanacaktır ve bu ödeme planı çizelge 8.24'de görüldüğü gibidir.

Kira No	Kira Ödeme Tarihleri	Kira Tutarı Dem	Ödenecek Kdv	Toplam Kira Tutarı
1	30 11 1997	1 274	12,74	1 286,74
2	31 12 1997	1 256	12,56	1 268,56
3	31 01 1998	1 256	12,56	1 268,56
4	29 02 1998	1 256	12,56	1 268,56
5	31 03 1998	1 256	12,56	1 268,56
6	30 04 1998	1 256	12,56	1 268,56
7	31 05 1998	1 256	12,56	1 268,56
8	30 06 1998	1 256	12,56	1 268,56
9	31 07 1998	1 256	12,56	1 268,56
10	31 08 1998	1 256	12,56	1 268,56
11	30 09 1998	1 256	12,56	1 268,56
12	31 10 1998	1 256	12,56	1 268,56
13	30 11 1998	1 256	12,56	1 268,56
14	31 12 1998	1 256	12,56	1 268,56
15	031 01 1999	1 256	12,56	1 268,56
16	29 02 1999	1 256	12,56	1 268,56
17	31 03 1999	1 256	12,56	1 268,56
18	30 04 1999	1 256	12,56	1 268,56
19	31 05 1999	1 256	12,56	1 268,56
20	30 06 1999	1 256	12,56	1 268,56
21	31 07 1999	1 256	12,56	1 268,56
22	31 08 1999	1 256	12,56	1 268,56
23	31 09 1999	1 256	12,56	1 268,56
24	30 10 1999	1 256	12,56	1 268,56
25	30 11 1999	1 256	12,56	1 268,56
26	31 12 1999	1 256	12,56	1 268,56
27	31 01 2000	1 256	12,56	1 268,56
28	29 02 2000	1 256	12,56	1 268,56
29	31 03 2000	1 256	12,56	1 268,56

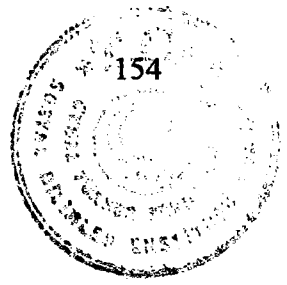
30	30 04 2000	1 256	12,56	1 268,56
31	31 05 2000	1 256	12,56	1 268,56
32	30 06 2000	1 256	12,56	1 268,56
33	31 07 2000	1 256	12,56	1 268,56
34	31 08 2000	1 256	12,56	1 268,56
35	31 09 2000	1 256	12,56	1 268,56
36	30 10 2000	1 256	12,56	1 268,56
37	30 11 2000	1 256	12,56	1 268,56
38	31 12 2000	1 256	12,56	1 268,56
39	31 01 2001	1 256	12,56	1 268,56
40	29 02 2001	1 256	12,56	1 268,56
41	31 03 2001	1 256	12,56	1 268,56
42	30 04 2001	1 256	12,56	1 268,56
43	31 05 2001	1 256	12,56	1 268,56
44	30 06 2001	1 256	12,56	1 268,56
45	31 07 2001	1 256	12,56	1 268,56
46	31 08 2001	1 256	12,56	1 268,56
47	31 09 2001	1 256	12,56	1 268,56
48	30 10 2001	1 256	12,56	1 268,56
Toplam				60 909,06

Çizelge 8.24. Thermoking ve liftin kiralanması halinde kira ödeme planı.

Theormoking ve liftin öz kaynaklarla satın alınması halinde NBD’i çizelge 8.25’de, kiralama yoluyla edinilmesi halinde katlanılan maliyetin NBD’i çizelge 8.26’da ve banka kredisi çekerek satın alınması halinde NBD’i çizelge 8.27’de görüldüğü gibi hesaplanabilir.

Yıllar	Satın Alma Bedeli	Öd KDV (0.15)	NAY (0.20)	Vergi Öncesi Nakit Çıkışı	Vergiden Dış Gider	Vergi Kazancı (0.48)	Vergi Sonrası Nakit Çıkışı	Tablo Değeri (0.045)	NBD
30 11 1997	46 570	6 985,5	-	53 555,5	-	-	53 555,5	1,000	53 555,5
31 12 1997	-	-	9 314	-	9 314	4 470,72	(4 470,72)	0,957	-4278,48
31 12 1998	-	-	9 314	-	9 314	4 470,72	(4 470,72)	0,564	-2521,49
31 12 1999	-	-	9 314	-	9 314	4 470,72	(4 470,72)	0,333	-1488,75
31 12 2000	-	-	9 314	-	9 314	4 470,72	(4 470,72)	0,196	-876,261
31 12 2001	-	-	9 314	-	9 314	4 470,72	(4 470,72)	0,116	-518,604
TOPLAM								NBD	43 871,92

Çizelge 8.25. Öz kaynaklarla thermoking ve lift alımı ve NAY'ne göre amortisman ayrılması halinde NBD'i.

Kira no	Yıllar	Kira Ödemeleri	Öl KDV (0.01)	Vergi Öncesi Nakit Çıkışı	Vergiye Dily Güder	Vergi Kesimi	Vergi Sonrası Nakit Çıkışı	Tablo Değeri (0.045)	NBD
1	30 11 1997	1 274	12, 74	1 286, 74	1 274	611, 52	675, 22	1	675, 22
2	31 12 1997	1 256	12, 56	1 268, 56	1 256	602, 88	665, 68	0, 957	637, 0558
3	31 01 1998	1 256	12, 56	1 268, 56	1 256	602, 88	665, 68	0, 916	609, 7629
4	29 02 1998	1 256	12, 56	1 268, 56	1 256	602, 88	665, 68	0, 876	583, 1357
5	31 03 1998	1 256	12, 56	1 268, 56	1 256	602, 88	665, 68	0, 839	558, 5055
6	30 04 1998	1 256	12, 56	1 268, 56	1 256	602, 88	665, 68	0, 802	533, 8754
7	31 05 1998	1 256	12, 56	1 268, 56	1 256	602, 88	665, 68	0, 768	511, 2422
8	30 06 1998	1 256	12, 56	1 268, 56	1 256	602, 88	665, 68	0, 735	489, 2748
9	31 07 1998	1 256	12, 56	1 268, 56	1 256	602, 88	665, 68	0, 703	467, 973
10	31 08 1998	1 256	12, 56	1 268, 56	1 256	602, 88	665, 68	0, 673	448, 0026
11	30 09 1998	1 256	12, 56	1 268, 56	1 256	602, 88	665, 68	0, 644	428, 6979
12	31 10 1998	1 256	12, 56	1 268, 56	1 256	602, 88	665, 68	0, 616	410, 0589
13	30 11 1998	1 256	12, 56	1 268, 56	1 256	602, 88	665, 68	0, 59	392, 7512
14	31 12 1998	1 256	12, 56	1 268, 56	1 256	602, 88	665, 68	0, 564	375, 4435
15	03 01 1999	1 256	12, 56	1 268, 56	1 256	602, 88	665, 68	0, 54	359, 4672
16	29 02 1999	1 256	12, 56	1 268, 56	1 256	602, 88	665, 68	0, 517	344, 1566
17	31 03 1999	1 256	12, 56	1 268, 56	1 256	602, 88	665, 68	0, 494	328, 8459
18	30 04 1999	1 256	12, 56	1 268, 56	1 256	602, 88	665, 68	0, 473	314, 8666
19	31 05 1999	1 256	12, 56	1 268, 56	1 256	602, 88	665, 68	0, 453	301, 553
20	30 06 1999	1 256	12, 56	1 268, 56	1 256	602, 88	665, 68	0, 433	288, 2394
21	31 07 1999	1 256	12, 56	1 268, 56	1 256	602, 88	665, 68	0, 415	276, 2572
22	31 08 1999	1 256	12, 56	1 268, 56	1 256	602, 88	665, 68	0, 397	264, 275
23	31 09 1999	1 256	12, 56	1 268, 56	1 256	602, 88	665, 68	0, 38	252, 9584
24	30 10 1999	1 256	12, 56	1 268, 56	1 256	602, 88	665, 68	0, 363	241, 6418
25	30 11 1999	1 256	12, 56	1 268, 56	1 256	602, 88	665, 68	0, 348	231, 6566

Kira no	Yıllar	Kira Ödemeleri	Öİ KDY (0.01)	Yerli Ücret Nakit Çıkış	Yerli Dile Gider	Yerli Kazanç	Yerli Sonrası Nakit Çıkış	Tablo Değeri (0.045)	NBD
26	31 12 1999	1 256	12,56	1 268,56	1 256	602,88	665,68	0,333	221,6714
27	31 01 2000	1 256	12,56	1 268,56	1 256	602,88	665,68	0,318	211,6862
28	29 02 2000	1 256	12,56	1 268,56	1 256	602,88	665,68	0,305	203,0324
29	31 03 2000	1 256	12,56	1 268,56	1 256	602,88	665,68	0,292	194,3786
30	30 04 2000	1 256	12,56	1 268,56	1 256	602,88	665,68	0,279	185,7247
31	31 05 2000	1 256	12,56	1 268,56	1 256	602,88	665,68	0,267	177,7366
32	30 06 2000	1 256	12,56	1 268,56	1 256	602,88	665,68	0,256	170,4141
33	31 07 2000	1 256	12,56	1 268,56	1 256	602,88	665,68	0,244	162,4259
34	31 08 2000	1 256	12,56	1 268,56	1 256	602,88	665,68	0,234	155,7691
35	31 09 2000	1 256	12,56	1 268,56	1 256	602,88	665,68	0,224	149,1123
36	30 10 2000	1 256	12,56	1 268,56	1 256	602,88	665,68	0,214	142,4555
37	30 11 2000	1 256	12,56	1 268,56	1 256	602,88	665,68	0,205	136,4644
38	31 12 2000	1 256	12,56	1 268,56	1 256	602,88	665,68	0,196	130,4733
39	31 01 2001	1 256	12,56	1 268,56	1 256	602,88	665,68	0,188	125,1478
40	29 02 2001	1 256	12,56	1 268,56	1 256	602,88	665,68	0,18	119,8224
41	31 03 2001	1 256	12,56	1 268,56	1 256	602,88	665,68	0,172	114,497
42	30 04 2001	1 256	12,56	1 268,56	1 256	602,88	665,68	0,165	109,8372
43	31 05 2001	1 256	12,56	1 268,56	1 256	602,88	665,68	0,157	104,5118
44	30 06 2001	1 256	12,56	1 268,56	1 256	602,88	665,68	0,151	100,5177
45	31 07 2001	1 256	12,56	1 268,56	1 256	602,88	665,68	0,144	95,85792
46	31 08 2001	1 256	12,56	1 268,56	1 256	602,88	665,68	0,138	91,86384
47	31 09 2001	1 256	12,56	1 268,56	1 256	602,88	665,68	0,132	87,86976
48	30 10 2001	1 256	12,56	1 268,56	1 256	602,88	665,68	0,126	83,87568
Toplam								NBD	13 600,06

Çizelge 8.26. Thermoking ve liftin kiralama yoluyla edinilmesi halinde NBD'İ.

Yıllar	Anapara	Faiz (0,075)	Ödenen KDV (0,15)	N.A.Y (0,20)	Vergi Öncesi Nakit Çıkışı	Vergiden Dış. Gider	Vergi Kazanç (0,48)	V. Sonrası N. Çıkışı	Tablo Değeri (0,045)	NBD
30 11 1997	-	-	6 985,5	-	6 985,5	-	-	6 985,5	1	6 985,5
31 12 1997	9 314	3 492	-	9 314	12 806	12 806	6 147	6 659	0,957	6 373
31 12 1998	9 314	2 794	-	9 314	12 108	12 108	5 812	6 296	0,564	3 551
31 12 1999	9 314	2 095	-	9 314	11 409	11 409	5 476	5 933	0,333	1 976
31 12 2000	9 314	1 397	-	9 314	10 711	10 711	5 141	5 570	0,196	1 092
31 12 2001	9 314	698	-	9 314	10 012	10 012	4 805	5 207	0,116	604
Toplam									NBD	20 581,5

Çizelge 8.27. Thermoking ve lift alımının bankadan aylık % 7,5 faizli kredi çekilerek satın alınması ve NAY'ne göre amortisman ayrılması halinde NBD'i..

Yukarıdaki tabloların yorumu aşağıdaki gibi olacaktır.

ABC Lojistik destek grubu aldığı mercedes kamyon için Thermoking ve Lift alımı yapacaktır. Eğer ihtiyaç duyulan thermoking ve lift peşin parayla KDV dahil 53 555,5 DEM ödenerek satın alınırsa ülkede ki enflasyon oranı ne olursa olsun para peşin ödendiği için NBD'i ; 53 555,5 DEM olacağı düşünülebilir. Ancak işletme satın aldığı duran varlıklarını amortisman ayırmak suretiyle gider olarak yazabildiği için bu ödenen 53 555,5 DEM'in NBD'i daha küçük olacaktır. İşletme normal amortisman yöntemine göre amortisman ayırırsa ve öz kaynaklarıyla bu ekipmanı % 15 KDV dahil 53 555,5 DEM'e satın alırsa ayıracağı amortismandan dolayı vergi avantajı sağlayacak ve ödediği paranın NBD'i 43 871,92 DEM olacaktır.

İşletmeler amortisman ayırma yöntemlerinin seçiminde serbest bırakılmıştır. Yani normal amortisman yöntemi ya da hızlandırılmış amortisman yöntemlerinden herhangi birini isteğe bağlı olarak kullanabilirler.

İşletme thermoking ve lift alımını öz kaynaklarıyla yapmak yerine ABC finansal kiralama şirketinden kiralama yoluna giderse kiralama seçeneğinde KDV avantajı sağlayacaktır ve kira ödemelerini gider olarak gösterip vergiden düşülebilecektir dolayısıyla satın almaya göre daha az maliyetli olacaktır. İşletme thermoking ve lifti peşin parayla satın alsaydı % 15 KDV ödeyecekti. Ancak bunları kiralama yoluna giderse % 1 KDV ödeyecektir. Dolayısıyla KDV'de % 14 lük bir tasarruf sağlayacaktır. Ayrıca ödediği paraları gider olarak yazabilmesi de ayrı bir avantajdır. İşletme bu ekipmanları kiralama yoluyla elde ederse birinci ay 1 286,74 ve sonraki 47 ay boyunca 1 268,56 DEM olmak üzere toplam 60 909,06 DEM ödeyecektir. Ancak her ay ödenen kira giderini vergiden düşüp vergi tasarrufu sağlayacağı için 48 ay boyunca ödenen 60 909,06 DEM'in NBD'i 13 600,06 DEM olacaktır.

İşletme % 7,5 faizli bankadan kredi çekerek satın alırsa, bankaya ödeyeceği kredi faizlerini gider olarak gösterip vergiden düşebilir, ayrıca normal amortisman yöntemine göre amortisman ayırmak suretiyle varlık için ödenen parayı gider olarak vergiden düşebilir. O halde

sağlanan tüm vergi tasarrufları nedeniyle işletmenin varlığı satın alması için katıldığı maliyetin NBD'İ 20 531,5 olacaktır.

Dolayısıyla kiralama halinde işletme öz kaynaklarla satın almak ve banka kredisi çekerek satın almaya göre daha kârlı olacaktır. En kârlı yöntem kiralama.

2. Azalan Bakiyeler Yöntemine Göre

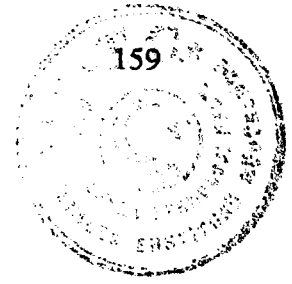
Vergi Usul Kanunu işletmeleri amortisman yöntemlerinin tespitinde serbest bırakmıştır. İşletmeler VUK'nun mükerrer 315. maddesinde "Bilanço esasına göre defter tutan mükelleflerden dileyenler amortisman tabi iktisadi kıymetlerini azalan bakiyeler üzerinden amortisman usulü ile yok edebilirler (Bakır, 2000, s.77).

Thermoking ve lift alınmasında azalan bakiyeler yöntemi tercih edilebilir. Bu yöntemin seçimi alternatifler arasında değişim yaratabilir. Azalan bakiyeler yöntemine göre amortisman tutarlarının hesaplanması çizelge 8.28'de görüldüğü gibidir.

Yıllar	Duran Varlığın Değeri	Amortisman
1.yıl	46 570*0,40	18 628
2.yıl	27 942*0,40	11 176,8
3.yıl	16 765,2*0,40	6 706,08
4.yıl	10 059,12*0,40	4 023,648
5.yıl	6 035,472	6 035,472

Çizelge 8.28.A.B.Y'ne göre amortisman hesaplaması.

Azalan bakiyeler yönteminin uygulanması halinde öz kaynaklarla satın alma maliyetinin NBD'İ aşağıda çizelge 8.29'da, banka kredisi çekerek satın alma maliyetinin NBD'İ çizelge 8.30'da görüldüğü gibi hesaplanmaktadır. Kiralama maliyeti değişmeyecektir. Çünkü varlık kiralama şirketinin aktifinde olduğu için amortismanı kiralayan ayıracaktır.

Yıllar	Satın Alma Bedeli	Öd KDV (0.15)	AKY (0.40)	Vergi Öncesi Nakit Çıktı	Vergiden Dış Gider	Vergi Kazancı (0.48)	Vergi Sırası Nakit Çıktı	Tablo Değeri (0.045)	NBD
30 11 1997	46 570	6 985,5	-	53 555,5	-	-	53 555,5	1	53555,5
31 12 1997	-	-	18 628	-	18 628	8 941,44	(8 941,44)	0,957	-8556,96
31 12 1998	-	-	11 176,8	-	11 176,8	5 364,86	(5 364,86)	0,564	-3025,78
31 12 1999	-	-	6 706,08	-	6 706,08	3 218,91	(3 218,91)	0,333	-1071,9
31 12 2000	-	-	4 023,64	-	4 023,64	1 931,35	(1 931,35)	0,196	-378,545
31 12 2001	-	-	6 035,47	-	6 035,47	2 897,02	(2 897,02)	0,116	-336,054
TOPLAM								NBD	-40 186,26

Çizelge 8.29. Thermoking ve lift'in öz kaynaklarla satın alınması ve A.K. Y'ne göre amortisman ayrılması halinde. NBD'i.

Yıllar	Anapara	Faiz (0.075)	Ödenen KDV (0.15)	A.K.Y (0.40)	Vergi Öncesi Nakit Çıkışı	Vergiden Düştürülen Giderler	Vergi Kazançlı (0.48)	Vergi Sonrası Nakit Çıkışı	Tablo Değeri (0.045)	NBD
30 11 1997	-	-	6 985	-	6 985	-	-	6 985	1	6 985
31 12 1997	9 314	3 492	-	18 628	12 806	22 120	10 618	2 188	0,957	2 094
31 12 1998	9 314	2 794	-	11 176	12 108	13 970	6 705	5 403	0,564	3 047
31 12 1999	9 314	2 095	-	6 706	11 409	8 801	4 224	7 185	0,333	2 393
31 12 2000	9 314	1 397	-	4 024	10 711	5 421	2 602	8 109	0,196	1 590
31 12 2001	9 314	698	-	6 065	10 012	6 763	3 246	6 766	0,116	785
Toplam									NBD	16 894

Çizge 8.30. Thermoking ve liftin banka kredisi çekilerek AKY'ne göre amortisman ayrılması halinde NBD'i.

Yukarıdaki tabloların yorumu aşağıdaki gibi olacaktır.

ABC lojistik destek grubu thermoking ve lift alımında azalan bakiyeler yöntemini) uyguladığında normal amortisman oranınının 2 katını alacağı için, aldığı ekipmanın % 40 lık bir kısmını ilk yıl gider olarak yazacaktır. Dolayısıyla normal amortisman yöntemine göre daha karlı olacaktır. ABC lojistik destek grubu thermoking ve lift alımını peşin parayla 53 555,5 DEM'e yaparsa ve azalan bakiyeler yöntemine göre amortisman ayırıp vergi tasarrufu sağlarsa katlandığı maliyetin NBD'i 40 186,26 DEM olacaktır.

Oysa İşletme thermoking ve lift alımını peşin parayla yapmak yerine ABC finansal kiralama şirketinden kiralama yoluna giderse kiralama seçeneğinde KDV avantajı sağlayacaktır ve kira ödemelerini gider olarak gösterip vergiden düşülebilecektir dolayısıyla satın almaya göre daha az maliyetli olacaktır. İşletme thermoking ve lifti peşin parayla satın alsaydı % 15 KDV ödeyecekti. Ancak bunları kiralama yoluna giderse % 1 KDV ödeyecektir. Dolayısıyla KDV'de % 14 lük bir tasarruf sağlayacaktır. Ayrıca ödediği paraları gider olarak yazabilmesi de ayrı bir avantajdır. İşletme bu ekipmanları kiralama yoluyla elde ederse birinci ay 1 286,74 ve sonraki 47 ay boyunca 1 268,56 DEM olmak üzere toplam 60 909,06 DEM ödeyecektir. Ancak her ay ödenen kira giderini vergiden düşüp vergi tasarrufu sağlayacağı için 48 ay boyunca ödenen 60 909,06 DEM'in NBD'i 13 600,06 DEM olacaktır. Görüldüğü gibi İşletme azalan kalanlar yöntemine göre amortisman ayırırsa bu kiralama maliyetlerini etkilemeyecektir. Çünkü kiralama halinde varlığın mülkiyeti kiralayandır, dolayısıyla amortismanı kiralayan ayıracaktır.

İşletme bankadan kredi çekerek bu varlıkları satın alırsa ve azalan bakiyeler yöntemine göre amortisman ayırırsa, bankaya ödenen kredi faizlerini ve ayırdığı amortismanları vergiden düşerek, vergi tasarrufu sağlayacaktır. İşletme % 7,5 faizle bankadan kredi çekerek varlıkları satın alırsa, katlanılan maliyetin NBD'i 16 894 olacaktır.

O halde işletme için kiralama satın alma alternatiflerinden en kârlı olanı kiralamaktır. İşletme thermoking ve lifti kiralamak yoluyla edinecektir.

3. Yeniden değerlendirme yapılması halinde

Yeniden değerlendirme yapıldığında varlığın değeri ve amortismanlar aşağıdaki çizelge 3.31'de görüldüğü gibidir.

Yıllar	Tarih	Duran Varlığın Değeri	Amortismanına Tabi Duran Varlık Değeri	Ayrılan Amortisman	Birikmiş Amortisman
1.yıl	31 12 1997	46 570	46 570*0,20	9 314	9 314
2. yıl	31 12 1998	46 570*1,778 =82 801,46	82 801,46*0,20	16 560,292	9 314*1,778+16 560,292 =33 120,584
3.yıl	31 12 1999	82 801,46*1,521 =125 941,02	125 941,02*0,20	25 188,204	33 120,584*1,521+25 188,204 =75 564,612
4. yıl	31 12 2000	125 941,02*1,4958 =188 382,57	188 382,57*0,20	37 676,514	75 564,612*1,4958+37 676,514 =150 706,05
5.yıl	31 12 2001	188 382,57*1,406 =264 865,89	264 865,89*0,20	52 973,178	150 706,05*1,406+52 973,178 =264 865,87

Çizelge 8.31. Thermoking ve lift için yeniden değerlendirme yapılması.

Yıllar	Satın Alma Bedeli	Öd KDV (0.15)	Amortisman (0.20)	Vergi Öncesi Nakit Çıkışı	Vergiden Düş Gider	Vergi Kazancı (0.48)	Vergi Sonrası Nakit Çıkışı	Tablo Değeri (0.045)	NBD
30 11 1997	46 570	6 985,5	-	53 555,5	-	-	53 555,5	1	53555,5
31 12 1997	-	-	9 314	-	9 314	4 470,72	(4 470,72)	0,957	-4278,48
31 12 1998	-	-	16 560,292	-	16 560,292	7 948,94	(7 948,94)	0,564	-4183,2
31 12 1999	-	-	25 188,204	-	25 188,204	12 090,337	(12 090,337)	0,333	-4026,08
31 12 2000	-	-	37 676,514	-	37 676,514	18 084,726	(18 084,726)	0,196	-3544,61
31 12 2001	-	-	52 973,178	-	52 973,178	25 427,125	(25 427,125)	0,116	-2949,55
TOPLAM									34 273,58

Çizelge 8.32. Thermoking ve lift'in öz kaynaklarla satın alınması ve NAY'ne göre amortisman ayırarak yeniden değerlendirme yapılması halinde NBD'i.

Yıllar	Anapara	Faiz (0.075)	Ödenen KDV (0.15)	N A Y (0.40)	Vergi Öncesi Nakit Çıktı	Vergiden Dış Gider	Vergi Kazanç (0.49)	Vergi Sonrası Nakit Çıktı	Tablo Değeri (0.045)	NBD
30 11 1997	-	-	6 985,5	-	6 985,5	-	-	6 985,5	1	6 985,5
31 12 1997	9 314	3 492,75	-	9 314	12 806,75	12 806,75	6 147,24	6 659,51	0,957	6 373,151
31 12 1998	9 314	2 794,2	-	16 560,292	12 108,2	19 354,49	9 290,15	2 818,05	0,564	1 589,38
31 12 1999	9 314	2 095,65	-	25 188,204	11 409,65	27 283,85	13 096,24	(1 686,59)	0,333	-561,634
31 12 2000	9 314	1 397,1	-	37 676,514	10 711,1	39 073,614	18 755,33	(8 044,23)	0,196	-1576,67
31 12 2001	9 314	698,55	-	52 973,178	10 012,55	53 671,728	25 762,42	(15 749,87)	0,116	-1826,98
Toplam									NBD	10 982,74

Çizelge 8.33. Thermoking ve lift'in Banka kredisi çekilerek satın alınması halinde NAY'ne göre amortisman ayrılması ve yeniden değerlendirilmesi halinde NBD'yi

Yukarıdaki tabloların yorumu aşağıdaki gibidir.

VUK'nun mükerrer 298. maddesi hükmü gereğince İktisadi devlet teşekkülleri yeniden değerlendirme yapmak zorunda iken, şartları taşıyan diğer mükelleflerin ise yeniden değerlendirme yapmaları ihtiyaridir. Söz konusu mükelleflerin de yeniden değerlendirme yapmak istemeleri durumunda bilanço esasına göre defter tutan GV ve KV mükellefi olmaları ile imtiyazlı şirket olmamaları gerekmektedir. Aksi durumda yeniden değerlendirme yapamazlar (Bakır, 2000, s.79).

İşletmeler yeniden değerlendirme yapıp yapmamakta serbest bırakıldığına göre bizim işletmemiz normal amortisman yöntemine göre amortisman ayırıp yeniden değerlendirme yaparsa, peşin parayla 53 555,5 DEM'e aldığı ekipman için yeniden değerlendirme yapıp normal amortisman yöntemine göre amortisman ayırdığında belli bir vergi tasarrufu sağlayacağından katlanılan maliyetin NBD'i 34 273,58 DEM olacaktır. Dolayısıyla işletme yeniden değerlendirme yaparak katlandığı maliyeti azaltacaktır.

Oysa İşletme thermoking ve lift alımını peşin parayla yapmak yerine ABC finansal kiralama şirketinden kiralama yoluna giderse kiralama seçeneğinde KDV avantajı sağlayacaktır ve kira ödemelerini gider olarak gösterip vergiden düşülebilecektir dolayısıyla satın almaya göre daha az maliyetli olacaktır. Kiralama halinde katlanılan Maliyetin NBD'i 13 600,06 DEM olacaktır.

İşletme bankadan % 7,5 faizli kredi çekerse ve normal amortisman yöntemine göre amortisman ayırıp yeniden değerlendirme yaparsa, bankaya ödeyeceği kredi faizi ve ayırdığı amortismanlar vergi tasarrufu sağlayacaktır. Dolayısıyla yeniden değerlendirme yaparak ve banka kredisi çekerek thermoking ve lifti satın almak için katlandığı maliyetin NBD'i 10 982,74 olacaktır. İşletme normal amortisman yöntemine göre amortisman ayırırken, yeniden değerlendirme yaparsa bu ekipmanı banka kredisi çekerek satın alırsa katlandığı maliyetin NBD'i kiralama ve öz kaynaklarla satın alma halinde katlandığı maliyetin NBD'inden daha az olacağından banka kredisi çekerek satın alma yolunu tercih edecektir.

8.6.3. Kasa Alımının Satın Alma – Kiralama Yoluyla Edinme Mukayesesi

ABC Lojistik Dış Ticaret Ltd Şti. satın aldığı mercedes kamyon için kasa alacaktır. Kasa ile ilgili satın alma- finansal kiralama analizi yapacaktır.

1. Normal Amortisman Yöntemine Göre

Kasa alımı öz kaynaklarla yapılırsa kasanın piyasadaki peşin fiyatı, 25 730 DEM + %15 KDV olacaktır.

Şirket XYZ Bankası Gebze Şubesinde kredi çekerek kasayı alırsa, kredi Yıllık % 7,5 faizli ve faiz her yılın sonunda ana para 5 eşit taksitte ödenmek üzere 25 730 DEM'dir. Bankadan kredi çekerek ekipmanın alınması halinde bankaya ödenecek kredi faizinin hesaplanması çizelge 8.34'de görüldüğü gibidir.

Anapara	Üzerinden Faiz Hesaplanacak Anapara	Faiz
5 146	$25\ 730 \cdot 0,075$	1929,75
5 146	$(25\ 730 - 5\ 416) \cdot 0,075$	1 523,55
5 146	$(25\ 730 - 10\ 292) \cdot 0,075$	1 157,85
5 146	$(25\ 730 - 15\ 438) \cdot 0,075$	771,9
5 146	$(25\ 730 - 20\ 584) \cdot 0,075$	385,95

Çizelge 8.34. Faiz ve ana paranın hesaplanması.

Kasa kiralama yoluyla edinilirse kira ödemeleri çizelge 8.35'de görüldüğü gibi olacaktır. Kasanın kiralanması halinde KDV oranı %15'den % 8'e düşecektir.

Kira No	Kira Ödeme Tarihleri	Kira Tutarı Dem	Ödenecek Kdv	Toplam Kira Tutarı
1	31 12 1997	718	57,44	775,44
2	31 01 1998	718	57,44	775,44
3	29 02 1998	718	57,44	775,44
4	31 03 1998	718	57,44	775,44
5	30 04 1998	718	57,44	775,44
6	31 05 1998	718	57,44	775,44
7	30 06 1998	718	57,44	775,44
8	31 07 1998	718	57,44	775,44
9	31 08 1998	718	57,44	775,44
10	30 09 1998	718	57,44	775,44
11	31 10 1998	718	57,44	775,44
12	30 11 1998	718	57,44	775,44
13	31 12 1998	718	57,44	775,44
14	031 01 1999	718	57,44	775,44
15	29 02 1999	718	57,44	775,44
16	31 03 1999	718	57,44	775,44
17	30 04 1999	718	57,44	775,44
18	31 05 1999	718	57,44	775,44
19	30 06 1999	718	57,44	775,44
20	31 07 1999	718	57,44	775,44
21	31 08 1999	718	57,44	775,44
22	31 09 1999	718	57,44	775,44
23	30 10 1999	718	57,44	775,44
24	30 11 1999	718	57,44	775,44
25	31 12 1999	718	57,44	775,44
26	31 01 2000	718	57,44	775,44
27	29 02 2000	718	57,44	775,44

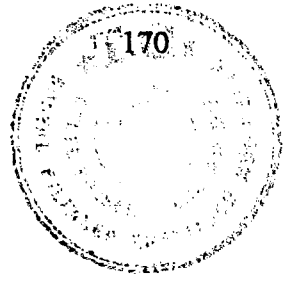
28	31 03 2000	718	57,44	775,44
29	30 04 2000	718	57,44	775,44
30	31 05 2000	718	57,44	775,44
31	30 06 2000	718	57,44	775,44
32	31 07 2000	718	57,44	775,44
33	31 08 2000	718	57,44	775,44
34	31 09 2000	718	57,44	775,44
35	30 10 2000	718	57,44	775,44
36	30 11 2000	718	57,44	775,44
37	31 12 2000	718	57,44	775,44
38	31 01 2001	718	57,44	775,44
39	29 02 2001	718	57,44	775,44
40	31 03 2001	718	57,44	775,44
41	30 04 2001	718	57,44	775,44
42	31 05 2001	718	57,44	775,44
43	30 06 2001	718	57,44	775,44
44	31 07 2001	718	57,44	775,44
45	31 08 2001	718	57,44	775,44
46	31 09 2001	718	57,44	775,44
47	30 10 2001	718	57,44	775,44
48	30 11 2001	718	57,44	775,44
Toplam		34 464	2 757,12	37 221,12

Çizelge 8. 35. Kasanın finansal kiralama yoluyla edinilmesi halinde ödeme planı.

Kasa alımı öz kaynaklarla yapılırsa katlanılan maliyetin NBD'i çizelge 8.36'da, kiralama yoluyla yapılırsa NBD'i çizelge 8.37'de veya banka kredisi çekilerek satın alınırsa NBD'i çizelge 8.38'de olduğu gibi hesaplanacaktır.

Yıllar	Satın Alma Bedeli	Öd KDV (0.15)	Amortisman (0.20)	Vergi Öncesi Nakit Çıktısı	Vergiden Dış Gider	Vergi Kazancı (0.48)	Vergi Sonrası Nakit Çıktısı	Tablo Değeri (0.045)	NBD
01 12 1997	25 730	3 859,5	-	29 589,5	-	-	29 589,5	1	29589,5
31 12 1997	-	-	5 146	-	5 146	2 470,08	(2 470,08)	0,957	-2363,87
31 12 1998	-	-	5 146	-	5 146	2 470,08	(2 470,08)	0,564	-1393,13
31 12 1999	-	-	5 146	-	5 146	2 470,08	(2 470,08)	0,333	-822,537
31 12 2000	-	-	5 146	-	5 146	2 470,08	(2 470,08)	0,196	-484,136
31 12 2001	-	-	5 146	-	5 146	2 470,08	(2 470,08)	0,116	-286,529
TOPLAM								NBD	24 239,31

Çizelge 8.36. Kasa alımının öz kaynaklarla yapılması ve normal amortisman yöntemine göre amortisman ayrılması halinde NBD' i.

Kira no	Yıllar	Kira Bedelleri	Öm KDV (0,08)	Vergi Öncesi Nakit Çıkışı	Vergiden Dış Gider	Vergi Kazanç	Vergi Sonrası Nakit Çıkışı	Tablo Değeri (0,045)	NBD
1	31.12.1997	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	1	430,8
2	31.01.1998	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,957	412,2756
3	29.02.1998	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,916	394,6128
4	31.03.1998	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,876	377,3808
5	30.04.1998	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,839	361,4412
6	31.05.1998	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,802	345,5016
7	30.06.1998	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,768	330,8544
8	31.07.1998	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,735	316,638
9	31.08.1998	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,703	302,8524
10	30.09.1998	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,673	289,9284
11	31.10.1998	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,644	277,4352
12	30.11.1998	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,616	265,3728
13	31.12.1998	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,59	254,172
14	03.01.1999	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,564	242,9712
15	29.02.1999	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,54	232,632
16	31.03.1999	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,517	222,7236
17	30.04.1999	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,494	212,8152
18	31.05.1999	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,473	203,7684
19	30.06.1999	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,453	195,1524
20	31.07.1999	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,433	186,5364
21	31.08.1999	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,415	178,782
22	31.09.1999	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,397	171,0276
23	30.10.1999	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,38	163,704
24	30.11.1999	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,363	156,3804
25	31.12.1999	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,348	149,9184

KİRA NO	Yıllar	KİRA ÖDEMELERİ	ÖD KDV (0,08)	VÖNÇÜKÜŞÜ	V DİŞ GİDER	V KAZANCI (0,48)	VSN ÇIKIŞI	Tablo Değeri (0,045)	NBD
26	31 01 2000	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,333	143,4564
27	29 02 2000	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,318	136,9944
28	31 03 2000	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,305	131,394
29	30 04 2000	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,292	125,7936
30	31 05 2000	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,279	120,1932
31	30 06 2000	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,267	115,0236
32	31 07 2000	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,256	110,2848
33	31 08 2000	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,244	105,1152
34	31 09 2000	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,234	100,8072
35	30 10 2000	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,224	96,4992
36	30 11 2000	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,214	92,1912
37	31 12 2000	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,205	88,314
38	31 01 2001	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,196	84,4368
39	29 02 2001	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,188	80,9904
40	31 03 2001	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,18	77,544
41	30 04 2001	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,172	74,0976
42	31 05 2001	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,165	71,082
43	30 06 2001	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,157	67,6356
44	31 07 2001	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,151	65,0508
45	31 08 2001	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,144	62,0352
46	31 09 2001	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,138	59,4504
47	30 10 2001	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,132	56,8656
48	30 11 2001	718	57,44	775,44	718	344,64	430,8	0,126	54,2808
Toplam		34 464	2 757,12	37 221,12	34 464	16 542,72	20 678,4		8 795,213

Çizelge 8.37. Kasa alımının finansal kiralama yoluyla yapılması halinde katlanılan maliyetin NBD'İ.

Yıllar	Anapara	Faiz (0.075)	Ödenen KDY (0.15)	NAY (0.20)	Vergi Öncesi Nakit Çıkışı	Vergiden Dış Gider	Vergi Kazanç (0.48)	V.Sonrası N.Çıkışı	Tablo Değeri (0.045)	NBD
01 12 1997	-	-	3 859,5	-	3 859,5	-	-	3 859,5	1,000	3 859,5
31 12 1997	5 146	1 929	-	5 146	7 075	7 075	3 396	3 679	0,957	3 521
31 12 1998	5 146	1 523	-	5 146	6 669	6 669	3 201	3 468	0,564	1 956
31 12 1999	5 146	1 157	-	5 146	6 303	6 303	3 025	3 278	0,333	1 091
31 12 2000	5 146	771	-	5 146	5 917	5 917	2 840	3 077	0,196	603
31 12 2001	5 146	385	-	5 146	5 531	5 531	2 655	2 876	0,116	334
Toplam									NBD	11 365

Çizelge 8.38. Bankadan kredi çekilerek kasa alımı ve AKY'ne göre amortisman ayrılması halinde NBD'i.

Yukarıdaki tabloların yorumu aşağıdaki gibi olacaktır.

ABC Servis Lojistik Dış Ticaret Ltd. Şti. ihtiyacı olan kamyon için kasa alması gerekmektedir. Bununla ilgili bir finansal analiz yapacaktır. Kasa alımı öz kaynaklarla mı yapılmalı, finansal kiralama yoluyla mı yapılmalı, yoksa bankadan kredi çekilerek mi yapılmalı. İşletme kasa alımını öz kaynaklarıyla yaparsa ve normal amortisman yöntemine göre amortisman ayırırsa, % 15 KDV dahil 29 589,5 DEM ödeyecektir. Para peşin ödendiği için ülkedeki enflasyon oranı ne olursa olsun ödenen paranın NBD'i; 29 589,5 DEM olacağı düşünülür. Ancak işletme satın aldığı duran varlıklarını amortisman ayırmak suretiyle gider olarak yazabilmektedir.

ABC Servis Lojistik Dış Ticaret Ltd. Şti'de normal amortisman yöntemine göre amortisman ayırıyorsa, ve varlığın ekonomik ömrü 5 yıl ise 5 yıl boyunca ödediği 29 589,5 DEM'i eşit şekilde gider olarak yazacaktır. Dolayısıyla belli bir vergi tasarrufu sağlayacak ve varlığın satın alınması için katlanılan 29 589,5 DEM'in NBD'i 24 239,31 DEM olacaktır.

ABC Servis Lojistik Dış Ticaret Ltd. Şti'i kasa alımını peşin parayla yapmak yerine KLM Finansal kiralama şirketinden kiralama yoluna giderse, ödeyeceği KDV % 15'den % 8'e inecektir. Kira ödemeleri 48 boyunca devam edecektir ve ABC Servis Lojistik Dış Ticaret Ltd. Şti'i 48 ay boyunca her ay % 8 KDV dahil 775,44 DEM (718 Kira ödemesi + 57,44 KDV) olmak üzere toplam 37 221,12 DEM ödeyecektir. Ülkede enflasyon olması ve kira ödemelerinin 4 yıl boyunca devam etmesi nedeniyle 48 ay boyunca ödenen 37 221,12 DEM 'in NBD'i 37 221,12 DEM'den daha az bir değer çıkacaktır. Finansal kiralama da en büyük avantajlardan birisi KDV'nin daha düşük olmasıdır. Diğer avantaj ise yapılan kira ödemelerinin gider olarak gösterilebilmesi ve dolayısıyla vergi tasarrufu sağlamasıdır. Sağlanan vergi tasarrufları ve enflasyona göre ödemelerin bugünkü değerine çekilmesiyle yapılan kira ödemelerinin NBD'i 8 795,213 DEM olacaktır.

İşletme % 7.5 faizle bankadan kredi çekerek kasayı alırsa, bankaya ödenen kredi faizi ve ayrılan amortismanlar dolayısıyla vergi tasarrufu sağlanacaktır.

Dolayısıyla vergi tasarrufları sonucu ödenen 29 589,5 DEM'in NBD'i 11 365 DEM olacaktır.

O halde işletme öz kaynaklarıyla satın alıp normal amortisman yöntemine göre amortisman ayırmak, finansal kiralama yoluyla edinmek, banka kredisi çekerek satın almak seçenekleri arasında seçim yaparsa finansal kiralama yolunu tercih edecektir. Çünkü finansal kiralama yoluyla elde edilmesi daha kârlı bir yoldur.

2. Azalan Bakiyeler Yöntemine Göre

ABC firması azalan bakiyeler yöntemini uyguluyorsa, seçilen alternatifler değişebilir. Azalan bakiyeler yönteminin uygulanması halinde amortismanın hesaplanması çizelge 8.39'da görüldüğü gibidir.

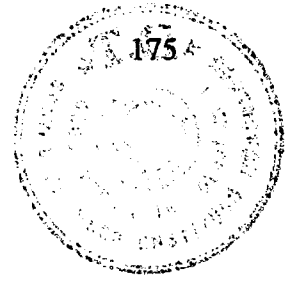
Yıllar	Duran Varlığın Değeri	Amortisman
1.yıl	25 760*0,40	10 292
2.yıl	15 438*0,40	6 175,2
3.yıl	9 262,8*0,40	3 705,12
4.yıl	5 557,68*0,40	2 223,072
5.yıl	3 334,608	3 334,608

Çizelge 8.39. Azalan Bakiyeler Yöntemine göre amortisman hesabı.

Azalan bakiyeler yönteminin kullanılması halinde öz kaynaklarla satın alma maliyetinin NBD'ini aşağıda çizelge 8.40'da, bankadan kredi çekerek satın alma maliyetinin NBD'ini çizelge 8.41'deki şekilde hesaplayabiliriz.

Yıllar	Satın Alma Bedeli	Öd KDV (0,15)	AKY (0,20)	Vergi Öncesi Nakit Çıkışı	Vergiden Dış Gider	Vergi Kazanç (0,48)	Vergi Sonrası Nakit Çıkışı	Tablo Değeri (0,045)	NBD
01 12 1997	25 730	3 859,5	-	29 589,5	-	-	29 589,5	1	29 589,5
31 12 1997	-	-	10 292	-	10 292	4 940,16	(4 940,16)	0,957	-4727,73
31 12 1998	-	-	6 175,2	-	6 175,2	2 964,096	(2 964,096)	0,564	-1671,75
31 12 1999	-	-	3 705,12	-	3 705,12	1 778,457	(1 778,457)	0,333	-592,226
31 12 2000	-	-	2 223,072	-	2 223,072	1 067,074	(1 067,074)	0,196	-209,147
31 12 2001	-	-	3 334,608	-	3 334,608	1 600,611	(1 600,611)	0,116	-185,671
TOPLAM								NBD	22 202,97

Çizelge 8.40. Kasa alımının öz kaynaklarla yapılması ve ABY'ne göre amortisman ayrılması halinde kullanılan maliyetin NBD'i.

Yıllar	Anapara	Faiz (0.075)	Ödenen KDV (0.15)	AKY (0.40)	Vergi Öncesi Nakit Çıkışı	Vergiden Dış Gider	Vergi Kazanç (0.48)	Vergi Sonrası Nakit Çıkışı	Tablo Değeri (0.045)	NBD
01 12 1997	-	-	3 859,5	-	3 859,5	-	-	3 859,5	1,000	3859,5
31 12 1997	5 146	1 929,75	-	10 292	7 075,75	12 221,75	5 866,44	1 209,31	0,957	1 157,234
31 12 1998	5 146	1 523,55	-	6 175,2	6 669,55	7 698,75	3 695,4	2 974,15	0,564	1 678,229
31 12 1999	5 146	1 157,85	-	3 705,12	6 303,85	4 862,97	2 334,22	3 969,63	0,333	1 320,817
31 12 2000	5 146	771,9	-	2 223,072	5 917,9	2 994,97	1 437,58	4 480,32	0,196	879,0352
31 12 2001	5 146	385,95	-	3 334,608	5 531,95	3 720,55	1 785,86	3 746,09	0,116	433,3911
Toplam									NBD	9 328,207

Çizelge 8.41. Bankadan kredi çekilerek kasa alımı ve ABY'ne göre amortisman ayrılması halinde katılan maliyetin NBD'i.

Yukarıdaki tabloların yorumu aşağıdaki gibidir.

Azalan bakiyeler yöntemine göre amortisman ayrılması halinde normal amortisman oranının 2 katı alınacağından ve bu oran ekonomik ömür 5 yıl olduğu için % 40 olacağından zaten alınan ekipmanın maliyetinin % 40 lık kısmı ilk yıl gider olarak yazılıp vergiden düşülebilir. Dolayısıyla oldukça iyi vergi tasarrufu sağlanır. İşletme kasa alımını peşin parayla yapması ve azalan kalanlar yöntemine göre amortisman ayırması halinde, sağlanan vergi tasarrufları nedeniyle peşin ödenen 29 589,5 DEM 'in NBD' i 22 202,97 DEM olacaktır.

ABC Servis Lojistik Dış Ticaret Ltd. Şti' i kasa alımını peşin parayla yapmak yerine KLM Finansal kiralama şirketinden kiralama yoluna giderse, ödeyeceği KDV % 15' den % 8 'e inecektir. Kira ödemeleri 48 boyunca devam edecektir ve ABC Servis Lojistik Dış Ticaret Ltd. Şti' i 48 ay boyunca her ay % 8 KDV dahil 775,44 DEM (718 Kira ödemesi + 57,44 KDV) olmak üzere toplam 37 221,12 DEM ödeyecektir. Ülkede enflasyon olması ve kira ödemelerinin 4 yıl boyunca devam etmesi (48 ay) nedeniyle 48 ay boyunca ödenen 37 221,12 DEM 'in NBD' i 37 221,12 DEM' den daha az bir değer çıkacaktır. Finansal kiralama da en büyük avantajlardan birisi KDV nin daha düşük olmasıdır. Diğer avantaj ise yapılan kira ödemelerinin gider olarak gösterilebilmesi ve dolayısıyla vergi tasarrufu sağlamasıdır. Sağlanan vergi tasarrufları ve enflasyona göre ödemelerin bugünkü değerine çekilmesiyle yapılan kira ödemelerinin NBD' i 8 795,213 DEM olacaktır.

İşletme %7.5 faizle bankadan kredi alıp, azalan kalanlar yöntemine göre amortisman ayırırsa, bankaya ödediği kredi faizi ve ayırdığı amortismanlar nedeniyle vergi tasarrufu sağlayacak, dolayısıyla 29 589.5 DEM' e satın alacağı ekipman için vergi tasarrufları nedeniyle katlandığı maliyetin NBD' i 9 328,207 DEM' e düşecektir.

O halde işletme azalan kalanlar yöntemine göre amortisman ayırıp öz kaynaklarla a satın almak, bankadan kredi çekerek satın almak ve finansal kiralama yoluyla edinmek seçenekleri arasında bir seçim yapması gerekirse, finansal kiralama yoluyla edinmeyi tercih edecektir. Çünkü ekipmanın finansal kiralama yoluyla edinilmesi daha kârlı olacaktır.

3. Yeniden Değerleme Yapılması Halinde

İşletme yeniden değerlendirme yaparsa, yeniden değerlendirme sonucu hem duran varlığın değeri, hem de ayrılan amortisman tutarı artacaktır. Yeniden değerlemenin hesaplanması aşağıda çizelge 8.42’de olduğu gibidir.

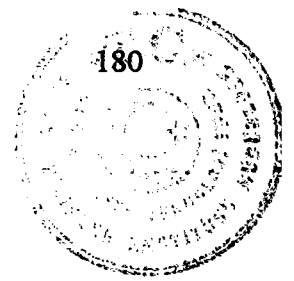
Yıllar	Tarih	Duran Varlığın Değeri	Amortisman Tabi Duran Varlık Değeri	Ayrılan Amortisman	Birikmiş Amortisman
1.yıl	31 12 1997	25 730	25 730 *0,20	5 146	5 146
2. yıl	31 12 1998	25 730*1,778 = 45 747,94	45 747,94*0,20	9 149,588	(5146*1,778)+9 149,588 =18 299,176
3.yıl	31 12 1999	45 747,94*1,521 =69 582,616	69 582,616*0,20	13 916,523	(18 299,176*1,521)+ 13 916,523=41 749,569
4. yıl	31 12 2000	69 582,616 *1,4958 =104 081,67	104 081,67*0,20	20 816,334	(41 749,569*1,4958)+ 20 816,334=83 265,339
5.yıl	31 12 2001	104 081,67*1,406 =146 338,82	146 338,82*0,20	29 267,764	(83 265,339*1,406) + 29 267,764=146 338,82

Çizelge 8.42. Varlığın Yeniden değerlemeye tabi tutulması.

Firma yeniden değerlendirme yapıyorsa, öz kaynaklarıyla satın alma maliyetinin NBD’inin hesaplanması aşağıda çizelge 8.43’de olduğu gibidir. Kiralamamın maliyetinde bir değişme olmayacaktır. Çünkü kiracı varlığın mülkiyeti kiralayanda olduğu için yeniden değerlendirme yapamayacaktır. Banka kredisi çekerek satın alma maliyetinin NBD’i çizelge 8.44’de görüldüğü gibi hesaplanacaktır.

Yıllar	Satın Alma Bedeli	Öd KDV (0.15)	Amortisman (0.20)	Vergi Öncesi Nakit Çıkışı	Vergiden Dışı Gider	Vergi Kazanç (0.48)	Vergi Sonrası Nakit Çıkışı	Tablo Değeri (0.045)	NBD
01 12 1997	25 730	3 859,5	-	29 589,5	-	-	29 589,5	1	29 589,5
31 12 1997	-	-	5 146	-	5 146	2 470,08	(2 470,08)	0,957	-2363,87
31 12 1998	-	-	9 149,588	-	9 149,588	4 391,80	(4 391,80)	0,564	-2476,98
31 12 1999	-	-	13 916,523	-	13 916,523	6 679,931	(6 679,931)	0,333	-2224,42
31 12 2000	-	-	20 816,334	-	20 816,334	9 981,84	(9 981,84)	0,196	-1956,44
31 12 2001	-	-	29 267,764	-	29 267,764	14 048,52	(14 048,52)	0,116	-1629,63
TOPLAM								NBD	18 938,17

Çizelge 8. 43. Kasa alımının öz kaynaklarla yapılması ve NAY'ne göre amortisman ayrılarak, yeniden değerlendirilerek halinde NBD'i.

Yıllar	Anapara	Faiz	Ödenen KDV (0.15)	N A Y (0.20)	Vergi Öncesi Nakit Çıkışı	Vergiden Dışlı Gider	Vergi Kazancı (0.48)	Vergi Sonrası Nakit Çıkışı	Tablo Değeri (0.045)	NBD
01 12 1997	-	-	3 859,5	-	3 859,5	-	-	3 859,5	1	3 859,5
31 12 1997	5 146	1 929,75	-	5 146	7 075,75	7 075,75	3 396,36	3 679,39	0,957	3 521,176
31 12 1998	5 146	1 523,55	-	9 149,588	6 669,55	10 673,138	5 123,10	1 546,45	0,564	872,1978
31 12 1999	5 146	1 157,85	-	13 916,53	6 303,85	15 074,38	7 235,70	(931,85)	0,333	-310,306
31 12 2000	5 146	771,9	-	20 816,334	5 917,9	21 588,234	10 362,35	(4 444,45)	0,196	-871,112
31 12 2001	5 146	385,95	-	29 267,764	5 531,95	29 653,714	14 233,78	(8 701,83)	0,116	-1009,41
Toplam									NBD	6 062,044

Çizelge 8.4.1. Kasa alımının bankadan kredi çekilerek yapılması ve NAY'ne göre amortisman ayrılarak yeniden değerlendirme yapılması halinde katılanlar maliyetinin NBD'yi.

Yukarıdaki tabloların yorumu aşağıdaki şekilde yapılacaktır.

ABC Servis Lojistik Dış Ticaret Ltd. Şti Kasa alımını öz kaynaklarıyla yaparsa ve normal amortisman yöntemine göre amortisman ayırırsa, işletme duran varlıklarını enflasyona karşı korumak amacıyla yeniden değerlendirme yaparsa yeniden değerlendirme nedeniyle satın alma halinde hem duran varlığın hem de duran varlıkla ilgili ayrılan amortismanın miktarı artacağı için peşin parayla KDV dahil 29 589,5 Dem'e alınan kasa için katlanılan maliyetin NBD'i sağlanan vergi tasarrufları nedeniyle 18 938,17 DEM olacaktır. Görüldüğü gibi amortismandan dolayı sağlanan vergi tasarrufu yeniden değerlendirme yapılarak daha da artırılmaktadır.

ABC Servis Lojistik Dış Ticaret Ltd. Şti'i kasa alımını öz kaynaklarıyla yapmak yerine KLM Finansal kiralama şirketinden kiralama yoluna giderse, ödeyeceği KDV % 15'den % 8'e inecektir. Kira ödemeleri 48 boyunca devam edecektir ve ABC Servis Lojistik Dış Ticaret Ltd. Şti'i 48 ay boyunca her ay % 8 KDV dahil 775,44 DEM (718 Kira ödemesi + 57,44 KDV) olmak üzere toplam 37 221,12 DEM ödeyecektir. Ülkede enflasyon olması ve kira ödemelerinin 4 yıl boyunca devam etmesi (48 ay) nedeniyle 48 ay boyunca ödenen 7 221,12 DEM 'in NBD'i 8 795,213 DEM olacaktır.

ABC Servis Lojistik Dış Ticaret Ltd.Şti bankadan % 7,5 faizli, faiz her yılın sonunda ana para 5 yılda 5 eşit taksitte ödenmek üzere kredi çekerse ve azalan kalanlar yöntemine göre amortisman ayırırsa, hem bankadan çekilen kredi faizi hem de ayrılan amortisman tutarları gider olarak gösterilip vergiden düşülebildiği için işletmeye oldukça önemli vergi tasarrufu sağlayacaktır. İşletme bankadan kredi çekerek peşin parayla KDV dahil 29 589,5 DEM'e satın aldığı ekipman için sağladığı vergi tasarrufları dolayısıyla katlanılan maliyetin NBD'i 6 062,044 DEM olacaktır.

O halde işletme finansal kiralama normal amortisman ayırarak yeniden değerlendirme yapıp öz kaynaklarıyla satın alma, bankadan kredi çekerek satın alma seçenekleri arasında bir seçim yaparsa, bankadan kredi çekerek satın almayı tercih edecektir. Sonuç olarak diyebiliriz ki, işletmeler yeniden değerlendirme yapıyorlarsa, bankadan kredi çekerek satın almak daha kârlı olacaktır. Ancak işletmenin borç/ öz

kaynak durumu müsaitse kredi çekilebilir. Bütün duran varlıklarını edinmede kredi çekemez. İşletme yeniden değerlendirilirse, işletme için bankadan kredi çekerek satın almak daha kârlı bir yol olacaktır, eğer kredi çekemiyorsa finansal kiralama yoluyla edinmesi, öz kaynaklarla edinmeye göre daha kârlı bir yoldur.

9. UYGULAMANIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Enflasyonun, özellikle son yıllarda devamlı süreç halini alması, firmalar üzerinde önemli etkiler yapmış, firmaların finansman politika ve uygulamalarında köklü değişikliklere yol açmıştır. Firma açısından fon sağlamanın temel amacı, faaliyeti için gerekli iktisadi varlıkların elde edilmesidir. Firmalar duran varlıklara olan gereksinimlerini orta ya da uzun vadeli fonlarla karşılayabilirler. Firmalar duran varlıklara onların hizmetlerinden yararlanmak için gereksinim duyarlar. Amaç duran varlıkların hizmetlerinden yararlanmak olduğuna ve kâr makine ve teçhizatın mülkiyetine sahip olmaktan çok kullanılmalarından doğduğuna göre firma, satın almak veya kiralamak seçeneklerinden biri ile bu amacını gerçekleştirebilir.

Bu araştırmada, Finansal Kiralama ile Satın alma arasındaki üstünlük ve sakıncalar, finansal kiralamanın türleri, özellikleri üzerinde durulmuştur.

Uzun süredir batı ülkelerinde uygulama alanı bulan finansal kiralama, özellikle son otuz yıldır günümüzdekine benzer biçimde uygulanmaya gelmiş, ülkelerin içinde buldukları şartlara hukuki yapılarına göre şekillenerek oldukça önemli bir finansman türü olmuştur. Finansal kiralamanın geniş kabul görmesinin ve 1970'li yıllardan başlayarak, batı ülkelerinde gerçekleştirilen toplam yatırımlar içinde büyük paylara sahip olabilmesinin nedeni, ekonomik ve teknik gelişmeler karşısında finansman kaynaklarının yetersiz kalmasında ve "bir varlığın değerine sahip olmak değil, kullanmaktır" temel felsefesinde aramak gerekir.

Finansal kiralamanın ülkemizde yeterince tanındığını söyleyemeyiz. Aslında özellikle küçük ve orta ölçekli işletmelerin büyümeleri için iyi bir finansman

alternatifidir. Gelecekte finansal kiralama Türk ekonomisinin gelişiminde ve çeşitlendirilmesinde büyük rol oynayacaktır. Yapılan araştırmada elde edilen bulgular;

Türkiye de finansal kiralamanın gelişimini engelleyen nedenlerden birisi yeterince tanınmaması ve bu konuda yapılmış ayrıntılı çalışmaların olmamasıdır. Özellikle finansal kiralama kanununun ile uygulamanın çelişmesi de önemli sorunlardan birisidir.

Leasingin pek çok türü olmasına rağmen ülkemizde yalnızca finansal kiralama şeklinde olan kiralamanın uygulanıyor olması da büyük bir eksikliklerdir. Özellikle teknolojisi hızlı gelişen ekipmanlarda kira süresinin sonunda kiralanan varlığın mülkiyetinin kiracıda olması kiralama ya olan talebi azaltıcı unsurlardan biridir. Finansal kiralama süresi normalde 4 yıldır, teknolojisi hızlı gelişen ekipmanlarda kiralama süresi 2 yıla kadar inebiliyor ancak bunun altına inemiyor. Dolayısıyla işletmeler çok kısa süreli ihtiyaç duydukları varlıkları finansal kiralama yoluna gidemiyorlar. Oysa kiralama süresi ihtiyaca göre değişse ve kiralanan ekipman ihtiyaç sona erince geri kiralama şirketine verilebilse finansal kiralama çok daha tercih edilen bir alternatif olabilirdi.

Gayrimenkul leasinginin Türkiye de yapılamıyor olması da en büyük eksikliklerden birisidir. Oysa ülkemizde insanların büyük çoğunluğu kiracı konumunda. Gayrimenkul leasingi özellikle İstanbul'un konut sorununa ciddi çözümler getirebilir. En kısa zamanda kanuna yapılan ilave çalışmalarla gayrimenkul leasingi yapılması sağlanmalıdır.

Finansal kiralamanın satın almaya göre en büyük avantajlarından birisi de özendirilmiş KDV'nin yani KDV'nin % 1 olmasıdır. Oysa bazı ekipmanlarda binek otomobili, klima cihazı gibi kiralama halinde d KDV % 25'dir. Özellikle bu ekipmanların da finansal kiralama yoluyla edinilmesinin artırılması için, bu ekipmanlarda da özendirilmiş KDV uygulamasının başlatılması gerekmektedir.

İşletme sahiplerinin temel amacı işletmelerini büyütürken, piyasada söz sahibi olabilmek tüketicilere daha kaliteli ve daha ucuza mal ve hizmetleri sunmaktır.

Finansal kiralamanın en önemli avantajlarından birisi KDV'nin % 1 olmasıdır. KDV oranının düşük olması, ve işletmelerin yapılan kira ödemelerini gider olarak vergiden düşebilmeleri varlığın maliyetini düşürecektir. Dolayısıyla işletme rakiplerine karşı maliyet avantajı sağlayarak rekabet gücü kazanacaktır. Ayrıca kiralama süresi sonunda çok cüzi bir bedelle kiralanan varlığın mülkiyetine sahip olunması da leasingin avantajlarından biridir.

Finansal kiralamanın satın almaya göre en önemli avantajlarından birisi de bir anda fazla sermayeye gerek duyulmamasıdır. Böylece işletmeler iktisadi varlıkların satın alınmasında kullanacakları fonu daha kârlı alanlara yatırılabilmektedirler. Finansal kiralama sayesinde fon ihtiyacı nedeniyle satın alınamayan ekipmanlar alınacak, böylelikle ülke gelişmesine olumlu katkılarda bulunulacaktır. Gebze bölgesinde iki işletme de yapılan vaka çalışmasıyla ilgili bulgular ve değerlendirilmesi aşağıdaki gibidir.

1. Chrysler Firması için Makine Alımı ile ilgili Araştırma Bulguları

DEM

Alternatifler	Ö Kaynakla Satın Alma	Finansal Kiralama	B. Kredisi ile Satın Alma
N.A.Y. Göre	1 557 099	726 899	-
A.B.Y. Göre	1 449 072	726 899	587 470
N.A.Y. ve Y.D.Y.	1 330 760	726 899	469 157

Çizelge 9.1. Chrysler firması için makine alımı ile ilgili araştırma bulguları.

Chrysler firması kamyon imalatı ile uğraşmaktadır. Faaliyetleri sırasında kullanmak için çeşitli makine teçhizata ihtiyaç duymaktadır. Ve bu makine teçhizatı finansal kiralama yoluyla edinmiştir. Burada finansal kiralamanın satın almaya göre avantajlı ve dezavantajlı yönleri ortaya konularak analizler yapıldı. Makine ve teçhizatın satın alınması halinde % 15 KDV ödenecektir. Aynı makineler finansal kiralama yoluyla edinilirse % 1 KDV ödenecektir. Burada özendirilmiş KDV uygulaması vardır. İşletme % 15 KDV ödemesi gereken makine için % 1 KDV ödeyerek bir avantaj elde etmiş olacaktır. Bu da kiralamayı satın almaya göre

avantajlı yapan bir unsurdur. Eğer firma normal amortisman yöntemini uyguluyorsa en avantajlı yol finansal kiralama değildir. Ancak firma azalan bakiyeler yöntemine göre amortisman ayırıyorsa ya da yeniden değerlendirme yaparak, normal amortisman yöntemini uyguluyorsa, bankadan kredi çekerek satın almak daha avantajlı olacaktır.

2. ABC Lojistik firması için kamyon alımı ile ilgili Araştırma Bulguları

DEM

Alternatifler	Öz kaynakla Satın Alma	Finansal Kiralama	Banka Kredisi İle S. Alma
N.A.Y'ne Göre	82 929	27 886	38 902
A.B.Y'ne Göre	75 962	27 886	31 937
N.A.Y ve Y.D.Y.	64 786	27 886	20 760

Çizelge 9.2. Mercedes kamyonun alınması ile ilgili bulgular.

ABC Lojistik Dış Tic. Ltd. Şti. dağıtım faaliyetlerinde kullanmak üzere bir Mercedes kamyonu ihtiyaç duymaktadır. Satın alma ya da finansal kiralama alternatifleri arasında finansal kiralamayı tercih etmiştir. Satın alma halinde % 15 KDV ödemesi gerekirken, kiralama halinde % 8 KDV ödemiştir. Şirket normal amortisman yöntemine göre ya da azalan bakiyeler yöntemine göre amortisman ayırıyorsa finansal kiralama en kârlı yoldur. Ancak yeniden değerlendirme yaparak, normal amortisman yöntemine göre amortisman ayırıyorsa, banka kredisi çekerek satın almak daha kârlı olacaktır.

3. ABC Firması için Thermoking ve lift alımı ile ilgili Araştırma Bulguları

DEM

Alternatifler	Öz kaynakla Satın Alma	Finansal Kiralama	Banka Kredisi İle S. Alma
N.A.Y'ne Göre	43 871	13 600	20 581
A.B.Y'ne Göre	40 186	13 600	16 894
N.A.Y'ne ve Y.D.Y.	34 273	13 600	10 982

Çizelge 9.3. Thermoking ve lift alımı ile ilgili araştırma bulguları.

ABC Lojistik Dış Tic. Ltd. Şti. dağıtım faaliyetlerinde kullanmak üzere aldığı Mercedes kamyon için Thermoking ve lifte ihtiyaç duymaktadır. Satın alma ya da finansal kiralama alternatifleri arasından finansal kiralamayı tercih etmiştir. Satın alma halinde % 15 KDV ödemesi gerekirken, kiralama halinde % 1 KDV ödemiştir. Bu da oldukça önemli bir KDV avantajı sağlamıştır. Yapılan çalışmada şirket normal amortisman yöntemine göre ya da azalan bakiyeler yöntemine göre amortisman ayırıyorsa finansal kiralama en kârlı yoldur. Ancak yeniden değerlendirme yaparak normal amortisman yöntemine göre amortisman ayırıyorsa, banka kredisi çekerek satın almak daha kârlı olacaktır.

4.ABC Firması için Kasa alımı ile ilgili araştırma Bulguları

DEM

Alternatifler	Öz kaynakla Satın Alma	Finansal Kiralama	Banka Kredisi İle S. Alma
N.A.Y'ne Göre	24 239	8 795	11 365
A.B.Y'ne Göre	22 202	8 975	9 328
N.A.Y'ne ve Y.D.Y.	18 938	8 975	6 062

Çizelge 9.4. Kasa alımı ile ilgili araştırma bulguları.

ABC Lojistik Dış Tic. Ltd. Şti. dağıtım faaliyetlerinde kullanmak üzere aldığı Mercedes kamyon için Kasaya ihtiyaç duymaktadır. Satın alma ya da finansal kiralama alternatifleri arasından finansal kiralamayı tercih etmiştir. Satın alma halinde % 15 KDV ödemesi gerekirken, kiralama halinde % 8 KDV ödemiştir. Bu da % 7'lik bir KDV avantajı sağlamıştır. Yapılan çalışmada şirket normal amortisman yöntemine göre ya da azalan bakiyeler yöntemine göre amortisman ayırıyorsa finansal kiralama en kârlı yoldur. Ancak yeniden değerlendirme yaparak normal amortisman yöntemine göre amortisman ayırıyorsa, banka kredisi çekerek satın almak daha kârlı olacaktır.

Yaptığımız çalışmada işletmelerin kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesinde bir standartlarının olmadığını gördük Türkiye de henüz taslak halinde olan muhasebe standardının kullanılmaya başlanmasıyla birlikte bu sorun ortadan kalkacaktır. Yapılan incelemede işletmelerin kiralama işlemlerini aşağıdaki şekilde muhasebeleştirdiği görülmüştür.

780. FİNANSMAN GİDERLERİ	XXX
Finansal kiralama gid	.
193. İNDİRİLECEK KDV	XXX

320. SATICILAR	XXX
.... ayı kira tahakkuk kaydı	

320. SATICILAR	XXX
100. KASA	XXX
Ödeme yapılırca	

Oysa daha önce de değindiğimiz gibi finansal tablolara işlemin doğru bir şekilde yansıtılabilmesi ve bilgi verici olması nedenleriyle TMS ve UMS'ye göre muhasebeleştirme yapılmalıdır.

Türkiye de Tekdüzen Muhasebe Sisteminin uygulanmaya başlanmasıyla birlikte tüm ülkede muhasebe işlemlerinde bir tekdüzelik yaratılmıştır. Ancak tekdüzen muhasebe sisteminde kiralama işlemleriyle ilgili standardın olmaması bir eksiklik ve bu eksikliğin sonucu olarak, kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesi her firmada farklı yapılmaktadır. Ülkemizde henüz taslak halinde olan Muhasebe Standartlarının bir an önce uygulanmaya başlanmasıyla birlikte firmalar arasında kiralama işlemlerinde bir standart oluşturulacak ve yapılan işlemler UMS 17 nolu standarda da uygun olacaktır.

10. SONUÇ ve ÖNERİLER

Finansal kiralama ülkemizde çok yeni olan bir kavramdır. İlk kez 1980'li yıllarda uygulamaya başlanmıştır. Bu tarihten itibaren kiralama sektörü ülkemizde hızlı bir gelişme ivmesi kazanmıştır. Bütün bu olumlu gelişmelere rağmen sektörün geldiği noktanın yeterli olduğunu söylemek mümkün değildir. Bu gün sabit kıymet yatırımları içinde finansal kiralamanın payı dünya ortalamasının oldukça altındadır. Toplam sabit kıymet yatırımlarında kiralamanın payı Avrupa ülkelerinde % 18, ABD'de % 32 ve ülkemizde % 8 dolayındadır (Toroslu, 1999, s. 1).

Finansal kiralamanın temelinde yatan düşünce kiracıya finansman sağlamaktır. 20.y.y'a girerken teknoloji hızla ilerlemekte ve kendini yenileyebilen, gelişmelere ayak uydurabilen işletmeler ayakta kalmakta diğerleri ise kaybolup gitmektedir. Hızlı teknoloji takip edebilmek yoğun sermaye yatırımları yapmayı gerektirir. İşte burada finansal kiralama en kolay en az maliyetli finansman sağlama alternatifi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Finansal Kiralama Kanunu ile uygulama arasındaki eksikliklerin ortadan kaldırılmasıyla sektör canlanacak ve gelişmiş ülkelerde olduğu gibi kiralama yatırımlar içinde önemli bir paya sahip olacaktır. Gelişmiş ülkelerde olduğu gibi leasingin pek çok türünün kullanılabilmesiyle ekonomi canlılık kazanacak, darboğazların önü açılacak, yatırımlar hız kazanacaktır.

Türkiye de finansal kiralama kanunu 28.06.1985 tarihinde Resmi Gazete de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Henüz pek tanınmamasına rağmen hızlı bir gelişme göstermiştir. Ülkemizde özellikle kalkınmanın sağlanması için şart olan makine ve teçhizat alımında finansal kiralama yönteminden yararlanılabilir. Özellikle özendirilmiş KDV sisteminin tüm ekipmanlara getirilmesiyle, leasing süresinin daha kısaltılması ve kiralanan ekipmanların ihtiyaç sona erdiğinde kiralayana geri verilerek, kiralaan tarafından bir başkasına kiralanması yönünde yapılan iyileştirmeler sektörün gelişmesine hız katacaktır. Finansal kiralama konusu malın yeni olması zorunluluğunun ortadan kaldırılması, kiracının ekipmana ihtiyacı sona erince bir başkasına kiralanabilmesi gibi yeniliklerin kanuna eklenmesi

gerekmektedir. Ülkemizde leasingin finansal kiralama şeklinde olan türü uygulanmaktadır. Yapılan özendirici çalışmalarla tüm leasing türlerinin uygulanabilirliği kazandırılmalıdır.

Yapılan çalışma da kiralama ve satın almanın avantaj ve dezavantajları, kiralamanın türleri detaylı bir şekilde incelendi. Ve görüldü ki ülke kalkınmasının sağlanması yoğun sermaye yatırımlarına, yoğun sermaye yatırımları da finansal kiralamadan en iyi şekilde yararlanılmasına bağlıdır. Yapılan analizlerde görüldü ki yeniden değerlendirme yapılırsa banka kredisi çekerek ekipmanı satın almak finansal kiralamaya ve öz kaynaklarla satın almaya göre daha avantajlı. Ancak bir işletme tüm duran varlıklarını banka kredisi çekerek satın alamaz. Kredi çekebileceği bir limit vardır, en uygun borç / öz kaynak oranının korumak zorundadır. Bazen işlemler için fonun maliyetinden çok fonun miktarı önemlidir. Borçlanmada belli bir noktaya kadar borç alınabilir. Bu noktada devreye finansal kiralama giriyor. Finansal kiralama öz kaynaklara göre çok avantajlı bir yöntem. KDV'nin çoğu varlıkta % 1 olması, kira giderlerinin işletme tarafından gider olarak gösterilebilmesi finansal kiralamayı üstün kılan avantajlarından.

Ülkenin kalkınması ve Avrupa ülkeleriyle rekabet edebilmesi için, teknolojiyi yakından takip etmesi gerekmektedir. Bu da sermaye yoğun yatırımlarla sağlanacaktır. Finansal kiralama bu sermaye yoğun yatırımların finansmanında önemli bir enstrümandır.

Yapılan uygulamada işletmeler Normal amortisman yöntemine göre amortisman ayırıyorsa finansal kiralama en kârlı yoldur. Azalan bakiyeler yöntemine göre amortisman ayırıyorsa yine finansal kiralama en karlı yöntemdir. Ancak işletmeler yeniden değerlendirme yapıyorsa, banka kredisi çekerek satın almak çok daha kârlıdır. Ancak her zaman işletme sabit faizli kredi bulamayabilir. Özellikle enflasyonun yüksek olduğu ülkelerde ekonominin gelecekteki durumu belirsizdir. Dolayısıyla bankalar değişken faizli kredi vererek riski üzerlerinden atarlar ve kredi faizleri gelecekte sürekli artar. Bu durum yatırımcı için hoş giden bir durum değildir. Oysa finansal kiralama alternatifinde gelecekte ödeyeceğiniz faiz bellidir, risk bellidir. Dolayısıyla yatırımcılar için çok daha akıllıca bir alternatiftir.

Yapılan çalışmada görüldü ki, Türkiye de kiralama süresi çok uzun ve leasing'in sadece finansal kiralama şeklinde olan türü yapılıyor. Oysa leasing'in diğer türleri de yapılırsa ve kiralama süresi daha kısa olursa, uygulama ile kanun arasındaki eksiklikler giderilirse, finansal kiralama daha çekici bir finansman yöntemi olacaktır.

Yatırım malı finansmanında finansal kiralama, öz kaynaklar ve banka kredisiyle satın almaya ciddi bir alternatif olmayı sürdürmektedir. Özellikle tüm duran varlıklarda özendirilmiş KDV sisteminin uygulanmasıyla finansal kiralama daha çekici olacaktır. Türkiye de henüz taslak halinde olan Türk Muhasebe Standardında kiralamaya ilişkin standardın uygulanmasıyla birlikte finansal kiralama yatırımcı için daha karlı olacaktır.

Önümüzdeki günlerde finansal kiralamanın satın almaya karşı, güçlü ve iddialı bir alternatif olarak ekonomide gereken canlılığı yaratacağını biliyoruz.

KAYNAKLAR

1. AÇBA, S., Çeşitli Yönleriyle Leasing, Mali Sorunlara Çözüm Dergisi, sayı; 20, İstanbul, 1986.
2. AHISKA, A., “Finansal Kiralamada Vergi ve Muhasebe Sorunları” adlı tebliğ. Türkiye Sınai kalkınma Bankası, Finansal Kiralama Semineri, İstanbul, Aralık, 1985.
3. AKDOĞAN, N., Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, Ankara, 1999.
4. AKGÜÇ, Ö., Finansal Yönetim, İstanbul, 1994.
5. AKILLIOĞLU, Z., Finans Dünyası, Ocak 1993.
6. AKKAYA, S., Sınai Yatırım Projelerinin Mali Yönden Tahlili ve Değerlendirilmesi, Sınai Yatırım ve Kredi Bankası, İstanbul, 1988.
7. AKTİF LEASİNG Tanıtım Broşürü, İstanbul, 1999.
8. ALTOP, A., Özellikle Taşınır Yatırım Mallarına İlişkin Finansal Kiralama Sözleşmesi, Ankara, 1990.
9. APAK, S., Uluslar arası Bankacılık Finansal Sistemler, 1995.
10. ARIAK, E., Finans dünyası, Sayı; 51, Mart 1994.
11. ARSLAN, M., Mükellefin Dergisi, Sayı;52, Nisan 1997.
12. Asset Finance & Leasing Digest, no:208, s. 208, 1994.
13. ATAMAN, Z., Finans Dünyası, Sayı; 87, Mart 1997.

14. **AYKUL, V.**, Finansal Kiralamanın Finans Sektöründeki yeri ve İktisat Leasing A.Ş. Uygulaması, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, 1999.
15. **AYRIBAŞ, F.**, Leasing ve Türkiye Uygulaması, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslar arası İktisat Anabilim Dalı, Ankara, 1996.
16. **BAHŞİ, G.**, Leasing ve Factoring Uygulaması Üstüne Öneriler, İstanbul Sanayi Odası Dergisi, sayı; 27, 1987.
17. **BAKIR, T.**, Mükellefin Dergisi, Ocak 2000.
18. **BAYRAKTAROĞLU, M.**, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Finansal Kiralama Şirketlerinin Teşvikli Finansal Kiralama Uygulaması, Y Lisans Tezi, İstanbul, Haziran 1998.
19. **BERK, N.**, Finansal Yönetim, İstanbul, 1994
20. **BERK, N.**, Finansal Yönetim, İstanbul, 1996.
21. **BİLİCİ, İ.**, Finans Dünyası, sayı; 93 Eylül 1997.
22. **BOLAK, M.**, Finansal Yönetim, İstanbul, 1990.
23. **BOWER, R.**, "Issues in Lease Financing", Financial Management, 1973.
24. **BRİGHAM, E.**, Introduction to Financial Management, 3. Edition, Chicago, 1991.
25. **BULDAM, A.**, Leasing Nereden Nereye, Görüş Dergisi, Tüsiad, sayı;4,
26. **CANSIZLAR, D.**, Leasing ve KDV, Devlet İhale Kanunu, Mali Sorunlara Çözüm Dergisi, Sayı;5, Mayıs 1998.
27. **CEYLAN, A.**, Finansal Teknikler, İstanbul, 1995.

23. CEYLAN, B., Özel Finans Kurumları ve Türkiye Uygulaması Sempozyumu, 1998.
29. CLARK, T., Leasing Finance, London, 1985.
30. CLARK, T., The Principals Leasing Finance, London, 1986.
31. ÇUBUKOĞLU, E., Finans Dünyası, sayı; 96, Aralık, 1997.
32. COHEN, J., ROBBİNS, S. And YOUNG, A., The Financial Manager, Columbus, 1986.
33. DARASIZ, İ, YILDIRIM, K., Uluslar arası Finansman, Dışa Açık Makro Ekonomiye Giriş, 1996.
35. EBSO, www. Ebso.com., 1999.
36. EMEK, U., Kamu İktisadi Teşebbüslerinde Yeni Finansman Yöntemlerinin Uygulanabilirliği, Finansal Kiralama ve Factoring, Devlet Planlama Teşkilatı Uzmanlık Tezleri, 1994.
37. EROL, A., Mükellefin Dergisi, Sayı; 77, Mayıs 1999.
38. ERGÜLEN, G., ERDEM, H., Vergi Kanunlarında Vergi Avantajları, Yaklaşım yayınlara, Ankara, 1999,
39. FİDER, Finansal Kiralama Derneği, yayını 1997.
40. FİNANS Dergisi, s. 5 1997.
41. FKK, Finansal Kiralama Kanunu, 1999.

42. **GVK**, Gelir Vergisi Kanunu. 1999.
43. **GİGER, H.**, Der Leasing Vertrag, Bern, 1987.
44. **GLASS, S.**, The Pirinciples in Leasing Finance, edited by Tom Clark, Euromoney Publications, London, 1985.
45. **GLASS, S.**, The Principles in Leasing Finance, edited by Tom Clark, Euromoney Publications, London, 1985 .
46. **GÖNENLİ, A.**, İşletmelerde Finansal Yönetim, 2. Baskı, 1978.
47. **GÜRÇAN, N.**, Leasing, Factoring, Forfaiting, İş Bankası A.Ş., İktisadi Araştırmalar Müdürlüğü, Ankara, 1987.
48. **GÜRDOĞAN, N.**, Ticari ve Sosyal Açıdan Proje Değerlendirme Yöntemleri, Devlet Planlama Teşkilatı Yayınları, Ankara, 1986.
49. **GÜVEMLİ, O.**, Yatırım Projelerinin Değerlendirilmesi, 1990.
50. **HATİBOĞLU, Z.**, İşletme Finansmanına Giriş, İstanbul, 1999.
51. **Hazine Müsteşarlığı**, Finansal Kiralama Kuruluşlarına İlişkin Üç Aylık Bülten, 1995.
52. **HORNE, J.**, Finansal Yönetim ve Politikaları, Cev. Osman Tekok ve diğerleri, Ankara, 1989.
53. **IAS 17**, Uluslararası Muhasebe Standardı, m.10, 1998.
54. **İktisadi Araştırmalar Vakfı II**, İstanbul, 1996.
55. **İŞİPEK, P.**, Finansal Kiralama ve Diğer Alternatifler, Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1998.

56. JENKS, C., A New Life of Lease, Euromoney books, 1996
57. KARABULUT, E., Leasing ve Türkiye Uygulaması, Y.lisans tezi, Bursa, 1993.
58. KAZAZ, G., Finansal Kiralama Uygulamaları, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Finansman Bölümü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1988.
59. KOCAAĞA, K., Türk Özel Hukukunda Finansal Kiralama (Leasing) sözleşmesi, 1999.
60. KOÇ, M., Bütün Yönleriyle Finansal Kiralama, İstanbul, 1999.
61. KÖTELİ, A., Karşılaştırmalı Hukuk ve Türk Hukukunda Finansal Kiralama, 1991.
62. KURMUŞ, O., Finansal Kiralama Nedir, Ne Değildir, Yaklaşım Dergisi, sayı;34,1995.
63. LIENHARD, E., Finanzierungs, Leasing als Bank, Bern 1986.
64. MARTİN, H., Elements of this Controversy are discussed in H. Martin, 1998.
65. MODAV, Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, s.125, Mart 2000.
66. MYERS, C., BARELEY, R., çev. BOZKURT, Ü., İşletme Finansmanının Temelleri, 1997.
67. NAZLIOĞLU, G., Açıklamalı İctihatlı Finansal Kiralama Kanunu, Ankara, 1998.
68. OLCAY, V., İstanbul Sanayi Odası, sayı; 353, İstanbul, Ağustos 1995.
69. ONGUN, T., 1996.

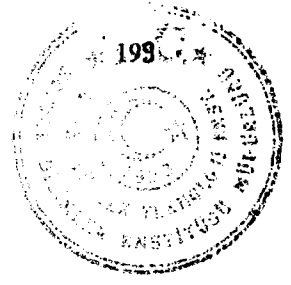
70. **ÖZDEMİR, M.**, İşletme Finansmanı, Sakarya, 1995.
71. **ÖZGÜR, B., EĞİLLİ, S.**, Finans Dünyası, Sayı; 106, Ekim 1998.
72. **Paramatik, Dergisi**, Mayıs 1997.
73. **PEKER, A.**, Modern Yönetim Muhasebesi, 1988.
74. **RADOPLU, M.**, Leasing ve Leasing işlemlerinde Maliyetlendirme, Muhasebeleştirme, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1997.
75. **SCHALLHEİM, J.**, Lease or Buy, Harward Business School Press, 1998.
76. **SEVAL, B.**, Kredilendirme Süreci ve Kredi Yönetimi, İstanbul, 1990.
77. **SÖZER, B.**, Leasing Sözleşmesinde Mülkiyet Unsuru, Batider, 1989.
78. **ŞENAY, E.**, "Finansal Kiralama" adlı tanıtıcı broşür, İktisat Bankası Yayını, İstanbul, 1986.
79. **ŞENGEZER, İ.**, Dünya ve Türkiye de Leasing, T.C. Başbakanlık Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı, İhracaatı Geliştirme Etüt Merkezi, yayın no; 123, Ankara, 1987.
80. **TAŞAR, B.**, Finans Dünyası, Sayı; 90, Haziran 1997.
81. **TAŞKIN, N.**, Finansal Kiralama ve Muhasebe Uygulamaları, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1987.
82. **TEKOK, O.**, Finansal Yönetim ve Politikaları, İstanbul, 1996.

83. **TERRY, B.**, "Need For Leasing Despite All Change" in "World Leasing Year book." Hawkins Publishers Ltd, 1986.
84. **TOLU, A.**,Kobiler Açısından Finansal Kiralamanın Önemi ve KDV Karşısındaki Durumu, Maliyet Postası, Yıl;17, sayı ; 385, Eylül 1996.
85. **TOROSLU, M.V.**, Vergi Dünyası, sayı; 212 Nisan 1999.
86. **TOROSLU, V.**, Leasing işlemleri ve Muhasebesi, İstanbul, 1999.
87. **Türkiye Bankalar Birliği**, Bankacılar Dergisi, sayı;11, Nisan 1993.
88. **TÜRKMENLER, M.**, Türkiye’de leasing Uygulamaları ve Bir Araştırma, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Gebze, 1998.
89. **TÜRKO, M.**, Finansal Yönetim I, Erzurum, 1994.
90. **UÇAK, C.**, Vergi Dünyası, sayı; 219 Kasım 1999.
91. **UYANIK, S.**, "Proje Finansmanında Finansal Kiralamının Rolü, Türkiye Örneği", Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Yayınları, Ankara, 1990.
92. **ÜZELER, M, CANSIZLAR,D.**, Yatırım ve Finansman Sağlamaya Yönelik Finansal Kiralama Dünya da ve Türkiye de Uygulaması, Maliye Bakanlığı , Yayın no; 287, 1987.
93. **VARLIK, Levent.**, Tacir Bankacılık, Türkiye İş Bankası A.Ş., İktisadi Araştırmalar Müdürlüğü, Ankara, 1987.
94. **VERGİ USUL KANUNU**, madde 320, 1999.
95. **YILMAZ, Ö.**, Bir yatırım finansman Yöntemi olan leasing (kiralama) Uygulaması adlı inceleme yazısı, Vergi Dünyası dergisi, İstanbul, 1985.

96.YÜKSEL, A., Para Bulma ve Yatırım, 3. Baskı, 1982.

97.WORLD Leasing Year book, 1988.

ÖZGEÇMİŞ

1973 yılında Konya'da doğdu. İlkokulu, Konya'da, Ortaokulu ve Liseyi Ankara'da tamamladı. 1989 yılında Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu, Muhasebe bölümünü kazanarak 1992 yılında buradan mezun oldu. Aynı yıl Gazi Üniversitesi Ticaret Turizm Eğitim Fakültesi, Muhasebe Finansman bölümünü kazanarak 1996 yılında mezun oldu. 1996 yılında Gebze Ticaret Meslek Lisesinde Muhasebe dersi öğretmenliğine başladı. 1997 yılında Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü İşletme bölümünde yüksek lisansa ve arkasındanda araştırma görevliliğine başladı.

Halen aynı enstitüde İşletme Fakültesinde araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır.

FINANSAL KİRALAMA SÖZLEŞMESİ

№ 9635

14 MAYIS 1999

Sözleşme No : 99/0186
Sözleşme Tarihi : 13.05.99

GENEL HÜKÜMLER

Bir taraftan Atakan Sk. No:14 Mecidiyeköy/İstanbul adresinde mukim Escort Finansal Kiralama A.Ş. (Aşağıda KIRALAYAN olarak anılacaktır) ile diğer taraftan H. HALİL MAH. 1225 SK. NO:14 GEBZE/KOCAELİ adresinde mukim İM ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETİM VE KÜLTÜR HİZ. TİC.SAN. LTD. ŞTİ (Aşağıda KIRACI olarak anılacaktır) arasında aşağıdaki şartlarda bir Finansal Kiralama Sözleşmesi imzalanmıştır.

İşbu sözleşmedeki "mal" terimi finansal kiralama konusu malı, "ödeme planı" kira bedellerinin ödenmesine ilişkin usul ve esasların tesbit edildiği, bu sözleşmenin ayrılmaz bir parçasını oluşturan ifta tablosunu, "satıcı" kiracının talebi ve seçimi üzerine malı temin ederek satan, gerçek veya tüzel kişiyi ifade eder.

1.SÖZLEŞMENİN KONUSU:

Sözleşmenin konusu ekteki form ve/veya proforma fatura/faturalarda cinsi, özellik, nitelik ve sayısı gösterilen malların Finansal Kiralama Kanunu, ilgili mevzuat ve sözleşme hükümleri uyarınca amacına uygun ve özenle kullanılmak üzere Kiracıya kiralanması işlemidir. Kiracı, sözleşme konusu malları satıcıda görüp, kendi iradesi ile seçtiğini ve işbu Finansal Kiralama Sözleşmesinin yapılması hususunda kiralayandan talepte bulunulduğunu beyan eder.

2.SÜRE VE SATIN ALMA HAKKI:

Sözleşmenin süresi, işbu sözleşmenin imza tarihinden başlamak üzere (24) aydır. Kiracı, ekteki Ödeme Tablosuna uygun olarak kira bedellerini ödemesi ve bunun yanı sıra sözleşmeden doğan diğer tüm borç ve yükümlülüklerini tam ve zamanında yerine getirmesi halinde 5 (BEŞ AMERIKAN DOLARI) bedelle malı satın alma hakkına sahip olur. Kiracı, işbu sözleşmenin imzalanmasından sonraki dönemde, kur artışı vs. şartların değiştiğinden bahisle sözleşmenin yeni şartlara uyarlanması talebinde bulunmayacağını kabul, beyan ve taahhüt ederler.

3.KİRA BEDELLERİNİN ÖDENMESİ:

a-Ödeme planında kararlaştırılmış olan kira ödemeleri ödemelerin yapılması gereken tarihte valör kazanacak şekilde finansal kiralama sözleşmesi ekinde yer alan geri ödeme planında açıkça belirtilen ilgili hesaba nakden, tam ve noksansız olarak yatırılacaktır.

b-Her kira ödemesi için fatura düzenlenecek ve bu kira bedellerine faturanın kesim tarihinde geçerli olan oranda Katma Değer Vergisi eklenecektir.

c-Ödeme planının yabancı para cinsinden düzenlenmiş olması halinde dahi asli ve fer'i tüm borçlara ait olmak üzere yapılacak ödemelerin tamamı Türk Lirası cinsinden yapılacaktır. Bu durumda ödemelerin yapılacağı gündeki T.İşbankası Gişe satış kurundan Türk Lirası olarak tahakkuk olacaktır. Kiracının her ne sebeple olursa olsun kiralanılan yabancı para cinsinden olan hesaplarına döviz ve/veya efektif olarak ödeme yapması halinde, kiralayan bu ödemeleri, bankaların ödemelerin yapıldığı tarihteki gişe döviz alış kuru üzerinden hesaplayarak her tür borçlarına dilediği gibi mahsup etmeye muhtardır.

d-Ödemelerin yukarıda belirtilen şekilde tam ve zamanında yapılmaması halinde kiracı mütemerrit olur.

e-Kiralayan, Kiracı tarafından kendisine kira vesaire her ne nam altında olursa olsun yapılan ödemeleri ödeme tarihinde, Kiracının ödenmemiş başkaca bir taksit borcu/borçlarının bulunması halinde, sözkonusu ödemeyi dilediği taksit borcuna/borçlarına ve/veya gecikme faizi vesaire fer'i borcu/borçlarına mahsup etmekte muhtardır. Kiracı, bu hususta her türlü itiraz ve talep haklarından peşinen feragat ettiğini beyan, kabul ve taahhüt eder.

4.MALIN FİYATINDA OLUŞACAK ARTIŞLARIN KİRALARA YANSITILMASI:

Sözleşmenin imzalanmasından sonra gerek malın teslim alınmamış olması nedeniyle fiyatında oluşacak artış neticesi ortaya çıkacak olan fiyat farkı, gerekse malın ithali nedeniyle doğabilecek her türlü masraflar ile kur farkı ve ödeme planında belirlenen para birimi ile ithalata konu olan para birimi arasında oluşabilecek çapraz kur farkı, kullanılan döviz kira sözleşmesi ile üzerinde anlaşılan para cinsi ve faiz oranı ile bağlı olmaksızın, kiralayanın belirleyeceği para cinsi, faiz oranı ve kur haddi üzerinden kiracıdan peşin alınabileceği gibi, kiralayanın tek tarafı seçimi ile ödeme takviminin vadesi henüz gelmemiş olan kısmına kiralayanın belirleyeceği şekilde dağıtılabilir.

Kiralayanın bu maddede yer alan kalemlere ilişkin bedellerin kiracı tarafından ödenmesi ile ilgili seçimlik yetkisini kullanmasına bağlı olarak, kiralayanın talebi üzerine verilen süre içinde nakden ve defaten yatırılmaması veya bu bedellerin ödeme takvimine kiralayanın belirleyeceği şekilde dağıtıldığı yeni geri ödeme planının kiracı tarafından imzalanmaması, 3226 sayılı yasanın 23/2. Maddesi anlamında sözleşmenin sürdürülmesinin beklenemeyeceği hallerden olup, bu akde açık aykırılık, başkaca hiçbir ihbar ve ihbara gerek kalmaksızın sözleşmenin feshi sebebidir.

Kiracı bu maddede yazılı olan kalemlerden doğan borçlarını, kira taksiti borçlarından olmadığını ve bu nedenle kendisine söz konusu kalemlere ilişkin borçların ödenmesi veya söz konusu borçların dağıtıldığı yeni bir sözleşme yahut geri ödeme planı imzalaması için kiralayan tarafından verilecek sürenin 3226 sayılı yasanın 23/2. Maddesinde yazılı olan süre sınırına tabi olmadığını kiralayanın verilecek süreyi tespit etmekte her bakımdan muhtar olduğunu beyan, kabul ve taahhüt eder.

5.SÖZLEŞMEDEN DÖNME:

a - Kiralayan, mevzuatın hükümleri veya Kiralayanın Kiracı tarafından teminini şart koştuğu veya malın niteliği ve özelliğinin gerektirdiği bütün izinlerin, şartların, onayların tasdikli birer örneğini Kiralayana ibraz ve tevdi veya,

b - Kiralayan tarafından talep edilecek teminatları temin ve Kiralayanın tasarrufuna teslim etmediği takdirde,

c - Kiralayan tarafından talep edilecek teminatları temin ve Kiralayanın tasarrufuna teslim etmediği takdirde, herhangi bir ihbara gerek olmaksızın sözleşmeden dönebilir. Bu durumda Kiracı, Kiralayandan herhangi bir talepte bulunma hakkı olmadığını şimdiden kabul eder. Kiralayanın sözleşmeden dönme nedeniyle uğradığı ve/veya uğrayacağı zararları ve yaptığı masrafları, Kiracı gecikme faizi ile birlikte kiralayanın ilk ihbarında nakden ve defaten tazminle mükelleftir.

6.MALIN TESLİMİ:

Kiracı, Finansal Kiralama konusu malı satıcıdan hem kendi hem de Kiralayanın ad ve hesabına teslim alacaktır. Finansal Kiralamaya konu malın mülkiyeti ve dolaylı zilyetliği Kiralayana, dolaysız zilyetliği Kiracıya aittir. Kiracı teslim sırasında geçerli muayene ve ihbarları yapmakla yükümlüdür. Bunları ihmal ettiği takdirde, teslim aldıktan sonra artık malın ayıplı olduğunu ileri sürmeyeceği gibi, Kiralayanın bu yüzden uğrayacağı bütün zararları da tazminle yükümlüdür.

7.TESLİMDEN KAÇINMA:

Kiracı, satıcı tarafından kendisine sunulan, kararlaştırılan ve uygun vasıfları taşıyan malı, sebepsiz yere teslim almaktan kaçındığı takdirde, malın teslimine hazır olduğu andan itibaren sözleşme süresinin ve dolayısıyla finansal kiralama bedellerini ödeme borcunun, malı fiilen teslim almamasına rağmen başlayacağını kabul eder.

8.SATICIYA KARŞI İLERİ SÜRÜLEBİLECEK HAKLAR:

a-Kiralayan, satıcının geç ifa ya da hiç ifa etmemesi hallerinden sorumlu olmayacaktır. Kiralayanın, satıcıya karşı geç ifa veya hiç ifa etmeme nedeniyle sahip olduğu talep hakları ve bunların kullanılması bu sözleşme ile Kiracıya devredilmiş bulunmaktadır.

b-Yine, Kiralayan, Finansal Kiralama konusu malın ayıplarından hiçbir şekilde sorumlu olmayacaktır. Malın ayıplı teslim edilmiş olmasından dolayı Kiralayanın satıcıya/üreticiye karşı haiz olduğu talep hakları bu sözleşme ile Kiracıya temlik edilmiştir. Malın ayıplı teslim edilmiş olması halinde, bedelin indirilmesi yoluna gidilmişse, indirilen bedel farkı doğrudan Kiralayana ödenecek finansal kiralama bedellerinde Kiralayana belirlenecek esaslar dahilinde buna uygun bir indirim yapılabilecektir. Ayıp nedeniyle sözleşmenin feshi yoluna Kiralayanın uygun görmesi halinde başvurulacaktır. Kiracı, bu haklarını kullanırken, Kiralayanı haberdar edecek ve bu hakların kullanılıp kullanılmaması hiçbir surette kiralama bedellerinin ödenmesini etkilemeyecektir.

c-Kiracının, ayıba karşı tekeffülden kaynaklanan haklarını kullanmaktan kaçınması halinde, masrafların sonradan kiracıdan alınması kaydıyla kiralayanın bu hakları bizzat kullanma yetkisi saklı tutulmuştur.

9.ÜÇÜNCÜ ŞAHISLARIN MÜDAHALESİ:

14 MAYIS 1999

Kiralayanın zabta karşı tekeffül konusundaki tüm hakları kiracıya devredilmiştir. Finansal Kiralama konusu mala, üçüncü kişilerce her ne sebeple ve şekilde olursa olsun el konulması halinde, Kiracı Kiralayana bu durumu derhal bildirecek ve onun haklarını korumaya yönelik önlemleri alarak, gerekli müracaatlarda bulunacaktır. Bu yükümlüğün eksiksiz ve zamanında yerine getirilmemesi, sözleşmenin feshi sebebi olup, kiracı sözleşmenin feshinin bu sözleşme ile tesbit edilmiş sonuçlarına katlanmasının yanısıra, kiralayanın mala el koyan 3. Şahıslara karşı yapacağı yasal takip ve tasarrufların her türlü masraflarını ödemek zorundadır.

10.TAKAS YASAĞI:

Kiracı, gerek satıcıya gerekse kiralayana karşı doğmuş ve doğacak hakları ile finansal kiralama bedellerini takas edemeyeceğini kabul eder.

11.DENETLEME YETKİSİ:

Kiralayanın veya yetkilendireceği üçüncü bir kişinin, dilediği zaman mali ve kiracının mali durumunu denetleme yetkisi olduğunu Kiracı kabul eder. Kiracı denetleme sırasında kiralayana veya onun yetkilendirdiği üçüncü kişiye yardımcı olacaktır. Kiralayan, malın özelliğine göre periyodik bakım sözleşmesinin yapılmış olması halinde, bu sözleşmenin bir örneğinin kendisine gönderilmesini talep edebileceği gibi sözleşmenin gereğince yerine getirilip getirilmediği hususunu da denetleyebilir.

12.MAL İLE İLGİLİ YÜKÜMLÜLÜKLER:

a-Kiracı, sözleşmenin imzalanmasından önceki ya da sonraki herhangi bir dönemde, finansal kiralananın kiracıya teslim edilmiş olması şartı ile bağlı olmaksızın, hangi sebep, şekil ve gerekçe ile olursa olsun, ödenmesi gereken ve malın aynına bağlı olsun yada olmasın, her tür ve kategoride vergi (Net Aktif Vergisi, Ekonomik Denge Vergisi, Gayrimenkul Vergisi ve Motorlu Araçlar Vergisi ile bunlara ek vergiler ve benzeri) harç, resim, katılma payı, fon, prim, aidat, muayene, tespit, nakliye, ihbar, tazminat, cezalar ve ödemelerin, limiti aşırı maliyet farklarının, bunlara ait faiz ve temerrüt faizinin ilama bağlanmış ya da yargı yolu ile takip edilen veyahut tahkim sonucu kesinleşen her nevi asli/feri borçların, faiz ve masrafları ile birlikte, kendisi tarafından kiralayanın ilk yazılı bildiriminden itibaren 7 (Yedi) gün içinde ödeme tarihine kadar işbu sözleşmede öngörülen temerrüt faizi oranı üzerinden hesaplanacak temerrüt faizi v.s. fer'ileri ile birlikte nakden ve defaten ödeneceğini ve her ne nam altında olursa olsun çıkabilecek yeni vergi, harç ve masrafların dahi bu kapsamda olduğunu beyan, kabul ile ödememe halinin, işbu sözleşmenin kiralayan tarafından haklı nedenle feshi sebebi oluşturduğunu, tüm bu hususlardaki itiraz ve dava haklarından şimdiden gayrıkabilli rücu olarak feragat ettiğini beyan kabul ve taahhüt eder.

b-Aynı şekilde malın, kişilere, mallara, çevre kirlenmesi dahil olmak üzere, çevreye verdiği tüm zararlardan Kiracı sorumludur. Kiracı, 2918 sayılı Trafik Kanunu'nun 86. Maddesi anlamında "işleten" olup, kiralama konusu motorlu aracın verdiği maddi-manevi tüm zararlardan da münhasıran sorumludur.

c-Kiralanan her zaman kiralayanın mülkiyetindedir. Kiracı, kiralananı veya işbu sözleşme çerçevesinde haklarını devredemeyecek, rehnedemeyecek aynı veya şahsi bir hak ile tahyit edemeyecek veya başka şekilde elden çıkartamayacaktır. Keza, Kiracı Kiralayanın yazılı ön izni olmaksızın herhangi bir alt işleme yapamaz veya kiralananı Kiralayamaz, başkası ile ortak kullanamaz, başkası ile ortak kullanamaz, başkası ile ortak kullanamaz. Kiracı, kiralananı, kiralayanın mülkiyet hakkını kendisine yönelik tüm taleplerden, ipoteklerden ve alacaklıların yasal işlemlerinden, talep takip ve icra işlemlerinden uzak tutacaktır. Kiracının bu yükümlülüklerine uymaması nedeni ile kiralayanın maruz kalabileceği tüm zararlar kiracı tarafından tazmin edilecektir.

d-Kiracı, sözleşme süresi içinde malı özenle kullanmak, bakımını yapmak, uluslararası garanti şartlarına uymak, hasar ve ziyana katlanma yükümlülüğü altındadır. Aksine hareket, Türk Ceza Kanununun 508. Maddesinin uygulanmasını gerektirir.

e-Kiralayanın ön izni olmaksızın kiracı kiralanan üzerinde değişiklik yapmayacak ve belirlenen adresten başka bir yere nakil etmeyecektir.

f-Kiracı, Finansal Kiralama konusu malı yedinde bulunduğu sürece malın bulunduğu yeri de her yer değiştirme halinde ise nerede, ne kadar süre ile bulunacağını kiralayana bildirmekle zorunludur. Söz konusu bildirimlerin ideli taahhütü olarak zamanında yapılmaması, sözleşmeye aykırılık hali sayılacak ve kiralayan hiçbir ihtar veya bildirim gerek kalmaksızın sözleşmeyi feshi hakkına sahip olacaktır.

13.BEYANLAR, EHLİYETSİZLİK VE SINIRLI EHLİYET:

a-Kiracı, Kiralayana herhangi bir temerrüt hali veya ihtarname yada süre dolması sonucu temerrüde yol açacak bir durumunun bulunmadığını, aleyhinde yapılan icra takibinin semeresiz kalması, ödemelerin tatili, konkordato veya iflas halinin mevcut bulunmadığını ve beklenilmediğini beyan etmiştir.

b-İşbu sözleşme ve sözleşme gereği yapılacak işlemlere ilişkin her türlü belgeyi, her ne sıfatla olursa olsun imzalayacak olan gerçek ve/veya tüzel kişilerin, kimlikleri ve/veya imza ve temsil-iltaz yetkilerini gösteren bircümle belgelerin, kiralayana tevdi edildiği tarih itibarıyla içerdiği bilgilerin doğruluğu esastır. Söz konusu bilgi ve yetkilerde, tevdi edilen belgelere aykırı değişiklik husule gelmiş olması veya gerçeğe aykırı beyanda bulunmuş olması, işbu sözleşme ve sözleşmeye istinaden düzenlenen hiçbir belgenin sıhhatine ve tarafları bağlayıcılığına halel getirmeyecektir. Bu halde dahi, kiralayanın tek yanlı seçimi ile hiçbir ihtar ve ihbara gerek kalmaksızın, sözleşmeden dönme ve sözleşmeyi feshi hakkı saklı tutulmuştur.

c-Kiralayan, Kiracı, kefiller, temsilciler, garanti verenler başta olmak üzere hiçbir kimsenin ehliyeti hakkında soru sormak, yetkili makamların izni olup olmadığını incelemek ve araştırma yapmakla yükümlü değildir.

d-Kiracı kendisinin, temsilcisinin veya üçüncü kişilerin ehliyetsizliğinden veya sınırlı ehliyetinden veya herhangi bir sınırlama ve men'den doğan sonuçların kendisine ait olduğunu temsil yetkisinde kabul eder.

e-Ehliyetle veya tasarruf veya temsil yetkisinde vuku bulacak bütün değişiklikleri Kiracı noter vasıtasıyla Kiralayana bildirmemiş ise, bunlardan doğan bütün sonuçlar kendisine aittir.

14 MÜLKİYETİ DEVİR:

Kiralayan, malın mülkiyetini, işbu sözleşme hükümlerinin aynen cari olması kayıt ve şartıyla, başka bir kiralayana devredebilir. Sözleşmeden doğan alacağını başkalarına temlik edebilir.

15.TEMERRÜT HALİ VE HÜKÜMLERİ:

Kiracı aşağıdaki durumlarda, bu konuda kiralayan tarafından kendisine herhangi bir ihbar veya ihtarda bulunulmasına gerek olmaksızın temerrüde düşmüş sayılır:

a-Kiracının işbu sözleşme uyarınca ödemek zorunda olduğu bedelleri, ifta planında belirtilen tarihlerde tam ve noksansız olarak ödememesi,

b-Kiracının işbu sözleşme uyarınca yerine getirmesi gereken malı ve/veya diğer bütün yükümlülüklerinden herhangi birini zamanında ve eksiksiz olarak yerine getirmemesi.

Kiracının temerrüdü halinde:

a-Kiralayan sözleşmeyi fesh edebilir. Bu durumda kiracı malı iade ile birlikte, toplam kiralama bedeli ile fesh tarihine kadar kiracı tarafından ödenmiş bulunan bedel arasındaki farkı nakden ve defaten ödemek zorundadır. Bunun yanı sıra, kiracının temerrüdü dolayısıyla sözleşmenin fesh edilmesi halinde kiralayanın maruz kalmış olduğu tüm zararlar ve yapmış olduğu masraflar da kiracı tarafından tazmin edilir.

b-Kiracı, işbu sözleşmeden doğan borçlarını gününde ödemediği takdirde, ödeyeceği tarihe kadar geçecek günler için T.C. Merkez Bankasının Türk Lirası Kısa Vadeli Kredilere uygulayacağı tavan faiz oranına 50 puan ilavesi suretiyle bulunacak faiz oranı üzerinden temerrüt faizi ödemeyi ve eğer varsa ödeme gününe kadar oluşan kur artışını da ödemeyi kabul ve taahhüt eder. Kiracının işbu sözleşme uyarınca ödemek zorunda olduğu kira taksitlerini vadesinde ödememesi sebebiyle, kendisine keşide edilen ihtarnamede verilen yasal süre içinde yalnızca kira taksitlerini geçikerek yatırması ve fakat sözleşme ile kararlaştırılan temerrüt faizi, sigorta prim vs. fer'i borçlarını ifa etmemesi hali, kiracının temerrüdü sebebiyle sözleşmenin feshine engel teşkil etmeyecek ve sözleşmenin feshinin tüm sonuçlarını doğuracaktır. Ayrıca kiracı temerrüt halinde, kiralayanın temerrüt faizi isteyebilmesi için buna ilişkin fatura tanzimi cihetine gitmeksizine en geniş biçimde temerrüt faizi talep etme hakkına sahip olduğunu beyan ve kabul ile birlikte, temerrüt faizi faturasının kesilmemiş olduğuna ilişkin her türlü itiraz ve dava haklarından şimdiden gayri kabilli rücu olarak feragat ettiğini beyan kabul ve taahhüt eder.

c-Kiralayanın herhangi bir nedenle yasal yollara başvurması halinde her türlü takip, dava ve icra giderleri ile asgari tarifenin üç katından hesaplanacak vekalet ücretini ödemeyi kiracı kabul eder.

14 MAYIS 1999

109635

d-Kira taksitlerinden herhangi birinin kiracı tarafından vadesinde ödenmemesi durumunda gerek diğer kira taksitlerinden doğan alacakların tamamının ve gerekse kiracının borçlarını teminen tevdi edilmiş bulunan kambyo senetleri ve diğer teminatların vadeleri gelmemiş olsa dahi müaccel kılınmış sayılacağını kiracı peşinen kabul ve taahhüt ile, bu hususdaki hertürlü dava ve itiraz haklarından feragat ettiğini beyan, kabul ve taahhüt eder.

e-Keza, kiracı, kiralayanın gerek finansal kiralama sözleşmesine dayalı olarak kiracı ve/veya müşterek borçlu-müteselsil kefiller aleyhine, gerekse borcu teminen tevdi edilmiş kambyo senetleri ve/veya menkul yada gayri menkul rehninden dolayı bu teminatların borçluları aleyhine, alacağının tahsil için iflas veya haciz ya da rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takiplere geçebileceğini, ister seçimlik yetkisini kullanarak herbirine başvurmakta, isterse bu takip yollarının hepsine birden başvurmakta muhtar olduğunu gayri kabilli rücu ile kabul ve taahhüt eder.

f-Kiracı, kiralayanın ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz yoluna başvurması halinde, teminat yatırmak zorunda olmadığını, kiralayanı bundan varestede tuttuğunu beyan, kabul ve taahhüt eder. Kiracı, aynı zamanda kiralayanın alacağının tahsil için tüm takip yollarına birden başvurması halinde İ.L.K. 45. Mad. Hükmünün amir nitelikte olmadığını kabul ile bu konuda takiplerin hiçbirine mükerrerlik iddiasında ve itirazında bulunmayacağını, alacak rehinle temin edilmiş olsa dahi, kiralayanın önce rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip yapmak zorunda bulunmadığını, keza kiralayanın mevcut rehine rağmen ihtiyati haciz yoluna başvurmada muhtar olduğunu, bu durumda dahi İ.L.K. 257. Md. Öngörülen koşullarından şimdiden gayrikabilli rücu ile feragat ettiğini beyan, kabul ve taahhüt eder

16.SÖZLEŞMENİN FESHİ:

- Kiralayan,
- a-İşbu sözleşmede yazan fesih hallerinin,
- b-Kiracıya keşide edilen ihtarnamelerde verilen sürelerle rağmen, talep edilen edimlerin kısmen veya tamamen yerine getirilmemesi ya da temerrüt halinin devam etmesi,
- c-Aynı yıl içinde kiracıya iki kez ihtarname keşide edilmesi,
- d-Finansal kiralama yasasında yer alan fesih ve sona erme nedenlerinin ortaya çıkması şartlarından herhangi birinin gerçekleşmesi durumunda sözleşmeyi fesih yetkisine sahiptir.
- Sözleşmenin feshi durumunda,
- a-Henüz vadesi gelmemiş finansal kiralama bedellerinin ve ödenmesi gereken KDV'nin tamamı müaccel hale gelecek ve bunlar için de işbu sözleşmenin temerrüt hükümleri uygulanacaktır.
- b-Sözleşme her ne sebeple sona ermiş olursa olsun, kiracı veya onun halefleri, malı, teslim ihbarının kendisine tebliğinden itibaren (5) gün içinde, hasar, nakliye vb. her türlü masrafları kendilerine ait olmak üzere kiralayana onun uygun göreceği yerde, iade ve teslim edecektir. Bu süre zarfında mal iade hediği takdirde, kiralayan malı bizzat geri almak için bilümlü masrafları kiracıya ait olmak üzere her türlü teşebbüste bulunabilir. Malı iade borcunu ifa etmeyen kiracı hakkında Türk Ceza Kanununun 508. Maddesi uygulanır.
- c-Kiracı, fesih sebebiyle Kiralayanın uğrayabileceği zararları da tazminle mükelleftir.

17.SATMA HAKKI:

Kiracı, kiralayanın kendisine teminat olarak verilmiş bulunan taşınırları, hakları ve değerleri, sözleşmenin feshi sebebiyle yasal yoldan veya yasal yola başvurmadan teslim alınmış olan finansal kiralanan malları, bunların kapsamındaki hususları, istediği zaman ve yerde, mahkemeye ve icraya müracata gerek olmaksızın, İcra ve İflas Kanununda öngörülen formalitelere, usul ve hükümlere tabi tutulmaksızın dilediği fiyatla satarak, satış hasılatını, Kiracının aslı ve/veya fer'i tüm doğmuş doğacak borçlarına mahsup etmeye en geniş biçimde yetkili olduğunu kabul ve taahhüt eder. Kiracı bu yüzden doğacak bütün hak ve iddialarından önceden vazgeçtiğini ve Kiralayanı ibra ettiğini kabul ve taahhüt eder.

18.SİGORTA:

- a-Mal kiralayan tarafından dilediği sigorta şirketine, uygun gördüğü risklere karşı, istediği şart ve klozlarla süresince münhasıran kendi lehine sigorta ettirilir. Sigorta ile ilgili primler, vs. masraflar, kiracı tarafından üzerinde anlaşılan tarihlere eksiksiz olarak bizzat kiralayana ödenir. Bu ödemenin yapılmaması, aynen kira taksidi bedelinin ödenmemesi anlamında olup, kiracının temerrüdü nedeniyle sözleşmenin feshi sebebinin teşkil edecek ve feshin tüm sonuçlarını doğuracaktır.
- b-Yukarıdaki hükümler teminat olarak alınacak menkul ve gayrimenkul malların sigorta ettirilmesinde de aynen kullanılacaktır. Söz konusu teminat konusu mallar daha önce sigorta ettirilmiş ise, sigorta poliçeleri dain-i mürtehin sıfatı ile kiralayana devir ve ciro edilecektir.

19.KEFALET VE KEFİLLERİN SORUMLULUĞU:

Bu sözleşmenin sonunda imzası bulunan kefil veya kefiller kiracının bu sözleşmeden kaynaklanan ve kefaletin niteliğine aykırı olmayan aslı ve fer'i tüm borçları için ekteki ödeme planının toplam bedeli üzerinden müşterek borçlu ve müteselsil kefil olduklarını kabul eder.

20.SÖZLEŞMEDE HÜKÜM BULUNMAYAN HALLER:

Bu sözleşmede hüküm bulunmayan hallerde Finansal Kiralama Kanunu'nun ilgili maddeleri ile yönetmelik hükümleri uygulanır.

21.DELİL ANLAŞMASI:

Taraflar, işbu sözleşme ile ilgili herhangi bir ihtilaf vukuunda yargı yoluna gidilmesi halinde, kiralayanın belge, defter ve kayıtlarının yegane ve kesin delil olduğunu kabul, beyan ve taahhüt ederler.

TEBLİGAT:

Tarafların ikametgah adresleri aşağıda gösterilmiş olup, değişiklik halinde noter vasıtasıyla karşı tarafa bildirilmediği takdirde bu adreslere yapılan tebligatlar geçerli sayılacaktır. Kiracı, kiralayan tarafından yapılacak her nevi ihbar ve tebligatlar hakkında İ.L.K. 21. Maddenin uygulanmasına muvafakat ettiğini beyan, kabul ve taahhüt eder.

23.UYGULANACAK HUKUK VE YETKİLİ MAHKEME:

Taraflar ihtilaf vukuunda Türk hukununun uygulanacağını ve İstanbul Mahkeme ve İcra Daireleri'nin yetkili olduğunu kabul ve beyan ederler. İşbu sözleşme taraflar arasında 13.05.1999 tarihinde 23 madde ve DÖRT suret olarak imzalanmıştır.

KİRALAYAN : ESCORT FINANSAL KİRALAMA A.Ş. ADINA NURETTİN ADIYAMAN

KİRACI : İM EĞİTİM ÖĞRETİM VE KÜLTÜR HIZ. TIC. VE SAN. LTD. ŞTİ.

MÜŞTEREK BORÇLU VE MÜTESELSİL KEFİL / KEFİLLER

Y.C. YÜKSEK ÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ